

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

αντι

Περίοδος Β', τεύχος 85, Σάββατο 12 Νοέμβρη 1977, Δρχ. 20

02 SEP. 2005

ΝΕΑ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ:

Όλιγοθηραϊ
διαβάσεις...

Τά φακελωμένα
χωριά ψηφίζουν

Μ. Γλέζος:
αύταρχική Γερμανία

Έκλογές '77:
Μπ. Δρακόπουλος
Κ. Κάππος
Σπ. Λιναρδάτος
Παπασπηλιόπουλος

Βουλευτές της
άντιπολίτευσης

ΔΙΕΘΝΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗ
LE MONDE DIPLOMATIQUE

- Όκτώβριος, 12 τεύχος, δρχ. 50
- ΡΟΥΜΑΝΙΑ: ένας αὐταρχικός «σοσιαλισμός»
 - ΦΑΚΕΛΟΣ: πολιτικές μεταβολές στην Ινδική χερσόνησο
 - Μ. ΑΝΑΤΟΛΗ: επικίνδυνες εξελίξεις
 - ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ: κράτος καὶ ἐπιστημονική φαντασία

κυκλοφορεῖ
σὲ περίπτερα καὶ βιβλιοπωλεῖα

ΕΚΔΟΣΕΙΣ - ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ

Gutenberg

ΣΟΛΩΝΟΣ 103 — 3626 684, 3600 127

κυκλοφόρησαν

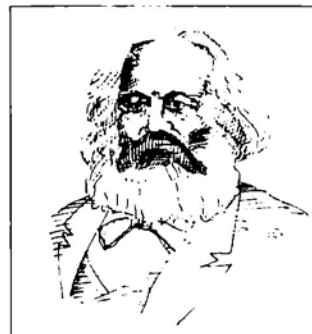
ΔΗΜΟΣ ΘΕΣΠΡΩΤΟΣ

ΑΥΤΟΚΡΙΤΙΚΗ

Γιατί χάθηκε η λαϊκή εξουσία του Ε.Α.Μ.
(1940-1945)

gutenberg

αναμνησείς
για τον
K. ΜΑΡΞ

DIETZ Γ.Α.Δ. Gutenberg

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΕΔΡΟΣ

Πανεπιστημίου 44 τηλ. 3248346

Νέες εκδόσεις

ΝΙΚΟΣ ΚΑΣΔΑΓΛΗΣ

Μυθολογία

Διηγήματα

Ξυλογραφίες:

Γιώργη Βαζιλάμου

ΒΑΣΙΛΗΣ ΤΣΙΠΑΣ

Ἀνταύγειες σὲ
σπασμένο γυαλί

Ποιήματα

ΑΝΤΩΝΗΣ

ΦΩΣΤΙΕΡΗΣ

Σκοτεινός ἔρωτας

Ποιήματα

ΝΙΚΟΥ ΚΑΣΔΑΓΛΗ

ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ

ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

ΞΥΛΟΓΡΑΦΙΕΣ
ΓΙΩΡΓΗΣ ΒΑΖΙΛΑΜΟΥ

ΚΕΔΡΟΣ
ΑΘΗΝΑ 1977

ΒΑΣΙΛΗΣ ΤΣΙΠΑΣ

**ΑΝΤΑΥΓΕΙΕΣ
ΣΕ ΣΠΑΣΜΕΝΟ ΓΥΑΛΙ**

ΚΕΔΡΟΣ 1977

ΑΝΤΩΝΗΣ ΦΩΣΤΙΕΡΗΣ
ΣΚΟΤΕΙΝΟΣ ΕΡΩΤΑΣ

Κέδρος

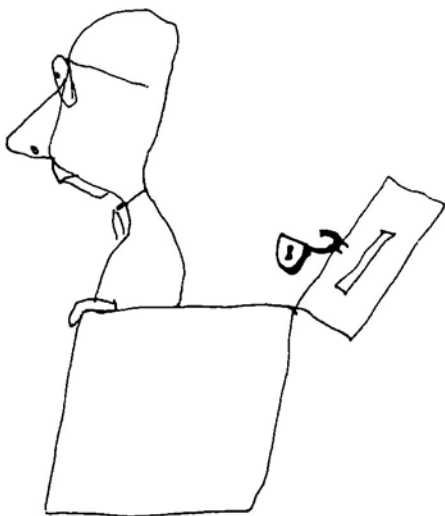

Περίοδος Β
Χρόνος 4ος
Τεύχος 85

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ
ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ Δημοχάρους 60,
Αθήνα 601. Τηλ. 732-713 - 732-819

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΟΛΙΤΙΚΟ ρεπορτάζ	4
Μ. ΓΛΕΖΟΥ: 'Ο φασισμός ανα- θιώνει στη Δ. Γερμανία	7
«ΑΝΤΙ»: δίκη στις 5 Δεκεμβρίου, μέ το Ν. 375/36	8
ΜΠ. ΔΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ: 'Η «Συμμα- χία»	10
Κ. ΚΑΠΠΟΥ: Για μία άλλη πολι- τική	12
ΣΠ. ΛΙΝΑΡΔΑΤΟΥ: 'Αν είχε γίνει ή συνεργασία	14

ΕΚΛΟΓΕΣ '77: Οί ύποψήφιοι όλης της 'Αντιπολίτευσης σέ 9 κρίσι- μες περιφέρειες	16
Π. ΠΑΠΑΣΑΡΑΝΤΟΠΟΥΛΟΥ: Προεκλογικό ρεπορτάζ στά «φα- κελωμένα χωριά»	21
ΚΑΒΑΛΑ: 'Η έκλογική «ταυτότη- τα» ενός προοδευτικού νομού ..	26
ΔΗΜΟΝΙΚΟΥ: Τά «πολιτικά όρά- ματα» τών κομμάτων	30
ΣΠ. ΠΑΠΑΣΠΗΛΙΔΟΥΛΟΥ: Λαϊκό κίνημα καί έκλογές	34
Ν. ΠΟΥΛΑΝΤΖΑ: Τό κράτος καί ή μετάβαση στό 39 σοσιαλισμό ..	39
ΜΑΓΔΑΣ ΧΑΛΚΙΑ: Τό κίνημα γιά τήν απελευθέρωση της γυναίκας (βιβλιογραφία)	44
Γ. ΛΕΩΤΣΑΚΟΥ	48
ΝΤΟΡΑΣ ΡΟΓΚΑΝ:	50
ΔΙΑΛΟΓΟΣ	52

ΣΤΡΑΤΟΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Τό πρόβλημα δέν είναι βέβαια, καινοσργιο, αλλά ξγινε, μετά τή δικτατορία, καθοριστικό γιά τή ζωή του τόπου : ή σχέση στρατού καί πολιτικής ... 'Από τή στιγμή που ή "έθνικόφρων παράταξις" χρησιμοποίησε τό στρατό γιά κομ-ματικά ωφέλη καί τόν ανακάτεψε στίς χειρότερες μανοβρες του πολιτικού παρασκηνίου (π.χ. "σχέδιο Περιελής"), ή δρόμος γιά μία άνοιχτή στρατιωτική δικτατορία άρχισε νά γίνεται όλο καί πιο εύκολος. Καί όταν αύτή ή δικτατορία ήρθε καί πέρασε, τό πρόβλημα έγινε ίσώμα πιο έντονο, πιο περίπλοκο. 'Ο λαός ζητούσε άποχυντοποίηση, ή Καραμανλής έβαζε τό δόλημμα "ή έμένα ή τά τάνκς" καί ή πιο άκατάλλη-λος γιά τή περίσταση πολιτικός ('Ε. 'Αβέρωφ) άνάλαβε νά μάς πείσει, κάθε τόσο, ότι "όλα πάνε καλά" μέ τό στράτευμα - μέ εξαίρεση τά έλάχιστα "σταγονίδια".

Τό "Α Ν Τ Ι", άποκαλύπτοντας πριν δύο χρόνια τήν άπό τό στρατό άστυνόμευση της ύπαίθρου (τό "φακέλωμα" τών χω-ριών άπό στρατιωτικές μονάδες) που ή χούντα είχε επιβάλλει, έπεσήμαινε τόν τρομακτικό κίνδυνο που έκυρε ή συνέχιση μιας τέτοιας κατάστασης, μιας τέτοιας νοστορπίας. 'Ο κ. 'Αβέρωφ διαβεβαίωσε ότι αύτά ήταν "δουλειές της χούντας", αλλά ...

Σήμερα, καί μετά τήν άποκάλυψη της "Αύγης" (6 τρ.) γιά άστυνόμευση της π ο λ ι τ ι κ ή ς ζωής άπό τό σ τ ρ α τ ό, εύλογα γεννιέται ή βάσιμη ύπόνοια ότι τό "φακέλωμα" της ύπαίθρου δέν έπαψε, ούσιαστικά, νά ύπάρχει. Καί ή εύθύνη της κυβέρνησης γιά τή χρησιμοποίηση μεθόδων του χουντικού καθεστώτος είναι τεράστια. Κανένας, σέ τελευταία άνάλυση, δέν ξεχνά π ο ι ό ς κυβερνούσε όταν οί στρατι-ωτικοί άνέλαβαν τό 1967 τήν έξουσία - καί σέ π ο ι ό ν τή παραδώσανε 7 1/2 χρόνια μετά.

Σήμερα, ένα προεκλογικό ρεπορτάζ στά "φακελωμένα" χωριά, έδειξε πώς - πέρα άπ'όλα τ'άλλα - οί κάτοικοι, μετά τήν σκληρή δοκιμασία της δικτατορίας, ξεπέρασαν κολύχρονο μίσος που κάποιοι "έθνικόφρονες" φρόντιζαν νά "κρατούν" άπό τά "δύσκολα χρόνια" καί μονιασμένοι άγωνίζονται νά βελτιώσουν τή ζωή τους.

'Ηταν ή άπάντηση σ'αυτούς που δέν ξεχασαν τό παρελθόν, δέν έκοψαν τίς γέφυρες, δέν έπαψαν νά καλλιεργούν τό γενικότερο εκείνο κλίμα, μέσα στό όποιο τό πέρασμα άπό τόν όποιο κοινο-βουλευτισμό στην άνοιχτή δικτατορία είχε καταντήσει "άγώνας δρόμου" άνάμεσα σέ "μικρούς" καί "μεγάλους" έθνোসτήρες - άξιωματικούς. Καί πρέπει νά είναι τό "κέντρο βάρους" του προ-βληματισμού κάθε ψηφοφόρου μπροστά στίς κάλπες της έρχόμενης Κυριακής.

Ἐκλογές, Οὐάσιγκτον, Βόννη, Μόσχα...

ΛΙΓΑ ΠΡΑΓΜΑΤΑ θά εἶχε κανεῖς νά πει, μιά ἐβδομάδα πρὶν ἀπὸ τίς ἐκλογές. Ἡ ἀντιπολίτευση ὅ,τι εἶχε νά δώσει (ἀπὸ πλευρᾶς προγραμματικῶν στόχων, διακηρύξεων, στρατεύσης δυνάμεων κ.ἄ.) τὸ ἔδωσε. Ἡ «Νέα Δημοκρατία» τὸ ἴδιο, ἔστω καὶ ἐὰν τῇ θέσει τῶν προγραμματικῶν διακηρύξεων κατέχει ἡ προβολή τοῦ Μεσσία καὶ τὸ σύνθημα «ἐκατὸ τοῖς ἐκατό»! Ἀκόμα καὶ ὁ βασιλοχουντισμός, σάν ὑποκατάστατο ἢ προέκταση τῆς ἀπριλιανῆς συμμορίας, δέν παρέλειψε ν' ἀναπτύξει τὸ «πιστεύω» του, διευκρινίζοντας ὅτι στίς ἐκλογές αὐτές δέν θέτει πολιτειακὸ ζήτημα, ἴσως γιατί κάπου νά διάβαινε πῶς «τά πρόωρα φέρνουν μετὰ μέλαινα»... Ὅσο γιὰ τὸ σῶμα τῶν ἐκλογέων, γράφεται – καὶ ὑποστηρίζεται – ὅτι, τῇ φορᾷ αὐτῇ, ἡ ἐπιλογή του θά εἶναι «νηφαλιότερη», μέ τὴν Ἀριστερὰ «πιὸ δυνατὴ στό λαὸ καὶ στὴ Βουλὴ».

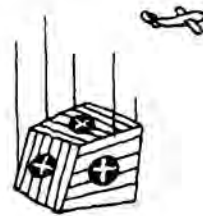
Εἶναι φυσικὸ τὴν πορεία πρὸς τὴν ἀναμέτρηση τῆς 20 Νοεμβρίου νά παρακολουθεῖ ἀπὸ πολὺ κοντὰ ὁ λεγόμενος «συμμαχικός παράγων». Καί, εἰδικότερα, ἡ Τουρκία. Ἀλλὰ καὶ ἡ Γιουγκοσλαβία, ἡ Βουλγαρία, ἡ Σοβιετικὴ Ἑνωσις...

Οἱ ΗΠΑ, ἂν καὶ ὄχι ἀπόλυτα εὐτυχεῖς μέ τὸν ἀρχηγό τῆς «Νέας Δημοκρατίας», ἔχουν κάθε λόγο νά εὐχονται τὴν ἐπανεκλογή του. Τὸ ἴδιο καὶ οἱ Βρετανοί. Τὸ ἴδιο καὶ ὁ Χέλμουτ Σμίτ καὶ τὸ ἀρχηγεῖο τοῦ ΝΑΤΟ.

Ἡ πρόκριση αὐτὴ δέν εἶναι τυχαία. Καὶ ὅσο καὶ ἂν ὁ Κ. Καραμανλῆς, ὑπὸ τὴν πίεση τῶν πραγμάτων, ὑποχρεώθηκε, τὴν ἐπόμενη τῆς δεύτερης τουρκικῆς εἰσβολῆς στὴν Κύπρο, νά διακηρύξει τὴν «ὀριστικὴ καὶ ἀμετάκλητη» ἀποχώρηση τῆς Ἑλλάδας ἀπὸ τὸ στρατιωτικὸ ΝΑΤΟ, οἱ ἀτλαντικοὶ ἑταῖροι κατανοοῦν τώρα πῶς ἡ διακήρυξη ἐκείνη ἦταν ἄλως σχῆμα λόγου. Καὶ πῶς ἡ νέα διακήρυξη «*Ἀνήκαμεν εἰς τὴν Δύσιν*», εἶναι ἰσχυρότερη καὶ ἀποτελεσματικότερη. Ἔτσι: Ἀν καὶ τυπικά ἀκόμα ἡ Ἑλλάδα δέν ἐπέστρεψε στὴ στρατιωτικὴ δομὴ τοῦ ΝΑΤΟ, ἡ κυβέρνησή της – ἡ κυβέρνηση τῆς «Νέας Δημοκρατίας» – δέν εἶχε συνειδησιακοὺς ἀντιπερισπασμούς προκειμένου ν' ἀνανεώσει τὸ καθεστῶς τῶν ἀμερικάνικων δάσεων ἢ νά μετᾶσχει, μαζὶ μέ τὴ «σύμμαχο» Τουρκία, στὴν ἀσκηση τοῦ ΝΑΤΟ «Ντισπλάιη Ντετερμινέσιον»!

Οἱ πράξεις τῆς αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ πλήθος ἄλλες – ὅπως ἡ πρόταση γιὰ «ιδιότυπες σχέσεις» μέ τὸ ΝΑΤΟ – ἐκτιμῶνται θαυμάσια ἀπὸ τὴν ἀμερικανικὴ ἢ δυτικογερμανικὴ πολιτικὴ ἡγεσία, ὅσο καὶ ἂν ὀρισμένοι ἀτλαντικοὶ ἐπιτελεῖς, στίς Βρυξέλλες, ἐπισημαίνουν ὅτι ἡ ἐνότητα τῆς νοτιοανατολικῆς πτέρυγας δέν ἔχει «πλήρως ἀποκατασταθεῖ», ἡ ἑλληνοτουρκικὴ διένεξη στὸ Αἴγαio ἐξακολουθεῖ καὶ τὸ Κυπριακὸ «δέν ἔχει ἀκόμα λυθεῖ». (Γιὰ ὅλες τίς καταστάσεις αὐτές, οἱ ἐπιτελεῖς τῶν Βρυξελλῶν αἰτιῶνται, συνήθως, τὴν ἑλληνικὴ πλευρά!)

Στὴν «ἀδημονία» αὐτὴ τῶν ἐπιτελῶν τοῦ ΝΑΤΟ, ἀλλὰ καὶ στίς «εἰσηγήσεις» ὀρισμένων ἀμερικάνικων ὑπηρεσιῶν, γιὰ νά δοθεῖ ἡ «πρόκριση» στὸν κ. Στεφανόπουλο (διάβαζε στὸν κόντε Θεοτόκη), πού εἶναι «ἄνθρωπος δικός μας» κλπ., τὸ Σταίητ Ντηπάρτμεντ ἢ τὸ Ὑπουργεῖο Ἐξωτερικῶν τῆς Βόννης, ἀπαντοῦν: «Μὴν ἀδημονεῖτε... μέ τὴ νομοτέλεια οὐρανίου φαινομένου, ἡ κυβέρνηση τῆς «Νέας Δημοκρατίας» θά ἐπανεπιδώσει πλήρως τὴν Ἑλλάδα στὴν Ἀτλαντικὴ Σύμμαχια»... Ὅσο γιὰ τὴν «εἰσηγήσει» περὶ κόντε Θεοτόκη, ἀντὶ τοῦ Κ. Καραμανλῆ, ἡ ἀπάντησις τοῦ Σταίητ Ντηπάρτμεντ, εἶναι κατηγορηματικὰ ἀρνητικὴ: Δέν στοιχηματίζει κανεῖς πάνω σ' ἓνα ψόφιο ἄλογο. Ἀλλωστε, οἱ μνήμες τῆς ἐπταετίας εἶναι πολὺ νωπές... Συνεπῶς, δέν μένει παρά ὁ ἀρχηγός τῆς «Νέας Δημοκρατίας». Καὶ γιατί εἶναι «φιλοδυτικὸς παράγων σταθερότητας» καὶ γιατί, παρά τίς ὅποιες συνεντεύξεις του στοὺς «Νιού Γιόρκ

Τάιμς» («οἱ ΗΠΑ θά μπορούσαν νά εἶχαν ἀποτρέψει τὴν τουρκικὴ εἰσβολὴ στὴν Κύπρο», «οἱ ΗΠΑ δέν ἀσκοῦν τὴ θετικὴ ἐπιρροή τους, γιὰ νά μὴ δυσανεστήσουν τὴν Τουρκία», κλπ.), εἶναι, γιὰ τὴν ὥρα, ἡ καλύτερη λύση.

...

Τὴν πορεία τῶν ἑλληνικῶν ἐκλογῶν παρακολουθοῦν, ἐπίσης, ἀπὸ πολὺ κοντὰ:

– Η ΑΓΚΥΡΑ, πού, παρά τὴ γραμμὴ τῶν ἐδῶ τουρκικῶν προξενεῶν πρὸς τοὺς μοιρασμένους τῆς Θυάκης «Ψηφίστε Ἐθνικὴ Παράταξη», εἶναι ἡ ἀνεξαρτήτως προτιμᾶ μιά κνοίρησις «Νέας Δημοκρατίας», μέ ὑπουργὸ Ἐξωτερικῶν, μάλιστα, τὸν σημερινό κ. Μπίτσιο. (Ἡ γραμμὴ «Ψηφίστε Ἐθνικὴ Παράταξη» ρίχνεται ἀπλῶς γιὰ νά «συρρικνωθῇ» ἡ πλειοψηφία – καὶ κατ' ἐπέκτασιν ἡ διαπραγματευτικὴ δύναμις – τῆς «Νέας Δημοκρατίας»).

– Η ΣΟΦΙΑ, πού ἀγγυπνα ἐνδεδιόχεται γιὰ ὁποιοδήποτε συμβαίνει στὸν βαλκανικὸ χῶρο καὶ ἀντιστρίβει ἡ ἴδια τὴν ἑλληνικὴ προσπάθεια γιὰ μιά πολυμερὴ συνεννοήσιον στὸν χῶρο αὐτό.

– ΤΟ ΒΕΛΙΓΡΑΔΙ, πού συνδέει τὴν παραμονὴν ἢ ἀποχώρησιν τῆς Ἑλλάδας ἀπὸ τὸ ΝΑΤΟ, μὲ τὸ σημερινὸ συσχετισμὸ δυνάμεων ΝΑΤΟ – Συμφώνων Βαρσοβίας στὴ γῆραια περιοχὴ, ἀλλὰ καὶ μέ ὀρισμένους πιθανοὺς κινδύνους πού, ἴσως, αὐριο-μεθαύριο, πάθουν ὑπόστασιν πρὸς τὴν ἴδιαν τὴ Γιουγκοσλαβία.

– ΤΕΛΟΣ, ἡ Μόσχα, πού σάν μιά ἀπὸ τίς δύο ὑπερδυνάμεις, παρακολουθεῖ ὅ,τι γίνεται στὸν κόσμον – ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα μέχρι τὴ Δαχομή. Ὡστόσο, καὶ στὸ Κυπριακὸ καὶ στὸ Αἴγαιον, οἱ σοβιετικὲς θέσεις εἶναι συγκεκριμέναι: Ἀποζητῶσις τῆς ἑδαφικῆς ἀκεραιότητος τῆς Κυπριακῆς Δημοκρατίας, ἀλλὰ χωρὶς ὀχληρὲς ἀναφορὰς στὴν «τουρκικὴ κατοχὴ τῆς Β. Κύπρου» ἢ στὴν ἀποχώρησιν τῶν «τουρκικῶν στρατευμάτων» ἀπὸ τὸ νησί. Κατοχύρωσις τῆς «ἐλευθέρου ναυσιπλοΐας» στὸ Αἴγαio, ἀλλὰ χωρὶς περὶτερες ἀναφορὰς στὸν τουρκικὸ «εἰς τιτατισμὸ» ἢ «μεγαλοϊδεατισμὸ». Οἱ λανθαστικὲς ἀσχέσεις, στὴν ἑξωτερικὴ πολιτικὴ, εἶναι καλῆς, ἐφ' ὅσον δέν δημιουργοῦν προβλήματα στίς σοσιετο-τουρκικὰς σχέσεις...

ΑΝΤΙΝΩΠ

Η καταστροφική πλημμύρα στον Πειραιά και την Αθήνα έφερε τό πένθος σέ δεκάδες οικογένειες, τόν πανικό στον πληθυσμό της μεγαλούπολης και στήν επιφάνεια τήν αθλιότητα ζωής στήν άξενη πολιτεία.

Ήταν μιά «θεομηνία» πού έπρεπε νά περιμένουμε. Ή οικονομική και κοινωνική ζωή τής χώρας έχει οργανωθεί ύδροκεφαλικά και συσσωρεύεται στο λεκανοπέδιο τό ένα τρίτο σχεδόν του πληθυσμού τής χώρας. Χωρίς κανένα ούσιαστικό έργο ύποδομής, χωρίς καμιά πρόνοια γιά τήν οργάνωση τής ζωής ή «φιλόξενη» άπτική γή έχει κατακλυσθεί από μιά δραστηριότητα πού ενώ αφαιμάσσει τήν ύπόλοιπη χώρα, σύγχρονα δέν προσφέρει στους έποικιστές άλλο από τήν άγχотική και άνασφαλή ζωή. Χαοτικά και τυχαία, χωρίς πρόνοια και ύποδομή, έχει άναπτυχθεί και «λειτουργεί» έλέω άσудоσί-ας, τό τερατούργημα τής Αθήνας και του Πειραιά.

Από τήν άλλη μεριά, ή άρχοντοχωριάτικη Ήπασιά και ή μεταπρατική άσудоσία έχει οργάνώσει τό λουστραρισμένο κέντρο και τά άριστοκρατικά προάστια μέ προκλητική επίδειξη. Λίγες μέρες πρίν από τίς καταστροφικές πλημμύρες, οι Αθηναίοι μέ σκωπτικότητα σχολίαζαν τή φροντίδα τής κυβέρνησης νά επιστρέψει μέ άσφα-λικό τάπητα τούς κεντρικούς δρόμους τής πρωτεύουσας. Όλα τά 'χε ή Μαρκυρή...

ΟΙ ΔΗΜΑΓΩΓΟΙ

Ή κυβέρνηση ισχυρίστηκε ότι έγινε καπηλεία και δημαγωγία από τούς αντιπάλους της γιά μιάν άπρόβλεπτη θεομηνία. Ή αλήθεια είναι πώς όταν ή πρόνοια και ή θέληση λειτουργούν, τότε έκτελούνται όλα τά άπαραίτητα έργα ύποδομής παύ περισούζουν και από άπροσδόκητες θεομηνίες και τήν καθημερινή ζωή κάνουν άνεκτή.

Γιά μιά στιγμή, θά μπορούσε κανείς νά ξεχάσει όσα έγιναν. Θά όφειλε όμως νά θυμίσει τίς άλλες «θεομηνίες» πού μάς καταδυναστεύουν καθημερινά. Κι αυτές είναι ή μόλυνση, τά έκθετα άπορρίμματα, ή έλλειψη πράσινου, τά έτοιμόρροπα και άνεπαρκέστατα σχολεία, οι άθλιες συγκοινωνίες, τά στοιχειώδη δίκτυα κοινής ωφέλειας, τό πρόβλημα τής δημόσιας υγείας, ή άνυπαρξία ύπαίθριων χώρων άναψυχής γιά τά παιδιά και τούς ηλικιωμένους...

Αυτά θέβαια δέν χρειάζονται καμιά νεροπίοντή γιά νά θγοούν στον άφρό. Ύπάρχουν και κάνουν τή ζωή στήν Αθήνα και τόν Πειραιά άθίωτη. Αλλά όχι μόνον εδώ. Μεγάλα άστικά κέντρα τής χώρας όπως ή Θεσσαλονίκη, τό Ήράκλειο ή τά Γιάννενα δέν έχουν ανάλογα προβλήματα; Έχουν διόλου άναρωτηθεί οι άρμόδιοι πύρα, προκαταβολικά, τί πάει νά γίνει σ' αυτές τίς πολιτείες;

Ποιές είναι αλήθεια οι φροντίδες, ή πρόνοια και οι πραγματοποιήσεις; Ποιός προσπαθεί γιά τή θελίωση τής ποιότητας τής ζωής;

Τελοσπάντων πρέπει νά μάθουμε ποιός είναι ο δημοκόπος. Αυτός πού ύπενθυμίζει αυτά όλα και διαμαρτύρεται ή έκείνος πού ενδιαφέρεται πρωταρχικά γιά τά έπιδημικά έργα θηρίνας στή Συγγρού, τίς παραλιακές τουριστικές ζώνες και τούς κεντρικούς δρόμους τής Αθήνας και πού όταν φτάσουν τά άδιέξοδα επικαλείται θείες πρόνοιες και στατιστικές γιά τή «σχετικότητα» τών καταστροφών;

ΣΧΕΔΙΑ ΓΙΑ ΕΘΝΙΚΟΥΣ ΚΑΙ ΑΛΛΟΥΣ ΚΙΝΔΥΝΟΥΣ

Οι καταστροφικές πλημμύρες έφεραν επί τάπητος ένα άλλο ζήτημα: Τί κάνουμε όχι πρίν, όχι μετά, αλλά κατ'ά τή διάρκεια μιάς «θεομηνίας»; Γιατί θέβαια οι δύσκολες περιστάσεις δέν αντιμετώπιζονται σέ κάποια κλίμακα μέ τίς προσωπικές πράξεις ατόθυ-σίας – και είναι αλήθεια πώς δέν άκούσαμε γι' αυτές, ενώ πολλές περιγραφές διαβάσαμε γιά τό πώς «ξαφνικά και άστραπιαία» χάθηκαν τόσοι άνθρωποι – αλλά μέ κάποια παρουσία τής κρατικής μέριμνας.

Περιμένει κανείς νά δει τί κάνουν όχι μόνο οι μεμονωμένοι πολίτες αλλά και οι κρατικές ύπηρεσίες και όργανα, όχι στο ξεθάψιμο από τά έρείπια αλλά στή διάσωση ανθρώπων, έργων και περιουσιών στή διάρκεια μιάς έκτακτης ανάγκης. Πολύ θά θέλαμε νά μάθουμε – είμαστε πολύ περίεργοι γι' αυτό – τί είδους σχέδιο λ.χ. έχουν έκπονήσει οι άρμόδιοι γιά άνάλογες περιστάσεις.

Στή χώρα μας γνωρίζουμε πολλά σχέδια, μέ διάφορα όνόματα, όπως π.χ. «Περικλής», «Προμηθέας» κ.λπ. πού εφαρμόστηκαν όταν ύπήρχαν οι ... κίνδυνοι, και μάλιστα σημείωσαν και έπιτυχία. Ή

Αστυνομία, ή Χωροφυλακή, ο Στρατός έχουν έκπονήσει και κωδικοποιήσει διάφορα τέτοια σχέδια γιά τήν αντιμετώπιση «έθνικών» κινδύνων. Έχουν άραγε προβλέψει και κάποιο σχέδιο γιά τήν ... άπόφραξη του Κηφισού και τή διάσωση όσων κινδυνεύουν νά πνιγούν στους δρόμους τής Αθήνας και του Πειραιά;

Γιατί θέβαια είναι λίγο δύσκολο σήμειρα νά καλλιεργηθί και διαδοθί διά τής προπαγάνδας του ψιθύρου εις τόν λαόν ή φήμη ότι τάς πλημμύρας προεκάλιν μιτωρολογική μεταβολή και ρεύματα, προιληθούσαι ις απιτόμων μεταβολών τής θερμοκρασίας συνειπία τής γινικής διαταράξεως τής ατμοσφαίρας από τάς άτομικές έκρή-ξεις τής Συμβιτικής Ένώσεως... όπως ζητούσι τό περιβόητο Συμβούλιο Μιλιτών... στις 7-11-61. μετά τίς καταστροφές πού μιά ανά-λογη θιομηνία ίχτε προκαλείει στήν πρωτεύουσα.

«ΔΙΑΜΑΧΕΣ» ΚΑΙ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ

Οι κουκουλοφόροι φασίστες, άνενόχλητοι, βγήκαν στο φώς τής μέρας. Γιατί όχι; Κόμμα έχουν, πείρα έχουν, ασύλληπτοι παραμένουν και, εν πάση περιπτώσει, ή «θραύσις ύαλοπινάκων» στήν Ιατρική δέν άποτελεί καθ' έαυτήν θανάσιμο άμάρτημα – όταν κάποιος, κάποτε συλληφθεί.

Τό ενδιαφέρον στήν Ιστορία αυτή είναι ότι μερίδα του κυβερνητικού τύπου, τό ραδιόφωνο και ή τηλεόραση παρουσίασαν σάν διαμάχη άντιμαχομένων πολιτικών νεολαίων, τή φασιστική πρόκληση στο Πανεπιστήμιο.

Και μεις ρίχναμε όλα τά σφάλματα και τά στραβά αυτού του τόπου στον ύποψήφιο βουλευτή Έπικρατείας και πρώην ύπουργό Κ. Σόλωνα Γκίκα...

ΑΣΤΕΙΑ ΚΑΙ ΣΟΒΑΡΑ

Οι χουντικοί έπιμένουν νά ζητάνε «τήν ψήφον μας» (και οι «άποστάτες του 65» τό ίδιο δέν κάνουν;), παρά τήν προεκλογική και ... μετεκλογική έμπειρία του Γαρουφαλιά. Θάχουν τήν ίδια αντιμετώπιση μέ τό '74; Αυτό διαφαίνεται από τά δημοσιεύματα του τύπου – μιά έφημερίδα τόγραψε (σέ άρθρο της) καθαρά. Έτσι, όμως, πρέπει νά γίνει; μήπως ή φετινή εμφάνιση τών «κοινοβουλευτικών» χουντοβασιλικών χρειάζεται πιό σοβαρή αντιμετώπιση; Έμεις απλώς ρωτάμε...

ΑΛΛΟΣ ΕΝΑΣ...

Ένας πολύ γνωστός χουντικός διπλωμάτης (πού φυσικά ύπηρετεί), ο κύριος Πετρουνάκος (άπό τούς έλάχιστους, πάντως, πού μέ τή μεταπολίτευση τιμωρήθηκαν), πρόκειται, σύμφωνα μέ πληροφορίες, νά προσχθεί σέ πρέσβη – ίσως έχει ήδη γίνει ή προαγωγή! Δέν τό σημειώνουμε, παρά μόνο «γιά τήν Ιστορία». Άλλωστε... ύπουργός Έξωτερικών είναι πάντα ο κύριος Μπίτιος...

ΞΕΡΕΤΕ ΓΙΑΤΙ ΨΗΦΙΖΕΤΕ;
ΞΕΡΕΤΕ ΤΙ ΘΑ ΨΗΦΙΣΕΤΕ;
ΞΕΡΕΤΕ ΓΙΑΤΙ ΘΑ ΨΗΦΙΣΕΤΕ
ΑΥΤΟ ΠΟΥ ΘΑ ΨΗΦΙΣΕΤΕ;

ΞΕΡΕΤΕ ΓΙΑ ΤΑ ΚΟΜΜΑΤΑ;
ΞΕΡΕΤΕ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥΣ;
ΞΕΡΕΤΕ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ
ΑΡΧΗΓΩΝ ΤΟΥΣ;

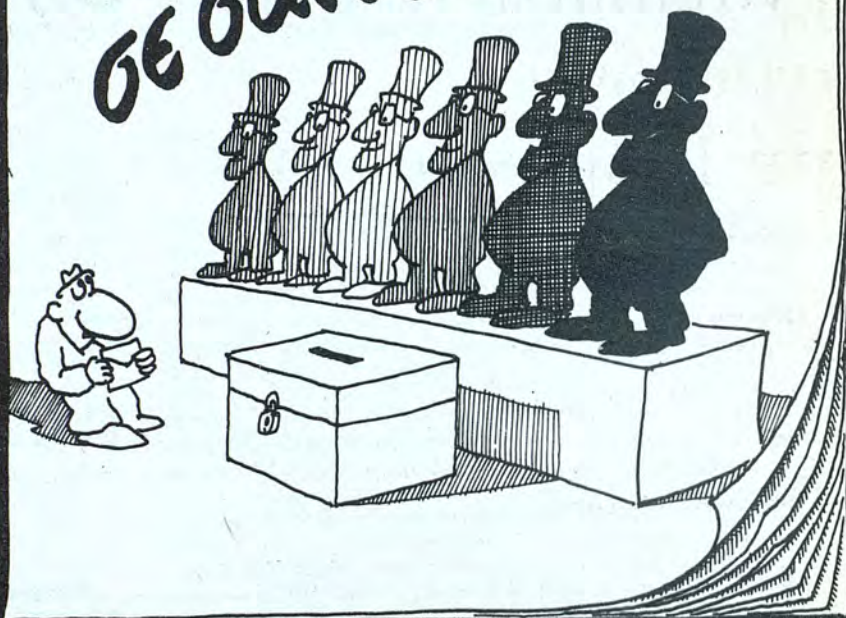
ΞΕΡΕΤΕ ΠΟΙΟΣ ΘΑ ΒΗ ΣΤΙΣ ΕΚΛΟΓΕΣ;
ΞΕΡΕΤΕ ΤΙ ΘΑ ΓΙΝΗ ΜΕΤΑ ΤΙΣ ΕΚΛΟΓΕΣ;
ΞΕΡΕΤΕ ΠΩΣ ΘΑ ΑΙΣΘΑΝΕΣΘΕ ΜΕΤΑ;

ΕΙΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ

ΑΝΤΙ

Εκλογές
σε βιτρίνα

συμμορφώνει

ΤΟ ΕΙΔΙΚΟ ΤΕΥΧΟΣ Ν° 84
ΤΟΥ "ΑΝΤΙ"
ΠΟΥ ΛΕΕΙ ΤΑ ΠΑΝΤΑ
ΓΙΑ ΕΚΛΟΓΕΣ
ΚΟΜΜΑΤΑ
ΚΑΙ ΒΟΥΛΕΥΤΕΣ
ΜΟΝΟΝ
ΜΕ ΣΚΙΤΣΑ

ΚΙ ΗΤΑΝ
ΑΝΑΓΚΗ ΝΑ ΜΕ ΠΡΙΖΕΙΣ
ΤΟΣΗ ΩΡΑ;

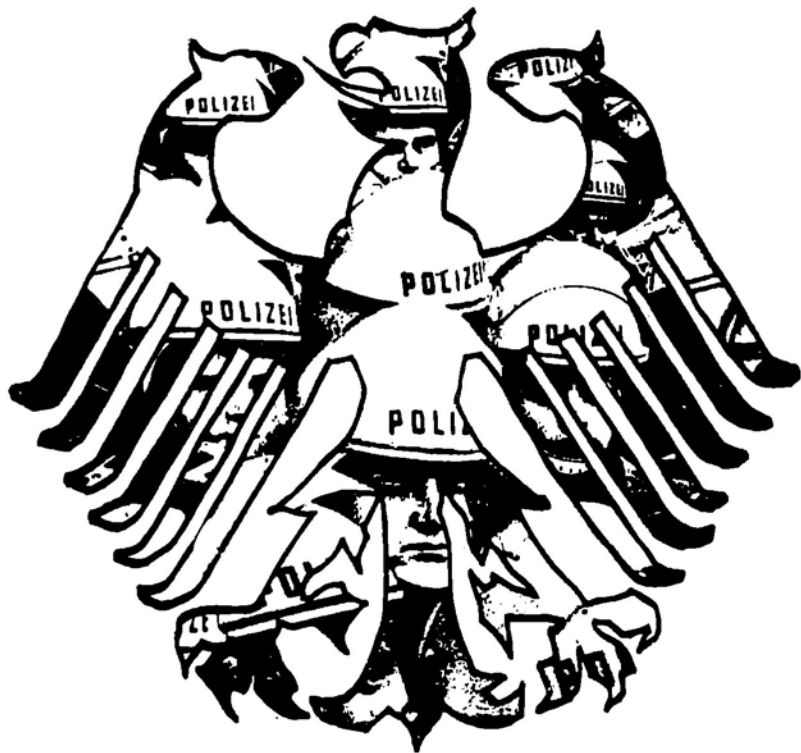
ΜΑ ΤΟ ΚΑΝΑ
ΧΑΡΙΝ
ΔΙΑΦΗΜΙΣΕΩΣ

Ι:23-10-77

Μ. ΓΛΕΖΟΣ:

ο ναζισμός αναδιώνει στή Γερμανία

‘Ο Μανόλης Γλέζος – παγκόσμιο σύμβολο στόν αντιναζιστικό αγώνα – παραβρέθηκε (μαζί μέ τό δικηγόρο Παναγιώτη Κανελλάκη καί τό δημοσιογράφο Γιώργο Βότση) στήν κηδεία τών Μπάαντερ, Έσλιν καί Ράσπε. Καί οί τρεῖς, είχαν κληθεῖ ἀπό τούς συγγενεῖς καί φίλους τών τριῶν θυμάτων τῆς σύγχρονης Γερμανίας. Στό κείμενο πού ἀκολουθεῖ, ὁ Μανόλης Γλέζος ἐξηγεῖ γιατί πῆγε στή Δ. Γερμανία καί ἐπισημαίνει: στή Δ. Γερμανία ἀναδιώνει ὁ ναζισμός...

ΣΤΗ Δυτική Γερμανία πῆγα στήν κηδεία γιά δύο βασικούς λόγους.

- ‘Ο ἓνας εἶναι προσωπικός
- ‘Ο ἄλλος εἶναι πολιτικός.

‘Ο προσωπικός λόγος ἔγκειται στό γεγονός ὅτι 16 χρόνια πολιτικός κρατούμενος δέν μπορῶ νά ἀνεχτῶ νά δολοφονοῦνται πολιτικοί κρατούμενοι... “Ἄς μοῦ ἐπιτραπεί μιά παρομοίωση, γιά νά γίνει περισσότερο κατανοητό τό ἀπάνθρωπο ἔγκλημα: ἓνας κυνηγός μπορεῖ νά σκοτώσει ἓνα πουλί ὅταν πετάει. Ποτέ ὅμως ὅταν πίνει νερό. Καί εἶναι ἀδιανόητο νά σκοτώσει ἓνα πουλί μέσα στό κλουβί του.

Γιά μένα τά πράγματα εἶναι ξεκαθαρισμένα: τήν αὐτοκτονία τών ἀποκλείω παντελῶς. Γιατί, ποτέ πολιτικός κρατούμενος δέν ἐπιχειρεῖ νά αὐτοκτονήσει, ἐκτός ἂν ἔχει γίνεи ψυχοπαθής. ‘Η κυβέρνηση ὅμως τῆς Δυτικῆς Γερμανίας δέν ἰσχυρίστηκε ὡς τώρα ὅτι οἱ τέσσερις ἀγωνιστές τῆς ΡΑΦ ἦταν ψυχοπαθεῖς. “Ἄς θυμηθοῦμε τίς περιπτώσεις τών δικῶν μας πολιτικῶν κρατουμένων Βασ. Μαρκεζίνη, Δημ. Παπαρήγα καί τῶσων ἄλλων πού τούς «αὐτοκτόνησαν».

Πέρα ἀπ’ αὐτό, ἦταν ἐντελῶς ἀνέφικτο νά προμηθευτοῦν ὅπλα οἱ τέσσερις πολιτικοί κρατούμενοι στούς φοβερές φυλα-

κές τοῦ Σταρχάιμ, καί μάλιστα σέ τέτοια αὐστηρή ἀπομόνωση. Έξ ἄλλου οἱ ναζί μᾶς ἔχουν συνηθίσει σέ τέτοιου τύπου σκηνοθεσίες. ‘Η ὑπόθεση θυμίζει τόν ἐμπρησμό τοῦ Ράιχσταγκ.

‘Ο πολιτικός λόγος εἶναι ὁ ἑξῆς: οἱ πολιτικοί κρατούμενοι πού δολοφονήθηκαν ἦταν θύματα τοῦ ναζισμοῦ.

Δυστυχῶς δέν ἔχει γίνεи κατανοητό, ἀπ’ ὅλο τόν κόσμο, ὅτι στή Δυτική Γερμανία ἀναδιώνει πλησιέστως ὁ νεοναζισμός, ὁ ὁποῖος καταλύει καθημερινά τίς προσωπικές ἐλευθερίες καί τά ἀνθρώπινα δικαιώματα.

Τό ἄσυλο τῆς κατοικίας, παραβιάζεται ἀπό τήν ἀστυνομία, χωρίς ἐντάλμα τοῦ εἰσαγγελέα καθημερινά καί ὁποιαδήποτε ὥρα τῆς ἡμέρας. Τά μπλόκ στούς δρόμους εἶναι ἓνα συνηθισμένο φαινόμενο. Ἀπαγορεύεται στούς δικηγόρους νά υπερασπίζονται πολιτικούς κρατουμένους.

Πάνω ἀπ’ ὅλα ὅμως εἶναι τό κλίμα τῆς τρομοκρατίας πού ἔχει σφίξει τίς καρδιές τών ἀνθρώπων καί ἡ πλύση ἐγκεφάλου πού τούς γίνεται μέ ὅλα τά μέσα ἐνημέρωσης καί προπαγάνδας. Ζητᾶνε ἀπό τά παιδιά νά καταγγέλ-

λουν τούς γονεῖς καί τούς φίλους τους!

Πολέμησα τό ναζισμό. Πῶς εἶναι δυνατόν νά μή διαμαρτυρηθῶ ὅταν βλέπω τήν ἀναγέννησή του;

Δέν μᾶς ἐπιτρέπεται, καί ἰδιαίτερα σέ μᾶς, τούς ἀγωνιστές τοῦ Β’ Παγκοσμίου Πολέμου, νά ἀφήσουμε τό γερμανικό λαό νά πέσει θύμα τοῦ φασισμού καί γιά τρίτη φορά στόν αἰῶνα μας ὁ γερμανικός ἱμπεριαλισμός νά ματοκυλήσει τήν Εὐρώπη καί ὅλο τόν κόσμο.

Κι εἶναι θλιβερό πού οἱ προοδευτικές, σοσιαλιστικές καί κομμουνιστικές δυνάμεις δέν ἔχουν ἀντιληφθεῖ τόν κίνδυνο πού ἀπειλεῖ τή Γερμανία καί τήν Εὐρώπη, τήν ἀνθρωπότητα ὅλη.

‘Η ἀντίθεση πρὸς τή ΡΑΦ καί τίς μεθόδους τους δέν πρέπει νά ὀδηγεῖ στήν ἀπαράδεκτη ἐθελουφλία γι’ αὐτό πού γίνεται σήμερα στή Γερμανία. Τό καθεστῶς πού γεννάει αὐτοῦ τοῦ τύπου τήν ἀντιβία ἀπό τή φύση του εἶναι καθεστῶς βίας. “Οποιο καθεστῶς ἀναπαράγει αὐτοῦ τοῦ τύπου βία, εἶναι φασιστικό καθεστῶς. Δέν μποροῦν οἱ ἐνέργειες τῆς ΡΑΦ νά ἀποτελέσουν δικαιολογία γιά φασιστικές ἐνέργειες, γιά ἀναδίωση τοῦ ναζισμοῦ.

5 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ δικάζεται τό «ΑΝΤΙ» γιά παράβαση του Μεταξικού νόμου 375/36

● ΣΤΟ Ε' ΤΡΙΜΕΛΕΣ
ΠΛΗΜΜΕΛΕΙΟΔΙΚΕΙΟ

ΣΤΙΣ 5 Δεκεμβρίου, στο Ε' Τριμελές Πλημμελειοδικείο 'Αθηνών, δικάζεται τό «ΑΝΤΙ» γιά παράβαση του Μεταξικού νόμου 375/36 «περί κατασκοπείας» – γιά τή γνωστή υπόθεση του «άπορρητου έγγραφου» περί... έξοπλισμού του ΚΚΕ από ... παλαιστίνιους αντάρτες «διά θαλάσσης» κλπ. κλπ.

Ο ΕΚΔΟΤΗΣ του «ΑΝΤΙ» Χρήστος Παπουτσάκης, παραπέμπεται, σύμφωνα μέ τό υπ' αριθμ. 2159/77 βούλευμα του Συμβουλίου Πλημμελειοδικών 'Αθηνών,

«Ίνα δικασθῇ ὡς ὑπαίτιος τοῦ δι: ἐν 'Αθήναις κατά τούς κατωτέρω ἀναφερομένους χρόνους, διά πλείονων πράξεων, ἐτέλεσε τά κάτωθι ἐγκλήματα, εἰδικώτερον δέ: Α) Κατά τό χρονικόν διάστημα ἀπό 29-4-1975 ἕως 29-11-1975 καί εἰς μή διακριθῶσιν ἡμέραν, χωρίς νά ἔχη ἐμπιστευθῇ εἰς αὐτόν ἢ νά ἔχη λάβει γνῶσιν τοῦτου, εἴτε ἐπισήμως, εἴτε λόγω τῆς ιδιότητός του, τοῦ ἐπαγγέλματός του ἢ τῆς ἀνατεθείσης εἰς αὐτόν ἐργασίας ἢ ἀποστολῆς, ἐπρομηθεύθη ἐγγραφον φέρον τήν ἐπισημείωσιν «ἀπόρρητον» ὡς περιέχον μυστικές πληροφορίες σημασίας στρατιωτικῆς, ἐνδιαφερόουσας τήν ἄμυναν καί τήν ἐξωτερικήν ἀσφάλειαν τῆς Χώρας καί ἀνεκοίνωσε καί ἐκοινολόγησε τοῦτο εἰς πρόσωπα μὴ ἐξουσιοδοτημένα πρὸς τοῦτο ὑπὸ τῆς ἀρμοδίας Ἀρχῆς, ἥτοι, ἔλαβεν εἰς τήν κατοχήν του φωτοτυπικόν ἀντίγραφον τῆς ὑπ' ἀριθμόν Φ. 180.7/17/1511/Σ. 139/24-4-1975 Διαταγῆς τῆς 87 ΣΔΙ πρὸς τὰς πληροφοριακῶς ὑπαγομένας αὐτῇ στρατιωτικὰς Μονάδας, δι' ἧς παρεσχέθη αὐταῖς ἡ πληροφορία, δι: α) Ὑπὸ τοῦ ΚΚΕ/Ρ εἰσάγονται κρυφίως δπλα ἐκ τοῦ 'Εξωτερικοῦ, ἅτινα θὰ χρησιμοποιηθοῦν εἰς δεδομένην στιγμήν, β) Τὰ εἰσαγόμενα δπλα συσκευάζονται εἰς εἰδικὰ κιβώτια, ἅτινα λόγω στεγανῶν διαμερισμάτων, ἔχουν τήν δυνατότητα νά παραμένουν εἰς βάθος 10 (δέκα) περίπου μέτρων ἐντὸς τῆς θαλάσσης, γ) Τὰ ἐν λόγω κιβώτια, ἐξαρτῶμενα ἀπὸ μικράν «σημαδούραν» ποντίζονται εἰς συγκεκριμένον σημεῖον ἐντὸς τῆς θαλάσσης ἀπὸ διερχόμενον πλοῖον, ἐν συνεχείᾳ προσδένονται εἰς ἕτερον διερχόμενον πλοῖον, ὅπερ τὰ σύρει ὑπὸ τήν θάλασσαν εἰς τὸν τελικόν προορισμόν των, καί, ὡς ἐκ τούτου, δέν εἶναι δυνατὴ ἡ ἀνακάλυψις των ὑπὸ τῆς Ἀσφαλείας, εἰς περίπτωσιν διενεργείας νηοψίας καί δ) Κυρίᾳ πηγὴ προμηθείας ὀπλισμοῦ εἰς τό

ΚΚΕ εἶναι οἱ Παλαιστίνιοι ἀντάρται, ἀνακοινώσας καί κοινολογήσας ἅμα ταύτην εἰς ἄγνωστα τῇ ἀνακρίσει πρόσωπα μὴ ἐξουσιοδοτημένα πρὸς τοῦτο ὑπὸ τῆς ἀρμοδίας ἀρχῆς. Β) Τὴν 29 - 11 - 1975, χωρίς νά ἔχη ἐμπιστευθῇ εἰς αὐτόν ἢ νά ἔχη λάβει γνῶσιν τοῦτου εἴτε ἐπισήμως, εἴτε λόγω τῆς ιδιότητός του, τοῦ ἐπαγγέλματός του ἢ τῆς ἀνατεθείσης εἰς αὐτόν ἐργασίας ἢ ἀποστολῆς, ἐδημοσίευσεν ἐγγραφον, φέρον τήν ἐπισημείωσιν «ἀπόρρητον», ὡς περιέχον μυστικές πληροφορίες σημασίας στρατιωτικῆς, ἐνδιαφερόουσας τήν ἄμυναν καί τήν ἐξωτερικήν ἀσφάλειαν τῆς Χώρας, ἄνευ ἐγγράφου ἐγκρίσεως τῆς ἀρμοδίας Ἀρχῆς, ἥτοι, τυγχάνων ἐκδότης καί διευθυντῆς τοῦ ὑπὸ τόν τίτλον «ΑΝΤΙ» ἐκδομένου ἐν 'Αθήναις περιοδικοῦ, ἐδημοσίευσεν εἰς τό ὑπ' ἀριθμόν 33 τῆς 29 - 11 - 1975, σελίς 6, φύλλον αὐτοῦ ὑπὸ τόν τίτλον «τό ἐξοργιστικόν ἐγγραφον» ὁλόκληρον τό περιεχόμενον τοῦ ὡς ἄνω (στοιχ. Α) ἐγγράφου τῆς 87 ΣΔΙ, ὅπερ, ὑπὸ τύπον διαταγῆς, ἐκοινοποιήθη εἰς τὰς πληροφοριακῶς ὑπαγομένας αὐτῇ (87 ΣΔΙ) στρατιωτικὰς Μονάδας, ἄνευ ἐγγράφου ἐγκρίσεως τῆς ἀρμοδίας στρατιωτικῆς Ἀρχῆς.»

ΠΕΝΤΕ μάρτυρες κατηγορίας ἔχουν κληθεῖ νά καταθέσουν – καί οἱ πέντε ἀξιωματικοὶ τοῦ στρατοῦ, ἐν ἐνεργείᾳ!

- ἀντισυνταγματάρχης Κ.Γ. Παπανικολόπουλος
- ταγματάρχης Κ. Μ. Κοντοδήμας
- συνταγματάρχης Γ. Α. Γαλιώτος
- ταγματάρχης Ε. Ε. Στρατάκης
- ταγματάρχης Χρ. Χ. Παππάς

ΕΧΟΥΜΕ κατ' ἐπανάληψη μέ λεπτομέρειες γράφει γι' αὐτὴν τὴν ΠΡΩΤΗ ἐφαρμογὴ στὴν πράξη ἐνὸς νεκραναστημένου νόμου τῆς βασιλομεταξικῆς δικτατορίας. Κι ἔχουμε ἐπισημάνει τὴν ἰδιαίτερη σημασία πού γιά ΟΛΟΥΣ ΜΑΣ ἔχει, αὐτὴ ἡ μοναδικὴ ὕστερα ἀπὸ ΠΑΡΑ ΠΟΛΛΑ χρόνια δίωξη ἐντυπου μέ τόν «περί κατασκοπείας» νόμο τοῦ Μεταξά, ὕστερα ἀπὸ μιά συντονισμένη ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟ-ΠΟΛΙΤΙΚΗ δίωξη.

ΣΗΜΕΡΑ, ἐπιτρέψτε μας νά σταθοῦμε κάπως περισσότερο στό ΞΕΚΙΝΗΜΑ αὐτῆς τῆς ὑπόθεσης, νά δοῦμε πῶς τελικά ἓνας ἰδιώτης (καί μάλιστα ἐκδότης) μπορεῖ νά βρεθῇ σήμερον στό σκαμνί, ὕστερα ἀπὸ ἐνέργειες τῆς ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗΣ δικαιοσύνης, κατηγορούμενος ἀπὸ τὴν ΤΑΚΤΙΚΗ (πολιτικὴ) δικαιοσύνη, μέ μάρτυρες ἀξιωματικούς, γιά ἓνα γελοῖο (μὰ καί ἐπικίνδυνο συγχρόνως) ἐγγραφο κάποιας στρατιωτικῆς ἀρχῆς.

ΣΤΙΣ 22.4.75, τό Γ' Σ.Σ. (2ο Ε.Γ.) ἔστειλε στὴν 87 ΣΔΙ ἓνα ἀπόρρητο ἐγγραφο (μέ ἡμερομηνία 15.4.75), ὅπου ἀναφέρονταν τὰ γνωστὰ περὶ πληροφοριῶν γιά ἐξοπλισμὸ τοῦ ΚΚΕ κλπ. Τὴν ἐπόμενη μέρα, ἔλαβε γνώσις ὁ διοικητῆς, ταξίαρχος Β. Λιός, καί ἀμέσως διέταξε νά ἐκδοθῇ διαταγὴ «εἰς ἀπάσας τὰς πληροφοριακῶς ὑπαγομένας εἰς 87 ΣΔΙ Μονάδας τῆς περιοχῆς Θεσσαλονίκης» – ἡ περιδότη διαταγὴ πού δημοσιεύσαμε.

● Ξέρετε σέ πόσες μονάδες πῆγε; σέ 38!

● Θυμάστε τί εἶπε (29.11.75), μετὰ τὴν ὑποβολὴ ἐρωτήσεων καί ἐπερωτήσεων, ὁ ὑπουργὸς Ἑθν. Ἀμύνης κ. Ε. Ἀδέρωφ; «Ὅτι ἡ πληροφορία «οὔτε ὡς ἀξιόπιστος, οὔτε ὡς ἐκ καλῆς πηγῆς» χαρακτηρίζονταν, ὅποσδήποτε ΟΧΙ «σοβαρά» καί γι' αὐτὸ «ἂφ' ἐνός ὁ ἐλεγχὸς τῆς διεξήχθη κατὰ τρόπον ἀθόρυβον καί ἀπόρρητον, ἂφ' ἑτέρου οὐδέν μέτρον ἐλήφθη»!!

ΔΗΛΑΔΗ τί ἄλλο ἔπρεπε νά γίνει; Νά κινητοποιηθεῖ ὁ στόλος γιά τὴν ἀνεύρεση τῶν «κιβωτίων» ἢ νά ἀρχίσουν οἱ ἔρευνες στὰ σπίτια τῶν κομμουνιστῶν γιά τὴν ἀνακάλυψη ὀπλων;

ΑΛΛΑ, ὁ κ. Ε. Ἀδέρωφ, ὅταν ἔκανε τίς παραπάνω δηλώσεις, γνώριζε πολὺ καλά:

● Τὴν κινητοποίηση στό στράτευμα καί τὴν ἔκταση πού πῆρε ἡ διαταγὴ αὐτὴ.

● Τὴν πληροφορία ὅτι χρῆση αὐτῆς τῆς «ἱστορίας» ἐπρόκειτο νά κάνουν στὴ δίκη τους οἱ – κατὰ τὴν ἐκφρασί του – «πραξικοπηματίες τῆς πυτζάμας» (τοῦ Φεβρουαρίου 75), ἀλλὰ τελικὰ τὴν ἐγκατέλειψαν γιὰτὶ θεωρήθηκε γελοία! («ΒΗΜΑ», 9 Ἰουνίου 1975, πρώτη σελίδα, πρῶτο θέμα). ΠΑΡ' ΟΛΑ αὐτὰ... Ταυτόχρονα, ὅμως, μέ τίς καθησυχαστι-

κές δηλώσεις του υπουργού Έθν. Άμυνας, στο στρατό άρχισε την ΙΔΙΑ μέρα (29/11) ΕΔΕ (Ένορκος Διοικητική Έξέταση) όχι για τό ΠΩΣ προχώρησε και κυκλοφόρησε σέ τόση έκταση αυτή ή γελοία (και επικίνδυνη, βέβαια) διαταγή, αλλά για τό ΠΩΣ διέρρευσε στον τύπο!

ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΑ, στίς 29/11 ή 87 ΣΔΙ διέταξε άνώτερο άξιωματικό νά ένεργήσει ΕΔΕ «πρός έξακρίδωσιν τών συνθηκών και ύπευθύνων τής διαρροής» και τήν ίδια μέρα μέ τήν ύπ' αριθμ. Φ. 453/17/2413/Σ. 451/29.11.75/87 ΣΔΙ διαταγή ζητά από τίς παραλήπτριες Μονάδες «όπως ένεργήσουν ΕΔΕ και έξονυχιστικών έλεγχον διά τόν έντοπισμόν τών ύπευθύνων τής διαρροής τής Διαταγής και άναφέρουν σχετικώς».

ΤΗΝ περιβόητη διαταγή, έκτός από τόν (σήμερα άπόστρατο) Β. Λιό, διοικητή τότε τής 87 ΣΔΙ, ύπόγραφε (άκριβές αντίγραφον) και ό ύποδιοικητής της Κων. Παπανικολόπουλος, άντισυνταγματάρχης – και μάρτυρας στή δίκη του «ΑΝΤΙ». Αύτός ό άξιωματικός, λοιπόν, γυρίζει τίς 38 Μονάδες και διαπιστώνει ότι

«ή ως άνω (Διαταγή) ύφίσταται είς άπάσας (τάς Μονάδας) τηρουμένη κανονικώς είς τούς οικείους φακέλλους και άνευ άλλιώσεως του κειμένου και τών σφραγίδων ταυτότητος ως εισερχομένου έγγραφου».

ΛΙΓΟ μετά, (12/12) μέ τήν ύπ' αριθμ. ΑΠ.Φ. 453/67/125082 διαταγή, ό ταξίαρχος Κ. Κορμάς άναλαμβάνει μιά εύρύτερη ΕΔΕ και εξετάζει διάφορους άξιωματικούς – και μεταξύ αυτών ΚΑΙ τούς 5 μάρτυρες στήν προσεχή δίκη. Τό συμπέρασμα του (20.1.76) είναι ότι:

«ή διαρροή του ως άνω έγγραφου προς έξωστρατιωτικά πρόσωπα έγινετο έκ τινος τών παραληπτριών τούτου Μονάδων ή έκ τής έκδοσάσης τούτο Μονάδος, ύπό τινος έκ τών χειρισθέντων τούτο έξουσιοδοτημένων διά τόν χειρισμόν διαδαθμισμένου ύλικού προσώπων, κατά τό μεσολαβήσαν από τής έκδόσεως μέχρι όλίγον πρό τής δημοσιεύσεως χρονικόν διάστημα, δι' άφαιρέσεως τούτου έκ του άρχείου τής Μονάδος του, επί βραχύ χρόνον, φωτοτυπήσεώς του και έπανατοποθετήσεώς του είς τήν θέσιν του, μή καθισταμένον δυνατού του έντοπισμού του προσώπου τούτου καθώς και τής Μονάδος είς ήν τούτο ύπηρετεί, άνευ παροχής πληροφοριών περί τούτου υπό του δημοσιεύσαντος τό έγγραφον Περιόδικου».

ΕΔΩ, βρίσκεται ό «κόμπος». Άφού, μ' όλες τίς ΕΔΕ και μ' όλο τόν «έξονυχιστικόν έλεγχον», «δέν κατέστη δυνατός ό έντοπισμός» τών ύπευθύνων, άς ζητήσουμε «πληροφορίες» από τό περιοδικό! Μόνο πού τό περιοδικό δέν είναι ... στρατιωτική μονάδα, βέβαια! Τί πρέπει νά γίνει; Τό πόρισμα δείχνει τό δρόμο. Και τό Γ' ΣΣ (Γραφείο Δικαστικού) μέ τό ύπ' αριθμ. Φ. 453.32/120/245005 έγγραφο διατάζει στίς 24.3.76 τακτική άνάκριση

«κατ' άγνώστων στρατιωτικών επί παραβάσει του άρθρου 1 του 375/1936 «περί τιμωρίας τών εγκληματικών ενεργειών τών άπειλουσών τήν έξωτερικήν ασφάλειαν τής χώρας» (παράδοσις άπορρήτου στρατιωτικού έγγραφου είς μή έξουσιοδοτημένον προς τούτο πρόσωπον).»

ΤΗΝ άνάκριση κάνει ό άνακριτής του Β' Τμήματος του Διορκούς Στρατοδικείου Θεσσαλονίκης. Τό αποτέλεσμα; Μās τό λέει ό Έπίτροπος του Στρατοδικείου στό ύπ' αριθμ. 744/17.6.76 έγγραφό του προς τόν Εισαγγελέα Πλημμελειοδικών Άθηνών:

«Προϊούσης τής άνακρίσεως, ό είρημένος άνακριτής διά του ύπ' αριθμ. 105/76 έγγραφου γνωρίζει ήμιν ότι προέκυψαν ένδείξεις τελέσεως του άδικήματος του άρθρου 2 του αυτού ως άνω ΑΝ υπό του ιδιώτου Παπουτσάκη Χρήστου...»

ΠΟΙΟ τό άδίκημα; Ή δημοσίευση στό «ΑΝΤΙ»

«έν φωταντιγράφω άπορρήτου έγγραφου τής 87 ΣΔΙ (ύπ' αριθμ. Φ. 180.7/17/1511/Σ 139/24.4.75) όπερ υπό τύπον διαταγής έκκοινοποιήθη υπό ταύτης (87 ΣΔΙ) είς τάς ύφισταμένας της Στρατιωτικής Μονάδας. (Προμήθεια, άνακοίνωσις και κοινολόγησις άπορρήτου στρατιωτικού έγγραφου υπό άναρμοδίου άτομου είς πρόσωπα μή έξουσιοδοτημένα προς τούτο)».

ΚΑΙ τό «ζουμί»:

«Κατόπιν τών άνωτέρω διαδιβάζομεν ήμιν άντίγραφα άνακριτικών πράξεων και λοιπών στοιχείων έκ τής εις χείρας ήμών δικογραφίας και παρακαλούμεν διά τήν κατά τήν ύμετέραν γνώμην άσκησιν τής προσηκούσης ποινικής διώξεως καθ' οιούδήποτε ύπευθύνου».

ΕΤΣΙ, λοιπόν, από τήν «παροχή πληροφοριών» του ταξίαρχου Κορμά, φτάσαμε στήν άσκησις ποινικής διώξεως «κατ' άγνώστων στρατιωτικών» (Σ.Σ.: στρατιωτικών, προσέξτε!) του Γ' ΣΣ, από κεί στίς «ένδείξεις τελέσεως του άδικήματος (...) υπό του ιδιώτου Παπουτσάκη» του άνακριτή του Διορκούς Στρατοδικείου Θεσσαλονίκης και από κεί στήν «παράκληση» του Έπίτροπου του ίδιου Στρατοδικείου προς τήν Εισαγγελία Άθηνών νά άσκήσει τήν «προσήκουσι» (κατά τή γνώμη της) ποινική διώξη «καθ' οιούδήποτε ύπευθύνου»...

Ο ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑΣ άσκησε πράγματι ποινική διώξη κατά του εκδότη του «ΑΝΤΙ» (πού λίγο πριν – 24.5.76 – είχε κληθεί νά καταθέσει, για τό ίδιο θέμα, και στον Διορκούς Στρατοδικείου ΑΘΗΝΩΝ Β. Άσημακόπουλο!), έγινε τακτική άνάκριση και βγήκε τό παραπεμπτικό βούλευμα μέ τό όποιο γίνεται ή δίκη στίς 5 Δεκεμβρίου. Κι όλα αυτά για ένα όχι «σοβαρό» έγγραφο, ούτε «άπολύτως άξιόπιστον», ούτε «έκ καλής πηγής»...

ΣΑ στοιχεία μόνο τής ύπόθεσης, θέλουμε νά θυμίσουμε:

● τά όχι λίγα άνάλογα έγγραφα πού (όχι μόνο από τό Β. Λιό, βέβαια) κυκλοφορούσαν στό στράτευμα εκείνη τήν εποχή – και ΔΕΝ σταμάτησαν τελείως, ακόμα·

● τή διαβεβαίωση στή Βουλή του μέχρι πριν λίγο ύπουργού Δικαιοσύνης κ. Κ. Στεφανάκη (σ' άπάντηση σχετικής έπερώτησης) ότι τό «ΑΝΤΙ» δέν διώκεται μέ τό ν. 375. Ήταν ένα «άάθος» του κ. ύπουργού πού, πάντως, ΑΠΕΤΡΕΨΕ τότε τή συζήτηση.

ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΑ μέ τήν έκδοση τής δίκης, ή «ουσία» αυτής τής ύπόθεσης έχει – όπως ξαναείπαμε – ΤΕΡΑΣΤΙΑ σημασία, θά φθάσει πολύ σύντομα στήν καινούργια Βουλή και όπωσδήποτε ΔΕΝ θά περάσει άθόρυβα. Άπό τή στιγμή πού κινείται όλος αυτός ό μηχανισμός, μέ τόν τρόπο και «ρυθμό» πού προαναφέραμε, για νά καταλήξει ένα έντυπο στό σκαμνί μέ μιά τόσο βαριά κατηγορία και μέ τέτοιο νόμο, τό πρόβλημα δέν είναι βέβαια δικαστικό – δέν «ξεπερνιέται» μέ μιά κατωδίκη ή μιά άθώωση...

Τό
«ΑΝΤΙ»
συνιστά:
Ψηφίστε

«Ν. ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ»
Ψηφίστε Ν. 375/36!

Ἡ «Νέα Δημοκρατία» ἀπότυχε στή διακυβέρνηση τοῦ τόπου. Ἀπότυχε στήν ἀντιμετώπιση τῶν ἐθνικῶν θεμάτων, γιατί ἔμεινε ἐγκλωδισμένη στό «συμμαχικά πλαίσια» καί στό «ἀνήκομεν στήν Δύση», αὐτά τά πλαίσια πού μᾶς τά ἐπέβαλαν οἱ ἀμερικάνοι ἱμπεριαλιστές καί σήμερα τροφοδοτοῦν καί ἐνισχύουν τόν τούρκικο σωβινισμό.

Ἡ «Νέα Δημοκρατία» ἀπότυχε στόν οἰκονομικό τομέα. Χάρε στήν πολιτική της οἱ πλούσιοι ἔγιναν πλουσιότεροι καί οἱ φτωχοί φτωχότεροι. Ἀσυνδοσία στό μονοπώλια – λιτότητα στούς μισθοῦς. Κανένας ἐλεγχος στό ὑπερκέρδη – πάγωμα στό μεροκάματα. Φορολογική ἀπαλαγή τῶν μονοπωλίων – νέοι φόροι στό μικρά καί μεσαία εἰσοδήματα. Ἀλλά οὔτε ἔτσι ἡ κυβέρνηση δέν κατόρθωσε νά ξεπεράσει τήν κρίση. Χαμηλές ἐπενδύ-

«Ο λαός ψηφίζει Συμμαχία»

Τοῦ Μπάππη Δρακόπουλου

σεις, ἀνορθολογισμός καί διασπάθιση τοῦ λαϊκοῦ χρημάτων στίς δηλώσεις ἐπενδύσεων, πληθωρισμός καί αὔξηση τοῦ τιμάριθμου, ἐπιδείνωση τοῦ βιοτικού ἐπιπέδου τοῦ λαοῦ. Αὐτά εἶναι τά χαρακτηριστικά τῆς οἰκονομικῆς μας κατάστασης.

Μά ἀκόμη ἡ «Νέα Δημοκρατία» ἀπότυχε στή λύση τοῦ πιό βασικοῦ προβλήματος τῆς χώρας, τῆ στερέωση τῆς δημοκρατίας. Τό σταμάτημα τῆς ἀποχυντοποίησης καί τοῦ ἐκδημοκρατισμοῦ τῆς κρατικῆς μηχανῆς, ἐπέτρεψε στό βασιλοχουντισμό νά σηκώσει κεφάλι – τρία χρόνια μετά τήν πτώση τῆς χούντας καί 4 χρόνια μετά τό ἥρωικό ξέσηκωμα τοῦ Πολυτεχνείου.

Ἀντίθετα δέν παράλειψε νά θεσπίσει τό νόμο περί καταστάσεως πολιορκίας, τό νόμο περί ἰδιωνύμου, ἰδίως τό νόμο 330, γιά νά χτυπήσει τό ἐργατικό κίνημα, νά ἐνθαρρύνει τό ἀντεργατικό ἔργο τῆς ἐργοδοσίας, ὅπως ἐπίσης δέν παρέλειψε νά ἀσκήσει ἀσφυκτικό ἔλεγχο στήν αὐτοδιοίκηση καί νά τῇ στερήσει ἀπὸ οἰκονομικούς πόρους. Νά καταδικάσει σέ μαρasmus τούς συνεταιρισμούς. Νά ἀπειλεῖ τήν ἀκαδημαϊκή ἀσυλία στό Α.Ε.Ι., νά πνίξει κάθε διάλογο μέσα στή Βουλὴ μέ τήν πειθαρχημένη ὁμοφωνία μιᾶς ἀπόλυτης πλειοψηφίας.

Ἡ «Νέα Δημοκρατία» θέλει νά παρουσιάζεται σάν ὁ ἐγγυητής τῆς σταθερότητας. Τί εἶδε ὅμως ἡ πείρα τῆς τριετίας;

● Ἀβεβαιότητα στό ἐθνικά θέματα, ὅπου οἱ κίνδυνοι μεγαλώνουν.

● Ἀβεβαιότητα στό πρόβλημα τῆς δημοκρατίας, καθὼς οἱ χουντικοί σηκώνουν κεφάλι.

● Ἀβεβαιότητα γιά τό μισθό καί τό μέλλον τῶν ἐργαζομένων.

Σήμερα πιά τό γνωρίζουν ὅλοι – ἡ κυβέρνηση τῆς «Ν. Δημοκρατίας» φοβήθηκε τό λαό. Θέλησε νά τόν βάλει στή γωνία, γι' αὐτό ἀπέτυχε. Ἡ αὐταρχία δέν φέρνει τή σταθερότητα. Τῇ σταθερότητα τῇ φέρνει ἡ δημοκρατία. Ἡ ὅλο καί περισσότερη δημοκρατία.

Γιά νά διαφυλαχτοῦν οἱ ἐλευθερίες τοῦ λαοῦ, γιά νά διασφαλιστεῖ ἡ ζωὴ καί τό μέλλον του, νά προστατευθοῦν τὰ ἐθνικά συμφέροντα, πρέπει αὐτή ἡ πολιτική νά ἀλλάξει. Τήν αὐταρχία πρέπει νά τήν ἀντικαταστήσει ἡ δημοκρατία, πού θά στερεώνεται καί θά διευρύνεται σ' ὅλους τούς τομεῖς. Οἱ ἐκλογές πού θά διεξαχθοῦν σέ λίγες βδομάδες εἶναι μιᾶς εὐκαιρίας γιά τό λαό μας νά αποφασίσει γιά τήν τύχη του καί γιά τό μέλλον τῆς χώρας του.

Ἔτσι σ' αὐτές τίς ἐκλογές ὁ λαός τῆς Ἀθήνας καλεῖται:

● νά φράξει μέ τήν ψήφο του τό δρόμο σέ μιᾶ νέα κυβέρνηση τῆς δεξιᾶς πού θά διαιωνίζει τήν ἐξουσία της, θά ἐπιδεινώνει ὅλα τὰ προβλήματα τῆς χώρας καί θά κάνει τή ζωὴ του δυσκολότερη.

● ν' ἀνοίξει τό δρόμο γιά συμμαχικές δημοκρατικές κυβερνήσεις, γιά κυβερνήσεις δημοκρατικῆς συνεργασίας πού θά χουν τή θέληση καί τή δύναμη, στηριγμέ-

νες στήν πιό πλατιά πλειοψηφία τοῦ λαοῦ, νά ἐφαρμόσουν μιάν ἄλλη πολιτική: στερέωσης καί διεύρυνσης τῆς δημοκρατίας, ὀλοπλευρῆς συμπαράστασης στόν ἀγώνα τοῦ κυπριακοῦ λαοῦ, ἐνίσχυσης τῆς ἀνεξαρτησίας καί τοῦ διεθνούς ρόλου τῆς χώρας, δημοκρατικῆς οἰκονομικῆς ἀνάπτυξης συνδεδεμένης μέ τή βελτίωση τῆς θέσης καί τοῦ βιοτικού καί ἐκπολιτιστικοῦ ἐπιπέδου τοῦ λαοῦ, διασφάλισης γενικά μιᾶς ἐλεύθερης δημοκρατικῆς πορείας πρὸς τὰ μπρός.

Πῶς; Ἡ «Συμμαχία» τοῦ δείχνει τό δρόμο:

● Μέ τό νά ἐκμηδενίσει μέ τήν ψήφο του τή χουντομοναρχική δεξιὰ καί νά καταψηφίσει τή Ν.Δ., πού εἶναι ὑπεύθυνη γιά τήν ὥς τώρα διακυβέρνηση τῆς χώρας.

● Μέ τό νά ἐνισχύσει, ἀπό τήν ἄλλη πλευρά, τίς ἐνωτικές δημοκρατικές δυνάμεις, πού ἐργάστηκαν καί ἐργάζονται καθημερινά γιά τή συνεργασία ὅλων τῶν δημοκρατικῶν δυνάμεων, πού προβάλλουν στό πρόγραμμα τους τήν ἀνάγκη ὄχι μιᾶς μονοκομματικῆς κυβένησης, τοῦ α' ἢ τοῦ β' τύπου, πού θά εἶναι καί αὐτή καταδικασμένη σέ ἀποτυχία, ἀλλά μιᾶς συμμαχικῆς δημοκρατικῆς κυβένησης, μιᾶς κυβένησης δημοκρατικῆς συνεργασίας, πού θά στηρίζεται στήν πιό πλατιά δημοκρατική πλειοψηφία. Νά ψηφίσει δηλαδή αὐτές τίς δυνάμεις πού ἔκαναν ὅ,τι περνοῦσε ἀπό τό χέρι τους προεκλογικά καί θά τό κάνουν καί μετεκλογικά γιά νά ὑλοποιηθεῖ αὐτή ἡ συνεργασία γύρω ἀπὸ ἓνα κυβερνητικό πρόγραμμα ἀλλαγῆς. Γιά νά ὑπάρξει συγκεκριμένη ἐναλλακτική λύση ἐναντί τῆς διαιώνισης τῆς κυβένησης τῆς δεξιᾶς, πού θά συνεχιστεῖ ἂν δέν ὑπάρξει πλατιά συνεργασία τῶν δημοκρατικῶν δυνάμεων.

Καί αὐτές οἱ ἐνωτικές δημοκρατικές δυνάμεις εἶναι γιά τήν ὥρα τὰ 5 κόμματα πού συγκρότησαν τή «Συμμαχία τῶν Προοδευτικῶν καί Ἀριστερῶν Δυνάμεων»:

- Τό ΚΚΕ ἐσωτερικοῦ
- Ἡ ΕΔΑ
- Ἡ «Σοσιαλιστική Πρωτοβουλία»
- Ἡ «Σοσιαλιστική Πορεία»
- Ἡ «Χριστιανική Δημοκρατία»,

πού στηρίζαν τή συνεργασία τους σέ μόνιμη βάση γύρω ἀπὸ τούς μακροπρόθεσμους κοινούς προγραμματικούς στόχους καί πάνω σ' αὐτή τή βάση ἀποφασισαν γιά τήν ἐκλογική συνεργασία τους.

Τά ἄλλα κόμματα τῆς ἀντιπολίτευσης, κλεισμένα σέ στενές κομματικές ἐπιδιώξεις, ἐνῶ ἐπιτίθενται κατά τῆς δεξιᾶς, δέν δείχνουν μέ ποιό τρόπο θά φύγει αὐτή ὁπ' τήν ἐξουσία. Ἡ ΕΔΗΚ καί τό ΠΑΣΟΚ ἀγωνίζονται γιά τήν πρωτιά στήν ἀντιπολίτευση, καί τό διήθεν ὀρθόδοξο ΚΚΕ νά σθήσει τό ΚΚΕ ἐσωτερικοῦ. Ἔτσι ὅμως ἡ δεξιὰ δέν φεύγει ἀπὸ τήν ἐξουσία. Ἀντίθετα ἐνισχύεται.

Νά γιατί καταψηφίζοντας τή δεξιά οι πολίτες τής 'Αθήνας πρέπει νά ἐνισχύουν τή «Συμμαχία». Γιατί έτσι ή ψήφος τους θά πιάσει τόπο. Θά ἐνισχύσει μιά προοδευτική ἐνωτική παράταξη, πού σήμερα συσπειρώνει 5 κόμματα καί κινήσεις, ἀλλά εἶναι ἀνοιχτή σ' ὅλες τίς δημοκρατικές δυνάμεις καί αὐριο, μετά τίς ἐκλογές, θά νά τό προζύμι γιά μιά εὐρύτερη ἐνότητα πού θά μπορέσει νά στηρίξει μέ τήν ἀνάπτυξη τής μαζικῆς πάλης μιά κυβέρνηση εὐρύτερης δημοκρατικῆς συνεργασίας.

Οἱ ἐργαζόμενοι, πού ὑποφέρουν σήμερα ἀπό τήν ἀκρίβεια, τήν ἀναδουλειά, τήν ἄθλια κατάσταση τῶν κοινωνικῶν ὑπηρεσιῶν, ἀπ' τοὺς ἀντεργατικούς καί ἀντιδημοκρατικούς νόμους, ἀπό τίς κακές συνθήκες δουλειᾶς καί τήν πλήρη αὐθαιρεσία τῶν κεφαλαιούχων μέσα στίς ἐπιχειρήσεις, ἀντιλαμβάνονται μέ τή διαισθησή τους ὅτι γιά νά βελτιωθεῖ ἡ θέση τους χρειάζεται ὁργάνωση καί πάλη. Καί αὕτη γίνεται ἀποτελεσματική μόνο μέ τήν ἐνότητα.

Ἡ ἐργατική τάξη ἀντιλαμβάνεται ὅτι χωρίς τήν ἀγωνιστική συνεργασία της μέ τά ἄλλα στρώματα τῶν ἐργαζομένων τῆς πόλης καί τῆς ὑπαίθρου, τήν ἀγροτιά, τοὺς διανοοῦμενους, τοὺς ἐπιστήμονες, τοὺς βιοτέχνες, τοὺς μικρεμπόρους – ἐπαγγελματίες, δέν μπορεῖ οὔτε τοὺς σημερινούς ἀγῶνες της γιά δημοκρατία καί ἀνεξαρτησία νά προωθήσει, οὔτε τόν ἱστορικό ἀγῶνα γιά τήν ἀπελευθέρωσή της ἀπό τήν ἐκμετάλλευση τοῦ κεφαλαίου νά φέροι σέ πέρας. Γιατί τό κεφάλαιο καί ἡ ἐξουσία του διαθέτουν πανίσχυρες δυνάμεις, πού οἱ ἐργαζόμενοι μόνο μέ τήν ἐνότητα καί τήν ὁργάνωσή τους μποροῦν νά τίς ἀντιμετωπίσουν καί τελικά νά τίς ὑπερνικήσουν.

Ἡ «Συμμαχία» συμβάλλει στήν ἐνίσχυση τῆς ἐνότητας τῆς ἐργατικῆς τάξης στό συνδικαλιστικό καί τό πολιτικό πεδίο, ἀλλά ἐκφράζει ταυτόχρονα τήν τάση γιά ἐνότητα καί συνεργασία ἀνάμεσα σ' ὅλες τίς δημοκρατικές καί ἀντιμονοπωλιακές δυνάμεις τῆς κοινωνίας, καθὼς ἀπαρτίζεται ἀπό δυνάμεις πού ἐπιδιώκουν νά ἐκφράζουν ἕνα εὐρύτατο φάσμα τῶν κοινωνικῶν καί πολιτικῶν δυνάμεων καί καθὼς ἀποβλέπει στήν συσπείρωση ὅλων αὐτῶν τῶν δυνάμεων.

'Ακριβῶς γι' αὐτό οἱ κομμουνιστές τῆς χώρας μας, πού στηρίζονται σέ μιά ἥρωική καί μακριά παράδοση ἀγῶνων, μέ νίκες καί ἡττες, ἀπ' τήν ὁποία συσσώρευσαν πολὺτιμες ἐμπειρίες, θά ἐνισχύσουν μέ ὅλες τους τίς δυνάμεις τῆ «Συμμαχία». Οἱ παλιοὶ κομμουνιστές θυμούνται καί οἱ νεότεροι μαθαίνουν σήμερα ὅτι τό Κομμουνιστικό Κόμμα στή χώρα μας, ἰδίως μετά τό ξεπέρασμα τῆς παιδικῆς του ἡλικίας, κατά τή διάρκεια τῆς ὁποίας ὑπέφερε ἀπό τίς γνωστές «παιδικές ἀρρώστειες τοῦ κομμουνισμοῦ», προσπάθησε μέσα ἀπό ἕνα βασανιστικό

δρόμο καί ὄχι χωρίς πιασινισματα (τῆς ἡγεσίας Ζαχαριάδη), λάθη καί ταλαντεύσεις, νά προωθήσει καί νά δέσει τίς συνεργασίες μέ ἄλλες προοδευτικές δυνάμεις, γιά νά προωθήσει τό μέτωπο τῆς δημοκρατίας πρὸς τά μπρός, ν' ἀποτρέψει καί νά συντρίψει τό φασισμό, νά ἐνισχύσει τόν ἀγῶνα γιά τήν ἐθνική ἐλευθερία, τήν ἀνεξαρτησία καί τήν πρόοδο.

Οἱ μεγάλες ἐπιτυχίες τῶν κομμουνιστῶν συνδέθηκαν πάντα στή χώρα μας μέ μιά πλατιά πολιτική συμμαχία μέ τίς κάθε φορά πατριωτικές, προοδευτικές δημοκρατικές δυνάμεις, γιά τό καλό τοῦ λαοῦ καί τοῦ τόπου.

● Μ' αὕτη τήν κατεύθυνση συγκροτήθηκε τό ΕΑΜ στά χρόνια τῆς κατοχῆς καί δημιουργήθηκε τό ἔπος τῆς Ἐθνικῆς Ἀντίστασης.

● Μ' αὕτη τήν πολιτική στίς ἐκλογές τοῦ 1958 ἡ ΕΔΑ ἐγίνε ἀξιωματική ἀντιπολίτευση.

● Μ' αὕτη τήν πολιτική σήμερα οἱ κομμουνιστές πλάι στοὺς σοσιαλιστές, χριστιανούς καί τίς ἄλλες προοδευτικές δυνάμεις γίνονται ἕνας πρωτοποριακὸς παράγοντας γιά τήν προκοπή τοῦ τόπου.

Ἀντίθετα, γιά πρώτη φορά στήν ἱστορία τοῦ κινήματός μας στά τελευταία 40 χρόνια, ἕνα τμήμα τοῦ κομμουνιστικοῦ κινήματος, τό ΚΚΕ ἔξωτ., κατεβαίνει ἀπομονωμένο στήν ἐκλογική μάχη μέ στόχο ὄχι νά συμβάλει στή διαμόρφωση μιάς εὐρύτερης δημοκρατικῆς συσπείρωσης, ἀλλά νά μετρήσει τοὺς ψήφους του καί νά στήσει τό ἄλλο κομμάτι τοῦ κομμουνιστικοῦ κινήματος, τό ΚΚΕ ἐσωτερικοῦ.

Μάταιη προσπάθεια, πού δέν ἀπέδωσε οὔτε θ' ἀποδώσει, γιατί εἶναι ἀντίθετη μέ τίς ἀνάγκες τῆς χώρας, μέ τά μαθήματα τῆς ἱστορίας καί μέ τίς διεθνείς ἐξελίξεις, ἰδιαίτερα στόν εὐρωπαϊκό χώρο, ὅπου ὄχι ὁ σεχταρισμός καί τό δόγμα, ἀλλά ἡ συνεργασία κομμουνιστῶν – σοσιαλιστῶν – χριστιανῶν γιά τή δημοκρατία καί τήν πρόοδο, μέ προοπτική τό σοσιαλισμό, ἕνα σοσιαλισμό πλουραλιστικό, μέ δημοκρατία καί ἐλευθερία, εἶναι σήμερα οἱ κινητήριες πολιτικές δυνάμεις πού γράφουν τήν ἱστορία καί πού διαμορφώνουν τό παρόν καί τό μέλλον τῶν χωρῶν τους.

Σήμερα τήν παράδοση αὕτη τῆς πλατιάς πολιτικῆς πού συνδέει τό κόμμα τῆς ἐργατικῆς τάξης μέ τίς ἐνωμένες δημοκρατικές καί ἀριστερές δυνάμεις τήν ἐνσαρκώνει καί τήν ἀναπτύσσει σέ νέες συνθήκες τό ΚΚΕ ἐσωτ. Γι' αὐτό οἱ κομμουνιστές τῆς χώρας μας, οἱ παλιοὶ ἐαμίτες, πλάι στοὺς σοσιαλιστές, χριστιανούς, ἀριστεροῦς δημοκράτες θά ψηφίσουν «Συμμαχία». Γιατί ἡ «Συμμαχία» ἐκφράζει τό λαϊκό αἷτημα γιά τή συνένωση ὅλων τῶν προοδευτικῶν καί ἀριστερῶν δυνάμεων τοῦ τόπου, γιά ν' ἀποκτήσει ὁ λαός τή δύναμη νά καθορίσει τήν πορεία καί τό μέλλον τῆς χώρας του.

ΤΟ «ANTI» θά κυκλοφορήσει ΚΑΙ τό ἐρχόμενο Σάββατο 19 τρ. (ἔκτακτο τεῦχος) μέ τήν τελευταία προεκλογική ὕλη.

ΑΜΕΣΩΣ μετά, θά συνεχιστεῖ κανονικά ἡ ἔκδοση τοῦ «ANTI» κάθε δεύτερο Σάββατο: 3 Δεκέμβρη, 17 Δεκέμβρη κλπ.

ΥΠΕΝΘΥΜΙΖΟΥΜΕ ὅτι κυκλοφορεῖ ἤδη (καί θά πουλιέται μέχρι τήν ἡμέρα τῶν ἐκλογῶν) τό ἔκτακτο χιουμοριστικό τεῦχος τοῦ προηγούμενου Σαββάτου (ἀριθμός 84, 5 τρ.) ἀποκλειστικά μέ σκίτσα γιά τίς ἐκλογές – ἀπό τόν Ὅθωνα, τόν Καλλέργη καί τόν Τρικούπη, μέχρι τόν Καραμανλή, τόν Καραμανλή καί τόν Καραμανλή!

●
«ANTI»

ΜΙΑ
«ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΗ
ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ»

ΟΙ ΕΚΛΟΓΕΣ που έρχονται είναι αναντίρροπα μία σοβαρή πολιτική μάχη με ξεχωριστή σημασία. Μέσα στις γνωστές σημερινές συνθήκες οι εκλογές από μόνες τους δεν μπορούν δέβαια να δώσουν λύση στα καίρια προβλήματα του λαού και του τόπου. Μπορούν ωστόσο να δημιουργήσουν νέες ευνόχικες προϋποθέσεις και δυνατότητες στην πάλη του λαού για την αντιιμπεριαλιστική δημοκρατική αλλαγή. Μπορούν να δώσουν ώθηση σε τέτοιες δημοκρατικές πολιτικές ανακατατάξεις, ώστε και τα σχέδια της δεξιάς να μην περάσουν, αλλά και να ξανοιχτούν δυνατότητες για προοδευτικές εξελίξεις, για μία ουσιαστική αλλαγή στην πολιτική ζωή του τόπου.

Για μία άλλη πολιτική

Του Κώστα Κάππου

Η κυβέρνηση με την επίσπευση των εκλογών επιδιώκει μία νέα ύφαρπαγή της λαϊκής ψήφου, μία νέα εκδιαστική συγκατάθεση για να συνεχίσει και να επιτείνει την πολιτική του ατλαντισμού και της λιτότητας, να ολοκληρώσει το αυταρχικό κράτος της δεξιάς. Για να διευθετήσει απερίσπαστα τις «έκκρεμότητες» (ΝΑΤΟ, δόσεις, ΕΟΚ, Κυπριακό κ.λπ.), να «λύσει» τα προβλήματα της χώρας σύμφωνα με τα συμφέροντα των μονοπωλίων και τις επιταγές των άμερικανων και νατοϊκών ιμπεριαλιστών.

Στό κοινοβουλευτικό παιχνίδι ζητούν να μπουν ανοιχτά με την ανεξάρτητη εκλογική τους εμφάνιση οι δυνάμεις της ακροδεξιάς. Πιέζουν έτσι για να επιταχυνθεί ο αντιδημοκρατικός κατήφορος της Ν.Δ., για να ολοκληρωθεί η πολιτική της υποτέλειας, να δυναμώσει ο αντικομμουνισμός.

Η συνέχιση της πολιτικής της υποτέλειας θα σήμαινε νέους κινδύνους για τις τύχες του έθνους, για το ψωμί και τις ελευθερίες του λαού. Γι' αυτό κι έναντι της πρέπει να στραφεί και να συγκεντρωθεί η πύλη των δημοκρατικών δυνάμεων. Για να προχωρήσει μπροστά ο τόπος χρειάζεται επιταχτικά μίαν άλλη πολιτική.

Η ανάγκη γι' αλλαγή πολιτικής: αυτό είναι το πρόβλημα που θροίσκεται στο επίκεντρο της εκλογικής μάχης.

Ο λαός θέλει αλλαγή. Θέλει κι απαιτεί με την πύλη του μία πολιτική που θα τον απελευθερώσει από τα δεσμά της αμερικανικής κηδεμονίας, που θα προστατέψει και

θα διευρύνει τα δημοκρατικά δικαιώματα και τις ελευθερίες του. Πού θα τον ανακουφίσει από την ακρίδεια και τον πληθωρισμό, θα βελτιώσει την οικονομική του κατάσταση. Μία αλλαγή πολιτικής δεν σημαίνει απλά ν' αλλάξουν τα πρόσωπα στην κυβέρνηση, ούτε φυσικά να γίνει μία απλή αλλαγή «σκυτάλης» στα γενικά πλαίσια της υποτέλειας, ν' ασκηθεί με πιά «δημοκρατικά μέσα» ή ίδια πολιτική. Μία αλλαγή πολιτικής δεν σημαίνει μόνο απλές μετακινήσεις ψήφων, που δεν θα προσφέρουν καμιά ουσιαστική εγγύηση για ν' αντιμετωπιστούν τα ζωτικά προβλήματα του λαού και να προσδεύσει ο τόπος. Ο λαός δεν ξεχνά πως κι άλλη φορά στο παρελθόν (τό 1963-64) έγιναν τέτοιες μετατοπίσεις. Έφυγε μάλιστα η δεξιά από την κυβέρνηση, μά στην ουσία συνέχισε να κυβερνά και να παραμένει η πολιτική της, μ' όλες τις δραματικές συνέπειες που είχε για τις πολιτικές εξελίξεις. Όπως δείχνει και η πείρα, οι άλλες δυνάμεις της δημοκρατικής αντιπολίτευσης δεν μπορούν να έγερθούν μία ουσιαστική πολιτική αλλαγή. Δεν μπορούν αυτές οι δυνάμεις να δώσουν μόνες τους μία δημοκρατική και βιώσιμη εναλλακτική λύση. Για να καταχτηθεί μία ουσιαστικά διαφορετική πολιτική, για να υπερνικηθούν τα εμπόδια στην εφαρμογή της, χρειάζεται ν' αντιπαραταχτούν στις δυνάμεις της υποτέλειας, ενωμένες οι υπέρτερες δυνάμεις της αλλαγής. Τα σχέδια της δεξιάς θα μπορούσαν ν' ανατραπούν κι η πορεία της χώρας ν' αλλάξει, αν οι δημοκρατι-

κές δυνάμεις δεν ήταν σήμερα σκορπισμένες, αλλά συνασπίζονταν πάνω σ' ένα κοινό πρόγραμμα, σπυρίζοντας την εφαρμογή του στο ένωτικό μαζικό λαϊκό κίνημα. Η συνεργασία αυτή των δημοκρατικών δυνάμεων θα έδινε μίαν άλλη διάσταση στο λαϊκό αγώνα, θα δινε ζωή σ' ένα πανίσχυρο κίνημα της πλειοψηφίας του λαού μας για την αλλαγή.

Πεποίθηση του ΚΚΕ είναι ότι η συνεργασία αυτή ήταν δυνατή.

Γιατί τελικά δεν έγινε κατορθωτή στην πράξη; Δικαιολογημένα το ερώτημα αυτό απασχολεί το λαό, συγκεντρώνει το ενδιαφέρον της δημοκρατικής κοινής γνώμης.

Από την πλευρά του, το ΚΚΕ διακήρυξε την ανάγκη της σύμπραξης όλων των δημοκρατικών δυνάμεων της αντιπολίτευσης, που αντιτίθενται στη δεξιά, στην κατεύθυνση της άλλης πολιτικής, που εξυπηρετεί την εθνική ανεξαρτησία και τη δημοκρατία. Και πάλι για αυτήν, την πρότεινε – όχι μόνο μία φορά.

Για τη σύμπραξη αυτή το ΚΚΕ δεν έδωσε σαν όρο να αποδεχτούν τα άλλα κόμματα την ιδεολογία του ή το πρόγραμμά του, ούτε και το σύνολο της πολιτικής του. Παίροντας υπόψη τον τίς διακηρύξεις των άλλων κομμάτων καθόρισε τα βασικά σημεία ενός ελάχιστου κοινού προγράμματος στόχων για τη δημοκρατική συνεργασία. Και τέτοια βασικά σημεία είναι:

- Ο εκδημοκρατισμός της δημόσιας ζωής.

- Η οικονομική ανακούφιση των εργαζομένων.

- Η αντιμετώπιση του προβλήματος της αμερικανικής κηδεμονίας.

Κάθε κόμμα διατηρώντας τη δική του φρεσιγνομία θάπρεπε να συμβάλλει στην κοινή δράση γύρω από το κοινό πρόγραμμα. Στις συγκεκριμένες προτάσεις του ΚΚΕ δεν ανταποκρίθηκαν ουσιαστικά στην πράξη οι άλλες δυνάμεις, και γι' αυτό φέρουν μεγάλη ευθύνη απέναντι στο λαό. Ματαιώσαν έτσι με τη στάση τους μία δραστική συμπαράταξη απέναντι στη δεξιά, που θα μπορούσε ν' αφαιρέσει τη διακυβέρνηση από τη Ν.Δ., να μεταθέσει γενικότερα τον άξονα της πολιτικής ζωής του τόπου στην κατεύθυνση της ανεξαρτησίας, της δημοκρατίας, της προόδου.

- Η ΕΔΗΚ έμεινε προσκολλημένη στη συντηρητική, ξεπερασμένη από τη ζωή, επιδίωξη της συνεργασίας μόνο μέσα στα πλαίσια της παλιάς Ένωσης Κέντρου. Θέλει την ενότητα δίχως τους κομμουνιστές, κολοβομένη, να σταματάει στα σύνορα της «μαρξιστικής άριστερας», όπως δήλωσε η ηγεσία της.

● Τό ΠΑΣΟΚ, αφού ανάπτυξε δόκ-
κληρη θεωρία για να δικαιολογήσει την
αντιενωτική του πολιτική, υπόσχεται σή-
μερα πώς μετεκλογικά θα δεχτεί την έν-
ότητα των δημοκρατικών δυνάμεων, πώς
θα επιδιώξει το σχηματισμό κυβέρνησης
όλων των κομμάτων της δημοκρατικής
αντιπολίτευσης. Γιατί όμως ή συνεργα-
σία στη βάση ενός ελάχιστου κοινού
προγράμματος είναι έφικτη μετεκλογικά
και δεν ήταν δυνατό να γίνει προεκλογι-
κά, όποτε ή νίκη των δυνάμεων που
αντιπαλεύουν τη δεξιά θα ήταν παρα-
πάνω από δέδαιη; Ή υπόθεση της συν-
εργασίας δεν προσφέρεται για δημαγω-
γικές προεκλογικές επαγγελίες, που υπο-
σκοπούν σε ψηφοθηρική εκμετάλλευση
των ενωτικών διαθέσεων των μαζών.

● Ή «Συμμαχία των 5» δεν κρύβει τη
γραμμή της για ένα μετεκλογικό συμβι-
βασμό με τη Ν.Δ., με τό κάλυμμα της
«πολυκομματικής κυβέρνησης» ή της
«κυβέρνησης ευρείας συνεργασίας». Και
μήπως ένας τέτοιος προσανατολισμός
δέν συμπλέει με τάσεις της Ν.Δ. να προ-
χωρήσει μετεκλογικά σ' έλιγμούς, για να
στηρίξει την πολιτική της σε πλατύτερα
συνεργαζόμενα σχήματα, αξιοποιώντας
τίς συμβιβαστικές διαθέσεις όρισμένων
τμημάτων της αντιπολίτευσης; Σε τί βοη-
θάει αυτή ή προεκλογική αναδίωξη της
χρεωκοπημένης ΕΑΔΕ την υπόθεση της
δημοκρατικής συνεργασίας;

Είναι φανερό πώς ή πραγματική επι-
λογή μπροστά στις εκλογές δέν είναι
αυτή ανάμεσα σε χουντικές ή αντιχουν-
τικές δυνάμεις. Κι ή ένότητα δέν μπορεί
να γίνει στη βάση του συμβιβασμού με τη
Ν.Δ. και την πολιτική της. Ή πραγμα-
τική επιλογή είναι: υποτέλεια ή πολιτική
έθνικής ανεξαρτησίας, αυταρχισμός ή
έκδημοκρατισμός. Κι ή ένότητα πρέπει

νά στρέφεται αγωνιστικά κατά της πολι-
τικής της υποτέλειας, να υπηρετεί την
υπόθεση της αλλαγής, να κατευθύνεται
στην εφαρμογή μιάς ουσιαστικά διαφο-
ρετικής πολιτικής.

Ή βασική προϋπόθεση για να κατα-
χτηθεί αυτή ή άλλη πολιτική, για να
προχωρήσει μπροστά ό τόπος, είναι ένα
γερό, ενισχυμένο ΚΚΕ. Τό ΚΚΕ είναι τό
κόμμα που στην πράξη, μέσα στη ζωή,
βρίσκεται πάντα έπικεφαλής των αγώ-
νων για την υπεράσπιση των συμφερόν-
των των εργαζομένων και του έθνους. Τό
κόμμα που παλεύει ανυποχώρητα, χωρίς
να συμβιβάζεται ποτέ με την αντίδραση
και τούς ξένους ίμπεριαλιστές. Τό ΚΚΕ
είναι τό μόνο κόμμα που δίνει όλες τίς
εγγυήσεις σάν ή πιό έμπειρη, πιό όργα-
νωμένη, κι έπιστημονικά έξοπλισμένη
δύναμη για την έξασφάλιση και την
έδραίωση της πορείας προς την αλλαγή.

Νά γιατί δέν παύουμε να τονίζουμε
πώς χωρίς τό ΚΚΕ, χωρίς τούς κομμουν-
ιστές - και πολύ περισσότερο ενάντια
τους - τίποτα δέν μπορεί ν' αλλάξει στη
χώρα μας. Μόνο ένα ισχυρό ΚΚΕ μπορεί
να έγγυηθεί τη λαϊκή ένότητα, να δώσει
ώθηση στη δημοκρατική συνεργασία των
κομμάτων της αντιπολίτευσης, να την
κάνει αποτελεσματική, να έγγυηθεί τό
σωστό προσανατολισμό της στις αλλαγές
που έχει ανάγκη ό τόπος.

Όταν υπογραμμίζουμε τόν αποφασι-
στικό ρόλο του ΚΚΕ στην πάλη για την
προώθηση της ένότητας των λαϊκών δυ-
νάμεων, για τη συσπείρωση των δυνά-
μεων της αλλαγής, δέν κινούμαστε από
κάποιο στενά «κομματικό» ή «δογματι-
κό» πνεύμα, όπως μιάς προσάπτουν μ'
εύκολία όρισμένοι. Υπογραμμίζουμε ένα
σοβαρό δεδομένο που χαρακτηρίζει σή-

μερα την κατάσταση του άριστερου και
προοδευτικού κινήματος στη χώρα μας.

Τό ΚΚΕ συγκεντρώνει τίς γραμμές
του τό κύριο μέρος των δυνάμεων της
άριστεράς. Έκφράζει με τη μεγαλύτερη
συνέπεια τά ιδανικά και την πολιτική
της αλλαγής. Οι σκοποί του δέν σταμα-
τούν ως τίς εκλογές. Τό ΚΚΕ στοχεύει
πολύ μακριά, ως την αντιιμπεριαλιστική
αντιμονοπωλιακή δημοκρατία του λαού
που θ' άνοίξει τό δρόμο για τό σοσιαλι-
σμό.

Κι άλλοι μιλούν σήμερα για αλλαγή,
μιλούν για σοσιαλισμό, και μάλιστα και
στά εκλογικά τους προγράμματα. Όμως
ό «σοσιαλισμός» αυτός πολλές φορές εί-
ναι είτε μιά δειλή άπόπειρα άστικού εκ-
συγχρονισμού της διαχείρισης του καπι-
ταλισμού, είτε ένα αντιφατικό σύνολο
διακηρύξεων που δέν στηρίζονται σε μιά
έπιστημονική αναγνώριση ούτε του τί
και πώς πρέπει ν' αλλάξει, ούτε των
πραγματικών δυνάμεων της αλλαγής.
Είτε ακόμα μιά συγκεκριμένη επαγγελία
που μερδεύει τό «σοσιαλισμό με δημο-
κρατία κι έλευθερία», με τά πιό συντη-
ρητικά σοσιαλδημοκρατικά πρότυπα.

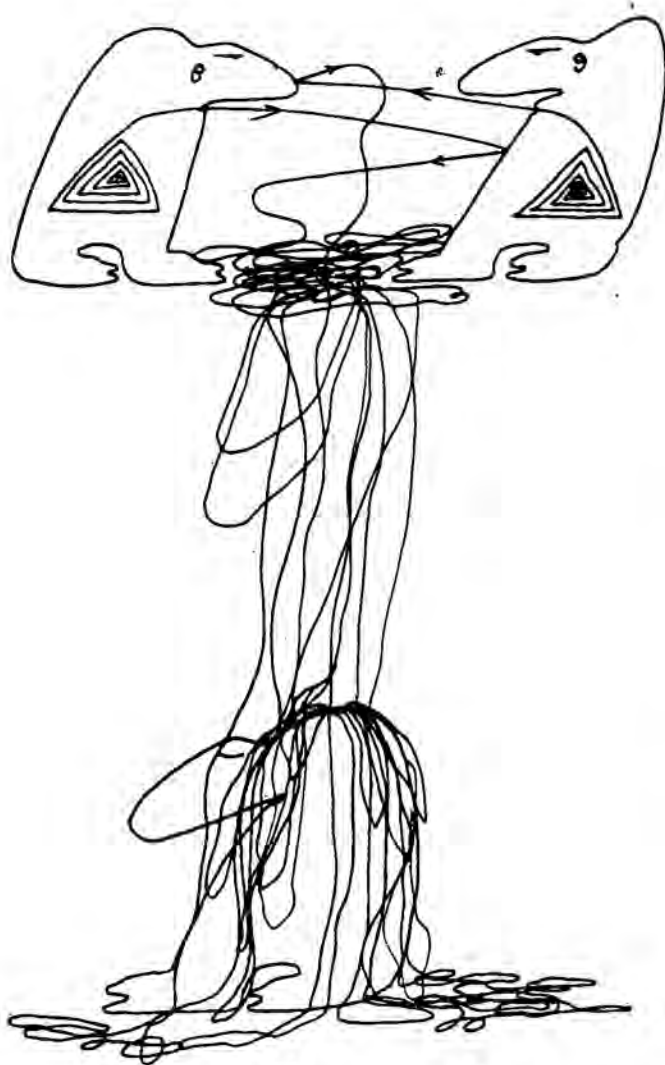
Τό ΚΚΕ δέν υπόσχεται τό σοσιαλισμό
μετά τίς εκλογές. Δέν υποδιόζει τούς
σκοπούς του κινήματος της εργατικής
τάξης σε συνθήματα για προεκλογική
χρήση. Στη μάχη των εκλογών προβάλλει
τό εκλογικό του πρόγραμμα, ένα πρό-
γραμμα πάλης που δίνει καθαρή συγκε-
κριμένη απάντηση στα άμεσα καυτά
προβλήματα του τόπου, έρμηνεύει τίς
ανάγκες και τίς προσδοκίες του λαού
μας για μιά άλλη πολιτική για τη χώρα.

Στίς 20 του Νοέμβρη ό λαός με την
ψηφο του θα καταδικάσει την πολιτική
της υποτέλειας, θα ενισχύσει τίς συνεπείς
δυνάμεις της αλλαγής. ■

ή ΜΑΦΑΛΝΤΑ και ό ΚΟΣΜΟΣ της

του ΚΟΥΪΝΟ

“Αν εἶχε γίνει ἡ δημοκρατική συνεργασία ...

Τοῦ Σπ. Λιναρδάτου

ΕΙΝΑΙ παρακινδυνευμένο νά κάνει κανείς προβλέψεις γιά τό ἐκλογικό ἀποτέλεσμα μέ βάση προγνωστικά ἢ ἐνδείξεις ἀπό τόν ὄγκο τῶν συγκεντρώσεων, στοιχεῖα πού, ὅπως ἔχει ἀποδειχτεῖ, εἶναι πολύ ἐπισηφαλή. Ἀναμφισβήτητο εἶναι πῶς ὑπάρχει φθορά τῆς «Νέας Δημοκρατίας» καί εἶναι πιθανή διαρροή καί πρὸς τὰ δεξιά (ιδιαίτερα ἀπὸ τοὺς φιλοχουντικούς, πού «πνέουν μένεα» γιὰτὶ ἐξακολουθοῦν νά βρῶσκονται στή φυλακή οἱ ἀρχηγοί τους, καί ἀπὸ τοὺς φανατικούς φιλοδασιλικούς, γιά τό δημοψήφισμα) καί πρὸς τὰ ἀριστερά. Σέ ποῖο βαθμὸ ὅμως θά ἐκφραστεῖ στίς ἐκλογές αὐτὴ ἡ φθορά καί σέ τί ποσοστὸ θά φτάσει ἡ διαρροή, εἶναι δύσκολο νά προκαθορίσει κανείς.

Τό γεγονός ὅτι τό ἀκροδεξιὸ κόμμα τοῦ κ. Στεφανόπουλου δέν παρουσιάζει τὴ σοβαρότητα πού θά περιμέναν οἱ ἀπὸ τὰ δεξιά ἀντίπαλοι τοῦ κ. Καραμανλῆ, σέ συνδυασμὸ μέ τό γεγονός ὅτι τὰ παραδοσιακὰ στελέχη τῆς δεξιᾶς συνηθίζουν νά πηγαίνουν μέ τόν ἰσχυρό, εἶναι στοιχεῖα πού εὐνοοῦν τὴ «Νέα Δημοκρατία». Εὐνοϊκὸ στοιχεῖο γιά τόν κ. Καραμανλῆ εἶναι καί ἡ διάσπαση τῆς κεντρώας καί τῆς ἀριστερῆς ἀντιπολίτευ-

σης. Τό ὅτι δέν ὑπάρχει φανερὴ καί αἰγούρη ἐναλλακτικὴ λύση θά κάμει ἓνα μέρος ἀπὸ τοὺς φιλελεύθερους ψηφοφόρους νά ψηφίσουν καί πάλι «Νέα Δημοκρατία». Ἔτσι εἶναι πολὺ πιθανὸ ὅτι τό κόμμα τοῦ κ. Καραμανλῆ δέν θά κρατήσῃ δέβαια τὰ ὑψηλά περιστασιακὰ ποσοστὰ τοῦ 1974, ἀλλὰ καί δέν θά πέσει τόσο, ὅσο θά πρόβλεπε κανείς ἂν λογάριζε τὴ φθορά του καί τὴ λαϊκὴ δυσἀρέσκεια γιά τὴν ἀκρίβεια, τὴν ἀσυνάρτητη οἰκονομικὴ πολιτική, κ.λ. κ.λ.

Ἄν ὅμως οἱ προβλέψεις γιά τὸν ἀριθμὸ καί τὰ ποσοστὰ τῶν ψήφων πού θά πάρει κάθε κόμμα εἶναι παρακινδυνευμένες, σχετικὰ μέ τίς ἔδρες ὑπάρχουν μερικά πιὸ θετικὰ δεδομένα, τὰ ὁποῖα μπορεῖ κανείς νά πάρει ὑπόψη του. Συγκεκριμένα, εἶναι γνωστὸ πῶς τό 1974, χάρι στοῦ ἐκλογικοῦ σύστημα, ἀλλὰ καί στήν πολυδιάσπαση τῆς ἀντιπολίτευσης, ἡ «Νέα Δημοκρατία», μέ τὰ 54.37% τῶν ψήφων πῆρε περισσότερὸ ἀπὸ τὰ 70% τῶν ἔδρων, ἡ ΕΔΗΚ, ἐπειδὴ μπῆκε στή β' κατανομή, πῆρε ποσοστὸ ἔδρων ἀνάλογο περίπου μέ τίς ψήφους τῆς. Ἐνῶ τὸ ΠΑΣΟΚ, μέ 13.58% τῶν ψήφων πῆρε (μέ τὰ κέρδη του στίς ἀναιτηρωματικές) μόλις τὰ 5% τῶν ἔδρων καί ἡ «Ἐνωμένη Ἀριστερά» μέ 9.47% τῶν ψήφων πῆρε λιγότερο ἀπὸ τὸ 3% τῶν ἔδρων.

Τώρα, μέ τό «σύν ἓνα» πού προστέθηκε, μέ τὴν τροποποίηση τοῦ ἐκλογικοῦ νόμου, στόν ὑπολογισμὸ τοῦ μέτρου γιά κάθε περιφέρεια, ἡ «Νέα Δημοκρατία», κι ἂν ἀκόμα πάρει τό ἴδιο ποσοστὸ σέ ψήφους, πράγμα ἀδύνατο, δέν ἔχει πιθανότητες νά ξεπεράσῃ τίς 200 ἔδρες. Ἄν οἱ ἀπώλειές τῆς εἶναι σημαντικές, τότε θά κινδυνεύσει νά χάσει καί τὴν ἀπόλυτη πλειοψηφία σέ ἔδρες, δηλαδή νά ἐξασφαλίσῃ τίς 150. Ἡ ΕΔΗΚ γιά ν' αὐξήσῃ τίς ἔδρες τῆς, ἀπὸ 61 πού ἔχει σήμερα, θά πρέπει νά πάρει, πράγμα πού καθόλου δέν ἀποκλείεται, μεγαλύτερο ποσοστὸ σέ ψήφους.

ΤΟ ΠΑΣΟΚ

Ἀντίθετα, τό ΠΑΣΟΚ, κι ἂν ἀκόμα μένει στό ἴδιο ποσοστὸ ψήφων, κι ἂν δέν μπῇ στή β' κατανομή, ὅπως ἐλπίζει ἡ ἡγεσία του, θά πάρει, χάρι στοῦ «σύν ἓνα», 6-7 ἀκόμη ἔδρες. Ἄν ἔχει ἔστω καί μιὰ μικρὴ αὐξηση στοὺς ψήφους – μέ τὸν ὄρο φυσικὰ ἢ ἀνοδος αὐτὴ νά σημειωθεῖ στίς κρίσιμες περιφέρειες ὅπου πλησιάζει τό μέτρο – τὰ κέρδη του θά φτάσουν στίς δέκα περίπου, ἴσως καί περισσότερες ἔδρες. Ἔτσι, ὁ μεγάλος κερδισμένος ἀπὸ τὴν τροποποίηση τοῦ ἐκλογικοῦ νόμου θά εἶναι τό ΠΑΣΟΚ. Συγκεκριμένα, μέ τὸν ἴδιον ἀριθμὸ ψήφων, τό ΠΑΣΟΚ ἐξασφαλίζει ἔδρα:

- Στὴ Β' Πειραιᾶ, ὅπου τό 1974 ἔχασε γιά 161 ψήφους
 - στήν Καρδίτσα (πῆρε 12.175 ψήφους μέ ἐκλογικὸ μέτρο 15.291, ἐνῶ τώρα θά πέσει γύρω στίς 12.000),
 - στήν Πέλλα (πῆρε 17.692 ψήφους μέ ἐκλογικὸ μέτρο 19.736, πού τώρα θά πέσει γύρω στίς 17.000),
 - στὴ Β' Θεσσαλονίκης (πῆρε 17.692 ψήφους, μέ μέτρο 19.736, πού τώρα θά πέσει γύρω στίς 15.000),
 - στὰ Δωδεκάνησα (πῆρε 12.937 ψήφους μέ μέτρο 15.393, πού τώρα θά πέσει στίς 12.500),
 - δευτέρη ἔδρα στὸ Ἡράκλειο (πῆρε 34.142 ψήφους καί μιὰ ἔδρα, μέ μέτρο 17.538, πού τώρα θά πέσει γύρω στίς 15.000).
- Βέβαια, θεωρητικά, τό ΠΑΣΟΚ κινδυνεύει νά χάσει τίς ἔδρες τῆς Κέρκυρας καί τῶν Σερρών, πού τίς πῆρε στήν ἐπαναληπτικὴ ἐκλογὴ μέ τὴ βοήθεια καί ἄλλων κομμάτων τῆς ἀντιπολίτευσης. Στὴν πραγματικότητα ὅμως ὁ κίνδυνος γιά τό ΠΑΣΟΚ ὑπάρχει μόνο στήν Κέρκυρα, ὅπου τό 1974 πῆρε μόνο 12.900 ψήφους καί τό μέτρο τώρα θά εἶναι γύρω στίς 15.000. Στίς Σέρρες, τό 1974, πῆρε 17.503 ψήφους, μέ μέτρο 17.937, πού τώρα θά πέσει γύρω στίς 16.000. Ἐξάλλου, ἔχει πιθανότητες, μέ μιὰ μικρὴ αὐξηση τῶν ψήφων του, νά πάρει ἀπὸ μιὰ ἀκόμα ἔδρα:
- στὴν Α' Ἀθηνῶν (πῆρε 45.432 ψήφους καί δύο ἔδρες)
 - στήν Εὐβοία (πῆρε 15.395 ψήφους)
 - στήν Κορινθία (πῆρε 13.243 ψήφους)
 - στὴ Μεσσηνία (πῆρε 15.431)

● στά Χανιά (πῆρε 13.020)

● στό Λασιθί (πῆρε 9.345)

Στὴν Κορινθία καὶ στά Χανιά εἶναι κάπως δύσκολη ἡ κατά-
σταση γιὰ τὸ ΠΑΣΟΚ, γιατί ἔχουν ἐκεῖ ἀποχωρήσει βασικά
στελέχη του (Γ. Νοταρᾶς, Ἀρχοντάκης, πού τώρα εἶναι ὑπο-
ψήφιοι τῆς «Συμμαχίας», κ.λ.).

Η ΑΡΙΣΤΕΡΑ

Καί ἡ Ἀριστερά θά εἶχε σίγουρες, ὕστερα ἀπὸ τὴν τροπο-
ποίηση τοῦ ἐκλογικοῦ νόμου καὶ τὴν προσθήκη τοῦ «σύν ἑνα»,
6-7 ἔδρες, ἂν ἔμενε, ἔστω καὶ μόνο ἐκλογικά «ἐνωμένη», ἔστω
κι ἂν δέν αὐξάνει καθόλου τοὺς ψήφους τῆς. Ἔτσι, ἡ «Ἐνω-
μένη Ἀριστερά» θά εἶχε σίγουρη πρόσθετη ἔδρα:

● Στὴ Β' Ἀθηνῶν, ὅπου μέ 82.336 ψήφους πῆρε τέσσερις
ἔδρες (τό μέτρο ἦταν 16.500, ἐνῶ τώρα θά πέσει γύρω στίς
16.000).

● Στὴν Α' Πειραιᾶ, ὅπου πῆρε 17.981 ψήφους καὶ ἔχασε
τὴν ἔδρα ἀπὸ 339 ψήφους (τό μέτρο ἦταν 18.320, ἐνῶ τώρα θά
πέσει γύρω στίς 16.000).

● Στὴ Λάρισα, ὅπου πῆρε 16.385 ψήφους (τό μέτρο τότε
ἦταν 17.222, ἐνῶ τώρα θά πέσει γύρω στίς 15.000).

● Στὴ Λέσβο, ὅπου τό 1974 ἔχασε τὴν ἔδρα γιὰ 340 ψήφους
(πῆρε 18.268 καὶ τό μέτρο ἦταν 18.603, ἐνῶ τώρα θά πέσει
περίπου στίς 13.000).

● Στό νομό Μαγνησίας, ὅπου πῆρε 15.469 (τό μέτρο ἦταν
17.393, ἐνῶ τώρα θά πέσει στίς 14.500).

● Στὴν Α' Θεσσαλονίκης, ὅπου μέ 32.698 ψήφους πῆρε
μόνο μία ἔδρα (τό μέτρο τότε ἦταν 17.168, ἐνῶ τώρα θά πέσει
στίς 16.000).

Μέ μικρὴ αὐξηση ψήφων ἡ «Ἐνωμένη Ἀριστερά» θά μπο-
ροῦσε νά ἐξασφαλίσει πρόσθετες ἔδρες:

● Στὴν Α' Ἀθηνῶν, ὅπου μέ 49.432 ψήφους πῆρε δύο μόνο
ἔδρες (τό μέτρο τότε ἦταν 17.676, ἐνῶ τώρα θά πέσει στίς
17.000 περίπου).

● Στὴ Β' Πειραιᾶ, ὅπου μέ 31.433 ψήφους ἔδγαλε μόνο ἓνα
βουλευτὴ (τό μέτρο τότε ἦταν 17.168, ἐνῶ τώρα θά πέσει στίς
16.500).

● Στὴ Β' Θεσσαλονίκης, ὅπου πῆρε 14.014 ψήφους. Τό μέ-
τρο τότε ἦταν 19.736, ἀλλὰ τώρα, μέ τὴν προσθήκη καὶ μιᾶς
ἀκόμα ἔδρας, θά πέσει στίς 15.000 περίπου.

Καί χωρὶς νά συγκροτήσουν πάλι ἐνιαῖο ἐκλογικό σχῆμα, τό
«ὀρθόδοξο» ΚΚΕ ἀπὸ τὴ μία καὶ ἡ «Συμμαχία» ἀπὸ τὴν ἄλλη
θά μπορούσαν νά ἔλθουν σέ ἐκλογικὴ συμφωνία γιὰ ἀμοιβαῖες
ἀποχωρήσεις ἀπὸ ὀρισμένες ἐκλογικὲς περιφέρειες. Ἔτσι, θά
μποροῦσε νά ἐξασφαλιστοῦν τουλάχιστο οἱ ἔδρες τῆς Λάρισας,
Μαγνησίας καὶ Λέσβου γιὰ τὴν Ἀριστερά καὶ νά διεκδικηθοῦν
τῆς Β' Θεσσαλονίκης καὶ τῆς Λευκάδας. Μία τέτοια ἐκλογικὴ
συμφωνία θά μπορούσε νά τὴν πετύχει μόνο ἡ ΕΔΑ, ἀφοῦ εἶ-
ναι γνωστὸ ὅτι τό «ὀρθόδοξο» ΚΚΕ δέν δέχεται οὔτε νά καθή-
σει στό ἴδιο τραπέζι μέ τό ΚΚΕ ἔσωτερ., ὅσο αὐτὸ διατηρεῖ τὸν
τίτλο τοῦ «κομμουνιστικοῦ» («ἓνα εἶναι τό κόμμα»). Καί ἡ
ΕΔΑ πραγματικά ἔχει καλέσει ἐπανειλημμένα τό «ὀρθόδοξο»
ΚΚΕ σέ συνομιλίες μέ τίς ἄλλες δυνάμεις τῆς Ἀριστερᾶς γιὰ
συνεργασία σέ συγκεκριμένους βραχυπρόθεσμους ἢ καὶ μα-
κροπρόθεσμους στόχους. Ἀλλὰ τό «ὀρθόδοξο» ΚΚΕ, σέ ὅλες
τίς περιπτώσεις ὅχι μόνο ἀρνήθηκε, ἀλλὰ καὶ ζήτησε περίπου
ἀπὸ τὴν ΕΔΑ... δήλωση ἀποκηρύξεως τοῦ ΚΚΕ ἔσωτερ. Γεγο-
νὸς ὅμως ἐπίσης εἶναι, ὅτι ἀπὸ τότε πού διαγράφηκε ἄμεσα ἡ
προοπτικὴ τῶν ἐκλογῶν δέν ἔγινε καμιά διερεύνηση τοῦ θέμα-
τος οὔτε ἀπὸ τὴ μία οὔτε ἀπὸ τὴν ἄλλη πλευρά. Ἔτσι, ἰδιαί-
τερα τὰ δύο ΚΚΕ, παρουσιάζονται στίς ἐκλογές αὐτές μέ βα-
σικό στόχο τους τὴν πολιτικὴ τους ἀλληλοεξόντωση.

ΣΤΙΣ ΜΙΚΡΕΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ

Ἄν γινόταν δεκτὴ ἡ πρόταση τοῦ κ. Ἡλιοῦ γιὰ ἀμοιβαῖες
ἀποχωρήσεις τῶν κομμάτων τῆς ἀντιπολίτευσης, ἔστω καὶ μόνο
στίς περιφέρειες μέ 1-4 ἔδρες, θά μπορούσε νά ἀφαιρεθεῖ ἀρ-

κετὴ ἀπὸ τὴν πρόσθετη κοινοβουλευτικὴ δύναμη πού «κλέβει»
ἡ Δεξιὰ, χάρις στὸν ἐκλογικό νόμο καὶ στὴν πολυδιάσπαση τῶν
ἀντιπάλων τῆς. Ἔτσι, π.χ.

● Στὴν Ἀργολίδα, τό 1974, ἡ Ν.Δ., μέ τὰ 68,03% τῶν ψή-
φων πῆρε καὶ τίς τρεῖς ἔδρες. Ἄν ἡ ΕΔΗΚ, πού πῆρε τό 1974
λιγότερους ψήφους ἀπὸ τό ΠΑΣΟΚ (6.514 ἀπέναντι σέ 7.887),
μέ τό σημερινὸ μέτρο, πού θά πέσει στίς 12.000 περίπου, ἀπέ-
συρε τό συνδυασμό τῆς, ἡ ἀντιπολίτευση θά ἐξασφάλιζε τὴν μιά
ἔδρα.

● Ἄν στὴν Κορινθία, ὅπου ἡ Ν.Δ., μέ τὰ 63,78% πῆρε καὶ
τίς 4 ἔδρες, ἡ ΕΔΗΚ (10.632 ψ.) ἀποχωροῦσε καὶ πάλι ὑπὲρ
τοῦ ΠΑΣΟΚ (13.243 ψ.) καὶ δέν κατέβαζε συνδυασμό καὶ ἡ
Ἀριστερά («Ἐνωμένη» 2.119 ψ.), ἡ ἀντιπολίτευση θά ἐξασφά-
λιζε μία ἔδρα καὶ θά διεκδικοῦσε καὶ δευτέρη.

● Ἄν στὴν Κεφαλονία, ὅπου ἡ Ν.Δ., μέ τὰ 57,54% τῶν ψή-
φων πῆρε καὶ τίς δύο ἔδρες, τό ΠΑΣΟΚ (1.832) καὶ ἡ Ἀρι-
στερά (2.863) ἀποχωροῦσαν ὑπὲρ τῆς ΕΔΗΚ (5.237 ψ.), ἡ
ἀντιπολίτευση, μέ τό σημερινὸ μέτρο (7.000 περίπου), θά ἐξ-
ασφάλιζε μιά ἔδρα.

● Ἄν στό Κιλκίς, ὅπου ἡ Ν.Δ., μέ 57,28% τῶν ψήφων πῆρε
καὶ τίς τρεῖς ἔδρες, ὑποστήριζε ὁλόκληρη ἡ ἀντιπολίτευση τὴν
ΕΔΗΚ (9.235), ἡ Δεξιὰ θά ἔχανε μία ἀκόμα ἔδρα.

Τό ἴδιο καὶ στὴν Πιερία, ὅπου καὶ μόνο ἡ Ἀριστερά ἂν
υποστήριζε τὴν ΕΔΗΚ, θά ἐξασφάλιζε μιά ἔδρα.

Καί στὴ Λευκάδα, ἂν ὅλοι ὑποστήριζαν ἓναν ἀνεξάρτητο
τῆς Ἀριστερᾶς, θά μπορούσε ἡ ἀντιπολίτευση νά διεκδικήσει
μέ ἐπιτυχία τὴν ἔδρα.

● Μία ἔδρα θά ἦταν σίγουρη ἐπίσης γιὰ τὴν ἀντιπολίτευση
στὴ Χαλκιδικὴ καὶ στὴ Σάμο, ἂν ὅλοι ὑποστήριζαν τὴν ΕΔΗΚ,
στὴ Δράμα, ἂν ὅλοι ὑποστήριζαν τό ΠΑΣΟΚ, κ.ο.κ.

Εἶναι γνωστὸ πὼς ὁ κ. Α. Παπανδρέου δέν ἔδωσε καμιά
συνέχεια στὴν πρόταση τοῦ κ. Ἡλιοῦ καὶ ὁ κ. Γ. Μαυροῦ, πού
στὴν ἀρχὴ ἀνακοίνωσε ὅτι τὴ συζητᾶ, τελικὰ τὴν ἀπέρριψε.

ΟΙ ΑΝΤΙΠΡΩΣΕΙΣ

Ἡ ἀντίρρηση πού θά μπορούσε νά προβληθεῖ θά ἦταν πὼς
δέν μπορεί κανεὶς νά βεβαιωθεῖ μέ κανένα τρόπο ὅτι οἱ ψηφο-
φόροι τῆς ΕΔΗΚ θά ψήφισαν ὑποψήφιο τοῦ ΠΑΣΟΚ, καὶ
ἀντίθετα. Ἀλλὰ κάθε συνεργασία ἔχει τοὺς κινδύνους τῆς. Καί
ὕστερα οἱ τυχόν «ἀπώλειες» θά μπορούσαν νά ὑπερκαλυφθοῦν
ἀπὸ τὴ «δυναμικὴ» τῆς, ἔστω καὶ περιορισμένης, ἐνότητας.

Μία δευτέρη ἀντίρρηση, πού καὶ πραγματικά προβλήθηκε,
ἦταν ὅτι ὑπῆρχε κίνδυνος νά χαρακτηριστοῦν τὰ κόμματα, πού,
μ' αὐτὸ τὸν τρόπο, θά συνεργάζονταν, συνασπισμός. Διατυπώ-
θηκε καὶ σχετικὴ ἀπειλὴ ἀπὸ τὸν κ. Γ. Ράλλη. Ἐκτός ὅμως πού,
ὅπως βεβαιώνουν ἔγκριτοι νομικοί, μία τέτοια ἐρμηνεία δέν θά
μποροῦσε νά σταθεῖ, θά γεννιόταν καὶ τό πρόβλημα ποιά κόμ-
ματα θά χαρακτηρίζονταν συνασπισμός. Ὅλα ὅσα μέ αὐτὸ τὸν
ἔμμεσο καὶ περιορισμένο τρόπο θά συνεργάζονταν; Ἀλλὰ τότε,
ὁ χαρακτηρισμός θά ἔχανε τὴν ἀξία του, ἀφοῦ ὅλα μαζί, σὴν
πρώτο ἢ δευτέρου κόμμα σέ ἀριθμὸ ψήφων, θά ἔμπαιναν στὴ
δεύτερη κατανομή.

Ὅπως ὁποῖτε γεγονός εἶναι σήμερα πὼς κανενὸς εἶδους τέ-
τοια συνεργασία δέν πραγματοποιεῖται. Καί, ἀντίθετα, οἱ ἐκ-
λογές παίρνουν περισσότερο τό χαρακτῆρα μιᾶς «ἐκκαθαρί-
σεως ἐσωπαραταξιακῶν λογαριασμῶν». Ἀκόμα καὶ στό χώρο
τῆς Δεξιᾶς, οἱ βασιλοχουντικοὶ ἐλπίζουν νά κόψουν κάποιο
σοβαρὸ ποσοστὸ τῆς «Νέας Δημοκρατίας», ὥστε νά ἔχουν κά-
ποια παρουσία στὴ Βουλὴ καὶ νά εἶναι σέ καλύτερες θέσεις γιὰ
ἐνδεχόμενες μετεκλογικὲς ἐξελίξεις. Στὴν ἀντιπολίτευση, ὅλοι
διεκδικοῦν τὸν τίτλο τοῦ μεγαλύτερου πολέμιου τῆς Δεξιᾶς.
Ὅσα ὅμως παραθέσαμε – τὰ στοιχεῖα καὶ οἱ ἀριθμοὶ – χωρὶς
νά πάρουμε ὑπόψη μας καὶ τό ρεῦμα πού θά δημιουργοῦσε μιά,
ἔστω καὶ περιορισμένη, συνεργασία, δείχνουν ὅτι, μέ τὸν ἀπο-
κλεισμό κάθε ἰδέας γιὰ σύμπραξη, καὶ μέ τὸν τρόπο πού κατε-
βαίνουν στίς ἐκλογές, τὰ κόμματα τῆς ἀντιπολίτευσης, στὴν
πράξη, δοθοῦν τὴ «Νέα Δημοκρατία».

ΟΙ ΥΠΟΨΗΦΙΟΙ ΤΗΣ ΑΝΤΙΠΟΛΙΤΕΥΣΗΣ ΣΕ ΕΝΝΕΑ ΜΕΓΑΛΕΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ

ΣΤΑ πλαίσια της όσο γίνεται πληρέστερης προεκλογικής ενημέρωσης το «ΑΝΤΙ» δημοσιεύει τους υποψηφίους ΟΛΩΝ των κομμάτων της αντιπολίτευσης σε έννέα μεγάλες εκλογικές περιφέρειες, στις οποίες η Αριστερά δγάζει σίγουρα ή μπορεί να δγάλει βουλευτές - χωρίς αυτό να σημαίνει, βέβαια, ότι κάτι τέτοιο δεν μπορεί να γίνει και σ' άλλες περιφέρειες.

ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΑ δημοσιεύουμε:

● Σήμερα, τους υποψηφίους των εκλογικών περιφερειών Α' και Β' Θεσσαλονίκης, Λάρισας, Λέσβου και Βόλου.

● Στο ερχόμενο τεύχος τους υποψηφίους της Α' και Β' Αθήνας και Α' και Β' Πειραιά.

ΣΤΙΣ 4 περιφέρειες που δημοσιεύουμε σήμερα ισχύει μονοστουρία - και σε μία (Α' Θεσσαλονίκης) ή διστουρία. Το εκλογικό μέτρο που ισχύει φέτος δημοσιεύεται μόνο σε ποσοστά, γιατί - όπως είναι γνωστό - σύμφωνα με τον εκλογικό νόμο θα προσδιορισθεί σε ψηφοδέλτια από το πηλίκο της διαίρεσης του αριθμού των έγκυρων ψηφοδελτίων με τον αριθμό των έδρων κάθε εκλογικής περιφέρειας, αυξημένο κατά ένα (+1). Οί υποψήφιοι που ΔΕΝ αναφέρεται τί έκαναν στις προηγούμενες εκλογές, έξυπακούεται ότι κατέρχονται για πρώτη φορά στον εκλογικό στίβο.

**Έκλογική Περιφέρεια
Α' ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ**
(Πρώην Δήμος Θεσσαλονίκης)

- Βουλευτικές έδρες: 12
- Εκλογικό μέτρο: 7,69%

● Στις εκλογές του 1974 ψήφισαν 208.590 (έγκυρα 206.027), το εκλογικό μέτρο ήταν 17.168 (7,70%), οι έδρες 12 και μοιράστηκαν ως εξής: Ν.Δ. 8, Ε.Κ. - Ν.Δ. 2, ΠΑΣΟΚ 1, Ε.Α. (ΚΚΕ) 1. Έλαβαν: Ν.Δ. 112.301 (54,50%), ΕΚ-ΝΔ 35.702 (17,32%), ΠΑΣΟΚ 22.505 (10,92), Ε.Α. 32.698 (15,87%), ΕΔΕ 2.160 (1,04%) και ανεξάρτητοι 661 (0,32%) από τους οποίους 369 τό ΕΚΚΕ. Τά ποσοστά της Ε.Α. ήταν αναλυτικά: 18.187 (8,82%) του ΚΚΕ και 12.124 (5,88%) του ΚΚΕ.Ε. - ΕΔΑ.

● Οί υποψήφιοι:

Ε.ΔΗ.Κ.

1. Δίγκας-Χαρδαλιάς Νικ., δικηγόρος, υποψήφιος της Ε.Κ.-Ν.Δ. τό 1974 (3.945 σταυροί προτιμήσεως), 2. Καζακίδου-Φλώρου Έλπίδα, φαρμακοποιός, 3. Καμπίσης Δημήτρ., οίκονομολόγος, υποψήφιος της Ε.Κ.-Ν.Δ. τό 1974 (4.335 σταυροί προτιμήσεως), 4. Κουβελάς Σωτήρ., πολιτικός μηχανικός, 5. Λαζαρίδης Ιωάν., επιχειρηματίας, 6. Λεβιάκης Δημήτρ., αξιωματικός χωροφυλακής έ.ά., υποψήφιος της Ε.Κ.-Ν.Δ. τό 1974 (5.194 σταυροί προτιμήσεως), 7. Μαναδής Θεοχάρης, δικηγόρος, Έκλέχτηκε βουλευτής με την Ε.Κ.-Ν.Δ. τό 1974 (10.780 σταυροί προτιμήσεως). Είχε εκλεγεί επίσης βουλευτής τό 1964 με την Ε.Κ. Ήταν υποψήφιος χωρίς νά εκλεγεί τό 1951 με την Ε.Λ.Δ., τό 1958 με την ΠΑΔΕ και τό 1963 με την Ε.Κ., 8. Νέτας Βίκτωρ, δημοσιογράφος, υποψήφιος της Ε.Κ.-Ν.Δ. τό 1974 (4.672 σταυροί προτιμήσεως), 9. Παπαδόπουλος Δημοσθ., δικηγόρος, υποψήφιος της Ε.Κ.-Ν.Δ. στό Κιλκίς τό 1974. Είχε εκλεγεί βουλευτής Κιλκίς με την Ε.Κ. τό 1961, 1963 και 1964. Ήταν υποψήφιος χωρίς νά εκλεγεί τό 1958 με την ΠΑΔΕ., 10. Παπαθεμελής Στυλ., δικηγόρος. Πολιτεύτηκε και εκλέχτηκε για πρώτη φορά βουλευτής με την Ε.Κ.-Ν.Δ. τό 1974 (7.505 σταυροί προτιμήσεως), 11. Παπούλιας Άθαν., συνδικαλιστής, 12. Τσιώτας Άνδρ., δικηγόρος.

ΠΑ.ΣΟ.Κ

1. Άθανασόπουλος Νικ., τ. είσαγγ. έφετών, 2. Άκριτίδης Νικ., φυσικός, 3. Άρσένη Μαρία, εκπαιδευτικός, 4. Αύγουστιδής Θωμ., ιδιωτ. υπάλληλος, 5. Βογιατζής Έμμ., επιχειρηματίας, 6. Γκάγκας Κωστ., δικηγόρος, υποψήφιος του ΠΑΣΟΚ τό 1974 (1.709 σταυροί προτιμήσεως), 7. Δελής Πρόδρομος, καθηγητής, 8. Ίντζές Άναστ., δικηγόρος, υποψήφιος του ΠΑΣΟΚ τό 1974 (3.912 σταυροί προτιμήσεως), 9. Καλλιδόπουλος Άλ., δικηγόρος, υποψήφιος της Ε.Κ.-Ν.Δ. τό 1974 (5.656 σταυροί προτιμήσεως), από την οποία αποχώρησε όταν δημιουργήθηκε ή Πρωτοβουλία, από την οποία αποχώρησε τον Όκτώβριο του 1977. Τό 1958 εκλέχτηκε βουλευτής ως συνεργαζόμενος με την ΕΔΑ και προσχώρησε στη Δημοκρατική Ένωση (Ήλ. Τσιριμώκος). Ήταν υπο-

ψήφιος, χωρίς νά εκλεγεί, τό 1951 με την Ε.Λ.Δ., και με την Ε.Κ. τό 1961, 1963 και 1964. Ό πατέρας του είχε εκλεγεί βουλευτής τό 1950 με την Ε.Λ.Δ., 10. Λαζαρίδης Θρασ., οδοντογιατρός, 11. Μιχαήλ Κωνστ., ασφαλιστής, 12. Μπαρζούκας Άθαν., αρχιτέκτονας, υποψήφιος του ΠΑΣΟΚ τό 1974 (1.443 σταυροί προτιμήσεως).

Κ.Κ.Ε.

1. Γιάννου Μίνα, υπάλληλος, μέλος του Π.Γ. του Κ.Κ.Ε. Έκλέχτηκε βουλευτής του Κ.Κ.Ε. τό 1974 (17.407 σταυροί προτιμήσεως). Είχε εκλεγεί βουλευτής της ΕΔΑ τό 1961 στην Α' Αθηνών. Ήταν υποψήφια της ΕΔΑ στην ίδια περιφέρεια, χωρίς νά εκλεγεί, τό 1963 και τό 1964, 2. Δημητριάδης Γεώργ., πολιτικός μηχανικός, 3. Θεοφάνης Γιώργος, λογιστής, 4. Μοσκόφ Κωστής, ιστορικός, 5. Παπαδημητρίου Σύλλας, δικηγόρος, υποψήφιος προμοδοτούμενος του Κ.Κ.Ε. τό 1974 (16.667 σταυροί προτιμήσεως). Υποψήφιος της Ε.Δ.Α. χωρίς νά εκλεγεί τό 1961 και τό 1964, 6. Παπαδόπουλος Κώστ., δικηγόρος, 7. Παπαδόπουλος Παναγ., οίκονομολόγος, υποψήφιος του Κ.Κ.Ε. τό 1974 (502 σταυροί προτιμήσεως), 8. Σαχίνης Μητσος, συνδικαλιστής, υποψήφιος του Κ.Κ.Ε. τό 1974 (576 σταυροί προτιμήσεως), 9. Σεβαστιάδου Παναγ., γιατρός, 10. Τζένας Γιάννης, ηλεκτρολόγος, 11. Τσακίρης Χρήστος, υδραυλικός, 12. Χαραλαμπίδου Δημ., δικηγόρος.

«Συμμαχία»

1. Νέστωρ Στέλιος (Πορεία), δικηγόρος, υποψήφιος του ΠΑΣΟΚ τό 1974 (9.508 σταυροί προτιμήσεως), 2. Αναγνωστάκης Μανώλ. (Κ.Κ.Ε.έσ.), γιατρός, υποψήφιος προμοδοτούμενος του συνασπισμού ΕΔΑ/ΚΚΕ.έσ. τό 1974 (10.660 σταυροί προτιμήσεως), 3. Αναστασιάδης Γιάννης (Πρωτοβουλία), διατέχνης, 4. Βανδώρος Άρης (Πορεία), συνδικαλιστής, 5. Δώδος Δημόσθ. (Πορεία), φοιτητής, 6. Ζερδός Θεοτόκης (ΕΔΑ), γιατρός, 7. Καριζώνης Άλκης (ΕΔΑ), δικηγόρος, 8. Μαιταλίδης Βαγγέλης (Πρωτοβουλία), αρχιτέκτονας, 9. Οίκονομίδης Άλέξης (Πρωτοβουλία), δικηγόρος, 10. Παπαδόπουλος Ήλ. (Πρωτοβουλία), ηλεκτρολόγος - μηχανολόγος, 11. Τριαντοπούλου Φ. (Ε.Δ.Α.), αίσθητικός, 12. Τρικούλης Θωμάς (Ε.Δ.Α.), δικηγόρος.

● Η έκλογική περιφέρεια Α' Θεσσαλονίκης δημιουργήθηκε το 1958 και περιλαμβάνει το Δήμο Θεσσαλονίκης και τους περιφερειακούς δήμους και κοινότητες που παλαιότερα ανήκαν στο Δήμο Θεσσαλονίκης (Αμπελόκηποι, Εύοσμος, Καλαμαριά, Νεάπολη, Πολίχνη, Σταυρούπολη, Συκεαί, "Αγ. Παύλος, Έλευθερίου, Εύκαρπία, Μενεμένη και Τριανδρία). Στην περιοχή που αποτελεί σήμερα την Α' Θεσσαλονίκης η δύναμη της ΕΔΑ την περίοδο 1951-1967 κυμαινόταν από 25% (εκλογές 1964) ως 43% (εκλογές 1958). Το 1974 το ποσοστό που πήρε η Ε.Α. ήταν το χαμηλότερο της μεταπολεμικής ιστορίας της Αριστεράς. Στο έσωτερικό της Ε.Α. το Κ.Κ.Ε. εμφανίστηκε ισχυρότερο από το συνασπισμό ΕΔΑ/ΚΚΕ. κερδίζοντας έτσι τη μοναδική έδρα που κατέκτησε η Ε.Α. Η δύναμη του ΚΚΕ (διαιρώντας διά 2, λόγω δισταυρίας, το σύνολο των σταυρών προτιμήσεως που πήραν οι υποψήφιοί του) ήταν 18.187 ψήφοι ή 8,82%, ενώ του συνασπισμού ΕΔΑ/ΚΚΕ. ήταν αντίστοιχα 12.124 ψήφοι ή 5,88% (ή διαφορά 1,17% του αθροίσματος των δύο ποσοστών από το συνολικό ποσοστό της Ε.Α. οφείλεται στα άσταύρωτα ψηφοδέλτια και στα ψηφοδέλτια που είχαν μόνο ένα σταυρό). Μέ βάση τα δεδομένα αυτά το Κ.Κ.Ε. εξασφαλίζει με πολλές πιθανότητες μία έδρα στη Θεσσαλονίκη. Η «Συμμαχία» στη μάχη που δίνει, διαθέτει ένα σημαντικό άτούο· είναι η υποψηφιότητα του Στ. Νέστορα, που το 1974 είχε έρθει πρώτος στο συνδυασμό του ΠΑΣΟΚ και δεν εκλέχτηκε επειδή στην Α' Θεσσαλονίκης είχε δώσει υποψηφιότητα και ο Άνδρ. Παπανδρέου που ως αρχηγός κόμματος δεν έχει ανάγκη σταυρών προτιμήσεως για να εκλεγεί. Στο έσωτερικό της «Συμμαχίας» η μάχη δίνεται κυρίως μεταξύ του Νέστορα – που η εκλογή του θα εξασφαλίσει την κοινοβουλευτική εκπροσώπηση της Σοσιαλιστικής Πορείας – και του Αναγνωστάκη. Η Χριστιανική Δημοκρατία δεν παρουσιάζει υποψηφίους στην Α' Θεσσαλονίκης για να ενισχύσει το Σ. Παπαθεμελί, ο οποίος, παρόλο που ανήκει στη Χ.Δ., είναι βουλευτής και υποψήφιος της Ε.Δ.Η.Κ.

● Στο χώρο της παλιάς Ε.Κ., ή Ε.Κ.-Ν.Δ. παρουσίασε σημαντικά μεγαλύτερη δύναμη από το ΠΑΣΟΚ, του οποίου το ποσοστό ήταν συγκριτικά από τα χαμηλότερα που πήρε. Πάντως και τα δύο κόμματα παρουσιάζουν, με ελάχιστες εξαιρέσεις, υποψηφίους που πολιτεύονται για πρώτη φορά έφετος ή που πολιτεύτηκαν για πρώτη φορά το 1974. Είναι χαρακτηριστικό ότι από τους 24 υποψηφίους που παρουσιάζουν συνολικά και τα δύο κόμματα μόνο 2 (ο Μιανιθής και ο Καλλιδόπουλος) είχαν πολιτευτεί και πριν τη δικτατορία στη Θεσσαλονίκη, και ότι οι δύο προέρχονται από την Ε.Α.Δ.

Έκλογική Περιφέρεια Β' ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ (Υπόλοιπον Νομού Θεσσαλονίκης)

- Βουλευτικές έδρες: 7
- Έκλογικό μέτρο: 12,5%

● Στις εκλογές του 1974 ψήφισαν 119.449 (έγκυρα 118.421), το εκλογικό μέτρο ήταν 19.736 (16,67%) και οι έδρες μοιράστηκαν ως εξής: Ν.Δ. 5, Ε.Κ.-Ν.Δ. 1. Έλαβαν: Ν.Δ. 67.437 (56,94%), Ε.Κ.-Ν.Δ. 18.205 (15,37%), ΠΑΣΟΚ 17.692 (14,94%), Ε.Α. 14.014 (11,83%), Ε.Α.Ε. 150 (0,80), Άνεξάρτητοι 126 (0,10). Τα ποσοστά της Ε.Α. ήταν αναλυτικά: Κ.Κ.Ε. 10.297 (8,70%) και Κ.Κ.Ε. έσ. - ΕΔΑ 3.305 (2,79%).

- Οι υποψήφιοι:

Ε.Δ.Η.Κ.

1. Βασιλειάδης Χουρμούζης, δικηγόρος, 2. Καραγκιόζης Γεώργιος, υποψήφιος χωρίς να εκλεγεί της Ε.Κ.-Ν.Δ. το 1974 (2.118 σταυροί προτιμήσεως). Ήταν βουλευτής του Κόμματος Άγροτων και Έργαζομένων (Δ.Ε.) την περίοδο 1956-1958 και βουλευτής της Ε.Κ. την περίοδο 1961-1967. Ήταν υποψήφιος χωρίς να εκλεγεί το 1950 και 1951 (Συναγεαγμένος Άγροτων και Έργαζομένων), το 1952 (Ε.Π.Ε.Κ.) και το 1958 (Π.Α.Δ.Ε.), 3. Λασκαρίδης Λάσκαρης, βουλευτής της Ε.Δ.Η.Κ. το 1974 (5.648 σταυροί προτιμήσεως). Είχε επίσης εκλεγεί βουλευτής της Ε.Κ. το 1963 και το 1964. Ήταν υποψήφιος χωρίς να εκλεγεί το 1958 (Π.Α.Δ.Ε) και το 1961. 4. Μιχαηλίδης Κωνσταντ., δικηγόρος, 5. Στάσιος Δημήτρ., γιατρός, υποψήφιος της Ε.Κ.-Ν.Δ. το 1974 (1.107 σταυροί προτιμήσεως), 6. Σταυριδής Δημήτρ., λυκειάρχης, 7. Χουλιαράς Θεόδ., δικηγόρος.

Π.Α.Σ.Ο.Κ.

1. Άμαντιδής Κων., γεωργός, υποψήφιος του Π.Α.Σ.Ο.Κ. το 1974 (3.557 σταυροί προτιμήσεως), 2. Γάδρας Δημ., οδοντογιατρός, 3. Γεωργιάδης Νικ., καθηγητής, υποψήφιος της Ε.Κ.-Ν.Δ. το 1974 (3.767 σταυροί προτιμήσεως). Ήταν επίσης υποψήφιος, χωρίς να εκλεγεί, της Ε.Π.Ε.Κ. το 1951 και το 1952, της Ε.Κ. στις εκλογές του 1961, 1963 και 1964, 4. Διαμαντής Κων., γεωργός, 5. Καρράς Αναστ., δικηγόρος, υποψήφιος του ΠΑΣΟΚ το 1974 (2.211 σταυροί προτιμήσεως), 6. Παπαμιχαήλ Δημ., οδοντογιατρός, 7. Τσιαπάρας Στέφ., δικηγόρος, υποψήφιος του ΠΑΣΟΚ το 1974 (6.628 σταυροί προτιμή-

σεως). Εκλέχτηκε βουλευτής της ΕΠΕΚ το 1951 και το 1956 (Δ.Ε.), και της Ε.Κ. το 1962 (σε επαναληπτική εκλογή), το 1963 και το 1964. Ήταν υποψήφιος χωρίς να εκλεγεί το 1950 και το 1952 με την ΕΠΕΚ και το 1958 με την Π.Α.Δ.Ε.

Κ.Κ.Ε.

1. Βουγιουκλίδης Άγγ., αγρότης, 2. Δελήγκας Γαρέφης, γιατρός, 3. Ιορδανάκη Έλένη, λογίστρια, 4. Κωστόπουλος Σωτήρ., καθηγητής, 5. Κυριακίδης Μανώλης, αγρότης, υποψήφιος του Κ.Κ.Ε. το 1974 (100 σταυροί προτιμήσεως), 6. Σιαπέρας Σωκρ., γεωπόνος, 7. Τσιάρας Αναστ., αγροτιστής, υποψήφιος ανεξάρτητος της Ε.Α., περιοδοτούμενος από το Κ.Κ.Ε. το 1974 (10.018 σταυροί προτιμήσεως). Είχε εκλεγεί βουλευτής συνεργαζόμενος με την Ε.Δ.Α. το 1958, 1963 και 1964. Υποψήφιος χωρίς να εκλεγεί το 1936 με το Άγροτικό Κόμμα, το 1950 με τη Δημοκρατική Παράταξη και το 1961 με το Π.Α.Μ.Ε. 8. Χατζηαθανασίου Γιάννης, σπουδαστής.

Σημ.: Μέχρι τη στιγμή που γράφονται αυτές οι γραμμές (5/11), το γραφείο τύπου του Κ.Κ.Ε. δηλώνει ότι οι υποψήφιοι στη Β' Θεσσαλονίκης παρόλο που η περιφέρεια είναι 7εδρική.

«Συμμαχία»

1. Δημητριάδης Χρ. (Ε.Δ.Α.), λογιστής, 2. Κελεμελίδης Τάκης (Ε.Δ.Α.), γεωπόνος. Είχε εκλεγεί βουλευτής της Ε.Δ.Α. το 1958 και το 1961 στη Β' Θεσσαλονίκης και το 1963 στην Α' Θεσσαλονίκης. Ήταν υποψήφιος χωρίς να εκλεγεί στη Β' Θεσσαλονίκης το 1964, 3. Μελιγκόπουλος Μανώλ. (Χ.Δ.), δικηγόρος, 4. Κομποπούλου - Τσαρουχά Καίτη (Κ.Κ.Ε. έσ.), γεωπόνος. Είναι κόρη του Γ. Τσαρουχά, που είχε εκλεγεί βουλευτής της Ε.Δ.Α. στην Καβάλα το 1961 και δολοφονήθηκε από τη χούντα το 1968, 5. Όχονος Βλαδίμ. (Κ.Κ.Ε. έσ.), καθηγητής, υποψήφιος του συνασπισμού Ε.Δ.Α./Κ.Κ.Ε. έσ. το 1974 (313 σταυροί προτιμήσεως), 6. Παπαλεξίου Τάκης (Κ.Κ.Ε. έσ.), έμπορος, υποψήφιος της Ε.Δ.Α., χωρίς να εκλεγεί, το 1963 και το 1964, 7. Χλωρίδης Γεώργ. (Κ.Κ.Ε. έσ.), γεωπόνος.

● Από το 1958, που το υπόλοιπο του νομού Θεσσαλονίκης αποτέλεσε ξεχωριστή περιφέρεια, η ΕΔΑ εξέλεγε πάντα βουλευτή (τρεις το 1958 και από έναν το 1961, 1963 και 1964). Η δύναμή της, κατά την περίοδο 1951-1967, στην περιοχή που αποτελεί σήμερα τη Β' Θεσσαλονίκης κυμαινόταν (με εξαίρεση τις εκλογές του 1961) από 17,8% (εκλογές 1964) ως 33,5% (εκλογές 1958), ενώ κατά κανόνα το ποσοστό της ήταν γύρω στο 20% (εκλογές 1951, 1952 και 1963). Στις εκλογές του 1974 η δύναμη της Αριστεράς παρουσίασε σημαντικότερη κάμψη. Στο έσωτερικό της Ε.Α. το

Κ.Κ.Ε. εμφανίστηκε εξαιρετικά ισχυρότερο από το συνασπισμό ΕΔΑ/ΚΚΕ έσ., συγκεντρώνοντας 10.297 ψήφους (8,70%), ενώ ο συνασπισμός ΕΔΑ/ΚΚΕ έσ. συγκέντρωσε 3.305 ψήφους (2,79%). Μέ βάση μόνο τα δεδομένα αυτά και χωρίς να λαμβάνει κανείς υπ' όψη τη δυναμική της νέας εκλογικής αναμέτρησης, είναι δύσκολο ή «Συμμαχία» – χωρίς την προμολόγηση και από τους πέντε εταίρους – ή το Κ.Κ.Ε. να κερδίσουν έδρα από την α' κατανομή. Το Κ.Κ.Ε. – πού για να κατακτήσει μία έδρα από την α' κατανομή πρέπει να αυξήσει τη δύναμή του κατά 44% – θα πρέπει να κατορθώσει να κερδίσει ένα σημαντικό τμήμα από τους προδικτατορικούς ψηφοφόρους της ΕΔΑ που δέν ψήφισαν Ε.Α. το 1974. Η «Συμμαχία», ενισχυμένη από την υποψηφιότητα του παλιού βουλευτή της ΕΔΑ Δ. Κελεμλίδη, επιδιώκει να πετύχει ένα αποτέλεσμα σημαντικά καλύτερο απ' αυτό που πραγματοποίησε ο συνασπισμός Ε.Δ.Α./Κ.Κ.Ε. έσ. το 1974.

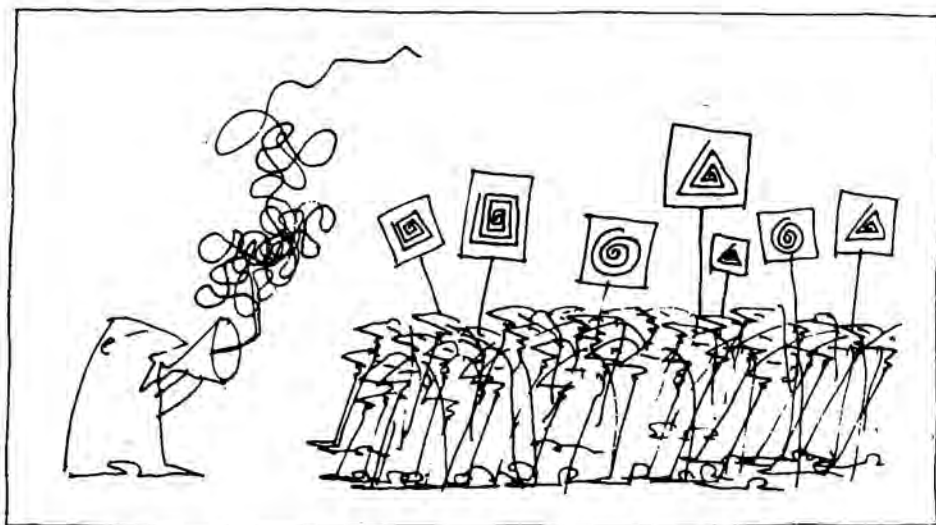
● Στο χώρο της παλιάς Ε.Κ., το ΠΑ.ΣΟ.Κ. και η Ε.Κ.-Ν.Δ. εμφανίστηκαν το 1974 με ίση περίπου δύναμη. Επομένως ή μεταξύ τους μάχη για τη δεύτερη θέση θα είναι σκληρή, το ΠΑ.ΣΟ.Κ. όμως, εκτός των άλλων, μπορεί να υπολογίζει και στην προσχώρηση του Ν. Γεωργιάδη, πού ήταν υποψήφιος της Ε.Κ.-Ν.Δ. το 1974 και είχε έρθει δεύτερος σέ σειρά επιτυχίας. Πάντως με βάση μόνο τα αριθμητικά δεδομένα του 1974 τόσο το ΠΑΣΟΚ όσο και η Ε.Δ.Η.Κ., πρέπει να κερδίσουν ανά μία έδρα από την α' κατανομή, αλλά θα είναι πολύ δύσκολο να κερδίσουν και δεύτερη.

Εκλογική Περιφέρεια Νομού ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ

- Βουλευτικές έδρες: 6
- Εκλογικό μέτρο: 14,29%

● Στις εκλογές του 1974 ψήφισαν 105.462 (έγκυρα 104.363), το εκλογικό μέτρο ήταν 17.939 (16,67%) και οι έδρες 6, και μοιράστηκαν ως εξής: Ν.Δ. 4, ΕΔΗΚ 2. Έλαβαν: Ν.Δ. 53.699 (51,45%), Ε.Κ.-Ν.Δ. 26.325 (25,22%), ΠΑΣΟΚ 8.869 (8,49%), Ε.Α. 15.469 (14,82%). Τα ποσοστά της Ε.Α. ήταν αναλυτικά: Κ.Κ.Ε. 8.141 (7,80%) και Κ.Κ.Ε.έσ./Ε.Δ.Α. 6.929 (6,64%).

Οι υποψήφιοι: Ε.Δ.Η.Κ.

1. **Καλλές Νικ.**, δικηγόρος, 2. **Παπαστεργίου Γρηγ.**, δικηγόρος, βουλευτής της Ε.Κ.-Ν.Δ. το 1974 (7.952 σταυροί προτιμήσεως). Είχε εκλεγεί επίσης βουλευτής το 1956 με το Κόμμα Φιλελευθέρων. Ήταν υποψήφιος χωρίς να εκλεγεί το 1950, 1951 και 1952 με την Ε.Π.Ε.Κ., το 1958 με την Π.Α.Δ.Ε. και το 1964 με την Ε.Κ., 3. **Πόποτας Άθαν.**, δημοσιογράφος, υποψήφιος της Ε.Κ.-Ν.Δ. το 1974 (5.591 σταυροί προτιμήσεως), 4. **Τζουδάρας Κων.**, υποδιευθυντής οικονομικών ελέγχων Δ.Ε.Η., υποψήφιος της Ε.Κ.-Ν.Δ. το 1974 (711 σταυροί προτιμήσεως), 5. **Φιλίπιδης Άργ.**, αρχιτέκτονας. Πολιτεύτηκε και εκλέχτηκε για πρώτη φορά βουλευτής με την Ε.Κ.-Ν.Δ. το 1974 (6.946 σταυροί προτιμήσεως), 6. **Χατζηπλάτων Πλάτων.**

ΠΑ.ΣΟ.Κ.

1. **Δοξόπουλος Γεώργ.**, δικηγόρος, 2. **Κώστας Δημοσθ.**, αξιωματικός έ.ά. 3. **Παππας Γεώργ.**, έμπορος, υποψήφιος του ΠΑΣΟΚ το 1974 (998 σταυροί προτιμήσεως), 4. **Πιτσώρης Δημ.**, μηχανικός, υποψήφιος του ΠΑΣΟΚ το 1974 (2.062 σταυροί προτιμήσεως), 5. **Στριμένος Δημ.**, γιατρός, μέλος του Δ.Σ. της Ε.Ι.Ν.Α.Π., 6. **Ψοφογεώργος Ευάγ.**, μικροβιολόγος.

«Συμμαχία»

1. **Βολιώτης Κωστ.** (Πορεία), εκπαιδευτικός, 2. **Βολοβίνης Τάκης** (Κ.Κ.Ε.έσ.), ιδιωτικός υπάλληλος, 3. **Έξαρχος Γεώργ.** (Κ.Κ.Ε.έσ.), αρχιτέκτονας, 4. **Πατσιαντάς Άντ.** (Ε.Δ.Α.), συνδικαλιστής, υποψήφιος του συνασπισμού Ε.Δ.Α./Κ.Κ.Ε.έσ. το 1974 (700 σταυροί προτιμήσεως). Είχε εκλεγεί βουλευτής της Ε.Δ.Α. το 1956. Ήταν υποψήφιος της Ε.Δ.Α. χωρίς να εκλεγεί το 1951, 1952, 1958, 1963 και 1964., 5. **Σφονδυλάς Άποστ.** (Χ.Δ.), ράφτης, 6. **Τσίλογλου Λευτ.** (Κ.Κ.Ε. έσ.), μαθηματικός.

Κ.Κ.Ε.

1. **Διαμαντοπούλου Τασία**, χημικός,

2. **Καλούδης Νικ.**, ναυτεργάτης, μέλος του Π.Γ. του Κ.Κ.Ε., 3. **Οικονόμου Γεώργ.**, συνδικαλιστής, 4. **Παπαδάμος Μιχ.**, εργάτης, 5. **Τρικαλινός Γεώργ.**, δικηγόρος, υποψήφιος προμολογούμενος του Κ.Κ.Ε. το 1974 (7.356 σταυροί προτιμήσεως), 6. **Χατζηαργύρης Κωστ.**, δημοσιογράφος-οικονομολόγος.

● Από το 1958 πού ο νομός Μαγνησίας αποτελεί ξεχωριστή εκλογική περιφέρεια ή Ε.Δ.Α. εξέλεγε πάντα βουλευτή πριν από τη δικτατορία. Η δύναμή της, στην περιοχή της σημερινής εκλογικής περιφέρειας, κατά την περίοδο 1951-1967 παρουσίαζε μία αξιοσημείωτη σταθερότητα και κυμαίνονταν πάντα μεταξύ 17% και 19% (εκλογές 1951, 1952, 1961, 1963 και 1964) με μοναδική εξαίρεση τις εκλογές του 1958 πού ή Ε.Δ.Α. ήρθε πρώτο κόμμα συγκεντρώνοντας το 38,9%. Στις εκλογές του 1974 ή κάμψη πού παρουσίασε ή Ε.Α. ήταν από τις μικρότερες συγκριτικά και θά είχε κερδίσει έδρα αν ίσχυε το +1. Στο έσωτερικό της Ε.Α. το Κ.Κ.Ε. και ο συνασπισμός Ε.Δ.Α./Κ.Κ.Ε.έσ. εμφανίστηκαν με ίση περίπου δύναμη συγκεντρώνοντας το πρώτο 8.141 ψήφους (7,80%) και ο δεύτερος 6.929 ψήφους (6,64%). Το γεγονός αυτό κάνει να φαίνεται εξαιρετικά δύσκολη σήμερα ή θέση τόσο του Κ.Κ.Ε. όσο και της «Συμμαχίας», γιατί και οι δύο για να κερδίσουν έδρα από την α' κατανομή πρέπει ουσιαστικά να διπλασιάσουν τη δύναμή τους.

● Στο χώρο της παλιάς Ε.Κ., ή Ε.Κ.-Ν.Δ. παρουσίασε τριπλάσια δύναμη από το ΠΑΣΟΚ, παρόλο πού από τους τρεις βουλευτές πού είχε εκλέξει ή Ε.Κ. το 1964, κανένας δέν πολιτεύτηκε με την Ε.Κ.-Ν.Δ. Είναι πολύ δύσκολο να εκτιμήσει κανείς πώς έχει διαμορφωθεί σήμερα ο συσχετισμός δυνάμεων μεταξύ Ε.Δ.Η.Κ. και ΠΑ.ΣΟ.Κ., και αυτό οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στο γεγονός ότι από τους 12 υποψηφίους πού παρουσιάζουν τα δύο κόμματα, οι έξι πολιτεύονται εφέτος για πρώτη φορά και μόνο ένας είχε πολιτευτεί και πριν τη δικτατορία.

Έκλογική Περιφέρεια Νομού ΛΑΡΙΣΗΣ

- Βουλευτικές έδρες: 8
- Έκλογικό μέτρο: 11,11%

● Στις εκλογές του 1974 ψήφισαν 138.923 (έγκυρα 127.711), τό εκλογικό μέτρο ήταν 17.226 (12,50%) και οι έδρες 8, πού μοιράστηκαν ως εξής: Ν.Δ. 5, ΕΔΗΚ 2, ΠΑΣΟΚ 1. Έλαβαν: Ν.Δ. 73.961 (53,66%), ΕΔΗΚ 28.057 (20,35%), ΠΑΣΟΚ 18.429 (13,37%), Ε.Α. 16.385 (11,88%), ΕΔΕ 977 (0,70%). Τά ποσοστά της Ε.Α. ήταν αναλυτικά: Κ.Κ.Ε. 10.739 (7,79%) και Κ.Κ.Ε.έσ.-Ε.Δ.Α. 5.117 (3,71%).

● Οι υποψήφιοι:

Ε.ΔΗ.Κ.

1. Ζέγγος Βασ., οδοντογιάτρος.
2. Καρδάρας Δημ., οδοντογιάτρος. Έκλέχτηκε βουλευτής της Ε.Κ.-Ν.Δ. τό 1974 (4.878 σταυροί προτιμήσεως). Είχε εκλεγεί επίσης βουλευτής της Ε.Κ. τό 1963 και τό 1964, 3. Κυρώξης Δημ., φαρμακοποιός, υποψήφιος της Ε.Κ.-Ν.Δ. τό 1974 (3.422 σταυροί προτιμήσεως), 4. Μπούρας Δημ., γιάτρος, 5. Μαιωνάς Νικόλ., δικηγόρος, υποψήφιος της Ε.Κ.-Ν.Δ. τό 1974 (3.095 σταυροί προτιμήσεως), 6. Νασίκας Γρηγ., κτηνοτρόφος, 7. Σωτηρίου Ίωάν., δικηγόρος, υποψήφιος της Ε.Κ.-Ν.Δ. τό 1974 (3.177 σταυροί προτιμήσεως), 8. Φάκας Άπόστ., οδοντογιάτρος.

ΠΑ.ΣΟ.Κ.

1. Άγοραστής Βασίλ., δικηγόρος, 2. Καραπατσός Ίωάν., δικηγόρος, 3. Καρασούλας Νικ., αρτοποιός, 4. Μπέκας Ζήσης, δικηγόρος, 5. Παπακωνσταντίνου Σωτ., έμπορος, 6. Πολύζος Σωτ., αγρότης, 7. Φλώρος Γιάννης, γιάτρος. Πολιτεύτηκε γιά πρώτη φορά και εκλέχτηκε βουλευτής τό 1974 μέ τό ΠΑΣΟΚ (6.516 σταυροί προτιμήσεως). Τόν Ίούνιο του 1977 εκλέχτηκε στην Ε.Γ. του ΠΑ.ΣΟ.Κ.

Κ.Κ.Ε.

1. Άθανασίου Δημ., μηχανολόγος, 2. Γερογιάννης Κων., δικηγόρος, 3. Δάμανης Χριστόφ., αγρότης, υποψήφιος του Κ.Κ.Ε. τό 1974 (264 σταυροί προτιμήσεως), 4. Λαμπρούλης Άρυστείδης, γεωπόνος, 5. Λουλές Κώστας, κτηματίας, μέλος του Π.Γ. του Κ.Κ.Ε. Ήταν υποψήφιος προμοδοτούμενος του

Κ.Κ.Ε. τό 1974 (10.237 σταυροί προτιμήσεως). Ή γυναίκα του, Μαρία Λουλέ, ήταν πριν από τη δικτατορία πολλές φορές υποψήφια της Ε.Δ.Α., 6. Σκυλάκος Άντ., δικηγόρος, 7. Χονδρονάσιος Άλέκος, δικηγόρος. Είχε εκλεγεί βουλευτής της Ε.Δ.Α. τό 1958. Ήταν υποψήφιος της Ε.Δ.Α. χωρίς νά εκλεγεί τό 1951, 1952, 1961 και 1963, 8. Χώτος Γιάννης, ιδιωτικός υπάλληλος.

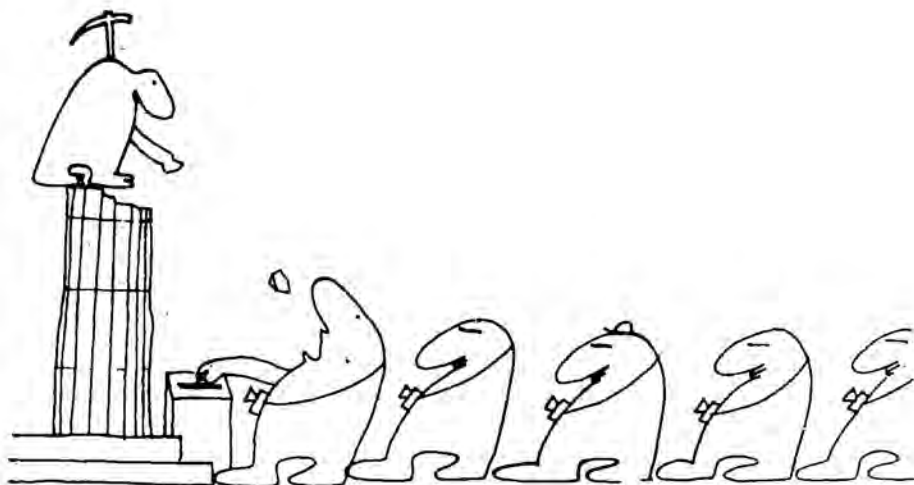
«Συμμαχία»

1. Άθανασίου Νίκος, (Πρωτοβουλία), τυροκόμος, 2. Άθανασίου Παντελής (Κ.Κ.Ε. έσ.), λογιστής, 3. Δάρτζαλης Γεώργ., (Πρωτοβουλία), δικηγόρος, 4. Δρούλιας Γιάννης (Χ.Δ.), αγρότης, 5. Κολάτος Σωτήρ. (Κ.Κ.Ε.έσ.), οικόδομος, υποψήφιος του συνασπισμού Ε.Δ.Α./Κ.Κ.Ε.έσ. τό 1974 (321 σταυροί προτιμήσεως), 6. Κολοκοτρώνης Σπ. (Ε.Δ.Α.), οικονομολόγος, 7. Ταμπουρίδης Άντ. (Κ.Κ.Ε. έσ.), αγρότης, υποψήφιος του συνασπισμού Ε.Δ.Α./Κ.Κ.Ε. έσ. τό 1974 (63 σταυροί προτιμήσεως), 8. Τάσος Δημ. (Μπουκουβάλας) (Κ.Κ.Ε. έσ.), ιδιωτικός υπάλληλος, υποψήφιος προμοδοτούμενος του συνασπισμού Ε.Δ.Α./Κ.Κ.Ε.έσ. τό 1974 (4.693 σταυροί προτιμήσεως).

● Άπό τό 1958, πού ο νομός Λαρίσης αποτελεί ξεχωριστή εκλογική περιφέρεια, ή Ε.Δ.Α. εξέλεγε πάντα βουλευτή (τρεις τό 1958 και έναν τό 1961, 1963 και 1964). Ή δύναμη της Ε.Δ.Α., στην περιοχή της σημερινής εκλογικής περιφέρειας, κατά την περίοδο 1951-1967 παρουσίασε αρκετές διακυμάνσεις (μάξιμουμ 36,3% τό 1958 και μίνιμουμ 11% τό 1952) αλλά κατά κανόνα κυμαινόταν γύρω στο 20% (εκλογές 1956, 1961, 1963, και 1964). Στις εκλογές του 1974 ή Ε.Α. παρουσίασε ιδιαίτερα σημαντική κάμψη ως προς τά προδικτατορικά ποσοστά της Ε.Δ.Α. (έχασε περίπου τό

40% της δύναμης της ΕΔΑ του 1963-64). Στο έσωτερικό της Ε.Α. τό Κ.Κ.Ε. παρουσίασε περίπου διπλάσια δύναμη από τό συνασπισμό Ε.Δ.Α./Κ.Κ.Ε.έσ. συγκεντρώνοντας 10.739 ψήφους (7,79%) έναντι 5.117 ψήφων (3,71%). Μέ βάση τά δεδομένα αυτά τό Κ.Κ.Ε. γιά νά κερδίσει μιá έδρα από την α' κατανομή, όπως επιδιώκει, πρέπει νά αυξήσει τη δύναμή του κατά 43%. Πάντως τό Κ.Κ.Ε. στη Λάρισα δίνει σκληρή μάχη γιά νά κερδίσει μιá έδρα και έχει ένισχύσει τό συνδυασμό του μέ την υποψηφιότητα του Άλ. Χονδρονάσιου, πού ήταν παλιά βουλευτής της Ε.Δ.Α. και είχε εκλεγεί τό 1964 δήμαρχος της Λαρίσας. Ή «Συμμαχία» από την άλλη θά επιδιώξει νά παρουσιάσει ένα αποτέλεσμα καλύτερο από αυτό πού παρουσίασε τό 1974 ό συνασπισμός Ε.Δ.Α./Κ.Κ.Ε.έσ. Άς σημειώσουμε επίσης ότι στη Λάρισα δάξει υποψηφιότητα μέ τη Λ.Δ.Ε. και ό καπετάν Κίσαβος (Γιώργος Μπλάνας).

● Στο χώρο της παλιής Ε.Κ., ή Ε.Κ.-Ν.Δ. τό 1974 παρουσίασε σημαντικά μεγαλύτερη δύναμη από τό ΠΑΣΟΚ. Έξ άλλου από τους 5 βουλευτές πού είχε εκλέξει ή Ε.Κ. τό 1964, οί τρεις - Γραμματίδης, Καρδάρας, Πετραϊδός - πολιτεύτηκαν τό 1974 μέ την Ε.Κ.-Ν.Δ. (και εκλέχτηκαν οί δυό πρώτοι), ενώ τό ΠΑΣΟΚ παρουσίασε συνδυασμό από υποψηφίους πού πολιτεύονταν όλοι γιά πρώτη φορά. Μέ βάση τά δεδομένα του 1974, τόσο ή Ε.ΔΗ.Κ. όσο και τό ΠΑΣΟΚ έχουν εξασφαλισμένη ανά μιá έδρα από την α' κατανομή. Ή Ε.ΔΗ.Κ., πού θά μπορούσε δάσιμα νά ελπίζει και σέ δεύτερη έδρα από την α' κατανομή, είναι άβέβαιο αν θά τό πετύχει μετά την πρόσφατη αποχώρηση (και προσχώρηση στη Ν.Δ.) του Χρ. Γραμματίδη, πού είχε εκλεγεί τό 1974 πρώτος βουλευτής της Ε.Κ.-Ν.Δ. μέ 5.111 ψήφους.

**Έκλογική περιφέρεια
νομού Λέσβου**

- Βουλευτικές έδρες: 4
- Έκλογικό μέτρο: 20%

● Στις εκλογές του 1974 ψήφισαν 75.230 (έγκυρα 74.413), τό εκλογικό μέτρο ήταν 18.603 (25%) και οι 4 έδρες μωιάστηκαν ως εξής: Ν.Δ. 3, Ε.Κ.-Ν.Δ. 1. Έλαβαν: Ν.Δ. 31.911 (42,88%), Ε.Κ.-Ν.Δ. 12.480 (16,77%), ΠΑΣΟΚ 11.267 (15,14%), Ε.Α. 18.268 (24,54%), Ε.Δ.Ε. 487 (0,65%). Τά ποσοστά της Ε.Α. ήταν αναλυτικά: Κ.Κ.Ε. 11.543 (15,51%) και Κ.Κ.Ε.έσ.-Ε.Δ.Α. 5.770 (7,75%).

● Οί υποψήφιοι:

Ε.ΔΗ.Κ.

1. **Άμπατζής Παναγ.**, δικηγόρος. Πολιτεύτηκε για πρώτη φορά τό 1974 και εκλέχτηκε βουλευτής μέ την Ε.Κ.-Ν.Δ. (4.176 σταυροί προτιμήσεως), 2. **Καλαϊτζής Άνδρ.**, επιχειρηματίας, υποψήφιος της Ε.Κ.-Ν.Δ. τό 1974 (2.782 σταυροί προτιμήσεως), 3. **Οίκοномиδης Γεώργ.**, όδοντογιατρός, 4. **Χαϊτογλου Άλέξ.**, έμπορος.

ΠΑ.ΣΟ.Κ.

1. **Κιοσκήης Λεφτέρης**, δικηγόρος, υποψήφιος του ΠΑ.ΣΟ.Κ. τό 1974 (3.156 σταυροί προτιμήσεως), 2. **Μαλλιάνης Γεώργ.**, δικηγόρος, υποψήφιος του ΠΑ.ΣΟ.Κ. τό 1974 (3.627 σταυροί προτιμήσεως). Ό πατέρας του, Μαλλιάνης Νικ., είχε εκλεγεί βουλευτής τό 1946 μέ τό Δημοκρατικό Σοσιαλιστικό Κόμμα (Γ. Παπανδρέου), τό 1952 μέ τόν Έλληνικό Συναγερμό (άπό τόν όποιο αποχώρησε τό 1953 για νά προσχωρήσει στο Κ.Φ.), τό 1956 μέ τό Κ.Φ. (Δ.Ε.) και μέ την Ε.Κ. τό 1961, τό 1963 και τό 1964. Δέν εξέλέγει τό 1950 και τό 1951 μέ τό κόμμα Γ. Παπανδρέου και τό 1958 μέ τό Κ.Φ., 3. **Μανωλέρης Ευστρ.**, έμπορος, 4. **Μπελέκος Χωνστ.**, όδοντογιατρός.

Κ.Κ.Ε.

1. **Βασάλος Κωστ.**, ιδιωτικός υπάλληλος, υποψήφιος προμοδοτούμενος του Κ.Κ.Ε. τό 1974 (9.348 σταυροί προτιμήσεως), 2. **Κότσαλης Γιώργ.**, φοιτητής, 3. **Κόρακας Στράτος**, οικονομολόγος, 4. **Πάλλης Στρατής**, φαρμακοποιός.

«Συμμαχία»

1. **Γανίτης Νικ.** (Ε.Δ.Α.), υποψήφιος προμοδοτούμενος του συνασπισμού Ε.Δ.Α./Κ.Κ.Ε.έσ. τό 1974 (5.390 σταυροί προτιμήσεως). Είχε εκλεγεί βουλευτής της Ε.Δ.Α. τό 1964 και ήταν υποψήφιος της Ε.Δ.Α., χωρίς νά εκλεγεί, τό 1963, 2. **Γιαννακόπουλος Σταυρ.**, (Π. Άνταιός) (Κ.Κ.Ε.έσ.), συγγραφέας, 3. **Καραγιάννης Νικ.** (Κ.Κ.Ε.έσ.), οίκοδόμος, 4. **Πρωτογερέλλης Φοίξος** (Κ.Κ.Ε.έσ.), ιδιωτικός υπάλληλος.

● Στή Λέσβο ή Ε.Δ.Α. κατά τή μεταπολεμική περίοδο είχε μιά σταθερή δύναμη γύρω στο 30% όταν εμφανιζόταν μόνη της και γύρω στο 40% όταν εμφανιζόταν σέ συμμαχία μέ τό βασικό εκπρόσωπο της κεντροαριστεράς Μ. Γαληνό (τό 1952 και τό 1958). Στις εκλογές του 1974 ή Ε.Α. παρουσίασε μιά πτώση, ή όποια όμως ήταν άπό τίς μικρότερες άν συγκριθεί μέ ό,τι συνέβει στην ύπόλοιπη

Έλλάδα. Στο έσωτερικό της Ε.Α., τό Κ.Κ.Ε. εμφανίστηκε ιδιαίτερα πιο ισχυρό άπό τό συνασπισμό Ε.Δ.Α./Κ.Κ.Ε.έσ., συγκεντρώνοντας 11.543 ψήφους ή 15,51%, ενώ ό συνασπισμός Ε.Δ.Α./Κ.Κ.Ε.έσ. συγκέντρωσε άντίστοιχα 5.770 ψήφους ή 7,75%.

● Στο χώρο της παλιάς Ε.Κ., τό ΠΑΣΟΚ και ή Ε.Κ.-Ν.Δ. εμφανίστηκαν τό 1974 περίπου ισοδύναμα σέ άριθμό ψήφων, παρόλο πού στο ΠΑΣΟΚ προσχώρησαν οι δύο άπό τούς τρεις βουλευτές πού είχε εκλέξει ή Ε.Κ. τό 1964 (ό τρίτος, ό Γαληνός Μ., είχε άποστατήσει τό 1965). Σήμερα ή κατάσταση παρουσιάζεται ιδιαίτερα δύσκολη και για τούς τέσσερις κομματικούς σχηματισμούς της άντιπολίτευσης, γιατί ενώ οι τρεις άπ' αυτούς διαθέτουν άρκετή δύναμη ώστε νά διεκδικήσουν έδρα άπό την α' κατανομή, κανείς άπό τούς τρεις δέν μπορεί νά είναι βέβαιος ότι θα την κερδίσει. Μέ βάση τά δεδομένα του 1974 ή Ε.ΔΗ.Κ., τό ΠΑΣΟΚ. και τό Κ.Κ.Ε. εμφανίζονται ισοδύναμα, μέ ποσοστά πού κυμαίνονται άπό 15% ως 17%, ενώ τό εκλογικό μέτρο είναι 20%. Έπικεφαλής του συνδυασμού της ΕΔΗΚ είναι ό σημερινός βουλευτής της Άμπατζής Παναγ., πού πολιτεύτηκε και εκλέχτηκε για πρώτη φορά τό 1974. Μέ τό ΠΑΣΟΚ πολιτεύεται, όπως και τό 1974, ό Μαλλιάνης Γ., γιός του παλιού βουλευτή της Ε.Κ., ενώ δέν πολιτεύεται έφέτος ό Φ. Βουνάτσος, υποψήφιος του ΠΑΣΟΚ τό 1974, και παλιός βουλευτής της Ε.Κ. Οι κύριοι υποψήφιοι του Κ.Κ.Ε. και της «Συμμαχίας» είναι, όπως και τό 1974 οι Βασάλος και Γανίτης. Άς σημειώσουμε τέλος ότι μέ τό Κόμμα Νεοφιλελευθέρων πολιτεύεται και ό Μ. Γαληνός, πού εξέφραζε παλιά την κεντροαριστερά του νομού, αλλά ό όποιος μετά την άποστασία του τό 1965 είναι πολύ άμφίβολο άν διαθέτει πιά έστω και μικρή δύναμη.

Σημ.: Στοιχεία για τό σημείωμα αυτό πάρθηκαν και άπό τό βιβλίο των Μ. Καρά, Χ. Γεωργίου, «ΕΛΛΑΒΟΝ...» (έκδ. «Βέργος»).

Ξενογλώσση προειδοποιητική πινακίδα στην επιτηρούμενη ζώνη.

Προεκλογική περίοδος στά «φακελωμένα χωριά»

Η ΑΠΟΣΤΟΛΗ στά «φακελωμένα χωριά» του Κιλκίς (όπως και η αποστολή στά Μαντεμοχώρια που δημοσιεύτηκε στο τεύχος 83,29 'Οκτ.) είχε προεκλογικό χαρακτήρα: τί γίνεται προεκλογικά στά χωριά αυτά;

ΚΙ ΟΙ ΔΥΟ αποστολές εκρυσαν κάποιες εκπλήξεις – κέντριζαν λησμονημένες καταστάσεις.

● Στά Μαντεμοχώρια, κάποιοι «ξεχασμένοι» άπεργοί συνέχιζαν για 80 μήνα την άπεργία τους – και τά διάφορα χαρτιά που κυκλοφορούσαν δέν ήταν προεκλογικό ύλικό, αλλά... άπολύσεις. 'Ο Μποδοσάκης ξέρει καλά τή δουλειά του.

● Στά «φακελωμένα χωριά» του Κιλκίς, μιά εύχάριστη εκπλήξη περιμένει τό σημερινό επισκέπτη: Ένα κατοχικό μίσος που άναψε στά δύσκολα χρόνια και διατηρήθηκε προσεκτικά φουντωμένο μέχρι πριν λίγο, άρχίζει νά ξεπερνιέται. Χαρακτηριστικές περιπτώσεις, δυό «άντιθετα» γειτονικά χωριά, τό «άριστερό» Γερακαριό και τό «δεξιό» Δίδουνο, μέ 35 χρόνων «πολιτικές διαφορές», ζούνε τώρα άδελφωμένα, πολεμάνε μαζί για τά (κοινά, άλλωστε) προβλήματα.

ΑΛΛΑ, πέρα από αυτό, δυό στοιχεία παίζουν καθοριστικό ρόλο στη ζωή των χωριών αυτών:

1. Τό καθεστώς τής «επιτηρουμένης ζώνης», στο όποιο υπάγονταν μέχρι τό 1974 όλόκληρος ό νομός Κιλκίς (τώρα μόνο μερικά χωριά του) και τό όποιο διέπει ένας... Μεταξικός νόμος!

2. Τό «φακέλωμα» που επί χούντας είχε γίνει σ' όλόκληρες περιοχές, από στρατιωτικές μονάδες – ένας εκπληκτικός μηχανισμός MADE IN USA άστυνόμευσης τής υπαίθρου.

ΟΤΑΝ τό «ΑΝΤΙ» αποκάλυψε τά «φακελωμένα χωριά» (τεύχη 31 και 32) δέν υπήρξε – όπως συνήθως – κυβερνητική αντίδραση. 'Αλλά όταν τό θέμα έφτασε στη Βουλή (19 – 2 – 76) ό ύπουργός Έθν. 'Αμύνης κ. Ε. 'Αδέρωφ έδωσε μιά καταπληκτική «άπάντηση» καλύπτοντας ΚΑΙ τή χούντα! Είπε μεταξύ άλλων ότι «δέν επρόκειτο περί φακελώματος(...) αλλά περί συλλογής στοιχείων, τά όποια, άνεξαρτήτως έάν απέδλεπαν και είς τήν έξυπηρέτησιν των τότε παραγόντων, ένδεχομένως νά έλήφθησαν λόγω τής εύπαθείας τής περιοχής εκείνης, διά λόγους άσφαλείας». Και ακόμα ότι «έν πάση περιπτώσει τά έγγραφα ταύτα ούχι μόνον δέν έλήφθησαν ποτέ ύπ' όψιν μετά τήν μεταπολίτευσιν, αλλά διετάχθη άμέσως ή καταστροφή των». Είπε, τέλος, ότι δέν είχε έκδοθει «οϋδεμία έπίσημος διαταγή» αλλά «πληροφοριακά έντολαί» (κι αυτές... «πολύ πιθανόν»!) και ότι βρέθηκαν «άνεπίσημα σημειώματα»! («ΑΝΤΙ», τ. 41, 20 – 3 – 76).

● Τότε, είπαμε καθαρά ότι ό κ. 'Αδέρωφ «ΔΕΝ είπε όλη τήν αλήθεια» και τόν προκάλέσαμε νά δώσει στη δημοσιότητα τή σχετική διαταγή τής καταστροφής των «φακέλων» – και τί άπάντησαν οι μονάδες. Δέν τόκανε, φυσικά...

● Σήμερα, ξαναρωτάμε αν υπάρχουν (γενικά, ΚΑΙ σέ ΑΛΛΕΣ περιοχές) τής χώρας «φακελωμένα χωριά». 'Αν υπάρχουν – τό ξαναλέμε – ΣΗΜΕΡΑ. Και περιμένουμε από κάποιον πιο άρμόδιο, αφού ό κ. 'Αδέρωφ σωπαίνει, μιά υπεύθυνη άπάντηση. ΤΩΡΑ, πριν τίς εκλογές...

«'Η 'Επιτροπή Στρατιωτικής 'Ασφαλείας άποφασίζει περί έκτοπίσεως μέχρι πέντε έτών εκ τής 'Επιτηρουμένης Ζώνης ύπόπτων διά τήν άσφάλειαν αυτής προσώπων μόνων ή μετά των οίκογενειών των. . . Είς ώρισμένας κατηγορίας προσώπων δύναται νά άπαγορευθή άπολύτως ή είσοδος, ή νά ταχθώσι μείζονες περιορισμοί διά τήν είσοδον ή τήν κυκλοφορίαν...» ('Αναγκαστικός Νόμος 376/ 1936)

ΕΝΑΣ αναγκαστικός νόμος του Μεταξά (ό ΑΝ 376/18 – 12 – 1936) καθορίζει και ΣΗΜΕΡΑ ακόμα «τά πάντα» γύρω από τήν «'Επιτηρούμενη Ζώνη», μιά ζώνη που ΔΕΝ ταυτίζεται με τήν παραμεθόρια περιοχή και ΔΕΝ έχει προσδιορισμένα, πάντα, όρια.

Μέχρι τό 1974 όλόκληρος σχεδόν ό νομός Κιλκίς περιλαμβανόταν στην «'Επιτηρούμενη Ζώνη». Πρόσφατα ή ζώνη αυτή περιορίστηκε αρκετά, αλλά συνεχίζει νά ισχύει για μιά σειρά από χωριά, όπου για νά πäs χρειάζεται ειδική άδεια, όπως χρειαζόταν πριν λίγα χρόνια ειδική άδεια για νά πάει κανείς όπουδήποτε στο νομό. 'Αν μάλιστα οι οικείες άστυνομικές αρχές που χορηγούν αυτή τήν άδεια σέ κατατάξουν σέ «δρισμένη κατηγορία προσώπων», έχουν δικαίωμα νά μή σου δώσουν καμιά άδεια...

ΤΟ ΑΝΤΙ, πρωτοαποκάλυψε τά «φακελωμένα (από τή χούντα) χωριά» του Κιλκίς – πρώτα τό Γερακαριό, μετά μιά σειρά άλλων χωριών. Τό «φακέλωμα» είχε γίνει από ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ μονάδα, λίγο πριν τήν «άλλαγή του 'Ιουλίου» (9 – 5 – 74) και – σύμφωνα μ' όλες τίς ένδείξεις, και παρὰ τίς «διαφεύσεις» του κ. 'Αδέρωφ – εξακολουθούσε νά ισχύει... Περιελάμβανε εκπληκτικές λεπτομέρειες για τους κατοίκους – από τήν «έθνικοφροσύνη τους», μέχρι τίς κρίσεις τους για μιά ταινία που παίζονταν!

● Τί γίνεται αλήθεια σήμερα εδώ;

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Τό «ιστορικό» των χωριών που ακολουθεί – μέ μαύρα στοιχεία – είναι παρόμοιο από τους «φακέλους» των στρατιωτικών μονάδων, που σχηματίστηκαν επί χούντας.

22

τήν κυβερνητική πολιτική και αρχίζουν να ριζοσπαστικοποιούνται, είτε προς τα δεξιά (Στεφανόπουλος) είτε προς τα αριστερά (Παπαανδρέου). Οί παλαιοί άριστοί, βασικά άμετακίνητοι στην ψήφους, έχουν κάπως περάσει στο περιθώριο, μετά από τόσα χρόνια έντονης συγκρούσεων. Οί πολιτικοί πρόσφυγες πού γιγίζουν σιγά – σιγά, αντιμετώπιζουν πολλά προβλήματα, αλλά βαθμιαία εντάσσονται οργανικά στη ζωή του χωριού. Ή νεολαία είναι άκόμη άποπροσάνατόλιστη, ενώ τά τοπικά προβλήματα, ιδιαίτερα όξυμένα σ' ένα τόσο φτωχό νομό, είναι σημείο πού ένώννει όλους τούς κατοίκους και ένδεχόμενα άνοίγει καινούργια σελίδα στην κοινωνική ζωή τής ελληνικής υπαίθρου. Όμως τό νομοθετικό πλέγμα τής άστυνόμευσης, τής αϋθιαρσίας και τού χαφιεδισμού παραμένει αναλλοίωτο και μιá αυταρχική κυβέρνηση μπορεί κάθε στιγμή νά τό χρησιμοποιήσει. Καί αυτός ό κίνδυνος είναι πάντα ύπαρχτικός...

ΑΝΤΙΓΟΝΕΙΑ: Οικογένειες 50, άτομα 200. (Τά 191 πρόσφυγες από τόν Πόντο). Ὑπάρχουνι στό Σταθμό Χωροφυλακίας Μυλοχωρίου (Κυλκή). Μετανάστες 121. (Γερμανία 50, Σουηδία 70, Αὐστραλία 1). Ὑπάρχουν καί 80 «φυγάδες εἰς τό παρὰ-πέτασμα» — μισοί «ἀκουσίως» καί μισοί «ἐκούσίως». Τά ΤΕΑ ἔχουν 7 ὁπλίτες στό χωριό. Ὑπάρχει ποδοσφαιρικός σύλλογος («Ἀπόλλων»), διθέσιο δημοτικό, νηπι-αγωγεῖο, νηπιотροφεῖο, δυό δάσκαλοι καί μιὰ νηπιотροφεῖα, ἕνας παπάς, κανέναν γιατρό. Οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται μέ τή γεωργία - κτηνοτροφία καί ἡ οἰκονομική τους κατάστασις «εἶναι μετρία». Ὑπάρχει τερό, φῶς, ὄχι ἄρδενσις. Ἀναφέρονται 7 «φανατικοί ἐθνικοφρονες», 8 «ἐπικίνδυνοι κομμουνισταί» καί ἕνας «ὑπόποτος διά κατασκοπεῖαν!» Στά «ἐκλογικά στοιχεῖα» δέν ἀναφέρονται τά ἀποτελέσματα τῶν δημοψηφισμάτων ἐπὶ χούτας, ἀλλά μόνο τῶν ἔκλογών: 1958: ΕΡΕ 208, Κ.Φ. 24, ΕΔΑ 25 1961: ΕΡΕ 320, Κ.Φ. 68, ΠΑΜΕ 54, 1963: ΕΡΕ 170, Ε.Κ. 160, Κ. Π. 2, ΕΔΑ 80, 1964: ΕΡΕ — Κ.Π. 139, Ε.Κ. 136, ΕΔΑ 100. Καί στή σύνθεσι τοῦ Κοινοτικοῦ Συμβουλίου ἀναφέρονται μόνο ὁ πρόεδρος Β. Κοζάρης, ὁ γραμματέας Χρ. Ζήσης καί ὁ σύμβουλος Σ. Κοζάρης — ἐθνικοφρονες ὅλοι (ΕΙ). Ὁ «φάκελος» συντάχθηκε τό 1970.

ΧΑΡΑΣ εὐαγγέλια στο χωριό. Ἐνας ἀπὸ τοὺς 120 πολιτικούς πρόσφυγες — 300 ψυχῆς ὅλες κι ὅλες μένουν ἐκεῖ τώρα — γύρισε ἀπὸ τὴν Πολωνία. Δυὸ ἀδελφές, 85 χρόνων ἡ κάθε μιὰ, σιζιζήτανε: — 30 χρόνιά ἔλειπεν ὁ Πολωνέζος μου. Ἐ, καὶ νὰ τὸν δεῖς, λεβέντης ἔρνευς!

— Έμένα πον' μέ βλέπεις τόσο. πόσον πολέμους νά 'ξερεις. 3 κορίτσια κι ένα αγόρι είχα στο θούνο. Τα 2 μου έσκοτώθηκαν. Τό άλλο μου είς Τσεχοσλαβακίαν.

- Θά ἔλθῃ σὺντομα: φωτῶ.
- Ἐνας - ἕνας ὅλοι ἔρχονται. Ἡ πόση

μου δέν ἡμπορεῖ ὁμως γιατί ὁ ἄντρας της
ἔχει προβλήματα ἀπό κεῖ πάνω. Ὁ γιός
μου ἦρθε καί ζάει στή Θεσσαλονίκη.
Μεῖναμε μονάχες μας. Τί θά ψηφίσουμεν,
τί θά κάνομεν, τί γραμμὴν ἔχομεν; ἐσύ
ἐξέρχῃ;

— Μέ τά χτήματα τί γίνεται; Ξαναρωτάω.

— Τά χωράφια του καί τά σπίτια του
τά καλλιεργούσαμε καί δέν τοῦ τά πῆ-
ραν. Σ' ἄλλους τά πῆραν καί τά ὅωσαν
στούς ἀχτημόνους. Ρημάξαμεν. Τά χίλια
κακά περάσαμεν.

— 'Εγώ ἔχασα τόν άντρα μου. Όλοι οί
πρώτοι ἐθάήθηκαν. Σκορπίσθηκαν. Όπως
ή γραμμή μας σκορπίθηκε, έτσι σκορπι-
θήκαμε κι ἐμεῖς. Εὐτυχῶς καί τώρα
ἔχουμε μερικές κορφές πού δέν ἀλλάζουν
πίστη. Κρατοῦν ψηλά τά χέρια, ὡς τά τε-
λευταία τους. Τέτοιοι εἶναι καί ὁ Παῦ-
λος μας. Κορυφή στό κόμμα. Κρίμας πού
δέν τόν βοήκεις.

— 120 οικόγένειες, από 3 — 4 είχανε στο βουνό. Έγώ πού μέ θλέπεις τόσην, 5 είχα. Έπολεμήσαμεν καί ἐνικήθημεν. Άμαν, δέν ήμπορέσαμεν. Η γραμμή μας καί τό κόμμα καλά ήταν. Άκουσον, μακάρο νά τό συνεχέεται 'εσείς. Μέ σταυρωμένα χέρια κι' ἐμείς δέν ἐμείναμεν.

— Έχει επιχειρήσει κανένας νά μᾶς τρομοκρατήσει; ρωτάω πάλι.

— Ἀλλες φορές ἔρχονταν ἐδῶ καὶ μὰ
φόβιζαν. Τώρα μᾶς εἶπαν ὅτι ἐπειδὴ εἵ-
μαστε πάνω ἀπὸ 80 δέν ψηφίζουμε. Ψέ-
ματα ἦταν. Τό ἐννόησα. Ἦρθαν τότες κι
ἔσπασαν τὴν πόρτα μου καὶ μπήκαν μέ-
σα. Ἐγὼ κρούφτηκα στὴ σκάλα καὶ δέν μέ
δῶριξαν. Δέν τούς φοβάμαι γῶ. Τότε με
τῇ χούντα, τὸ '68. Φιλακές, ἐξορίες, τὸν
δάσανόν μας περάσαμεν. (Σὲ μένα):

ANTIGONEIA

5

THE UNITED STATES

LOCAL FOR AMB

ABE, JORDY, 13

Lowestly str 21 2 40

Arrested on 24.10.70

RAUPRODIAEOTI STATION

LOCAL KIANE L

KIANE L

FOOTER 8 SURFAC. ANTIFONGHIA

(12. VPD. V. T. D.)

(Inland Granulate Eds. 1000p)

2. PRO-STATE (NORTH) (N. State)

1. State 50

2. State 200

3. State 4/1

4. State 40/10

5. State 100/10

6. State 100/10

7. State 100/10

8. State 100/10

9. State 100/10

10. State 100/10

11. State 100/10

12. State 100/10

13. State 100/10

14. State 100/10

15. State 100/10

16. State 100/10

17. State 100/10

18. State 100/10

19. State 100/10

20. State 100/10

21. State 100/10

22. State 100/10

23. State 100/10

24. State 100/10

25. State 100/10

26. State 100/10

27. State 100/10

28. State 100/10

29. State 100/10

30. State 100/10

31. State 100/10

32. State 100/10

33. State 100/10

34. State 100/10

35. State 100/10

36. State 100/10

37. State 100/10

38. State 100/10

39. State 100/10

40. State 100/10

41. State 100/10

42. State 100/10

43. State 100/10

44. State 100/10

45. State 100/10

46. State 100/10

47. State 100/10

48. State 100/10

49. State 100/10

50. State 100/10

51. State 100/10

52. State 100/10

53. State 100/10

54. State 100/10

55. State 100/10

56. State 100/10

57. State 100/10

58. State 100/10

59. State 100/10

60. State 100/10

61. State 100/10

62. State 100/10

63. State 100/10

64. State 100/10

65. State 100/10

66. State 100/10

67. State 100/10

68. State 100/10

69. State 100/10

70. State 100/10

71. State 100/10

72. State 100/10

73. State 100/10

74. State 100/10

75. State 100/10

76. State 100/10

77. State 100/10

78. State 100/10

79. State 100/10

80. State 100/10

81. State 100/10

82. State 100/10

83. State 100/10

84. State 100/10

85. State 100/10

86. State 100/10

87. State 100/10

88. State 100/10

89. State 100/10

90. State 100/10

91. State 100/10

92. State 100/10

93. State 100/10

94. State 100/10

95. State 100/10

96. State 100/10

97. State 100/10

98. State 100/10

99. State 100/10

100. State 100/10

101. State 100/10

102. State 100/10

103. State 100/10

104. State 100/10

105. State 100/10

106. State 100/10

107. State 100/10

108. State 100/10

109. State 100/10

110. State 100/10

111. State 100/10

112. State 100/10

113. State 100/10

114. State 100/10

115. State 100/10

116. State 100/10

117. State 100/10

118. State 100/10

119. State 100/10

120. State 100/10

121. State 100/10

122. State 100/10

123. State 100/10

124. State 100/10

125. State 100/10

126. State 100/10

127. State 100/10

128. State 100/10

129. State 100/10

130. State 100/10

131. State 100/10

132. State 100/10

133. State 100/10

134. State 100/10

135. State 100/10

136. State 100/10

137. State 100/10

138. State 100/10

139. State 100/10

140. State 100/10

141. State 100/10

142. State 100/10

143. State 100/10

144. State 100/10

145. State 100/10

146. State 100/10

147. State 100/10

148. State 100/10

149. State 100/10

150. State 100/10

151. State 100/10

152. State 100/10

153. State 100/10

154. State 100/10

155. State 100/10

156. State 100/10

157. State 100/10

158. State 100/10

159. State 100/10

160. State 100/10

161. State 100/10

162. State 100/10

163. State 100/10

164. State 100/10

165. State 100/10

166. State 100/10

167. State 100/10

168. State 100/10

169. State 100/10

170. State 100/10

171. State 100/10

172. State 100/10

173. State 100/10

174. State 100/10

175. State 100/10

Πουλάκι μου δέν ἔφαιες, μήπως πεινᾷς;
– Δεξιούς ἔχετε στό χωριό; ρωτάω πά-
λι.

— “Εναν φασίστα πού συνάντησες στὸν δρόμον, ἐμαγάρισεν τὸ χωριὸ ὃ ἀφιλότιμος. Τὰ μάτια μας, πολλὰ εἶδον. Ἐκῶψαν τὰ χωριά καὶ τὰ ὑπάρχοντά μας. Ἀπὸ τὴν ἀρχὴν, μέ ἀἵμα τὰ ἐποτίσαμεν. Ἐξεψύχαιεν ὃ ἀντρας μου στὰ χέρια μου. Σακάτης ἦταν, στὰ χέρια μου παρέδωσε.

— Καί μετά ὅλοι ἐκοροπίθημεν εἰς Σουηδίαν, Γερμανίαν. 120 φύγαμε μέ τό ἀντάρτικο. Οὔτε οἱ μισοί δέν ἐγύρισαν. Καί νά βλέπεις τόν Πολωνέζο μου. Τόσοσος εἶναι!

ΔΙΠΟΤΑΜΟΣ: Οικογένειες 93, άτομα 320. (Τά 314 πρόσφυγες από τόν Πόντο). Ὑπάγεται στό σταθμό Χωροφυλακῆς Κιλκίς. Ἐχεῖ 86 μετανάστες, στή Γερμανία (40), στή Σουηδία (32), τό Βέλγιο (10) καί τόν Καναδά (4). Ὑπάρχει μονοθέσιο δημοτικό καί νηπιαγωγεῖο (33 μαθητές συνολικά), ἕνας δάσκαλος, μία νηπιαγωγός, ἕνας παπάς. Δέν ὑπάρχει γυμνάσιον. Οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται μέ τή γεωργία - κτηνοτροφία, ἡ οικονομική τους κατάσταση «εἶναι καλή», ὑπάρχει νερό, φῶς, ὄχι ἄρδευση. Τά ΤΕΑ ἔχουν 15 ὀπλίτες. Ἀναφέρονται 7 «φανταστικοί ἐθνικοφρονες, ἄλλοι τόσοι ἐπικινδύνου κομμουνισταί» καί 3... «ὑπόπτοι διά κατασκοπεῖαν!» Ἐθνικοφρονες εἶναι καί οἱ πρόεδροι, οἱ γραμματεῖς καί ἕνας σύμβουλος τῆς κοινότητος πού μνημονεύονται. Τά ἀποτελέσματα τῶν ἐκλογῶν: 1961: ΕΡΕ 170, Κ.Φ. 42, ΠΑΜΕ 92. 1963: ΕΡΕ 126, Ε.Κ. 64, ΕΔΑ 110. 1964: ΕΡΕ 118, Ε.Κ. 73, ΕΔΑ 105. Δημοψηφίσματα ἐπὶ χούντας: ΝΑΙ 92% (1968) καί 93% (1973). Ὁ «φάκελος» συντάχθηκε τό 1974.

ΤΟ χωριό σιγά - σιγά ξεημώνει. Οί άντρες μεταναστεύουν στή Δ. Ευρώπη καί οί νέοι δέν βλέπουν τήν ώρα νά φύγουν από τό χωριό, μέ τό πρόσχημα τών σπουδών ή τής «προκοπής».

Η ΜΟΝΗ τους διασκέδαση τὸ κυριακάτικο ποδόσφαιρο. Τότε ὅλοι οἱ ἄντρες τοῦ χωριοῦ ξεσηκώνονται νά πάνε στὰ διπλανὰ χωριά γιὰ νὰ ἀπολαύσουν τὸ μάτς – είτε σάν παίχτες, είτε σάν φανατικοὶ ὁπαδοὶ τῆς ὁμάδας τοῦ χωριοῦ.

ΕΙΝΑΙ Κυριακή. Έχει μάτς. Στο ήμι-
χρονο, μέ κόπο καταφέρνω νά άπομο-
νώσω δυό νεαρούς, γύρω στά 17, γιά νά
συζητήσουμε. Ρωτώ:

– Πάτε γυμνάσιο;

— Μεγάλη σκοτούρα άδερφέ. Μιά ώρα μέ τό πούλμαν γιά τό Κιλκίς κάθε μέρα, είναι μεγάλος σματάς. Καί νά μαθαίναμε καί τίποτα.

— Έγώ πάω σέ τεχνική σχολή. Τουλάχιστο μαθαίνω καμιά τέχνη, γιατί αλλιώς τό μεροκάματο δέ θγαίνει μέ τίποτα...

— Τή μέρα σας πῶς τήν περνάτε; ὡ-
τάω.

— Δέ ὀλέπεις, πρωτάθλημα ἔογεται,

ΚΑΒΑΛΑ:

‘Η εκλογική «ταυτότητα» ένός προοδευτικού νομού

Της Χαράς Ανδρέου

ΤΑ εκλογικά αποτελέσματα του 1974 ήταν για την Καβάλα, όπως και για όλη την Ελλάδα, μία δονηρή έκπληξη. (Βλ. Πίνακα). Μία ακόμη μόνο φορά, το 1952, είχαν εκλεγεί όλοι οι βουλευτές από το κυβερνητικό ψηφοδέλτιο. Βέβαια οι εκλογές του 1974 κρίθηκαν στο έθνικό επίπεδο, και τα τοπικά θέματα έπαιξαν ελάχιστο ρόλο. Ο λαός παγιδεύτηκε στο σύνθημα «Καραμανλής ή τάνκς» και η εκλογική αναμέτρηση πήρε περισσότερο το χαρακτήρα δημοψηφίσματος και λιγότερο κομματικής μάχης. Η δικτατορία είχε πετύχει το σκοπό της, να φρενάρει το λαϊκό κίνημα και να φέρει την πολιτική ζωή του τόπου μερικές δεκαετίες πίσω. Η νίκη της δεξιάς σήμαινε την αναβίωση του παλαιοκομματισμού, του ρουσφετιού και των κομματαρχών.

ΣΕ μία περιοχή σαν την Καβάλα, με ισχυρή παράδοση δεξιζελισμού και άριστερου κινήματος, προτιμήθηκαν εκείνοι που είχαν τις περισσότερες πιθανότητες να αναλάβουν κυβερνητικό αξίωμα και διέθεταν ισχυρό μηχανισμό προσωπικής πελατείας.⁽¹⁾ Έτσι εκλέγεται πρώτος ο δικηγόρος Γεώργιος Παναγιωτόπουλος, γιός του παλιού βουλευτή και υπουργού του Λαϊκού Κόμματος, Νίκου Παναγιωτόπουλου. Είναι η πρώτη φορά στην ιστορία της Καβάλας που εκλέγεται γιός παλιού βουλευτή. Γιατί η Καβάλα, αντίθετα από τις άλλες περιοχές όπου κυριαρχούν τα πολιτικά φέουδα, δεν έχει να παρουσιάσει καμία πολιτική δυναστεία. Δεύτερος έρχεται ο Νίκος Μάρτης, που είχε διατελέσει πολλές φορές υπουργός σε κυβερνήσεις της Ε.Ρ.Ε. και που ο προσωπικός του δεσμός με τον Καραμανλή τον έφερε σαν πιθανό υποψήφιο. Έτσι τεματίστηκε ευχάριστα ο ανταγωνισμός μεταξύ Μάρτη και Παναγιωτόπουλου, που σύμφωνα με τα τοπικά κουτσομπολιά στοίχισε το 1963 στον Παναγιωτόπουλο τον αποκλεισμό του από το ψηφοδέλτιο της Ε.Ρ.Ε. Τρίτος στο ψηφοδέλτιο της Ν.Δ. εκλέχτηκε ο γιατρός Μάρκος Αντωνιάδης, εκλογή που οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στις δυνατότητες εξυπηρέτησης των εκλογέων από το επάγγελμά του. Τέταρτος ήρθε ο δικηγόρος Γιώργος Ασπεριάδης, που δοσηθήθηκε αναμφισβήτητα από το γεγονός ότι είναι γαμπρός της οίκογένειας Πετρίδη, του μεγαλύτερου καπνεμπορι-

κού οίκου της περιοχής, που διαθέτει έρεϊσματα στα καπνοπαραγωγικά χωριά. Και που ήταν γιός του γιατρού Ασπεριάδη, που είχε πολιτευθεί με τη δεξιά.

ΜΙΑ άλλη ένδειξη της πολιτικής παλινδρόμησης που σημειώθηκε με τις εκλογές του 1974 είναι η πρωτοφανής αύξηση των ψήφων της δεξιάς όχι μόνο στις κοινότητες αλλά και στους δήμους του νομού (Καβάλας, Χρυσούπολης και Έλευθερούπολης). Το 1974 η Ν.Δ. συγκέντρωσε 53,1%, ποσοστό πολύ ψηλότερο κι απ' αυτό που είχε πάρει το 1961 και φυσικά πολύ ανώτερο από τα ποσοστά της του 1963 και 1964. (Βλέπε πίνακα 1). Και ενώ η Ν.Δ. αυξάνει τόσο δυσανάλογα το ποσοστό της στους δήμους, η Ένωμένη Αριστερά παρουσιάζει ποσοστό σημαντικά μικρότερο και από αυτό του 1964. Επίσης το ποσοστό που συγκεντρώνει η δεξιά το 1974, μόνο με το ποσοστό του 1961 μπορεί να παραλληλιστεί. Αυτό δείχνει ότι ανατράπηκε τελείως η στροφή των αγροτικών μαζών προς το Κέντρο, που συγκέντρωσε το 1963 44,07% και 52,6% το 1964 του συνόλου των ψήφων στις κοινότητες. Για το 1974, έναν συνυπολογισμό με τους ψήφους Ε.Κ.-Ν.Δ. και Π.Α.Σ.Ο.Κ., συγκεντρώνουν μόνο το 29,9% των ψήφων στις κοινότητες.

ΟΛΑ αυτά δείχνουν ότι στις εκλογές του 1974 αναβίωσαν οι σχέσεις πελατείας. Οι άρχηγοί σογιών δέσμευαν πολυμελείς οίκογένειες που τους ακολουθούσαν. Βιομήχανοι και έμποροι έπη-

ρεάζουν τους υπαλλήλους τους και τους εργάτες. Ακόμη και το γεγονός ότι κάποιος διομήχανος από την Έλευθερούπολη χρεωκόπησε και χρειαζόταν τη βοήθεια των κυβερνητικών για να ξανανούξει το εργοστάσιό του, που βρίσκεται μάλιστα σε άλλο νομό, χρησιμοποιήθηκε σαν επιχείρημα για να δοθούν ψήφοι στη Ν.Δ. Και όλα αυτά κάτω από την επίφαση μίας πολύ καλά οργανωμένης προεκλογικής εκστρατείας, όπου συζητήθηκαν όλα τα σημαντικά εθνικά και τοπικά θέματα.

Αναρωτιέται κανείς αν μία τέτοια μορφή πολιτικής εκπροσώπησης μπορεί να συνεχιστεί ιδιαίτερα σε μία περιοχή σαν την Καβάλα, με παράδοση λαϊκού κινήματος και χωρίς παλαιοκομματικά φέουδα.

ΣΤΗΝ προπολεμική περίοδο η Καβάλα ήταν Βενιζελούπολις και όλος ο νομός ένα ισχυρό προπύργιο βενιζελισμού. Αποφασιστικής σημασίας για τη διαμόρφωση αυτού του πολιτικού κλίματος ήταν το γεγονός ότι μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή ο νομός Καβάλας δέχτηκε 69.292 πρόσφυγες. Έτσι στις περιοχές όπου επικρατεί το προσφυγικό στοιχείο, όπως ο Νέστος και η επαρχία Καβάλας, υπερωπφίζονταν οι Φιλελεύθεροι. Στην πόλη της Καβάλας εγκαταστάθηκε ένας μεγάλος όριθμός προσφύγων που έπιασαν δουλειά στα καπνεργοστάσια. Εκεί θα αναπτυχθεί ένα ισχυρό εργατικό κίνημα που θα οργανωθεί και θα καθοδηγείται από το Κ.Κ.Ε. Πολλοί καπνεργάτες έρχονταν από τη Θάσο και από τα χωριά του Παγγαίου και η επαφή τους με τα εργατικά κίνημα βοήθησε στη δημιουργία ενός δυνατού αριστερού κινήματος στη Θάσο και σε μερικά χωριά του Παγγαίου. Στην Καβάλα εκλέγεται και ο πρώτος κομμουνιστής δήμαρχος στα Βαλκάνια, ο Δημήτρης Πατσαϊίδης, το 1934. Γρήγορα όμως παύεται από τις άρχες, αλλά εκλέγεται το 1936 βουλευτής με το Παλλαϊκό Μέτωπο.⁽²⁾

ΣΤΗ μεταπολεμική περίοδο επικράτησε η δεξιά στην Καβάλα, όπως και σε όλη τη χώρα. Εκλογικά η δεξιά συγκεντρώνει συνήθως ποσοστά πολύ μικρότερα στο νομό Καβάλας απ' ό,τι στο σύνολο της χώρας. Το 58 η ΕΡΕ παίρνει 41,2% στο σύνολο της χώρας αλλά 38,9% στο νομό Καβάλας. Το 63 η ΕΡΕ συγκεντρώνει 39,4% στην Ελλάδα και 35,01% στο νομό Καβάλας. Στις 10 μεταπολεμικές εκλογές, η δεξιά έρχεται πρώτο κόμμα το 1946, το 1952, το 1958 και το 1974. Αλλά στην Καβάλα η δεξιά δεν έχει ρίζες ούτε στο λαό ούτε στην αστική τάξη. Τα κυριότερα στελέχη της στο νομό είναι άποστοι από τα κεντρικά κόμματα, όπως ο εκδότης Ιωάννης Πριμηκίδης, που προσχωρεί μαζί με την εφημερίδα του, τον «Ταχυδρόμο», στον «Ελληνικό Συναγερμό»· ο βουλευτής της Ε.Π.Ε.Κ. Κώστας Βενέτης, που καταψήφισε την κυβέρνηση πριν τη διά-

λωση της Βουλής το 1952 και προσχώρησε στο Συναγερμό· το 1956 προσχώρησε στην Ε.Ρ.Ε. ο βουλευτής και πρώην υπουργός των Φιλελευθέρων Αύγουστος Θεολογίτης, παρουσιάζοντας και το μεγαλύτερο μέρος των ψηφοφόρων του στη Θάσο.

Οι έργατες και οι αγρότες της Καβάλας πλήρωσαν με βαρύ τίμημα τη νίκη του Συναγερμού. Ο νόμος 2348/53 κατάργησε την κατοχύρωση του καπνεργατικού επαγγέλματος και οι καπνοβιομήχανοι μπόρεσαν ανενόχλητα να απολύσουν όλα τα συνδικαλιστικά στελέχη και μεγάλο μέρος των έργατών. Και μάλιστα η αποζημίωση που δόθηκε στους καπνεργάτες και καπνεργάτισσες που απολύθηκαν πληρώθηκε από τις εισφορές που έδιναν οι ίδιοι στο ΤΑΚ. και έτσι έμειναν χωρίς καμιά εξασφάλιση. Το 1953, με την κατάργηση των διατάξεων που προστάτευαν τους άντρες καπνεργάτες, απολύεται μεγάλος αριθμός αντρών και στη θέση τους προσλαμβάνονται γυναίκες, με πολύ χαμηλότερο ημερομίσθιο.⁽³⁾ Στις αγωνιστικές κινητοποιήσεις των καπνεργατών η κυβέρνηση απάντησε με εξορίες των ήγητων συνδικαλιστικών στελεχών. Έτσι συντελέστηκε με το μικρότερο δυνατό κόστος για τους διομήχανους η εκμηχάνιση της έπεξεργασίας του καπνού. Για την πόλη της Καβάλας δημιουργήθηκε ένα τεράστιο πρόβλημα, γιατί ξαφνικά γέμισε από άνεργους άντρες. Συνάμα δημιουργήθηκαν πολλά προβλήματα για τις οικογένειες, έπειδή αναγκάζονταν να δουλεύουν οι γυναίκες, χωρίς βέβαια να έχουν παιδικούς σταθμούς για να αφήνουν τα παιδιά τους. Πολλοί Καβαλιώτες, αφού τους ένέπαιξαν οι κυβερνήσεις της δεξιάς με ύποσχέσεις για την εξασφάλιση δουλειάς, αναγκάστηκαν να πάρουν το δρόμο της ξενιτιάς.

ΟΙ ΚΑΠΝΟΠΑΡΑΓΩΓΟΙ δοκιμάστηκαν κι αυτοί από την κρίση στη ζήτηση των ανατολικών καπνών. Οι τιμές στη δεκαετία του 1950 έμειναν στάσιμες ενώ το κόστος ζωής και καλλιέργειας αυξανόταν έλματωδώς.⁽⁴⁾ Το κράτος δεν επέβαλλε κανένα περιορισμό στο καπνεμπόριο. Καθώς οι καπνεμπόροι δεν δεσμεύονταν να διενεργούν τις αγορές μέσα σε τακτές ημερομηνίες, μπορούσαν να πιέζουν τους καπνοπαραγωγούς και να ρίχνουν τις τιμές. Με την κρίση του 1961, όταν ο περονόσπορος κατάστρεψε ένα μεγάλο μέρος της παραγωγής των χωρών που ανταγωνίζονταν την Ελλάδα, δημιουργήθηκαν οι πιο εύνοϊκές συνθήκες για τους καπνοπαραγωγούς. Αλλά το 1962, με το άνοιγμα των αγορών, το καπνεμπόριο απέχει από τις αγορές καπνού και η κυβέρνηση εκδίδει την περίφημη απόφαση του καθορισμού τιμών στηριζέως. Υιοθετεί την επιθυμία του καπνεμπορίου και μειώνει τις τιμές του καπνού από 5-30%. Έτσι και οι καπνοπαραγωγοί θα ακολουθήσουν τους

καπνεργάτες στο δρόμο της μετανάστευσης.

Ο συνδυασμός της οικονομικής δυσπραγίας και της πολιτικής καταπίεσης θα συντελέσουν σε μία θεαματική πτώση των ψήφων της δεξιάς τόσο στα άστικά κέντρα όσο και στις αγροτικές περιοχές. Αυτό εκδηλώνεται στην Καβάλα από τις εκλογές του 1958 και κορυφώνεται στις εκλογές του 1964. Με εξαίρεση βέβαια τις εκλογές του 1961, που δεν μπορούν να θεωρηθούν σαν αντιπροσωπευτικές. Στις εκλογές του 1963-64 οι ψήφοι της δεξιάς παρουσιάζουν σημαντική πτώση ακόμη και στην έπαρχία Παγγαίου, που είναι το προπύργιο της στο νομό. Αυτό βέβαια είναι άπολυτα συνδεδεμένο με την κρίση του καπνού, που μαστίζει και αυτή την έπαρχία.

ΤΑ ΒΕΝΙΖΕΛΟΓΕΝΗ κόμματα στην Καβάλα δεν κατόρθωσαν να παίξουν πρωταγωνιστικό ρόλο μέχρι τη δημιουργία της Ένώσεως Κέντρου το 1961. Παρ' όλο που στις εκλογές του 1950-51 τα κόμματα αυτά είχαν συγκεντρώσει την πλειοψηφία και το 1956 η Δημοκρατική Ένωση ήρθε πρώτο κόμμα στο νομό, είχαν σημαντικές διαφθορές, που εμπόδιζαν τη συνεργασία τους. Αυτό φαίνεται ιδιαίτερα στις δημοτικές εκλογές του 1951, 54 και 59, που δεν κατορθώνουν να κατεβάσουν κοινό υποψήφιο. Ο λαός όμως έδειχνε την υποστήριξη του προς τα κεντρώα και τα κεντροαριστερά κόμματα. Στην Καβάλα συγκεντρώνει σημαντική δύναμη το Αγροτικό κόμμα. Παρ' όλη την άμφιταλαντευόμενη πολιτική του Μπαλτατζή, το κόμμα αυτό είχε προσδευτικά στελέχη και οι εκπρόσωποί του στη Βουλή είχαν μία συνεπή στάση και προέβαλλαν πάντοτε τα αιτήματα των καπνοπαραγωγών. Άλλωστε και η δραστηριότητα της Σ.Ε.Κ.Ε. έδωσε στους καπνοπαραγωγούς τη δυνατότητα να κατοχυρωθούν από τις οικονομικές και πολιτικές πιέσεις του καπνεμπορίου. Γι' αυτό το Αγροτικό κόμμα και τα στελέχη του προκάλεσαν την αντίδραση τόσο του καπνεμπορίου όσο και της δεξιάς.

Η ΚΕΝΤΡΩΑ παρόταξη ανασυντάχθηκε το 1961 και έπαιξε σημαντικό ρόλο στη συσπείρωση των δημοκρατικών δυνάμεων της περιοχής στον αγώνα ενάντια στη δεξιά. Η τοπική οργάνωση του κόμματος δεν μπορεί να συγκριθεί με αυτή των ευρωπαϊκών μαζικών κομμάτων (massparties). Άρχισαν βέβαια μία σειρά από δημοκρατικές διαδικασίες που έδωσαν την ευκαιρία στο να εκλεγούν τα τοπικά όργανα του κόμματος από τη βάση. Αλλά δεν υπήρξε ο μετασχηματισμός που θα έκανε την κομματική οργάνωση το κυρίαρχο όργανο. Οι βουλευτές διατήρησαν την αυτοτέλειά τους και, με πολλή ευφρόεια βέβαια,

προσπαθούσαν να διατηρήσουν τους προσωπικούς τους ψήφους. Αλλά φυσικά δεν υπήρξε το αλληλοεγύψωμα και ο ίσχυος ανταγωνισμός των υποψηφίων της Ε.Ρ.Ε.

Η ΑΡΙΣΤΕΡΑ, παρ' όλες τις διώξεις και τις εξορίες των οπαδών και στελεχών της, είχε μία σημαντική παρουσία στην Καβάλα. Από το 1952 αρχίζει σιγά-σιγά να οργανώνεται η Ε.Δ.Α. στην πόλη και στην ύπαιθρο. Το 1956 εκλέγει δυό βουλευτές με τη Δημοκρατική Ένωση. Τόν ίδιο χρόνο διοργανώθηκε τοπικό συνέδριο με 100 συνέδρους. Το 1957 εξορίζεται ο Μανώλης Διπλός, γεν. γραμματέας της Ε.Δ.Α. Θα ακολουθήσουν εξορίες άλλων δεκαπέντε στελεχών της Ε.Δ.Α. μεταξύ 1957 και 1960: ο Πασχάλης Δούκας και ο Μπουράς, που και οι δύο είχαν διατελέσει γραμματείς της Ε.Δ.Α., Σισμανίδης, Μπαχάρης, Κ. Βαροδαβούλιας, Γ. Έλευθεριάδης κ.λπ. Το 1958, με το γενικό κλίμα ανόδου της Ε.Δ.Α., εκλέγονται δυό βουλευτές. Ακόμη και το 1961 κατορθώνει και κρατάει μιά έδρα, που παίρνει ο Γιώργος Τσαρουχάς, γνωστός βουλευτής που τραυματίστηκε στη δολοφονία του Λαμπράκη και που τον σκότωσαν στη διάρκεια της δικτατορίας. Το 1962, με την επιστροφή πάλιν στελεχών από την εξορία, η Ε.Δ.Α. ξαναρχίζει πιο έντονα την οργανωτική της προσπάθεια. Το 1964 εκδίδει την εβδομαδιαία εφημερίδα «Άλλαγή». Τον ίδιο χρόνο γίνεται τοπικό συνέδριο και εκλέγεται 25μελής Νομαρχιακή Έπιτροπή. Επίσης στις δημοτικές εκλογές ο συνδυασμός Δημοκρατικής Συνεργασίας συγκεντρώνει 48% των ψήφων και έτσι ο Κωνσταντίνος Τσολάκης εκλέγεται δήμαρχος Καβάλας. Στις εκλογές του 1963 και του 1964 η Ε.Δ.Α. διατηρεί μία έδρα και εκλέγεται το 1963 ο Άγγελος Λασκαριδής και το 1964 ο δημοσιογράφος Πασχάλης Δούκας.

ΣΤΑ ΤΡΙΑ χρόνια που πέρασαν από τις εκλογές του 1974 σχεδόν κανένα από τα πιεστικά προβλήματα της Καβάλας δεν βρήκε τη λύση του. Η εξόρυξη των πετρελαίων της Θάσου καλύπτεται από μυστήριο. Καθυστερεί άδικαιοιόγητα η εγκατάσταση εξέδρας για την άντληση πετρελαίου. Αλλά ούτε έχουν αρχίσει να γίνονται τα κατάλληλα έργα υποδομής, είτε για τη δημιουργία των εγκαταστάσεων εξαγωγής πετρελαίου είτε για την εκμετάλλευση των υποπροϊόντων. Η κυβέρνηση δέ φαίνεται πρόθυμη να ανοίξει διάλογο με τους τοπικούς φορείς για το σοβαρό αυτό θέμα. Έχει εξαγγείλει ότι θα δημιουργήσει μία μεγάλη μονάδα έπεξεργασίας των υποπροϊόντων του πετρελαίου στην Καβάλα. Επίσης πριν από λίγες μέρες αναγγέλθηκε ότι θα ιδρυθεί μονάδα αμμονιάς σε οικοπεδική έκταση που όρι-

	1974			1964			1963			1961		
	Σύνολο νομού	Δήμοι	Κοινότητες	Σύνολο νομού	Δήμοι	Κοινότητες	Σύνολο νομού	Δήμοι	Κοινότητες	Σύνολο νομού	Δήμοι	Κοινότητες
Μ.Δ./Ε.Ρ.Ε	56,9	53,1	59,7	32,2	26,8	34,8	35,02	29,4	37,4	52,4	41	57
Ε.Κ. - Ν.Δ. - Ε.Κ.	17,9	17,3	18,5	49,9	45,4	52,6	41,50	37,1	44,07	29,2	26,6	31,6
Π.Α.ΣΟ.Κ	11,5	11,7	11,4									
Ε.Δ./Ε.Δ.Α	11,6	16,5	8,2	17,7	27,6	12,5	19,02	29,2	13,5	18,3	32,2	11,3
Ε.Δ.Ε	0,4											
Κ.Π.							4,39	4,1	4,5			

1) Οι δήμοι είναι: Καβάλας, Ξευθεροδόπολη και Χρυσόπολη. 2) Στις εκλογές η ΕΔΑ κατεβαίνει σαν ΠΑΡΕ (μαζί με το Έθνικό Αγροτικό Κόμμα).

σκεται κοντά στο εργοστάσιο της Νέας Καρδιάς. Και υποσχέσεις δόθηκαν και για την εκμετάλλευση των μεταλλείων της Θάσου, το 1976, αλλά από τότε δεν έγινε καμιά σχετική ενέργεια.

Η κυβερνητική άστοργία φάνηκε και στον τρόπο που αντιμετωπίστηκε ο Δήμος Καβάλας. Το 1976 του χορηγήθηκαν μόνο 1,7 εκ. και αυτή τη στιγμή λειτουργεί με μεγάλο έλλειμμα. Έτσι χρονίζει και το ζήτημα της ανεγέρσεως σχολικού κτιρίου για να στεγαστούν τα δύο γυμνάσια άρρένων που τώρα στεγάζονται σε ένα παμπάλαιο τουρκοικό κτίριο. Το θέμα αυτό προκάλεσε σύγκρουση μεταξύ της τοπικής αυτοδιοίκησης, που ένστερνίστηκε το αίτημα των γονιών να στεγαστούν τα γυμνάσια σε κάποια αίθουσα του τεραστίου συγκροτήματος της Γενικής Διοικήσεως Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, και της νομαρχίας, που δεν έκανε αποδεκτό το αίτημα.

ΕΦΕΤΟΣ οι αγρότες της Καβάλας δοκιμάστηκαν από καταστροφές που έπληξαν τα καλαμπόκια, τις ελιές και τα μελίσσια. Άλλά πέρα απ' αυτά συνεχίζουν να μένουν αλυτα τα προβλήματα που απασχολούν όλους τους Έλληνες αγρότες. Όπως το θέμα της ιατρικής περίθαλψης. Υπάρχουν μόνο 28 ιατρεία για τα 130 χωριά του νομού και το κρατικό νοσοκομείο έχει μόνο 248 θέσεις, ενώ υπολογίζεται ότι θα έπρεπε να έχει 600. Επίσης στη Θάσο ο κόσμος ζει με το άγχος ότι σε περίπτωση ασθένειας που χρειάζεται άμεση επέμβαση δε θα μπορεί να μεταφερθεί εγκαίρως στο νοσοκομείο. Και βέβαια και τα προβλήματα των αγροτικών συντάξεων και των τιμών των αγροτικών προϊόντων, που δεν είναι ικανοποιητικές.

Όλες αυτές οι αποτυχίες της κυβερνητικής πολιτικής δημιουργούν ένα ευνοϊκό πλαίσιο για τα κόμματα της αντιπολίτευσης. Βέβαια πολλά θα εξαρτηθούν από τις ευρύτερες ζυμώσεις, αλλά τα τοπικά προβλήματα θα έχουν πολύ μεγαλύτερο αντίκτυπο στη διαμόρφωση των εκλογικών αποτελεσμάτων.

Η Ν.Δ. κατεβαίνει με τον ίδιο συνδυασμό του 1974. Οι δύο πρώτοι, με τη διοίκηση της Βορείου Ελλάδος και το ύφυπουργείο Εμπορίου, εμφανίζονται σαν οι επικρατέστεροι. Όπως λέγεται άλλωστε και από κύκλους της αντιπολίτευσης, είχαν σημαντική επιρροή στον τρόπο που διαθέτονταν οι πιστώσεις από τη νομαρχία. Διατηρείται η ίδια εκλογική επιτροπή του 1974.

ΣΤΙΣ εκλογές του 1974 η Ε.Δ.Η.Κ., τότε Ε.Κ.-Ν.Δ., συγκέντρωσε το ικανοποιητικό ποσοστό 18%. Έτσι εμφανίζεται τώρα με μία πολύ καλή θέση, γιατί θα χρειαστεί μία αύξηση μόνο 2% για να εξασφαλίσει μία έδρα από την πρώτη κατανομή. Στο ψηφοδέλτιο: Θόδωρος Λυμπερίδης, δικηγόρος, που έχει εκλεγεί βουλευτής το 1956 με το Κόμμα Αγρο-

τών και Έργαζομένων, το 1958 με την Π.Α.Δ.Ε. και το 1961, 1963 και 1964 με την Ε.Κ. Το 1974 με την Ε.Κ.-Ν.Δ. ήρθε πρώτος επιλαχών. Η συνεπής δημοκρατική του στάση θα πρέπει να του εξασφαλίσει την έδρα. Σωτήρης Κουντουριώτης, δικηγόρος, νεαρός υποψήφιος από τη Θάσο, είχε εκτεθεί και το 1974 με την Ε.Κ.-Ν.Δ. Παναγιώτης Τσουτσίδης, πολιτικός μηχανικός, και αυτός υποψήφιος της Ε.Κ.-Ν.Δ. το 1974. Καζαντζίδης Δημήτριος, δικηγόρος, από την Ξευθεροδόπολη, είχε κατέβει στις εκλογές το 1951 και το 1958 με το Κόμμα Φιλελευθέρων.

Η Ε.Δ.Η.Κ. Καβάλας, σύμφωνα με το καταστατικό της, έχει σαν δευτεροβάθμιο όργανο την περιφερειακή επιτροπή, που αποτελείται από 21 μέλη και εκλέχτηκε με μυστική ψηφοφορία από τη συνέλευση των μελών όλου του νομού Καβάλας. Η Π.Ε. οργάνωσε συγκεντρώσεις όπου μίλησαν οι βουλευτές της Ε.Δ.Η.Κ. Θανάσης Κανελλόπουλος, Βιργινία Τσουδερού, Αλέξανδρος Παναγιούλης κλπ. Επίσης προωθήθηκαν τοπικά θέματα μέσω κοινοβουλευτικών εκπροσώπων. Η Ε.Δ.Η.Κ. παρ' όλο που διατηρεί σημαντικά στελέχη της δημοκρατικής παράταξης, δεν κινήθηκε στην τριετία σαν οργανωμένο κόμμα ευρωπαϊκού τύπου. Όπως οδήγησε τα στελέχη της να εντείνουν τη δραστηριότητά τους στην προεκλογική εκστρατεία.

Τό Π.Α.ΣΟ.Κ. θα χρειαστεί να κατακτήσει ένα υψηλό ποσοστό, δηλ. 8,4% επί πλέον από το 11,6% που πήρε το 1974, για να πάρει μία έδρα από την πρώτη κατανομή. Ψηφοδέλτιο: Γκρέτσκος Δημήτρης, τ. υπάλληλος Υπουργείου Εμπορίου, κατεβαίνει για πρώτη φορά. Δημοσθενόπουλος Δημοσθένης, δικηγόρος, υποψήφιος και το 1974. Έχει διατελέσει γεν. γραμματέας της νομαρχιακής επιτροπής Καβάλας της Ε.Κ. στην περίοδο 1963-1967. Είναι ο επικρατέστερος. Παπαδόπουλος Ήλιος, εκπαιδευτικός. Ήταν γραμματέας της προσωρινής νομαρχιακής επιτροπής του Π.Α.ΣΟ.Κ. Πακαταρίδης Σίμος, πτυχιούχος εργοδηγός.

Τό Π.Α.ΣΟ.Κ. εκλέγει τον Ιούνιο του 1977 τη 12μελή νομαρχιακή επιτροπή από 400 έγγεγραμμένα μέλη. Έχει εκλεγεί και κεντρική επιτροπή εκλογικού αγώνα από 15 μέλη. Τό Π.Α.ΣΟ.Κ. κατόρθωσε να κερδίσει πολλά από τα δυναμικά στελέχη που προδικτατορικά ανήκαν στην Ε.Κ. Δεν κατόρθωσε και αυτό να αναπτύξει τις οργανώσεις βάσης. Έχει αναπτύξει αρκετή δραστηριότητα στους μαζικούς χώρους, δηλ. συνεταιρισμούς κλπ.

Τό Κ.Κ.Ε. έσ. έχει διατηρήσει όλα τα σημαντικά στελέχη που εργάστηκαν για το άριστερό κίνημα στην Καβάλα. Τό Μανόλη Διπλό, τό Σωτήρη Μπαρμπουνάκη, τόν Πασχάλη Δούκα κλπ. Τό 1976

ή νομαρχιακή συνδιάσκεψη έκλεξε τη νομαρχιακή επιτροπή με 11 μέλη. Επίσης και η ΕΚΟΝ Ρήγας Φεραίος έχει εκλέξει τη δική της νομαρχιακή επιτροπή.

Τό ΚΚΕ έσ. κατεβαίνει στις εκλογές με τη Συμμαχία. Καί στο συνδυασμό της Συμμαχίας έχει τρεις υποψήφιους τόν Πασχάλη Δούκα, τ. βουλευτή, τό Μητσο Παρτσάλιδη, γεν. γραμματέα του ΕΑΜ, καί τό Δ. Χατζηβαρίτη, ηλεκτρολόγο-μηχανολόγο. 'Ο τέταρτος υποψήφιος της Συμμαχίας είναι ό 'Αγύσης Τυρολόγος, γιατρός από τη Θάσο, της Πρωτοβουλίας.

Η ΕΔΑ έχει εκλέξει καί αυτή νομαρχιακή επιτροπή. 'Ο δήμαρχος Καβάλας Κωνσταντίνος Τσολάκης ανήκει σ' αυτό τό κόμμα. Άλλο γνωστό μέλος της ΕΔΑ είναι ό τ. βουλευτής 'Αγγελος Λασκαρίδης, μέλος της διοικούσας επιτροπής του κόμματος.

ΟΙ ΠΡΟΕΚΛΟΓΙΚΕΣ προοπτικές της Συμμαχίας παρουσιάζονται αρκετά ενθαρρυντικές, γιατί συγκεντρώνει πολλά εμπειρία στελέχη καί έχει καί τό προηγούμενο της νίκης του συνδυασμού Τσολάκη στις δημοτικές εκλογές Καβάλας, πού υποστηρίχτηκε από την ΕΔΑ καί τό 'Εσωτερικό. Βέβαια θά απαιτηθεί νά συγκεντρώσει ένα ποσοστό 14%, πέρα από τό 6% πού υπολογίζονται οι ψηφοί της ΕΔΑ καί του 'Εσωτερικού στις εκλογές του 1974. Λειτουργούν ήδη πολυμελείς επιτροπές της Συμμαχίας πού οργανώνουν την προεκλογική εκστρατεία.

Τό Κ.Κ.Ε. Καβάλας, παρ' όλο πού μετά τη διάσπιση βρέθηκε χωρίς κανένα από τά γνωστά στελέχη της άριστερας, έχει νά επιδείξει καί οργανωτική δουλειά καί προβολή των αιτημάτων της περιοχής.⁽⁵⁾ Σ' αυτό βοήθησε καί τό ότι είναι τό μόνο κόμμα πού διαθέτει επαγγελματικά στελέχη. Τά κομματικά όργανα της νομαρχιακής επιτροπής Καβάλας εκλέχτηκαν στη συνδιάσκεψη πού έγινε τό Νοέμβριο του 1976. Επίσης εκλεγμένα είναι καί τά γραφεία των ΚΟΒ καί των ήχιδικών επιτροπών. Ψηφοδέλτιο: Νίκος Καϊρέτης, δημοτικός σύμβουλος Θάσου, Γιώργος Κερωνόπουλος, πτυχιούχος πολιτικών επιστημών, Βασίλης Πατάκης, ύποδηματοποιός, Παναγιώτης Ροδάς, δημοσιογράφος (είχε βάλει υποψηφιότητα καί τό 1974 με την 'Ενωμένη Άριστερά καί τό 1975 ήταν υποψήφιος δήμαρχος Καβάλας).

Τό Κ.Κ.Ε. είχε συγκεντρώσει τό 1974 4,69% των ψήφων. 'Επόμενα, θά χρειαστεί μιά αύξηση 15,3% γιά νά πάρει μιά έδρα από την πρώτη κατανομή.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

(1) Γιά τό θέμα του συστήματος της πελατείας έχουν γραφτεί πολλά. Πελατεία σημαίνει ότι ό ψηφοφόρος κάνει τόν ψηφο του αντικείμενο συναλλαγής με τόν πολιτικό. Καί οι μέν συντηρητικοί πολιτικοί επισημονες κάνουν την αν-

ταλλαγή τόν κεντρικό άξονα αυτής της σχέσης, δηλ. τό θεωρούν σαν ένα μηχανισμό πού διορθώνει τις ατέλειες του πολιτικού συστήματος καί επιτρέπει στους ψηφοφόρους νά ανταλλάσσουν τους ψήφους τους με αγαθά ή υπηρεσίες. 'Ενώ οι μαρξιστές ή άρνούνται τελείως τη χρησιμότητα αυτού του σχήματος καί φτάνουν κατ' ένθεϊαν στις ταξικές σχέσεις ή βλέπουν την πελατεία σαν ένα μηχανισμό ένταξης των μικροαστικών καί άγροτικών στρωμάτων σε μιά κοινωνία πού ή άστική τάξη είναι κυρίαρχη.

(2) Τό Κ.Κ.Ε. αύξησε σταθερά τό ποσοστό του στην Καβάλα στο διάστημα από τις εκλογές του 1926 ως τό 1936: από 14,9% τό 1926, 22,5% τό 1932, 33,5% τό 1935 καί 23,5% τό 1936.

(3) Μέχρι τό 1953 οι άπασχολούμενοι εξασφάλιζαν 8-9 μήνες εργασίας τό χρόνο, ήμερομίσθια τιμαριθμικά προσαρμοζόμενα καί επιδότηση γιά τό διάστημα της εποχιακής άνεργίας. Άλλά με τόν καινούργιο νόμο ή διάρκεια της έπεξεργασίας μειώθηκε σε 4-5 μήνες τό χρόνο καί τά ήμερομίσθια καθηλώθηκαν σε επίπεδα πολύ κατώτερα από την τιμαριθμική αναλογία. Καί ή επιδότηση δι ν είναι έφικτή, γιατί δεν πραγματοποιούν αρκετά ήμερομίσθια γιά νά δικαιούνται επιδόματα άνεργίας.

Μεταξύ 1961 καί 1965 ό άριθμός των καπνεργατών έπεσε από 3800 σε 1500. Οι καπνεργάτριες από 3200 τό 1951 φτάνουν στις 10.000 τό 1956. Τό 1961 έπесαν καί οι καπνεργάτριες στις 5180.

(4) Τό κατά κεφαλήν εισόδημα του καπνοπαγωγού στην Καβάλα, τό 1960, ήταν 10.676 δρχ. (σύμφωνα με στοιχεία του ΕΟΚ Καβάλας). Τό μέσο άγροτικό εισόδημα γιά την 'Ελλάδα ήταν 6.600 δρχ. καί τό αναγκαίο ελάχιστο όριο γιά τη συντήρηση μιάς εργατικής οικογένειας ήταν 44.000, σύμφωνα με τους ύπολογισμούς της ΕΣΥΕ.

(5) 40 έρωτήσεις καί έπερωτήσεις ύπόβαλαν οι βουλευτές του ΚΚΕ στη Βουλή γιά θέματα του νομού Καβάλας.

'Οδηγός 'Εκλογών άπ' τό 1961 ΕΛΑΒΟΝ...

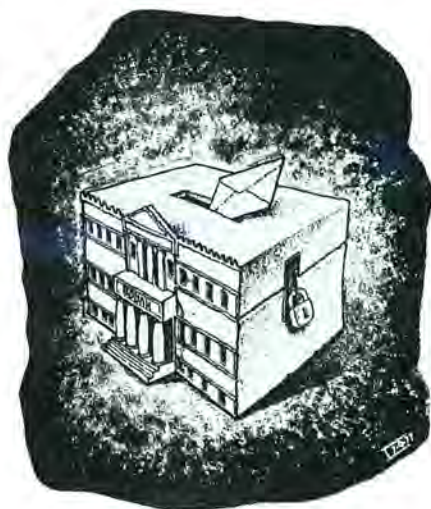
Πλήρη εκλογικά αποτελέσματα καί βουλευτές κατά περιφέρεια

- τά αποτελέσματα των εκλογών 1961 - 1974 γιά κάθε εκλογική περιφέρεια
- οι βουλευτές κάθε εκλογικής περιφέρειας καί ή εκλογική τους ιστορία

Βασικός στόχος της έκδοσης αυτής είναι ή παρουσίαση της «φυσιογνωμίας» κάθε εκλογικής περιφέρειας γιά την περίοδο από τις εκλογές του 1961 μέχρι καί τις εκλογές καί τό δημοψήφισμα του 1974: ποιά κόμματα έλαβαν μέρος σε κάθε εκλογή καί ποιά ήταν ή εκλογική τους δύναμη σε ψήφους καί ποσοστά· ποιοί βουλευτές εκλέχτηκαν τό 1974 καί ποιά είναι ή ατομική εκλογική πορεία κάθε βουλευτή (πότε ήταν υποψήφιος, με ποιο κόμμα, πότε εκλέχτηκε καί πότε απέτυχε, καί επίσης αν υπάρχουν άμεσοι συγγενείς του πού διατέλεσαν κι αυτοί βουλευτές).

'Εκτός από τις «εκλογικές» πληροφορίες πού άφορούν κάθε μιά εκλογική περιφέρεια χωριστά, τό διδρίλο περιλαμβάνει επίσης ένα σημείωμα γιά τό εκλογικό σύστημα, ένα λεξικό κομμάτων καί συνασπισμών καθώς καί τά συγκεντρωτικά αποτελέσματα των εκλογών του 1961, του 1963, του 1964, του 1974 καί του Δημοψηφίσματος.

Συλλογή, έπεξεργασία καί παρουσίαση στοιχείων:
Χ. Γεωργίου καί 'Ηλ. Καράς.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΒΕΡΓΟΣ

ΟΡΑΜΑΤΑ ΚΑΙ

"ΕΤΟΙ ΒΛΕΠΟΥΝ ΤΟ «ΑΥΡΙΟ» ΤΑ ΚΟΜΜΑΤΑ

ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ

Του ΔΗΜΟΝΙΚΟΥ

«...Ταραχή θά πέσει στον "Αδη και τό σαινίδωμα θά ύποχωρήσει από τήν πίεση τή μεγάλη του ήλιου. Πού πρώτα θά κρατήσει τίς άχτίδες του, σημάδι ότι καιρός νά λάβουνε τά όνειρα εκδόκησιν...»

ΟΔ. ΕΛΥΤΗΣ

"Αξιον Έστι/Προφητικόν

● Ποιά κοινωνία δραματίζονται τά κόμματα πού διεκδικούν τήν ψήφο του λαού στίς εκλογές πού μάς έρχονται;

● Πώς θά διαμόρφωναν τήν κοινωνική δομή άν ορισκόντουσαν στήν έξουσία;

Η ΕΙΚΟΝΑ, βγαίνει από τά βασικά τους κείμενα. Κι αυτός ό τελικός στόχος, τό δράμα κάθε κόμματος, δέν άποτελεί μόνο τό «αύριο» πού προτείνουν στο λαό αλλά και τήν κατευθυντήρια γραμμή μέ βάση τήν όποία άσκούν και τήν «τρέχουσα» πολιτική τους. "Ας τό δοΰμε λοιπόν.

ΝΕΑ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ: «"Η άκτινοβολία της Ελλάδος...»

Η Ν.Δ. έχει τό δικό της όραμα, τό δικό της μοντέλο, πού δέβαια ανταποκρίνεται στή φύση των καθεστώτων του «ελεύθερου» κόσμου» και συνοδεύεται από ένα «ιδεολογικό επιγρύσμμα» τό όποιο περιλαμβάνει τούς άπαραίτητους έξορκισμούς στήν «ελευθερία, δημοκρατία και κοινωνική δικαιοσύνη...».

Τούς μακροπρόθεσμους στόχους της άποτελούν, σύμφωνα μέ τή διατύπωση του ίδρυτή της, «τρεις μεγάλες κατηγορίες επιδιώξεων»:

α. ή ύγιής πολιτική και κοινωνική δημοκρατία

β. ή ισχύς και ευημερία του έθνους

γ. ή πολιτιστική ανάπτυξη και άκτινοβολία του Έλληνισμού.

«Η Ν.Δ. πιστεύει πώς τό Έλληνικό Έθνος μπορεί νά εισφέρει στήν ανθρωπότητα σέ πολλούς τομείς - ιδιαίτερα τούς πνευματικούς - πολλές άξίες. Οι άξίες αυτές πού χαρακτηρίζουν τήν ελληνική ιδιοτυπία χρειάζονται και γιά τόν έμπλουτισμό της ανθρωπίνης ύπαρξεως (...). Τό έθνος μας ζώντας στον κρίσιμο χώρο όπου τό έχει τάξει ή μοίρα, μιλώντας μιά γλώσσα πού κανένα άλλο έθνος δέν μιλά, φυλάγοντας μιάν ιστορία πού κανένα άλλο έθνος δέν μοιράζεται, μπορεί νά δικαιώνει ιστορικά τήν ύπαρξή του, αναπτύσσοντας τό δικό του ιδιότυπο νεοελληνικό πολιτισμό...» («Ιδεολογικές Άρχές της Ν.Δ.», Ιούλιος 1975, σελ. 11-12).

(Κάποιοι άλλοι δέχονται πριν από τόν κ. Καραμανλή έπιχειρήσαν νά δημιουργήσουν τόν «τρίτο ελληνικό πολιτισμό»...)

Πώς όμως θά οδηγηθούμε σύμφωνα μέ τούς έγκειμένους της Ν.Δ. σ' αυτό τόν ιδιότυπο νεοελληνικό πολιτισμό;

«(...) Ο δρόμος πού ακολουθεί ή Ν.Δ. και ή πολιτική πού φιλοδοξεί νά εφαρμόσει δέν μπορεί νά ένταχθεί σέ πλαίσια τινποποιημένα και ξένα από τό κλίμα μας, πού κατά καιρούς γίνονται συνθήματα στον τόπο διαφόρων πολιτικών παρατάξεων». (Ιδεολογικές Άρχές, σελ. 5)

Άκατάλληλο λοιπόν τό εύκρατο κλίμα γιά... προοδευτικές ιδεολογίες και ιδιαίτερα γιά ταξικούς άγώνες και αναλύσεις... Γιά τόν κ. Καραμανλή («... είναι καιρός νά παύσουμε νά παίζουμε μέ τίς λέξεις, νά κατηλευόμεθα τίς έννοιες και νά κατοποιούμε τίς θεωρίες». Άλλωστε είναι «παραπλανητικές οι έτικέτες της Δεξιάς, του Κέντρου και της Άριστερας». (Α' Προσινέδριο Ν.Δ., Χαλκιδική, 2-4.4.77)

Αυτό τό «καταργούμεν δεξιά, κέντρο και άριστερά» (πρόσφατα δέβαια ή Ν.Δ. έγινε «κεντροαριστερό κόμμα», κατά τόν κ. Άβέρωφ) θά οδηγήσει ύστερα από «έπεξεργασία» στή θέση ότι «(...) ή ιδεολογία της Ν.Δ. είναι άδογματιστη και άπροκατάληπτη και τά πλαίσιά της είναι ύπερταξικά... ό μαρξισμός είναι συνδεδεμένος μέ τήν δικτατορία (...) μιås τάξεως (...) είναι δέ και οικονομικά ξεπερασμένος». (Κ. Καλλίας, «Η 'Ιδεολογία της Ν.Δ.» Άθήνα, Μάρτιος 1976, σελ. 7).

Ποιός είπε, λοιπόν, πώς τήν πάλη των τάξεων κατάρχησε πρώτος ό κ. Λάσκαρης;

Άφού λοιπόν «ύπάρχει ύπερταξική ιδεολογία», ύπάρχει και «ύπερταξικό κράτος». Ποιά τά γνωρίσματά του; Χωράνε στο όραμα της Ν.Δ. και τά καθορίζει ό κ. Καραμανλής μέ τή «Διακήρυξη διά τήν ίδρυσιν της πολιτικής παρατάξεως "ΝΕΑ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ"». Είναι:

«(...) Ταύτιση του Έθνους μέ τόν Λαόν (στο συνταγματικό δίκαιο πάντως είναι διαφορετικά...), της Πατρίδας μέ τούς Άνθρώπους της, της Πολιτείας μέ τούς Πολίτες της, της Έθνικής Άνεξαρτησίας μέ τήν Λαϊκή Κυριαρχία, της Προόδου μέ τό Κοινό Άγαθό, της Πολιτικής Έλευθερίας μέ τήν Έννομη Τάξη και τήν Κοινωνική Δικαιοσύνη...».

Οι ίδιοι εξάλλου οι άνθρωποι της Ν.Δ., άφού καθορίσουν σάν πλαίσιο «πραγμάτωσης» αυτού του... ιδιότυπου νεοελληνικού πολιτισμού τήν «ήνωμένην Εύρώπη» (όπου ή Έλλάδα «διατηρώντας τά ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της μπορεί νά εξασφαλίσει τήν οικονομική και κοινωνική της ανάπτυξη»), πιστεύουν ότι «(...) ή πολιτική αυτή τήν όποιαν πρεσβεύει ή Ν.Δ. μπορεί ν' άποτελέσει τή νέα Μεγάλη 'Ιδέα του Έθνους». (Ιδεολογικές Άρχές, σελ. 13).

Πώς θά έπιτευχθεί αυτό τό όραμα; Η άπάντηση είναι άπλή: μέ τή διαιώνιση της δεξιάς στήν έξουσία...

ΕΔΗΚ: «Εΐμαστε τό κόμμα του ελληνικού δημοκρατικού σοσιαλισμού»

Η ΕΔΗΚ του 1977 είναι σίγουρα άρκετά διαφοροποιημένη (τουλάχιστο σέ ό,τι άφορά τίς «άρχές και τούς στόχους» όπως εμφανίζονται στή έπίσημη κείμενα) από τήν ΕΚ - ΝΔ του 1974. Ένώ λοιπόν στο «Πολιτικό Πρόγραμμα, Θέσεις και Στόχοι» του 1974 δέν ύπάρχει ούτε γιά δείγμα ή λέξη «σοσιαλισμός», στο καταστατικό του 1976 και στο προοίμιο κατοχυρώνεται ότι: «ή ΕΔΗΚ είναι τό κόμμα του ελληνικού δημοκρατικού σοσιαλισμού», «άποτελεί τήν ιστορική και λογική συνέχεια της μεγάλης δημοκρατικής παρατάξεως πού ίδρύθηκε πριν από 65 χρόνια από τόν Έλευθέριο Βενιζέλο» και επιδιώκει νά συνεχίσει τίς μεγάλες κοινωνικές μεταρρυθμίσεις πού άνοιξαν τό δρόμο προς τόν ελληνικό δημοκρατικό σοσιαλισμό και νά ολοκληρώσει τό σοσιαλιστικό μετασχηματισμό της σύγχρονης ελληνικής κοινωνίας» (σελ. 11).

Στήν κοινωνία πού δραματίζεται ή ΕΔΗΚ ό Έλληνας θά είναι άπαλλαγμένος «(...) από όλες τίς μορφές των αλλοτριώσεων πού τόν καταπιέζουν. Έτοι θά έπιτευχθεί ή διασφάλιση της ελεύθερης λειτουργίας των δικαιωμάτων του και της πλήρους ανάπτυξεως της προσωπικότητάς του μέσα σέ μιά Έλλάδα εθνικά ανεξάρτητη, κοινωνικά ελεύθερη και καθολικά ευημερούσα, στήν όποία βάση της πολιτικής ήθικης θά είναι ό σεβασμός του χρόνου άπέναντι στήν όλότητα» (σελ. 12-13).

Τήν πορεία προς αυτό τό όραμα βλέπει ή ΕΔΗΚ μέσα από τή θεμελίωση «(...) σύγχρονου και γνήσιου δημόσιου βίου» και τή δημιουργία «(...) ολοκλη-

ρωμένης πολιτικής, οικονομικής και κοινωνικής δημοκρατίας» (σελ. 13). Για την επίτευξη της πολιτικής δημοκρατίας:

«είναι απαραίτητη η ολοκλήρωση της λαϊκής κυριαρχίας (...) Τό κράτος πρέπει να καυτωστεί πολιτικά άπροκατάληπτο και άμερόληπτο, να εξαλειφθεί η καλλιέργεια της μισαλλοδοξίας και να καταργηθούν τα οποιαδήποτε παρακρατικά στεγανά» (σελ. 13).

Κι ακόμα:

● «(...) Η ΕΔΗΚ πιστεύει στην ανάγκη κοινωνικοποίησης της διαχείρισης, του έλεγχου και των αποφάσεων που ολοκληρώνει τη δημοκρατία... Η συμμετοχική δημοκρατία σημαίνει (...) πολλαπλασιασμό και ενεργοποίηση των κυττάρων της δημόσιας ζωής από την βάση ως την κορυφή κατά κλάδους και κατά περιφέρειες που θ' αποτελέσουν κέντρα συμβολής στις αποφάσεις και στον έλεγχο» (σελ. 15).

Για την οικονομική δημοκρατία:

«(...) Εξάλειψη κάθε είδους φραγμών για την οικονομική προαγωγή των ατόμων και στη δημιουργία ίσων ευκαιριών (...) Χωρίς την κατάργηση της κυριαρχικής αυθαιρεσίας των οικονομικά ισχυρών, των μονοπωλίων, της ασυδοσίας του εγχώριου ή ξένου κεφαλαίου (...) η οικονομική δημοκρατία είναι αδύνατη» (σελ. 16-17).

Για την ΕΔΗΚ «η κοινωνική δημοκρατία» είναι το «πεδίο πραγμάτωσης» του ελληνικού δημοκρατικού σοσιαλισμού, που θα γίνει «βαθμιαία και σύμφωνα με τις ελληνικές συνθήκες». Ο σοσιαλισμός του τύπου της ΕΔΗΚ συνίσταται στην «κατά δημοκρατικό τρόπο μετάβαση σ' ένα νέο οικονομικό σύστημα στο οποίο θα έχει εξαλειφθεί η εκμετάλλευση και η ανισότητα και θα έχει πραγματοποιηθεί το υψηλότερο επίπεδο κοινωνικής ευημερίας στο σύνολο των πολιτών».

Κατά την εφαρμογή του:

- «Θα λαμβάνεται ιδιαίτερα υπόψη η μεγαλύτερη δυνατή απόδοση της οικονομίας».
- «(...) θα εφαρμόζεται ο συστηματικός κοινωνικός και δημόσιος έλεγχος της επιχειρηματικής δράσεως και θα επιδιώκεται η βαθμιαία κοινωνικοποίηση των μέσων παραγωγής».
- «(...) το μεγάλο κεφάλαιο, ελληνικό και ξένο, θα υποταχθεί αυστηρά στα ελληνικά συμφέροντα» (σελ. 17-18).

Με την εφαρμογή του «ελληνικού δημοκρατικού σοσιαλισμού» η ΕΔΗΚ πιστεύει πως θα πραγματοποιηθεί και η «Νεοελληνική Αναγέννηση», που θα στηρίζεται «...στις δημιουργικές πηγές της λαϊκής ζωής, μακριά από τον λογιστικισμό, σέ συνδυασμό προς τα σύγχρονα ρεύματα και τις σύγχρονες πνευματικές και καλλιτεχνικές επιτεύξεις του ανθρώπινου και ιδιαίτερα του ευρωπαϊκού πνεύματος...» (σελ. 24). Και της ΕΔΗΚ – όπως και της Ν.Δ. – το όραμα «θα συντελεσθεί στους κόλπους της Ευρώπης». Ο ίδιος ο κ. Γ. Μαυρός είπε (Οκτώβριος '75) γι' αυτό το όραμα:

«Ο σοσιαλισμός εδώ (στη χώρα μας) πρέπει να είναι ελληνικός δημοκρατικός σοσιαλισμός. Ο μετασχηματισμός θα γίνει βαθμιαία και σταδιακά, χωρίς βία, χωρίς επανάσταση, χωρίς ανατροπές, γιατί αυτές δεν οδηγούν στο σκοπό. Απομακρύνουν από αυτόν και οδηγούν στη δικτατορία. Ο σοσιαλισμός δεν πρέπει να θεωρείται σάν αυτοσκοπός, αλλά σάν μέσον και πρόγραμμα για την ουσιαστική απελευθέρωση του ανθρώπου. Ο σοσιαλιστικός μετασχηματισμός πρέπει σέ κάθε δεδομένη στιγμή να πραγματοποιεί το καλύτερο αποτέλεσμα, να επιτυγχάνει το μέγιστο οικονομικό εισόδημα και την άριστη κατανομή του».

ΠΑΣΟΚ: «Η Ελλάδα ανήκει στους Έλληνες»

Σκοπός του ΠΑΣΟΚ καταστατικά κατοχυρωμένος (άρθρ. 4) είναι «να επιτύχει:

- την εθνική ανεξαρτησία
- τη λαϊκή κυριαρχία
- το σοσιαλιστικό μετασχηματισμό της κοινωνίας με δημοκρατικές διαδικασίες...»

Τό καταστατικό τοποθετεί την επιδίωξη αυτού του σκοπού μέσα στα «πλάγια της διακήρυξης της 3ης του Σεπτεμβρίου» (1974). Έλεγε τότε ο Ανδρέας Παπανδρέου:

«(...) Βασικός κυριαρχικός στόχος του Κινήματος είναι η δημιουργία πολιτείας απαλλαγμένης από ξένο έλεγχο ή επεμβάσεις, πολιτείας απαλλαγμένης από έλεγχο ή επιρροή της οικονομικής ολιγαρχίας, πολιτείας ταγμένης στην προστασία του έθνους και στην υπηρεσία του λαού».

Την πορεία προς «μιά Ελλάδα σοσιαλιστική και δημοκρατική, μιά Ελλάδα που ν' ανήκει στους Έλληνες», τό ΠΑΣΟΚ βλέπει μέσα από την πραγμάτωση

της εθνικής ανεξαρτησίας, της λαϊκής κυριαρχίας, της κοινωνικής απελευθέρωσης και της δημοκρατικής διαδικασίας, με βάση όμως την αρχή πως «(...) η εθνική μας ανεξαρτησία αποτελεί προϋπόθεση για την πραγμάτωση της λαϊκής κυριαρχίας... πως η λαϊκή κυριαρχία αποτελεί προϋπόθεση για την πραγμάτωση της κοινωνικής απελευθέρωσης... πως η κοινωνική απελευθέρωση αποτελεί προϋπόθεση για την πραγμάτωση της πολιτικής δημοκρατίας».

Η Διακήρυξη της 3ης του Σεπτεμβρίου υπογραμμίζει πως «η κοινωνική απελευθέρωση, ο σοσιαλιστικός μετασχηματισμός αποτελεί τό θεμέλιο λίθο του Κινήματος», γιατί μόνο έτσι

● «θα απολαμβάνει ο αγρότης τό προϊόν του ιδρώτα του και της γης του, ο εργάτης, ο βιοτέχνης, ο μισθωτός, ο υπάλληλος, ο απλός Έλληνας τό προϊόν του μόχθου του»·

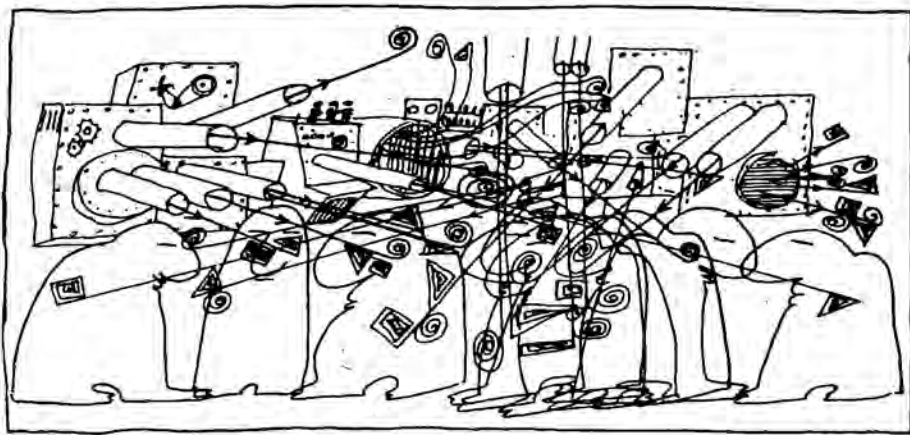
● «θα καταπολεμηθεί αποτελεσματικά η έντυπια εισοδηματική ανισότητα ανάμεσα σέ γεωγραφικές περιφέρειες και κοινωνικά στρώματα, που χαρακτηρίζει τη σύγχρονη Ελλάδα»·

● «θα εξασφαλιστεί η εργασία και η κατοικία σέ όλους... θα καταργηθούν τά προνόμια των ολίγων... θα κατοχυρωθεί η οικονομική ισοότητα των δυό φύλων... θα ελευθερωθεί η σκέψη και θα γίνει η παιδεία κτήμα όλων των Ελλήνων».

Στό πρακτικό επίπεδο τό ΠΑΣΟΚ βλέπει τό όραμά του να πραγματοποιείται μέσα από μία πορεία που προϋποθέτει «για τό σήμερα όρατό μέλλον» τά παρακάτω μέτρα:

– Κοινωνικοποίηση του χρηματοδοτικού συστήματος στο σύνολό του, των βασικών μονάδων παραγωγής καθώς και του μεγάλου εισαγωγικού και εξαγωγικού εμπορίου (...) Ένταξη των αγροτικών επιχειρήσεων σέ συνεταιρισμούς (...) Προώθηση της συνεταιριστικής εκμετάλλευσης και στη βιοτεχνία.

– Περιφερειακά αποκεντρωμένος κοινωνικός προγραμματισμός της οικονομίας που να συνδυάζεται με τον έλεγχο των παραγωγικών μονάδων από τους έρ-

γαζομένους (αυτοδιαχείριση) και τους άρμόδιους κοινωνικούς φορείς (κράτος, περιφέρεια, δήμος ή κοινότητα).

— Διοικητική αποκέντρωση με ενίσχυση της τοπικής αυτοδιοίκησης

— Έξασφάλιση πολιτισμένων κατοικίας σε κάθε ελληνική οικογένεια

— «Καινούργια» παιδεία

— Κοινωνικοποίηση της υγείας

— Σύστημα καθολικής κοινωνικής ασφάλισης

— Αποτελεσματική προστασία του περιβάλλοντος.

Αυτό το όραμα δέν συνδέεται από το ΠΑΣΟΚ με κανένα στρατιωτικό, πολιτικό ή οικονομικό συνασπισμό. Αλλά «στηρίζεται στο δικαίωμα του ελληνικού λαού να προγραμματίζει αυτόνομα την κοινωνική, οικονομική, πολιτική και πολιτιστική πορεία της χώρας».

ΚΚΕ έσωτ.: «Γιά την οίκοδόμηση μιās σοσιαλιστικής και κομμουνιστικής κοινωνίας»

Τό ΚΚΕ έσωτ. έχει, σύμφωνα με τό καταστατικό του, «(...) σά σκοπό της ύπαρξης και της δράσης του την οίκοδόμηση μιās νέας κοινωνίας». Σ' αυτή του τή δράση «(...) καθοδηγείται από την έπιστημονική θεωρία του Μαρξισμού-Λενινισμού, πού τόν βλέπει σά ζωντανή και αδιάκοπα ανανεούμενη και εμπλουτιζόμενη θεωρία γιά τή νίκη της υπόθεσης του σοσιαλισμού».

Τό ΚΚΕ έσωτ. αγωνίζεται «γιά την εξέλιξη της πολύμορφης ιμπεριαλιστικής εξέφτησης και καταπίεσης, γιά τή συνεχή ανάπτυξη και διεύρυνση της δημοκρατίας, γιά την κατάργηση του καπιταλιστικού συστήματος, γιά την οίκοδόμηση μιās σοσιαλιστικής και κομμουνιστικής κοινωνίας στη χώρα μας». Τό όραμα του ΚΚΕ έσωτ. «γιά μιιά Έλληνική Σοσιαλιστική Δημοκρατία» δγήκε μέσα από τό 1ο (9ο) Συνέδριο (Ιούνης 1976), πού χαρακτήρισε τό κόμμα σάν επαναστατικό. «Έπειδή αγωνίζεται γιά τήν εγκαθίδρυση ριζικά νέου κοινωνικού καθεστώτος, του σοσιαλιστικού, πού αποτελεί πρώτο στάδιο στην οίκοδόμηση της αταξικής κομμουνιστικής κοινωνίας, τελικό σκοπό του κόμματός μας».

Αυτός ο τελικός σκοπός (ή κομμουνιστική κοινωνία) θά δάλει τέρμα «στη διαίρεση της κοινωνίας σε τάξεις και στην ύπαρξη του κράτους σάν οργανου ταξικής επιβολής (...)». Σ' αυτήν (τήν κοινωνία) θά ισχύει ή άρχή «στόν καθένα σύμφωνα με τις ανάγκες του». Ο σοσιαλισμός είναι ή πρώτη φάση της κοινωνίας αυτής και σ' αυτή

«τήν πολιτική έξουσία (θά κρατάνε στά χέρια τους οι εργαζόμενοι της πόλης και του χωριού, του χειριού και του πνεύματος, με την ιδεολογικοπολιτική και ήθική καθοδήγηση της εργατικής τάξης».

Θά καταργηθεί «ή μεγάλη κεφαλαιοκρατική ιδιοκτησία» και «θά πραγματοποιηθεί ή σχεδιοποίηση της κοινωνικοποιημένης πιά οικονομίας πού θά στηρίζεται στην «πολύμορφη αυτοδιοίκηση των εργαζομένων». Έδω θά έχει εφαρμογή ή άρχή «στόν καθένα σύμφωνα με τή δουλειά του». Μέσα σ' αυτό όμως τό πλαίσιο «δέν θά εφαρμοστεί τό μέτρο της απαλλοτρίωσης της μικρής και μεσαίας καπιταλιστικής επιχείρησης και των άγροτικών νοικοκυριών», αλλά θά εξασφαλιστεί «ό συντονισμός τους στα πλαίσια της γενικής άνόδου της οικονομίας και πρός τό δικό τους συμφέρον».

Στό σοσιαλισμό πού οραματίζεται τό ΚΚΕ έσωτ. οι πολιτικές έλευθερίες θά διεκδύονται συνεχώς και ή έξουσία θά στηρίζεται «με πολυκομματικό σύστημα, καθεστώς έλευθερίας λειτουργίας όλων των κομμάτων πού σέβονται την άρχή της λαϊκής κυριαρχίας, μαζί και της αντιπολίτευσης». Θά είναι «ένας σοσιαλισμός πού νά δλασταίνει στην ελληνική γή» και θά στηρίζεται στην «έθνική πραγματικότητα (...) χωρίς μηχανικές αντιγραφές ξένων προτύπων».

Αυτή ή αντίληψη γιά τό δημοκρατικό δρόμο πρός τό σοσιαλισμό και τό μοντέλο πού επιδιώκει — δηλαδή «ένός σοσιαλισμού μέσα σε έλευθερία και δημοκρατία» — τό ΚΚΕ έσωτ. θεωρεί ότι «δέν μπορεί νά εκφραστεί με την έννοια της δικτατορίας του προλεταριάτου».

ΕΔΑ: «Τελικός μας στόχος ό σοσιαλισμός...»

Η ΕΔΑ διακηρύσσει στην Προγραμματική της Διακήρυξη (Γ' Σύνοδος της Διοικούσας Έπιτροπής, 2.10.75) πώς τελικός της στόχος είναι «ό σοσιαλιστικός μετασχηματισμός της ελληνικής κοινωνίας με βάση και οδηγό την ελληνική πραγματικότητα».

Τό σοσιαλισμό ή ΕΔΑ τόν θεωρεί ως ένα σύστημα «(...) πού καταργεί την εκμετάλλευση ανθρώπου από άνθρωπο σε όλα τά επίπεδα» και πού δέν άρκεϊται στην ίσονομία και τυπική ίσοπολιτεία αλλά (...) προχωρεί στην κοινωνική δικαιοσύνη, δίνοντας βαθύτερο και ουσιαστικότερο νόημα στη δημοκρατία». Θεμέλιος λίθος του οράματος της ΕΔΑ είναι «ή κοινωνική δημοκρατία με διεκδύμενες τις πολιτικές έλευθερίες και τά ατομικά δικαιώματα. Με διασφαλισμένη την έλευθερία γνώμης, έκφρασης, όργάνωσης και δράσης». Έτσι επιδιώκεται «ή ενεργοποίηση των πολιτών στην οίκοδόμηση της νέας κοινωνίας».

Και μέσα στο νέο σύστημα ή ΕΔΑ τάσσεται:

«υπέρ του πολυκομματισμού, της έλεύθερης δραστηριότητας των κομμάτων της αντιπολίτευσης και της δυνατότητας έναλλαγής στην έξουσία με βάση τή δημοκρατική νομιμότητα» και δέν δέχεται τή δικτατορία του

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΚΑΙΡΟΥ ΜΑΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΡΑΠΠΑ

ΕΛΕΪΝ ΜΟΡΓΚΑΝ

Έ καταγωγή της
γυναίκας

Μετάφραση:

Άλέξανδρος Κοτζιάς

ΚΛΩΝΤ ΑΛΖΟΝ

Έ διπλή καταπίεση
της γυναίκας

Έξουσία άστική και
έξουσία άντρική

Μετάφραση:

Σοφία Μαρτίνου

Θέωρηση:

Μιλτιάδης Κρητικός

Κεντρική διάθεση:

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΕΔΡΟΣ

Πανεπιστημίου 44 - Τηλ. 3248346

προλεταριάτου, διακηρύσσοντας ότι ο σοσιαλιστικός μετασχηματισμός απαιτεί τη συναίνεση και ύποσθηξη της πλειοψηφίας του λαού: «η πλειοψηφία έχει το δικαίωμα της ανείρεσης και μπορεί να αναζητά νέους προσανατολισμούς στη λύση των προβλημάτων...»

Η ΕΔΑ επιδιώκει να πραγματοποιήσει το όραμά της με δημοκρατικό τρόπο και κατά την αντίληψή της «η υπόθεση του σοσιαλισμού δεν είναι υπόθεση ενός μόνο κόμματος ή μιας μόνο τάξης» και δεν σημαίνει όπωσδήποτε κατάργηση κάθε μορφής ιδιοκτησίας. Η μετάβαση στο σοσιαλισμό για την ΕΔΑ και τα μέτρα κοινωνικοποίησης των βασικών μέσων παραγωγής «θα καθορίζονται με τη συναίνεση του λαού» και επομένως «είναι αναγκαία η συνεργασία και συμπαράταξη όλων των προοδευτικών και αντιστερών δυνάμεων, που εκφράζονται σήμερα από διαφορετικά κόμματα».

Απόρροια αυτής της θέσης είναι τα άρθρα 1 και 2 του «Σχεδίου Καταστατικών Θέσεων» που συζήτησε η Β' Πανελλαδική Συνδιάσκεψη της ΕΔΑ (Ιούλης 77), που από τη μία διακηρύσσει πως «(...) η ολοκληρωμένη λύση των εθνικών, πολιτικών, οικονομικών και κοινωνικών προβλημάτων του λαού υφίσταται αντικειμενικά στην τελική επικράτηση του σοσιαλισμού με δημοκρατικές διαδικασίες» και από την άλλη πως «για ένα κόμμα (όπως η ΕΔΑ) που επιδιώκει ριζικές κοινωνικές αλλαγές η μέθοδος του Έπιστημονικού Σοσιαλισμού είναι πολύτιμο δπλο στη μελέτη και ανάλυση της αντικειμενικής πραγματικότητας. Όμως η ιδεολογική αυτή αποδοχή του δεν αποτελεί όρο για τη συμμετοχή στο κόμμα και την ανάδειξη της ηγεσίας του».

ΚΚΕ: «Τό κράτος της δικτατορίας του προλεταριάτου»

Τό ΚΚΕ χαρακτηρίζεται στο καταστατικό του σαν «(...) τό κόμμα της εργατικής τάξης της Ελλάδας, η συνειδητή πρωτοπορία της (και) η ανώτατη μορφή οργάνωσής της...»

Εμπνέεται και καθοδηγείται από την επιστημονική θεωρία του Μαρξισμού - Λενινισμού και «παλεύει για την κατά-

χτηση από την εργατική τάξη της πολιτικής εξουσίας, για να πραγματοποιήσει τον επαναστατικό μετασχηματισμό της ελληνικής κοινωνίας» και να φτάσει στον τελικό σκοπό του, που είναι «η οίκοδόμηση μιας σοσιαλιστικής και κομμουνιστικής κοινωνίας».

Σύμφωνα με τό Πρόγραμμα του ΚΚΕ που ψήφισε τό 9ο Συνέδριο:

«Ο Έλληνικός Λαός θά απαλλαγεί από τίς βαριές συνέπειες των καπιταλιστικών αντιθέσεων, της εκμετάλλευσης και της καταπίεσης, από τό ζυγό των ντόπιων και ξένων μονοπωλίων και ή Ελλάδα θά μπει στό δρόμο της ολόπλευρης ανάπτυξης των παραγωγικών της δυνάμεων, της ευημερίας του λαού και της πολιτιστικής άνθησης, μόνο με την ανατροπή του καπιταλισμού και την ανοικοδόμηση του σοσιαλισμού και του κομμουνισμού».

Και αφού διαπιστώνει πως στή χώρα μας «υπάρχουν οι βασικές αντικειμενικές - υλικές προϋποθέσεις για τό πέρασμα στο σοσιαλισμό, μία πολιτικά ξμπειρη εργατική τάξη με τό μαρξιστικό - λενινιστικό κόμμα της και ένας λαός δοκιμασμένος σε κοινωνικούς αγώνες, καθορίζει πως ή πορεία προς αυτό τό όραμα θά περάσει «μέσα από μία ενιαία επαναστατική διαδικασία που θά περιλαμβάνει δυό στάδια επαναστατικών μετασχηματισμών»:

α) Τό δημοκρατικό, αντιμονοπωλιακό και αντιιμπεριαλιστικό στάδιο

Σ' αυτό θά εγκαθιδρυθεί τό καθεστώς της Νέας Δημοκρατίας. Η συμμαχία εργατικής τάξης - αγροτιάς και άλλων στρωμάτων που θ' αποδέχονται τό πρόγραμμα της Νέας Δημοκρατίας θά άσκει επαναστατική δημοκρατική εξουσία και θά στραφεί κατά της μονοπωλιακής oligarchίας και του ιμπεριαλισμού με βασική κατευθυντήρια τόν «περιορισμό της δράσης των μονοπωλίων και την ελεύθερη οικονομική ανάπτυξη της χώρας», την εμπέδωση του δημοκρατικού πολιτικού καθεστώτος, τη λήψη μέτρων για την εθνική ανεξαρτησία και την εφαρμογή πολιτικής ειρήνης και συνεργασίας με όλες τίς χώρες κλπ.

β) Τό στάδιο περάσματος στο σοσιαλισμό

Στό οαθμό που τα προλήματα θά λύνονται στο στάδιο της Νέας Δημοκρατίας. «Θά συντελείται τό πέρασμα στο σοσιαλιστικό στάδιο», όπου

«η εργατική τάξη, φορέας της σοσιαλιστικής αλλαγής, σθροινμένη στην παρμπάνω συμμαχία (θά δημιουργήσει) τό δικό της κράτος - τό κράτος της δικτατορίας του προλεταριάτου», που είναι «άνώτερη από κάθε άλλη μορφή δημοκρατίας» γιατί «στρέφεται μόνο κατά των εκμεταλλευτών, ενώ για τό λαό δημιουργεί όλες τίς υλικές και κοινωνικές προϋποθέσεις για την πραγματική άσκηση των δικαιωμάτων του».

Στό κράτος της δικτατορίας του προλεταριάτου - πιστεύει τό ΚΚΕ - «εξασφαλίζεται ή πιο πλατιά συμμετοχή των εργαζομένων στην άσκηση της εξουσίας και στην οίκοδόμηση της σοσιαλιστικής κοινωνίας». Διασφαλίζεται επίσης «η ελεύθερη ύπαρξη και δράση κάθε κόμματος που εκφράζει συμφέροντα εργαζομένων στρωμάτων».

Στή σοσιαλιστική κοινωνία (πρώτη φάση της κομμουνιστικής) που προτείνει τό ΚΚΕ θά αλλάξουν ριζικά οι σχέσεις παραγωγής. Τά οασιικά μέσα παραγωγής θά γίνουν κοινωνική ιδιοκτησία. Οι εργαζόμενοι, οι άρρότες και οι μικροί παραγωγοί των πόλεων θά όσηθηθούν από τό σοσιαλιστικό κράτος για την εθελοντική συνεταιριστική οργάνωση της παραγωγής τους και θά αναγνωρίζεται τό δικαίωμα της προσωπικής περιουσίας της, άποκτημένης από την εργασία. Η είσραγωγή της σοσιαλιστικής σχεδιοποίησης και διέθνησης της οίκονομίας θά εξασφαλίζει τη συνεχή και ορθολογική ανάπτυξη των παραγωγικών δυνάμεων, έτσι ώστε να ισχύει ή άρχη «από τόν καθένα κατά την ικανότητά του, στον καθένα κατά την εργασία του...»

Με την ολοκλήρωση της οίκοδόμησης της σοσιαλιστικής κοινωνίας ή χώρα, σύμφωνα με τό όραμα του ΚΚΕ, «θά περάσει θαθμιαία στον κομμουνισμό, ανώτατη μορφή οργάνωσης της κοινωνίας, όπου κυριαρχεί ή άρχη: «ό καθένας σύμφωνα με τίς ικανότητές του, στον καθένα σύμφωνα με τίς ανάγκες του».

στις επάλξεις της Δημοκρατίας ή ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ

ή απογευματινή σου εφημερίδα

ΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΔΥΝΑΜΕΙΣ ΣΤΙΣ ΠΡΟΣΕΧΕΙΣ ΕΚΛΟΓΕΣ – ΚΑΙ ΠΕΡΑ ΑΠΟ ΑΥΤΕΣ

(ΜΙΑ ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΤΟ ΑΡΘΡΟ ΤΟΥ Μ. ΝΙΚΟΛΙΝΑΚΟΥ
«ΤΟ ΛΑΪΚΟ ΚΙΝΗΜΑ ΜΠΡΟΣΤΑ ΣΤΙΣ ΕΚΛΟΓΕΣ»)

του Σπήλιου Παπασηπλιόπουλου

«Προτιμώ να γνωρίζω τις αιτίες των πραγμάτων παρά να καθίσω βασιλιάς στο θρόνο της Περσίας.»

Δημόκριτος

«Τό θάρρος είναι να καταλαβαίνεις την ίδια σου τη ζωή, να τη διασαφηνίζεις, να την εμβαθύνεις, κι εν τούτοις να τη συντονίζεις με τη ζωή όλων. Τό θάρρος είναι να πηγαίνεις προς τό ιδεώδες και να καταλαβαίνεις τό πραγματικό. Είναι να δρᾷς και να δίνεις στίς μεγάλες υποθέσεις, χωρίς να ξέρεις τί ανταμοιβή σου επιφυλάσσεται. Τό θάρρος είναι ν' αναζητᾷς την ἀλήθεια και να τή λές. Είναι να υπομένεις τό ψέμα που περνάει μπροστά σου θριαμβεύοντας και να μὴ γίνεσαι ἡ ἡχώ του.»

Ζάν Ζωρές

ΤΑ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ ἄρθρα που γράφονται αυτές τις μέρες για προεκλογική προπαγάνδα, δὲν ἔχουν – πλὴν ἐξαιρέσεων (¹) – καμιά σχέση με τὴν πολιτική ἀνάλυση, καὶ δὲν εἶναι ἀνάγκη ν' ἀσχοληθοῦμε μαζί τους. Τίς περισσότερες φορές ἐπιθεβαιώνουν τό χαμηλό ἐπίπεδο τοῦ πολιτικοῦ προβληματισμοῦ στὸν τόπο μας, καὶ ρίχνει σὲ μελαγχολικὲς σκέψεις ὁποῖον νοιάζεται γιὰ τό δημοκρατικό πολίτευμα, που στηρίζεται στὴν πολιτική παιδεία. Τό ἄρθρο, ὅμως, τοῦ Μ. Νικολινάκου «Τό λαϊκό κίνημα μπροστά στίς ἐκλογές», που δημοσιεύτηκε στό «Ἀντί» τῆς 29/10/77, πρέπει νά μᾶς ἀπασχολήσει σοβαρά.

Παραυρισκόμαστε σ' ἓνα κύμα ἀπὸ προσχωρήσεις, μεταπηδήσεις, ἀλλοπρόσαςσες κατὰχωρήσεις σὲ ψηφοδέλτια (στά Ἐπικρατείας καὶ στά ἄλλα), ὑποψηφιότητες που δὲν ἔχουν καμιά σχέση με τὴν ἰδεολογία(;) τοῦ κόμματος, «προγράμματα» που παρουσιάζονται τὴν τελευταία στιγμή, συμμαχίες που ἂν εἶχαν γίνει μερικὸς μῆνες πρὶν δὲν θά φαίνονταν εὐκαιριακές, σύγχυση στή βάση, στοὺς ἐκλογεῖς, στοὺς ὁποίους δὲν ἐξηγεῖται τίποτα ἢ ἐλάχιστα (²).

Με τό ἄρθρο τοῦ Μ. Νικολινάκου τά πράγματα εἶναι διαφορετικά. Ὁ συγγραφέας εἶναι γνωστός σά σοβαρός οικονομολόγος, που προσπαθεῖ νά εἶναι καὶ σοβαρός ἀναλυτής τῶν πολιτικῶν πραγμάτων, ἐπιχειρώντας τίς ἀναλύσεις του σύμφωνα με ὁρισμένες «ὑποθέσεις ἐργασίας» καὶ ὄχι με ἐπιθερμικές περιγραφές, ἐπιθετα καὶ προσοπικούς χαρακτηρισμούς. Κανείς δὲν τὸν υποπεύεται γιὰ ἰδιότητες με τὴν ἐκλογή που ἔκανε, καὶ που ξένισε πολλούς λόγω τῶν προηγουμένων ἁρθρῶν του. (Ἰδιαίτερα τό ἄρθρο του στό «Ἀντί» τῆς 25/1/75). Δὲν ἀναιρεῖ, γράφει στό καινούργιο του ἄρθρο, τίποτα ἀπ' ὅσα ἔγραψε στό ἄρθρο τῆς 25/1/75, καὶ θεωρεῖ ὅτι ἡ ἐπιλογή του εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς ἴδιας τῆς ἐξέλιξης τῶν συνθηκῶν που ἀνέλυε στό ἄρθρο του ἐκεῖνο. Ἡ ἐπιλογή τοῦ καθενὸς εἶναι σεβαστή, καὶ μάλιστα ὅταν θαρραλέα καὶ ξεκάθαρα προσπαθεῖ νά τή δικαιολογήσει, ὅταν εἶναι φανερό ὅτι στηρίζεται σὲ ἰδεολογικούς λόγους. Ὅμως ἡ κριτική τῆς ἀνάλυσης που ἐπιχειρεῖται καὶ τῶν ἐξηγήσεων που δίνονται εἶναι χρέος μας. Κι αὐτή τὴν κριτική θά ἐπιχειρήσουμε πιό κάτω.

Ἐλλειψη ἐπιστημονικῆς ἀκρίβειας

Ὑπάρχουν πολλά μέρη, στὴν ἀνάλυση τῶν πολιτικῶν δυνάμεων που ἐπιχειρεῖ ὁ Μ. Νικολινάκος, που με βρίσκουνε προσωπικά

ἀπόλυτα σύμφωνο. Αὐτό που με ἐνοχλεῖ, ὅμως, γενικά, εἶναι μιὰ ὁρισμένη σχηματικότητα στὴν ἀνάλυση, μιὰ ἐκχυδαίστική καὶ ἀντιδιαλεκτική (μαῦρο καὶ ἄσπρο) ἀπλούστευση τῆς πραγματικότητας, μιὰ χρησιμοποίηση ἐννοιῶν που δὲν ἔχουν καμιά ἀναλυτική ἀκρίβεια. Πουθενά ἐπίσης ὁ συγγραφέας δὲν μᾶς δείχνει πὼς βλέπει σήμερα τό παγκόσμιο ἐργατικό κίνημα, πὼς βλέπει τὴν σοσιαλιστική κοινωνία καὶ τὴ διαδικασία μετάβασης σ' αὐτὴν στή χώρα μας (³).

Σωστά, στίς γενικές τους γραμμές, εἶναι αὐτά που λέγονται γιὰ τίς μάζες, ἀφοῦ δὲ φαίνεται νά πιστεύει στὴν κινητοποίησή τους ἀπ' ἔξω, ἀπὸ ἓνα «σοφό» κόμμα ἢ ἓνα «σοφό» ἀρχηγό, που ξέρουν τί ἐπιδιώκουν οἱ μάζες καὶ τί τίς συμφέρει. Ἀλλὰ ὁ ἴδιος ὁ ὅρος «μάζες» μᾶς ἐνοχλεῖ. Τί εἶναι οἱ μάζες; Τί εἶναι ὁ λαός; Τί σημαίνει «λαϊκό κίνημα»; Εἶναι ποπουλιστικοὶ ὅροι, χωρίς ἀκρίβεια ἐννοιολογική, καὶ γι' αὐτό δὲν τοὺς χρησιμοποιεῖ ἡ Πολιτική Ἐπιστήμη (τόσο ἡ φονξιοναλιστική ὅσο καὶ ἡ μαρξιστική ἢ ἡ θερμοριανή). Ἐνῶ, ἀντίθετα, οἱ ἐννοιες «κοινωνικές τάξεις», «ἐπαγγελματικές κατηγορίες», «κράτος – ἔθνος», «πολιτικό σύστημα», «ὁμάδες πίεσεως καὶ συμφερόντων», «πολιτικά κόμματα», «τεχνοδομή», «συνδικάτα», «ἐργατικό κίνημα» κ.λπ. Ἡ χρησιμοποίηση τῶν ἐννοιῶν αὐτῶν θά μᾶς ἔδινε μιὰ πιστότερη εἰκόνα τῆς ἐλληνικῆς κοινωνίας, θά μᾶς ὁδηγοῦσε καὶ σὲ μιὰ ἀκριβέστερη ἀνατομία αὐτοῦ που ὁ Νικολινάκος ὀνομάζει «λαϊκό κίνημα». Ἡ ἰδέα ὅτι ἀπὸ τὴ μιά μεριά ὑπάρχει ὁ «λαός» κι ἀπὸ τὴν ἄλλη οἱ λίγοι ἐκμεταλλεῦτες του, εἶναι τελείως χονδροειδής, δὲν ἔχει, κατὰ τὴ γνώμη μας, καμιά σχέση με τό μαρξισμό, δὲν ἀνταποκρίνεται στὴν πολυπλοκότητα τῶν σύγχρονων κοινωνιῶν. Ἀκόμα καὶ ἡ χρησιμοποίηση τῆς ἐννοίας τῆς «ἀστικής τάξης» σάν ἐκμεταλλεῦτριας τοῦ «λαοῦ», δὲν ἔχει καμιά ἀναλυτική ἄξια, ἂν δὲν γίνεαι ποπουλιστικὸ κίνημα, που μικροαστικῶν, μεσο-ἀστικῶν, μεγαλο-ἀστικῶν στρωμάτων, τῶν ἐπαγγελματιῶν, τεχνικῶν, μεγαλο-καὶ μεσο-ἀγροτῶν, τῆς «ἐργατικῆς ἀριστοκρατίας», τῆς κοινωνικῆς κινητικότητας, τῆς ἀνάπτυξης καινούργιων τάξεων καὶ τοῦ μαρasmus ἄλλων, τῆς κρίσης που γνωρίζουν ὅλες οἱ κοινωνικές τάξεις με τὸν ἐκσυγχρονισμό καὶ τὴν ἀλλαγὴ τῶν παραγωγικῶν δραστηριοτήτων. Τίποτα ἀπ' ὅλα αὐτά στὴν ἀνάλυση τοῦ Νικολινάκου. Ὅπου δίνεται μιὰ μυθική εἰκόνα τοῦ «λαοῦ» καὶ τοῦ «λαϊκοῦ κινήματος» – τοῦ ὁποίου, θέβαια, ἐκφραστής δὲν μπορεῖ νά εἶναι παρά ἓνα ποπουλιστικὸ κίνημα, που κινητοποιεῖ ὅλο τό λαό, γιὰ τὴν (ἀόριστη καὶ ἀκαθόριστη) «κοινωνική ἀλλαγὴ» καὶ τὴν προστασία τῶν ἐθνικῶν συμφερόντων, μιὰ καὶ οἱ κυρίαρχες τάξεις (ποιές ἀκριβῶς; ποιά εἶναι ἡ δομὴ τῆς ἐξουσίας στὴν Ἑλλάδα;) δὲν εἶναι μόνο ἐκμεταλλευτικές (πὼς ἀκριβῶς;), ἀλλὰ καὶ ἐθνοπροδοτικές, λόγω τοῦ ὅτι εἶναι «ἐξαρτημένες» (⁴).

Δὲν θά συμφωνήσουμε με τό Μ. Νικολινάκο οὔτε σὰ ὅσα γράφει περὶ δημοκρατίας. Δὲν μπορούμε ἐδῶ, στὸν περιορισμένο χώρο που διαθέτουμε, ν' ἀναλύσουμε σ' ὅλη του τὴν εὐρύτητα τό πρόβλημα τῆς ἀστικής δημοκρατίας, τῆς διαδικασίας γέννησής τῆς, τῶν σχέσεών της με τό σοσιαλισμό καὶ τό ἐργατικό κίνημα, με τό βαθμὸ ἀνάπτυξης μιᾶς χώρας, με τὴν κοινωνική της διάρθρωση (⁵). Ἀς μᾶς ἐπιτραπῇ μόνο νά παρατηρήσουμε ὅτι εἶναι σχηματικά αὐτά που γράφει, πᾶνω σ' αὐτό τό θέμα, ὁ Νικολινάκος. Γιατί θεωροῦμε σχηματικό (κι ἐπικίνδυνο) τό ὅτι ἡ δημοκρατία ἔγινε γιὰ νά διαωνίσει τὴν κυριαρχία τῆς ἀστικής τάξης, ἐνῶ πραγματικά ἡ σύγχρονη δημοκρατία γεννήθηκε με τὴν ἀνοδο καὶ τὴν ἐπιβολὴ τῆς ἀστικής τάξης, κι ὅλο τό κριτικό, ρασιοναλιστικό, ἀντι-ἐξουσιαστικό, ἀντι-αὐθεντικό, ἐξισωτικό, ἀπελευθερωτικὸ πνεῦμα που συνόδεψε αὐτὴ τὴν ἀνοδο καὶ τὴν ἐπιβολή. Τό θέμα θέβαια τῆς νομιμότητας τῆς ἐξουσίας τῆς ἀστικής τάξης εἶναι σημαντικό, ἀλλὰ εἶναι πιό πολύπλοκο τό πρόβλημα τῶν σχέσεων καπιταλισμοῦ καὶ δημοκρατίας (⁶) καὶ τῶν σχέσεων τῆς ἀστικής τάξης καὶ τῶν ἄλλων τάξεων με τοὺς δημοκρατικούς θεσμούς καὶ ἡ χρησιμοποίησή τους ἀπ' αὐτές.

Εἶναι γνωστὴ ἡ κριτικὴ τοῦ Μάρξ στὴν ἀστική δημοκρατία – τῆς ὁποίας δὲν ἤθελε τὴν κατάργηση, ἀλλὰ τὴν ἐμβάθυνση, τὸν ἐμπλουτισμό καὶ τὴν γενίκευση – καὶ ὁ θαυμασμός του γιὰ τοὺς δημοκρατικούς θεσμούς τῆς Κομμουνίας τοῦ Παρισιῦ, ὅπως εἶναι γνωστὴ (σ' ὅσους εἶναι) ἡ συμβολὴ τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος στὴν ἀνάπτυξη τῶν δημοκρατικῶν θεσμῶν σὰ πλάσια τῆς ἀστικῆς δημοκρατίας. Ἡ πολιτικὴ σκέψη τοῦ Μάρξ, μετὰ τὴν ἐπιβολὴ τοῦ σταλινισμού, καὶ τῆς σταλινοποίησης ἐνὸς μεγάλου μέρους τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος, ὑπέστη ἀπλουστευτικούς ἀκρωτηριασμούς, ἀπ' αὐτοὺς που προσπαθοῦν νά δικαιολογήσουν τὸν ὀλοκληρωτισμό, τὴν μονοκομματικὴ κυριαρχία, τὴν κατάργηση τῶν ἀτομικῶν, πολιτικῶν καὶ συνδικαλιστικῶν ἐλευθεριῶν (προϊόντα καταχτήσεως ὄχι μόνο τῶν ἀγώνων τῆς ἀνερχόμενης ἀστικῆς τάξης, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος τοῦ 19ου αἰῶνα) σὲ καθεστῶτα που χα-

ρακτηρίζονται σά «σοσιαλιστικά» (ή σάν «κομμουνιστικά» καθε-
στῶτα «ὀλόκληρου τοῦ λαοῦ»!).

Στά τελευταῖα χρόνια ἡ μαρξιστική πολιτική ἐπιστήμη προσπά-
θησε νά καλύψει τήν καθυστέρηση, πετώντας τίς ἀπλουστευτικές
διακρίσεις ἀνάμεσα «βάση» καί «ἐποικοδόμημα», «τυπικές» καί
«οὐσιαστικές» ἐλευθερίες, κάνοντας μιά συγκεκριμένη ἀνάλυση
τοῦ κράτους, δείχνοντας τή σχετική αὐτονομία τοῦ πολιτικοῦ φαι-
νομένου, ἐξετάζοντας τό πρόβλημα τοῦ ἡγεμονισμοῦ καί τοῦ
«μπλόκ ἐξουσίας» πού ἀπασχόλησαν τόν Γκράμσι, ἐμβάθυνε στό
πρόβλημα τῆς ἐξουσίας, τῆς ἀντιπροσωπευτικῆς καί τῆς ἀμεσης
δημοκρατίας, στό πρόβλημα τῆς γραφειοκρατίας κ.λπ.(7)

Ἡ πολιτική ἱστορία τῆς σύγχρονης Ἑλλάδας

Δέν πρόκειται τόσο γιά μιά διαπίστωση ἀσυμφωνίας μ' αὐτά πού
γράφει ὁ Μ. Νικολινάκος στό μέρος τῆς μελέτης του πού ἔχει τόν
τίτλο «Ἡ κρίση τοῦ πολιτικοῦ συστήματος», ὅσο γιά τή διαπίστωση
τῆς μερικότητας καί τῶν ἐλλείψεων. Κατά τή γνώμη μου τίποτα
δέν μπορούμε νά καταλάβουμε ἀπό τή σύγχρονη ἐλληνική πρα-
γματικότητα ἂν ἐκκινήσουμε τήν ἀνάλυσή μας τό 1974, ὅπως κάνει
ὁ Μ. Νικολινάκος. Ἐχοντας ὑπ' ὄψη τίς ἀναλύσεις γιά τή δημιουρ-
γία τοῦ ἐλληνικοῦ κοινωνικο-οικονομικοῦ σχηματισμοῦ, τή «νόθα
ἀστικοποίηση» καί τή διαστρεβλωμένη ἀνάπτυξη τοῦ ἐλληνικοῦ
καπιταλισμοῦ, μέ τόν ἐμπορομεσιτικό του χαρακτήρα, τήν καθυ-
στέρηση τῆς ἐκβιομηχάνισης, καί ἄρα τήν καθυστέρηση τοῦ ἐργα-
τικοῦ κινήματος (ἀλλά καί τοῦ ἀγροτικοῦ κινήματος), πρέπει
ὅπως ὁποτε ν' ἀνατρέξουμε στή μορφή πού πήρε ἡ πάλι τῶν τά-
ξεων στή διάρκεια τοῦ 2ου παγκοσμίου πολέμου, στήν ἡττα τῶν
προοδευτικῶν δυνάμεων (λόγω τῆς πολιτικῆς ἀνωριμότητας τῆς
σταλινικῆς ἡγεσίας τοῦ Κ.Κ.Ε.) καί στή φαικίδαση τῆς κοινωνικῆς
ἀλλαγῆς, καθώς καί στόν ἐμφύλιο πόλεμο(8), ὁ ὁποῖος ὄχι μόνο
ἔφερε στήν ἐξουσία τίς πύ ἀντιδραστικές δυνάμεις, ἀλλά ἐπέβαλε
ὀλοκληρωτικά καί σκοταδιστικά στοιχεῖα σ' ὀλόκληρη τή δημόσια
ζωή, δημιούργησε στρατό πραιτωριανῶν, μέ ἀντι - κομμουνιστική
ψύχωση, πού ἀργότερα κατέλυσε τή δημοκρατία καί ἐπέβαλε γιά
ἐφτά χρόνια στρατοκρατικό καθεστῶς.

Στό μεταξύ ὑπῆρξε τό ἰντερμέδιο τοῦ ἀνένδοτου ἀγῶνα, ἡ
ἐποὺλωση τῶν πληγῶν τοῦ ἐμφυλίου πολέμου, ὁ ἐρχομός μιάς
νέας γενεάς πού δέν ἦταν ἡ ἑλάχιστη φανατισμένη ἀπ' αὐ-
τόν, ἡ ἀδυναμία τῆς δεξιᾶς πού κυβερνοῦσε ἐπὶ μιά δεκαετία νά
δώσει λύση στά μεγάλα κοινωνικά καί οικονομικά προβλήματα -
ἔξω θέβαια ἀπό τή «λύση» τῆς μετανάστευσης καί τῆς ἐκβιομηχά-
νισης μέσω τοῦ ξένου κεφαλαίου - καί νά πραγματοποιήσει τίς ρι-
ζικές διαρθρωτικές μεταβολές ἀπό τίς ὁποῖες εἶχε ἀνάγκη ἡ χώρα.
Ἡ παραδοσιακή ἀριστερά ἦταν ἀνίκανη νά προτείνει καινούργιες
λύσεις, ν' ἀπαλλαγεῖ ἀπό τὰ κλισέ της, ν' ἀπαλλαγεῖ ἀπό τήν ἐκ
τοῦ μακρόθεν κηδεμονία τῆς ἀποστεωμένης ἡγεσίας τοῦ Κ.Κ.Ε.
Τήν κατέυθυνση τοῦ ἀνένδοτου ἀγῶνα ἀνάλαβε ἕνα κόμμα-
μωσαϊκό, ἡ Ἐνωση Κέντρου, πού σχηματίστηκε τό 1961 μέ τήν πα-
ρέμβαση τῶν Ἀμερικανῶν(9), πού δέν ἀπόκτησε ποτέ πρόγραμμα,
πού δέν ὀργανώθηκε δημοκρατικά, πού δέν ἔκανε ποτέ συνέδριο
(10), μέσα στό ὁποῖο ἔμεναν πανίσχυρο οἱ θαρώνοι, οἱ περισσότε-
ροι ἀπό τοὺς ὁποῖους ἔκαναν ἀργότερα τήν ἀποστασία. Μετά τή
μεγαλειώδη ἐκλογική νίκη τοῦ Φεβρουαρίου τοῦ 1964, ὁ Γ. Παπαν-
δρέου, πού ἦταν μέχρι τότε primus inter pares ἔγινε πανίσχυρος
καί ἀνεξέλεγκτος μονάρχης, ἔδωσε τήν ἐξουσία στήν κεντρο - δε-
ξιά, δέν ἐκκαθάρισε τή στρατιωτική ἡγεσία. Ὄταν ἡ ΟΝΕΚ, ἡ νεο-
λαία τοῦ κόμματος, διαμαρτυρήθηκε γιά τήν ἀνάθεση τοῦ Ὑπουρ-
γείου Στρατιωτικῶν στόν Π. Γαρουφαλιά, διέλυσε τήν ΟΝΕΚ!

Μιά τεράστια χαμένη εὐκαιρία ἡ κυβέρνηση τῆς Ε.Κ. - ὅπως τε-
ράστια χαμένη εὐκαιρία ἦταν προηγουμένα τό ἐαμικό κίνημα. Χα-
μένοι κυρίως ὅσοι συνέστησαν τήν ταξική συμμαχία, πού ἔκανε κί
ἔφερε σέ πέρας τόν ἀνένδοτο (οἱ ἐργαζόμενοι, οἱ ἀγρότες, οἱ ἐπι-
στήμονες - τεχνικοί - διανοούμενοι, οἱ φοιτητές), χαμένο τό
προοδευτικό κίνημα: πού πρέπει, ὅμως, νά καταλάβει μιά γιά
πάντα ὅτι ἡ προδοσία του, ἡ καταστροφή τῶν ἐλπίδων γιά κοινω-
νική ἀλλαγὴ ἦρθε πάντοτε ἀπό τίς «σοφές» ἡγεσίες, ἀπό τοὺς
«ἀρχηγούς», τοὺς «σωτήρες», τοὺς χαρισματικούς ἡγέτες. Οἱ μό-
νοι πού μίλαγαν μέσα στήν Ε.Κ. γιά δημοκρατική ὀργάνωση ἦταν
πάντα οἱ πού ἀποτελοῦσαν τήν ἀκατοῦρη ὁμάδα τῶν «μακεδόνων»
βουλευτῶν (Κ. Λούλης, Μυλωνάς, Χασαπίδης, Μανασής, κ.λπ.).
Κανένας ἄλλος, συμπεριλαμβανομένου καί τοῦ κ. Α. Παπανδρέου
(11), ὁ ὁποῖος ὀργάνωνε τοὺς «Δημοκρατικούς Συνδέσμους», μέσω
τῶν ἐμπιστῶν του, γιά νά ἀντιμετωπίσουν, ὑποτίθεται, τή στρατο-
κρατική ἀπειλή κί ἔκανε μεθυστικές γιά τοὺς παλαμακιστές «πο-
ρείες» μέ χιλιάδες αὐτοκίνητα, κί ὁ ὁποῖος ἔγραφε στό «Βῆμα»

τῆς 15/4/67 ὅτι ὁποῖος μιλάει γιά δικτατορία εἶναι προβοκάτορας,
μετά ἀπό ὅσα εἶχε ἀποκαλύψει γιά τή Χούντα στό ἴδιο αὐτό «Βῆ-
μα» ὁ στρατηγός Γ. Ἰορδανίδης! Μιά τεράστια προσπάθεια ὀργά-
νωσης καί πολιτικῆς παιδείας, πού ἔπρεπε νά γίνει, δέν ἔγινε: οἱ
παλαμακιστές θεωροῦνται πύ σίγουρο κομματικό καί ἐκλογικό
ὕλικό ἀπ' τοὺς πολίτες.

Χαμένη εὐκαιρία ἀπό τήν ἀποψη τῆς πολιτικῆς παιδείας καί τῆς
ὀργάνωσης τῶν προοδευτικῶν δυνάμεων, μέ τή μὴ δημιουργία
ἐνιαίου ἀντιστασιακοῦ φορέα(12), στάθηκε καί ἡ περίοδος τῆς
στρατιωτικῆς δικτατορίας, παρά τίς θυσίες, τόν ἥρωισμό καί τίς
προσπάθειες πολλῶν ἀνθρώπων. Ὑπῆρξαν πράξεις ἀντίστασης,
δέν ὑπῆρξε ὀργανωμένη κί ἐνιαία κατευθυνόμενη ἀντίσταση.
Ἀποτέλεσμα αὐτοῦ ἦταν νά θγοῦν οἱ πολιτικές δυνάμεις ἀκόμα
πιό θρυμματισμένες ἀπό τή στρατιωτική δικτατορία, νά μὴ δη-
μιουργήσουν οἱ ἀντιστασιακές δυνάμεις δικό τους φορέα, ἀφοῦ
δέν συνέτειναν στήν ἀνατροπὴ τῆς δικτατορίας, ἐνῶ εἶχαν συντεί-
νει στή διεθνή ἀπομόνωσή της, κί εἶχαν βοηθήσει στήν παθητική
ἀντίσταση τῆς πλειοψηφίας τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ. Συμφωνοῦμε,
ἔτσι, μέ τό Μ. Νικολινάκο ὅταν γράφει ὅτι σωστά (δηλαδή μέ λο-
γική ἐξήγηση) ἡ λαϊκή πλειοψηφία δόθηκε στόν Κ. Καραμανλή,
γιατί δέν ὑπῆρχε καμιά ἄλλη ἐναλλακτική λύση. Συμφωνοῦμε,
ἀκόμα, σ' ὅσα γράφει γιά τήν κάλυψη πού τοῦ ἔδωσαν ἡ Ε.Κ. καί οἱ
«Νέες Δυνάμεις» (ὅταν, θέβαια, ὁ Ἀ. Παπανδρέου παρέμενε στό
ἐξωτερικό καί μίλαγε γιά «ἀλλανξή Νατοϊκῆς φρουρᾶς», πού κατέ-
ληγε, τελικά, στό «τί Ἰωαννίδης τί Καραμανλῆς»), χωρίς νά τόν
βοηθήσουν, ἐνδεχόμενα, μέ τοὺς ὅρους πού θά τοῦ ἔθεταν, ἀπέ-
ναντι στήν ἴδια του τήν ἀκροδεξιὰ πτέρυγα. Ὅμως ὅλα αὐτά ἐξ-
ηγοῦνται, ὅταν τήν ἀνάλυσή μας δέν τήν ἀρχίζουμε τό 1974.

Πολιτική ἀνάλυση κί ὄχι δημαγωγία

Δέν θά συμφωνήσουμε μέ τό Μ. Νικολινάκο ὅταν τήν πολιτική
ἐλευθερία τή χαρακτηρίζει σάν χλωροφόρμιο γιά τίς λαϊκές μάζες,
πού ἐμποδίζει ὀθεν τό ἀπελευθερωτικό τους κίνημα. Καταλήγου-
με, ἔτσι, νά ἔχουμε διαφορετική ἀποψη γιά τήν «ἀγωνιστικότητα
τῶν λαϊκῶν μαζῶν», γιά τό πῶς ὀργανώνονται οἱ ἀγῶνες τῶν ἐργα-
ζομένων καί τῶν ἄλλων καταπιεσμένων στρωμάτων, καθώς καί τό
γιατί ὀργανώνονται, δηλ. πού ἀποθλῆπουν. Μιά ρομαντική φρα-
σεολογία γιά τό μεγαλεῖο τῶν «λαϊκῶν μαζῶν», γιά τήν καθαρὸ-
τητά τους, τήν αὐτοθυσία τους, ἀπέναντι στή διεφθαρμένη
«ἀστική τάξη», δέν ἔχει, νομίζουμε, καμιά σχέση μέ τήν πολιτική
ἀνάλυση.

Ποιά εἶναι ἀκριβῶς ἡ ἐλληνική ἀστική τάξη, ποιά κομμάτια τήν
ἀποτελοῦν, ποιά εἶναι ἡ πολιτική κοულτούρα της, ἡ κυρίαρχη ἰδεο-
λογία, ποιά εἶναι ἡ «κρίση ταυτότητας» πού περνάει, μέ τήν εἰσ-
οδό της στήν «κοινωνία τῆς ἀφθονίας» καί τήν ἐπιβολὴ τῶν ξένων
καταναλωτικῶν προτύπων, ποῖες εἶναι οἱ ἐπιδιώξεις ὀλων τῶν κα-
τηγοριῶν τῆς «ἀστικῆς τάξης», ποιά ἀδιέξοδα ἀντιμετωπίζει,
μπροστά σέ ποῖες ἀντιφάσεις θρίσκειται, πῶς βιώνει στίς κοινωνι-
κές ἀντιθέσεις;

Θά δεχτεῖ, ἀσφαλῶς, μαζί μου ὁ Μ. Νικολινάκος ὅτι τὰ ψευτο-
μαρξιστικά, ἐκχυδαίστικά κί ὄχι ἐκλαϊκευτικά ἔντυπα, ὄχι μόνο τοῦ
ΠΑΣΟΚ ἀλλά καί τῶν ἄλλων σχηματισμῶν τῆς ἀριστερᾶς, κάθε
ἄλλο παρά ἱκανοποιητικές ἀναλύσεις ἀποτελοῦνε. Τό νά τονίζεται
σάν ψαλμωδία ἡ «ἐξάρτηση» τῆς ἀστικῆς τάξης, δέν φτάνει: πρέ-
πει ν' ἀναλυθεῖ συγκεκριμένα, νά συνδεθεῖ μέ τή στρατηγική τῆς
οικονομικῆς ἀνάπτυξης πού ἀκολουθήθηκε, νά δειχτοῦν καθάρᾳ
οἱ διαρθρωτικές ἀλλαγές καί οἱ θυσίες ὀλων τῶν τάξεων, πού
ἀπαιτεῖ ἕνα αὐτόνομο μοντέλο οικονομικῆς ἀνάπτυξης. Ὅπως
πρέπει νά δεχτεῖ τί σημαίνει σήμερα «ἐθνική ἀνεξαρτησία» κί
ἐθνική ἀξιοπρέπεια, γιά ν' ἀποφύγουμε τίς σωβινιστικές δημαγω-
γίες καί τίς δαιμονολογικές ἀναφορές στοὺς ξένους καί στόν «ιμ-
περιαλισμό». Ὅπως ἀπαράδεκτη εἶναι ἡ ἐθνική μειοδοσία, τό ἴδιο
ἀπαράδεκτη εἶναι ἡ ξενοφοβία. Θά πάρουμε, μέ κριτική διάθεση,
καί ἀπό τή Δύση, καί ἀπό τήν Ἀνατολή, καί ἀπό τήν Ἀφρική, αὐτά
πού χρειάζομαστε (κί ὄχι πάντως τὰ πολιτικά μοντέλα τοῦ Μπάαθ ἡ
τοῦ Καντάφι). Χωρίς νά εἴμαστε εὐρωπαϊκοκεντρικοί, δέν μπορούμε
ν' ἀρνηθοῦμε ὅτι δημιούργησε ἡ Εὐρώπη. Δέν συγχέουμε εὐρω-
παϊκό πολιτισμό καί καπιταλιστική ἐκμετάλλευση.

Βρίσκουμε πολὺ καλή τήν περιγραφή πού κάνει ὁ Μ. Νικολινά-
κος τῆς οικονομικῆς κατάστασης τῆς χώρας μας. Ἀλλά γιατί «λαί-
λαπας» ἡ ἔνταξη στήν ΕΟΚ γιά τήν οικονομία μας, καί ἰδιαίτερα γιά
τὴ γεωργία; Εἶναι ἡ ἔνταξη στήν ΕΟΚ ὅς καθουτή, πού εἶναι κατα-
στρεπτική, ἡ οἱ ὅροι μέ τοὺς ὁποῖους θά γίνει καί ἡ μὴ πραγματο-
ποίηση, λόγω ἀνικανότητας τῆς ἀρχουσας τάξης, τῶν βαθιῶν δι-
αρθρωτικῶν μεταβολῶν, τίς ὁποῖες ἀπαιτεῖ ἡ ἔνταξη στήν ΕΟΚ, γιά

νά είναι έπωφελής για την Ελλάδα (και πού απαιτούνται κι αν ακόμα η ελληνική οικονομία δεν ένταχθεί στην ΕΟΚ); Γιατί δεν ξεκαθαρίζεται ποιά είναι ή (πραγματοποιήσιμη) έναλλακτική λύση, και ποιά είναι τó κόστος του «αυτόνομου» μοντέλου άναπτυξης, πού πραγματοποιήθηκε παντού μέχρι τώρα με τή «σοσιαλιστική» άστυνομία; Γιατί δεν δείχνεται καθαρά ποιά πρέπει νά είναι ή επενδυτική προσπάθεια πού πρέπει νά γίνει, και ποιές οι καταναλωτικές θυσίες πού θά επιβληθούν; Γιατί δεν δείχνεται πόσο πολύπλοκη και εύπαθής είναι μία οικονομία τόσο άνοιχτή όσο ή ελληνική, έπειδή άκριβώς είναι παθητική στις έξωτερικές της συναλλαγές και άναπνέει χάρις στους «άδελφους πόρους»; Γιατί δεν δείχνεται πόσο δύσκολη είναι ή άναδιάρθρωση μιάς παρασιτικής οικονομίας (διοίκησης, παιδείας...), και ποιά συμφέροντα θά θιχτούν; Κι αν αύριο έπιχειρηθεί ή άναδιάρθρωση αυτή, ένάντια στά ξένα και τά ντόπια συμφέροντα, μέ συμπίεση του βιοτικού επιπέδου και μέ θυσίες, όταν κατέβουν οι νοικοκυρές στους δρόμους μέ τις κατασρόλες, και πίσω τους βρίσκεται ό ελληνας Πινοςέτ, τότε, κι αν ακόμα έχουμε άποφασίσει νά πεθάνουμε μέ τό όπλο-πολυβόλο στό χέρι σάν τόν Άλλέντε, πρós τί τό όφελος; Γιατί δεν λέμε από τώρα στό λαό τήν αλήθεια; Άρκοϋμαι νά θάλω αυτά τά έρωτήματα, γιατί άσχολήθηκε εύρύτερα άλλοτε («Άντί» Νο 71 τής 14/5/77 και Νο 72 τής 28/5/77), μέ τήν άνατομία τών δημαγωγών υπέρ ή κατά τής ΕΟΚ. Τό νά μιλάμε για «λαίλαπα», για «θύελλα», για «όδοσρωτήρα» κ.λπ., δεν φτάνει. Οι ώραιές εικόνες δεν είναι έπιστημονικές αναλύσεις.

Οι πολιτικοί έκφραστές τών κοινωνικών δυνάμεων

Δέν θά διαφωνήσω, χοντρικά, μέ τήν άνάλυση πού, μέ κάποια συντομία, κάνει ό Μ. Νικολινάκος, τής ΕΔΗΚ, τής ΕΔΑ, του ΚΚΕ ές., του ΚΚΕ έξωτ. και τών άριστεριστών, αλλά και τών άλλων ομάδων πού άποτέλεσαν τή «Συμμαχία τών Άριστερών και Προοδευτικών Δυνάμεων». Θά χρησιμοποιούσα περισσότερες άποχρώσεις για όρισμένες άπ' αυτές τις αναλύσεις, και θά πρόσθετα κι άλλα στοιχεία. Δέν συμφωνώ, μόνο, όταν λέει για τή «Σοσιαλιστική Πρωτοβουλία» και τή «Σοσιαλιστική Πορεία» ότι «γεννήθηκαν σάν διαμαρτυρίες, σάν άρνήσεις, χωρίς νά έχουν άντικειμενικά τή δυνατότητα νά άποτελέσουν θέσεις». Όχι μόνο γιατί πρέπει νά ξεταστεί πάνω σέ ποιά θέμα ήταν διαμαρτυρίες και άρνήσεις, αλλά και γιατί πιστεύω ότι από ύποκειμενικές άδυναμίες δεν μπόρεσαν νά παίξουν τό ρόλο τους, ένώ άντικειμενικά υπήρχε και για τις δυο αυτές κινήσεις ή άνάγκη;

Άλλά παρ' όλ' αυτά, έπειδή διαφωνούμε μέ τό Μ. Νικολινάκο στην - συντομότητα, δυστυχώς - άνάλυση πού κάνει για τό ΠΑΣΟΚ, διαφωνούμε και στις προοπτικές πού δημιουργεί ή «Συμμαχία τών 5». Παρ' όλα τά έλαττώματά της, τις έλλείψεις, τις άδυναμίες της, τήν καθυστέρηση στή σύστασή της (13), είναι ή μόνη θάση - εύθραυστη, άθέβαιη, αλλά και μέ πολλή τιμιότητα και ειλικρίνεια - για τή δημιουργία ενός σύγχρονου σοσιαλιστικού κόμματος. Αυτό θά μπόρουσε νά είναι και τό ΠΑΣΟΚ, αν δεν ήταν άρχηγικό κόμμα κι αν ή χαρισματική του ήγεςία δεν του έδινε έντονο ποпуλιστικό χαρακτήρα. Βέβαια ό Μ. Νικολινάκος δεν άποφεύγει ν' άναφερθεί στον Πρόεδρο του ΠΑΣΟΚ(14), αλλά πιστεύει ότι τό ΠΑΣΟΚ, τελικά, θά χρησιμοποιήσει τόν Πρόεδρό του κι όχι ό Πρόεδρός του τό ΠΑΣΟΚ! Παραδόξως, είναι ή ίδια άνάλυση πού έκανε πριν τρία χρόνια ή πλειοψηφία τής «Δημοκρατικής Άμυνας» για νά μπει στό ΠΑΣΟΚ, και άσφαλώς πολλοί σοσιαλιστές του ΠΑΚ, και άριστεροί νεολαίοι, πού θρέθηκαν έκτοτε έκτός ΠΑΣΟΚ, μέ μεθόδους πού όταν σου τις περιγράφουν, νιώθεις άνατριχίλα στή ραχοκοκαλιά(15). Ό,τι γράφει ό Μ. Νικολινάκος για τό ΠΑΣΟΚ, τά έλεγαν πριν τρία χρόνια αυτοί πού άποτέλεσαν άργότερα τή «Σοσιαλιστική Πορεία» - πριν διαλυθεί ή πρώτη κεντρική έπιτροπή του ΠΑΣΟΚ, παρ' όλα όσα είχαν συμφωνηθεί, πριν γίνει ή 1η προ-συνδιάσκεψη, πριν διαλυθεί ή έκλεγμένη κεντρική έπιτροπή,

πριν γίνουν οι πρώτες διαγραφές, και μετά οι διαγραφές-αυτών πού διαμαρτυρήθηκαν για τόν αντιδημοκρατικό τρόπο τών πρώτων διαγραφών (Α. Φλέμινγκ, Μ. Μερκούρη, Κ. Νικολάου, Χ. Ροκάφυλος κ.λπ.), μεταξύ τών όποιων και πολλά από τά στελέχη του ΠΑΚ(16).

Δέν θά επιμεινουμε έδώ στον άρχηγικό χαρακτήρα του ΠΑΣΟΚ, για τόν όποιο ό Μ. Νικολινάκος έχει παρουσιάσει, στό άρθρο του στό «ΑΝΤΙ» στις 25/1/75, τήν πιό όξεία και διεισδυτική άνάλυση (τό άρθρο του αυτό είναι ό έπίλογος του βιβλίου του «Άντίσταση και Άντιπολίτευση»). Ό Μ. Νικολινάκος μάς λέει ότι δεν παίρνει πίσω τίποτα, από όσα έγραψε τότε, και πού είχαν, κατά τή γνώμη μας, μία αναλυτική άυστηρότητα, πού δεν έχει ή τωρινή του άνάλυση (είναι άπαραίτητο ό άναγνώστης νά προσφύγει στό άρθρο τής 25/1/75, για νά κρίνει μόνος του). Άλλά, αντί για τις λαϊκίζουσες γενικολογίες, γιατί δεν μάς έξηγει τί άλλαξε έκτοτε από τήν άνάλυση πού κάνει του ΠΑΣΟΚ, συγκεκριμένα, γραμμή πρós γραμμή, στά μέρη του άρθρου του «Άριστερές δυνάμεις και ΠΑΣΟΚ» και «Όριμότητα λαού-ήγεςίας»; (17) Προσωπικά δεν συνάντησα όπαδούς του ΠΑΣΟΚ, πού νά μη δέχονται τήν άνάγκη του Άρχηγού «για τις ελληνικές συνθήκες», δεν συνάντησα κανένα, προπαντός στην έπαρχία πού ξέρω, τήν Κορινθία, πού νά μήν είναι άνοιχτά υπέρ του fűtergringzir, μέ τρόπο που ν' άναρωτιέσαι τί σχέση έχουν όλοι αυτοί μέ τό σοσιαλισμό(18). Δυστυχώς, καμιά έξήγηση δεν μάς δίνει ό Μ. Νικολινάκος στό (τωρινό του) άρθρο, για τό πώς συνδυάζεται τό fűtergringzir μέ τό σοσιαλισμό - γιατί όπου πήγαν νά συνδυαστούν αυτά τά δυο, στά τελευταία αυτά έξήντα χρόνια, τό άποτέλεσμα ήταν τερατώδες. Έκτός κι αν ό Μ. Νικολινάκος, πιστεύοντας, μέ τό δικίο του, στην άξία του και στις ικανότητές του, έχει τήν ατάπατη πολλών διανοουμένων, μετά τόν Πλάτωνα, πού τό έπιχείρησε μέ τόν τύραννο Διονύσιο τών Συρακουσών, ότι θά έπηρεάσει μέ τις συμβουλές του και θά κατευθύνει σωστά τόν Πρίγκιπα.

Βέβαια, ό άρχηγικός χαρακτήρας του ΠΑΣΟΚ δεν είναι τό μόνο χαρακτηριστικό του - άρχηγικά κόμματα γνώρισε ή Ελλάδα και όλος ό κόσμος(19). Τό άλλο του χαρακτηριστικό είναι ό ποпуλιστικός του χαρακτήρας, κάτω από μία όρισμένη σοσιαλιστική φρασολογία(20), κι αυτόν τόν ποпуλιστικό χαρακτήρα θά προσπαθήσουμε νά προσδιορίσουμε και νά έξηγήσουμε, στα περιορισμένα πλαίσια χώρου πού διαθέτουμε, έλπίζοντας νά επανέλθουμε άλλοτε εύρύτερα πάνω σ' αυτό τό τόσο σημαντικό θέμα του ποпуλισμού(21). Υπάρχουν στοιχεία ποпуλισμού σέ καθεστώτα όπως τό άμερικανικό, του Κεμάλ Άττατούρκ, του Ντέ Γκώλλ ή του Μάο ή του Κάστρο(21). Άλλά χαρακτηριστικά ποпуλιστικά καθεστώτα - μέ σοσιαλιστική ή σοσιαλίζουσα φρασολογία - είναι αυτά πού παρουσιάστηκαν σέ πολλές χώρες τής Λατινικής Άμερικής και άλλες υπανάπτυκτες χώρες (Περόν στην Άργεντινή, Πάξ Έστενσάορο στή Βολιβία, Βελάσκο Άλβαρέντο στό Περού, ή Μεξικανική Έπανάσταση, ό Γκαμάλ Άμπνέλ Νάσερ στην Αίγυπτο, ό Νκρούμα στην Γκάνα, ό Γιούλιους Νιέρερε στην Τανζανία, ό Μπούμεντιέν στην Άλγερία). Τις περισσότερες φορές τά καθεστώτα αυτά διευθύνονται από στρατιωτικούς ή στηρίζονται στό στρατό, πού είναι «προοδευτικός», κι είναι καθεστώτα πατερναλιστικά και αυταρχικά κι όχι ολοκληρωτικά ή φασιστικά. Γενικά, άπορρίπτουν τήν πάλη τών τάξεων και μιλάνε για «σοσιαλισμό όλόκληρου του λαού», θεωρούνται κινήματα και καθεστώτα πολλών κοινωνικών τάξεων (policlasista, λένε οι λατινο-αμερικάνοι συγγραφείς, παίρνοντας τόν όρο από τά ελληνικά). Άντίθετα μέ τό ρωσικό ποпуλισμό, πού στηριζότανε στους άγρότες, ό λατινο-αμερικανικός ποпуλισμός στηρίζεται στις μάζες πού μετακινήθηκαν από τήν ύπαιθρο στις πόλεις.

Τρία είναι τά κύρια χαρακτηριστικά του ποпуλισμού:

- άνταποκρίνεται σέ μία όρισμένη κρίση τής ντόπιας όλιγαρχίας, πού άποτελείται από κομπραντό, δηλ. συνεργάτες τών ξένων κατά μεγάλο μέρος, και πού εκφράζεται τόσο μέ τά συντηρητικά όσο και τά «φιλελεύθερα» κόμματα.

- ζητάει νά κινητοποιήσει τό λαό όλόκληρο ένάντια στην έξωτερική οικονομική έξάρτηση και για έναν έλεγχο τών έγχώριων πλουτοπαραγωγικών πηγών, πού θά τις διαχειριστεί μία κρατική γραφειοκρατία.

- έχει πάντοτε ένα χαρισματικό ήγέτη, πού ζητάει νά εκφράσει, νά καθοδηγήσει και νά γαλθανήσει τό άμορφο, χωρίς δημοκρατική όργάνωση, αλλά μέ τεράστια ένεργητικότητα και ένταση μαζικό κίνημα. Ό λαός κινητοποιείται, έπιστρατεύεται, έκτελεί, ό ήγέτης καθοδηγεί. Κι όμως γίνεται συνεχής άναφορά στις «μάζες», στό «λαό», στό «λαϊκό κίνημα» (22).

Θά επανέλθουμε άλλη φορά στις αναλύσεις πού έχουν γίνει για τις σχέσεις του ρωσικού ποпуλισμού και του τριτοκοσμικού ποпуλισμού μέ τό μαρξισμό, και ιδιαίτερα μέ τήν έκφρασή του από

ΓΙΑΝ ΚΟΤΤ
ΘΕΟΦΑΓΙΑ

δοκίμια για τήν άρχαία τραγώδια
Έξάντας

τό Λένιν και τό Μάο. Ένώ ή έργατική αὐτοδιαχείριση, χωρίς άρχηγούς, ισόθιους προέδρους ή γεν. γραμματεῖς ή «σωτήρες» (δηλ. οτιδήποτε θυμίζει απόλυτους μονάρχες, πού παίρνουν τό «χρίσμα» από τό θεό και γίνονται «χαρισματικοί ήγέτες», μαζί με αντιπροσωπευτικούς θεσμούς, με άνάκληση και τόν άμεσο έλεγχο τών έργαζομένων (Κομμούνα του Παρισίου, θεσμός τών Συμβουλίων), είναι σοσιαλιστική πρακτική, οι λενινιστικές άρχές για τήν όργάνωση του κόμματος, ενός, ενιαίου και πειθαρχημένου στρατιωτικά (με τή γνωστή κριτική της Ρ. Λούξεμπουργκ, του Άντλερ κ.λπ.), άχρήστευσαν τούς θεσμούς της σοσιαλιστικής δημοκρατίας, και δημιούργησαν τήν άποψη ενός κόμματος πού τά ξέρεи όλα, τά κατευθύνει όλα, άποφασίζει ποιο είναι τό «καλό του λαού», κυβερνάει, νομοθετεί, διοικεί, έξουσιάζει, χωρίς νά δέχεται χωρισμό τών έξουσιών ή δημιουργία αντι-έξουσιών, για έλεγχο του πανόχρου κράτους από τήν «πολιτική κοινωνία». Ο ποпулиσμός αντικαθιστά τό σοφά και παντοδύναμο κόμμα με τό σοφά και παντοδύναμο χαρισματικό ήγέτη. «Ο ποпулиσμός, όπως άλλοτε ή άστική επανάσταση, είναι μία άπάντηση σε μία μακροχρόνια κρίση, πού προκαλείται από τήν άλλαγή της κοινωνικής δομής (από τήν ταχεία άνάπτυξη τών παραγωγικών δυνάμεων, κατά τή μαρξιστική όρολογία), και είναι μία άπάντηση σ' αυτό πού περιμένουν οι άγροτικές μάζες ή αὐτοί πού μετακινήθηκαν προς τις πόλεις, και πού έχοντας χάσει τά παραδοσιακά πλαίσια σκέψης, εργασίας και κουλτούρας, ζήτανε νά τοποθετηθουνε μέσα στις καινούριες παραγωγικές σχέσεις, τών όποιων άποκτανε συνειδηση σιγά-σιγά. Στις σχέσεις με τό έξωτερικό, ο ποпулиσμός αντί νά μειώσει τις αντιθέσεις, όπως κάνει στο έσωτερικό, έχει τήν τάση νά τις υπερβάλλει. Καταλαβαίνει πολύ άσχημα τή διεθνοποίηση της οικονομικής ζωής και καλ-λιεργει τήν αὐταπάτη νά σπάσει με τή δύναμη τήν έξάρτηση σε σχέση με μία χώρα ή με ένα μπλόκ. Και έξαντλείται, περισπάται σε μία έξωπραγματική προσπάθεια. Ένώ ή βία έδώ είναι άχρηστη και θάπρεπε νά προσπαθήσει νά τοποθετηθεί όσο γίνεται καλύτερα στο πλέγμα τών διεθνών οικονομικών, διπλωματικών, πολιτιστικών σχέσεων, πού άποτελούνε τή δομή της σύγχρονης διεθνούς κοινωνίας, καπιταλιστικής ή μετα- καπιταλιστικής»⁽²³⁾.

Έπίλογος: οι άμεσες πολιτικές επιλογές

Έχω πλήρη συνειδηση τών άτελειών και έλλείψεων της πιό πάνω άνάλυσης, πού πρέπει νά συμπληρωθεί και νά επεκταθεί⁽²⁴⁾. Στην άνάλυσή μας άφήσαμε, θέβαια, έξω τή βασίλοχουντική φασίζουσα άκροδεξιά και τό «Κόμμα τών Νεοφιλελευθέρων» με τά πολυτελή γραφεία και τις πανάκριβες άφισοκολλησεις. Θεωρούμε πολύ σωστά αυτά πού έγραψε ο Μ. Νικολινάκος στο άρθρο του γι' αυτά τά δύο «κόμματα», όπως θεωρούμε, από τήν άλλη πλευρά, έξοχη τήν άνάλυσή του για τούς άριστεριστές. Τό φαινόμενο της «Νέας Δημοκρατίας», στην προσπάθεια του Κ. Καραμανλή νά τή μετατρέψει σ' ένα σύγχρονο οργανωμένο συντηρητικό κόμμα, κατά τό πρότυπο τών μεγάλων συντηρητικών εύρωπαϊκών κομμάτων, άξίζει ν' άπασχολήσει σοβαρότερα τούς πολιτειολόγους. Η ΕΔΗΚ περνάει μία «κρίση ταυτότητας», πού θά όξυνθεί μετά τις εκλογές, αλλά πού θά όδηγήσει στο ιδεολογικό της ξεκαθάρισμα, επιτυγχάνοντας ή όχι τό σοσιαλ-δημοκρατικό της μετασχηματισμό ή διατηρώντας την σαν προοδευτικό άστικό κόμμα. Διαθέτει πάντως αξιόλογα στελέχη και κατάρτισε συνδυασμούς με μία κάποια ποιότητα (άλλά και μερικούς με παλαιοφιλελεύθερη νοοτροπία κομματάρχες). Τό ΚΚΕ έξ., πού σωστά περιέγραψε στο άρθρο του ο Μ. Νικολινάκος, αντιπροσωπεύει όλη τή θεολογική άρτηριοσκήλωση, πού έφερε στο μαρξισμό ο σταλινισμός, κι όλη τή λέπρα του ολοκληρωτισμού, πού επέβαλαν στην ΕΣΣΔ (κι αὐτή επέβαλε στις «λαϊκές δημοκρατίες») οι λενινιστικές άρχές όργάνωσης του ενιαίου κόμματος, και οι ιστορικές συνθήκες «οικοδόμησης του σοσιαλισμού» σε μία υπανάπτυκτη χώρα. Τό καλύτερο αντίδοτο για τή νεολαία πού έπηρεάζει (τά μεγαλύτερης ηλικίας μέλη του είναι «παλαιοημερολογίτες», τυφλά και κουφά) είναι... ν' ανακαλύψουν τό μαρξισμό, τήν ιστορία του έργατικού κινήματος πριν από τό 1917 και μετά τό 1917, γραμμένη όχι από νεο-σταλινικούς άγιογράφους και ύμνητες της «όρθοδοξίας» — τήν ιστορία του σοσιαλισμού και τών σοσιαλιστικών ιδεών, τό σύγχρονο σοσιαλιστικό προβληματισμό στη Δυτ. Εύρώπη, τή σύγχρονη ελληνική ιστορία. Δέν υπάρχει βασική όδός για τή γνώση», έλεγε ο Μάρξ, πού περιφρονούσε τήν άγνοια και τήν άγραμματοσύνη.

Σύμφωνα με τήν πιό πάνω άνάλυση, ή εκλογική έπιλογή αὐτών πού άποθλέπουν στο σοσιαλιστικό μετασχηματισμό της ελληνικής κοινωνίας, μπαίνει άνάμεσα στη «Συμμαχία τών Άριστερων και Προοδευτικών Δυνάμεων» και τό ΠΑΣΟΚ. Η «Συμμαχία» είναι έτε-

ρόκλητος συνασπισμός πού περιλαμβάνει εύρωκομμουνιστές, σοσιαλ-δημοκράτες, άριστερο-σοσιαλιστές, ανθρωπιστικο-σοσιαλιστές και προοδευτικούς χριστιανούς: έτερόκλητα, αλλά με ιδεώδες και με κατεύθυνση πού συγκλίνουν, με άμοιβαίες παραχωρήσεις και με διάλογο, πού τούς βοηθάει όλους νά γίνουν καλύτεροι, με δυνατότητα κριτικής, χωρίς χαρισματική ήγεσία στο κεφάλι τους, με απόλυτη πεποίθηση ότι μόνο μέσα από τούς δημοκρατικούς θεσμούς και τις δημοκρατικές διαδικασίες θά γίνει μακροχρόνια τό πέραςμα στο σοσιαλισμό — πού δέν είναι σαλταδόρικο, δημαγωγικό και όπορτουνιστικό ιδανικό. Από τήν άλλη μεριά, τό ποпуλιστικό ΠΑΣΟΚ, με τή χαρισματική ήγεσία και τή σοσιαλίζουσα φρασσεολογία, μία χαμένη ήδη από τό 1975 τεράστια εύκαιρία για τή δημιουργία στη χώρα μας ενός σοβαρού, δημοκρατικά όργανωμένου⁽²⁵⁾, σοσιαλιστικού κινήματος. Η έπιλογή είναι νομιζόμενο ξεκάθαρο, κι είναι διαφορετική από αὐτήν πού υποδείχνει ο Μ. Νικολινάκος στο άρθρο του της 29/10/77, αλλά σύμφωνα με τό άρθρο του της 25/1/75.

Έπίλογος στον Έπίλογο: Ο Μ. Νικολινάκος τελειώνει τό άρθρο του με μία μικρή διατριβή για τό ρόλο τών διανοομένων. Συμφωνώ σ' όσα γράφει για τό συμβιβασμό και τόνο όπορτουνισμό, πού πέρα από άτομικές ήθικές έννοιες, είναι κι έννοιες πολιτικές, πού θά κριθουνε στην πολιτική πρακτική. Οι σχέσεις τών διανοομένων με τήν έξουσία, με τήν επανάσταση (άστική, σοσιαλιστική, έθνικο-απελευθερωτική), ή πολιτική τους ένταξη, είναι ένα πρόσ-βλημα τεράστιο, πού άξίζει νά μας άπασχολήσει άλλοτε⁽²⁶⁾. Ο διανοούμενος, ο έπιστήμονας, είναι αὐτός πού άσκει άνελέτητη κριτική, αὐτός πού λέει όχι: δέν είναι ούτε λακές, ούτε υπάλληλος, ούτε μυστικοσύμβουλος, ούτε μπουφάνος του Πρίγκιπα. Δέν άφήνεται ποτέ στα χέρια ενός άρχηγού, πού παίρνει άνεξέλεγκτα τις άποφάσεις. Είναι άμφισβητίας της προσωπικής ή της τυραννικής έξουσίας. Δέν δέχεται, όχι μόνο τις ολοκληρωτικές δομές, αλλά ακόμα και τις πατερναλιστικές-αὐταρχικές δομές, και όταν παρουσιάζονται για τό «καλό του λαού», τών «μαζών», του «λαϊκού κινήματος», ή όταν εκφράζουν δήθεν τήν «έννοια της ιστορίας». Αὐτή τήν «έννοια της ιστορίας», πού είναι ένα άνυπόφορο ολοκληρωτικό στοιχείο ενός όρισμένου μαρξισμού, και στο όνομα της όποιας όλα τά Γκουλάγκ είναι δυνατό.

Όταν βλέπει κανείς τί έγινε με τούς περίφημους «σκουπιδονε-νεκέδες της ιστορίας», με τούς όποιους όρισμένοι «μαρξιστές» άπειλούσαν τούς αντιπάλους τους και τούς «σχισματικούς», δέν μπορεί παρά νά χαμογελάσει με τήν πρόσκληση του Μ. Νικολινάκου — στην τελευταία φράση του άρθρου του — νά έμφανιστουμε στο δικαστήριο της Ιστορίας. Θά γίνει αὐτό άναγκαστικά — μία κι ο άνθρωπος είναι τό ζώο πού έχει ιστορία και ιστορική μνήμη, σαν «πολιτικό ζώο» πού έλεγε ο Άριστοτέλης — αλλά θά είναι πιά πολύ άργά. Η «ύστατη δικαίωση της Ιστορίας» δέν είναι τελικά ή θεολογική εικόνα της Δευτέρας Παρουσίας, δέν είναι μεσαιωνική;

Σημειώσεις:

(1) Όπως π.χ. τά δύο άρθρα του Φ. Βεγλερ στο «Βήμα» της 9/10/77 και 11/10/77.

(2) Παράδειγμα τό άρθρο του Κ. Νικολάου με τό ύπότιτλο «Οι πολιτικές δυνάμεις σ' αυτές τις εκλογές», στην «Έλευθεροτυπία» της 18/10/77, γεμάτο άνακρίβειες και παραποιήσεις, ανεπίτρεπτες για τή δημοσιογραφική δεοντολογία.

(3) Σε καλύτερο άρθρο του στο «Βήμα» της 21/2/76 άμφισβήτησε τό «εί- ρηνικό πέραςμα στο σοσιαλισμό». Τού άπάντησε έξοχα στο «Βήμα» της 21/4/76 ο Τ. Σαλκινζόγλου και με δνό σημαντικά άρθρα στην «Αύγή» της 25/4/76 και 28/4/76 ο Ξ. Γιαταγάνας.

(4) Παραλήπτης όλων αὐτών είναι και ο στρατός, μία και σε τελική άνά- λυση τό πρόβλημα της έξουσίας είναι τό «ποιός έχει τά όπλα».

(5) Βλ. Barrington-Moore Jr., «The Social Origins of Dictatorship and Democracy», όλους τούς άμερικανούς πολιτειολόγους, τόν Burdeau, τόν Duverger, τόν Sartori κ.λπ.

(6) Βλ. για τις σχέσεις καπιταλισμού και δημοκρατίας, G. Therborn, «Capital and Suffrage», New Left Review, No 103, May-June 1977.

(7) Μία από τις καλύτερες αναλύσεις είναι αὐτή του Πουλαντζά, στο δι-όλλιο του «Πολιτική Έξουσία και Κοινωνικές Τάξεις».

(8) Πολλά σημαντικά διβλία εκδόθηκαν τά τρία αὐτά τελευταία χρόνια (Α. Κέδρος, D. Eudes, H. Richter, Θ. Χατζής, Α. Έλεφάντης, Κ. Τσουκαλάς, Σ. Θεοδωρόπουλος, Μανούσάκας κ.λπ.) και, θέβαια, πολλά σημαντικά και άποκαλυπτικά άρθρα γράφθηκαν στο «Αντί».

(9) Βλ. Κ. Τσουκαλάς «Η Έλληνική Τραγωδία».

(10) Βλ. H. Richter στο «Αντί» και J. Meynaud «Οι Πολιτικές Δυνάμεις στην Έλλάδα».

(11) Για τήν ιστορία αναφέρω ότι τό μόνο προ-δικτατορικό κείμενο, άπ' όσο ξέρω, του Α. Παπανδρόου πού μιλάει για όργάνωση κομμάτων, είναι ο χαιρετισμός του στη δημόσια συγκέντρωση του όμίλου «Αλέξανδρος Πατα- ναστασίον», στις 17/4/67, με θέμα «Η όργάνωση τών κομμάτων στην

της δημοκρατίας». Τό χαιρετισμό αυτό έγραψε ο Τ. Κύρκος, πού προέδρευε στη συζήτηση, κι ένέκρινε τηλεφωνικά ο Α. Παπανδρέου!

(12) Ο Μ. Νικολινάκος, πού έγραψε ένα σημαντικό διβλίό γιά τήν αντιδικτατορική αντίσταση, άς δει τίς άποκαλύψεις του Μ. Θεοδωράκη, σέ άνύποπο χρόνο, στό «Τετράδιό της Δημοκρατίας», του Γενάρη-Φλεβάρη 1973, γιά τό ναυάγιο. συγχρότης του ΕΑΣ (Έθνικού Αντιστασιακού Συμβουλίου).

(13) Είναι γνωστές οι επαφές ΚΚΕ ές. καί ΠΑΣΟΚ μέ έλλειδες συνεργασίας, οι τάσεις στην ΕΔΑ γιά συνεργασία μέ τήν ΕΔΗΚ, οι άπόψεις στη «Σοσιαλιστική Πορεία» γιά ίση άπόσταση άπέναντι στά δύο ΚΚ, οι συνέπειες του έπεισοδίου Δ. Τσάτσου-Μήνη, κ.λ.π.

(14) Άποφεύγει έτσι τήν «δόδο» του καλού μας Α. Χριστοδουλίδη στό άρθρο του «Η Πρώτη Συνδιάσκεψη του ΠΑΣΟΚ», στό «Αντί», Νο 76, της 23/7/77, δπου δέν αναφέρεται καθόλου τό όνομα του Α. Παπανδρέου! Έκτός κι άν περιγράφει κάποια φανταστική συνδιάσκεψη, μέ ιδέες δημοκρατικές συνθήκες, χωρίς Α. Παπανδρέου. Μαύρο χιούμορ;

(15) Άπό ένα φοιτητή, στέλεχος (έμμοθο) της ΠΑΣΠ, πού διώχτηκε έφέτος τό Μάιο μέ άλλους πολλούς, άκουσα τό καλοκαίρι στό Μαύρα Λιβάρι της Κορινθίας πού παραθέριζα (καί παραθέριζε), τίς μεθόδους πού χρησιμοποιήθηκαν γι' αυτή τήν εκδίωξη. Μήπως μπορεί ο Μ. Νικολινάκος νά μάς εξηγήσει τή σχέση έχουν αυτά μέ τό σοσιαλισμό; Η νά έρευνήσει τό θέμα, λόγω ειδικότητας, ο ύποψήφιος βουλευτής Έπικρατείας του ΠΑΣΟΚ, Σ. Πλασκοδότης;

(16) Άς μου έπιτραπεί, έτσι, νά δηλώσω δημόσια ότι θρίσκα τουλάχιστον άποτα δσα ή «Σοσιαλιστική Πορεία» έγραψε στό φύλλο της 105 της 8-4/10/77, γιά τό «πολιτικό ήθος» του Μ. Νικολινάκου. Μόνον αυτοί δέν είχαν τό δικαίωμα νά γράψουν κάτι τέτοιο, μέ άφορμή τήν προσχώρηση του Μ. Νικολινάκου στό ΠΑΣΟΚ. Γιατί δέν άκουσα ποτέ κανέναν άπ' αυτούς νά κάνει δημόσια άντοκρατική γιά τήν προσχώρησή τους στό ΠΑΣΟΚ άλλοτε. Έκτός άπό έναν: τό Σάκη Καραγιώργα, στόν όποιο εκφράζω τό σεβασμό μου καί τήν εκτίμησή μου.

(17) Άς μου έπιτραπεί νά παρατηρήσω πάνω στη φράση του Μ. Νικολινάκου, σ' άλλο μέρος αυτού του άρθρου, «Ο Θεοδωράκης μάλιστα είχε ταχτεί άνοιχτά γιά τή λύση Καραμανλή», ότι ο Θεοδωράκης στην πρώτη του συνέντευξη τύπου στό Hotel d' Orsay στό Παρίσι είπε ότι ο ένδοξος άρχηγός της ένωμένης αντίστασης είναι ο Α. Παπανδρέου (δπως θά θυμούνται οι παρόντες). Τί συνέδει στό μεταξύ; Άς διαβάσει ο Μ. Νικολινάκος τό «Τετράδιό της Δημοκρατίας», δ.π.

(18) Βλ. τήν άνάλυση του 2ου κεφαλαίου του 2ου μέρους του διβλίου του R.G. Schwartzberg, «Sociologie Politique», Monchretien, 1974.

(19) Ο πρώτος πού κατάδειξε τόν ποπουλιστικό χαρακτήρα του ΠΑΣΟΚ είναι ο Α. Φιλίππτος, τόν Απρίλιο 1975, στην έπιστολή παραιτήσεώς του άπό μέλος της Κ.Ε. του ΠΑΣΟΚ.

(20) Βλ. G. Ionescu and E. Gelineu, «Populism, its meanings and national characteristics» ed. Weifenfeld and Nicholson, London, 1969, καί Α. Van Niekkerk, «Populism and political development in Latin America», Rotterdam Univ. Press, 1974. Έπίσης τό άρθρο της J. Welt Smith «Intellectuals and populism», στό περιοδικό World-View, N. York, October 1972.

(21) Γιά τόν ποπουλισμό στό παγκόσμιο εργατικό κίνημα μετά τήν Όκτωβριανή Έπανάσταση βλ. τό διβλίό του Τζ. Λυτχάιμ «Σύντομη Παγκόσμια Ιστορία του Σοσιαλισμού» (έκδ. Γλάρος, Αθήνα 1975), όυστυχώς πολύ κακά μεταφρασμένο, καί μέ περικοπή τών διβλιογραφικών παραπομπών.

(22) Βλ. R. Bosc, «Un enfant perdu de la science politique: le populisme» στό περιοδικό «Projet», Juin 1975.

(23) «Projet», δ.π.

(24) Κάνω έκκληση στους πολιτειολόγους της «Πολιτικής Έταιρείας», πού όργάνωσαν έφέτος τό Πάσχα τήν ένδιαφέρουσα δημόσια συζήτηση γιά τά κόμματα, πού ευτυχώς μεταφέρθηκε καί στό «Αντί» της 15/10, νά όργανώσουν σειρά άπό έρευνες καί δημόσιες συζητήσεις πάνω στό θέμα πού τίγονται σ' αυτό έδώ τό άρθρο, πιάνοντας πρίν, κατά τήν προεκλογική περίοδο, μέ τό μαγνητόφωνο τίς άπόψεις τών «άπλων ψηφοφόρων», αυτών πού έμειναν παλαμακιστές, χωρίς νά γίνουν πολίτες.

(25) Οι όπαδοί του ΠΑΣΟΚ είναι οι μόνοι πού λένε άνοιχτά ότι «δέν μάς χρειάζεται δημοκρατική όργάνωση», ένώ τά μέλη όλων τών άλλων κομμάτων προσπαθούν ν' άποδείξουν ότι τό κόμμα τους λειτουργεί δημοκρατικά. Είναι κάτι πού μου έκανε ιδιαίτερη έντύπωση, μιλώντας μέ μέλη του ΠΑΣΟΚ στην ύπαιθρο, φέτος τό καλοκαίρι.

(26) Βλ. τό διβλίό του Μ. Löwy «Pour une sociologie des intellectuels révolutionnaires», P.U.F. Paris 1976. (Πρόκειται γιά διδακτορική διατριβή πάνω στην πολιτική εξέλιξη του G. Lucacs).

● Πάνω στό ίδιο θέμα, ο δικηγόρος Φώτης Χατζής (Αθήνα) μάς γράφει:

Άγαπητό «Αντί»

Σου εκφράζω κατ' άρχήν τήν εκτίμησή μου γιά τή δουλειά πού κάνεις στό χώρο της άριστεράς. Πολλά θά μπορώσα νά πώ, γιά νά μήν κουράζω όμως, δίνω μία εύχη: «συνέχισε».

Στό τελευταίο σου τεύχος ύπ' άρ. 83 (Σάββατο 29/10/77), δημοσιεύεις ένα κείμενο του Μάριου Νικολινάκου, «Τό λαϊκό κίνημα μπροστά στις εκλογές καί μία προσωπική περίπτωση».

Ο Μ.Ν. προσπαθεί νά «αιτιολογήσει» (είδος δημόσιας άντοκρατικής;) τή μεταπήδησή του άπό ένα πολιτικό σχήμα σ' άλλο. Δικαίωμα του. Δέν νομίζω όμως ότι ή συλλογιστική πού ακολουθεί είναι ή σωστή.

Άναφερόμενος στό ΠΑ.ΣΟ.Κ. (σελ. 46) χρησιμοποιεί άπίθανα λεκτικά σχήματα, θερμπαλισμούς καί άφηρημένες έννοιες χωρίς νά αιτιολογεί. «Τά συνθήματα γιά έθνική άνεξαρτησία, λαϊκή κυριαρχία καί κοινωνική άπελευθέρωση είναι αυτά πού διαμορφώνουν τήν πολιτική συνείδηση στις μάζες...» (Άντιγραφή).

Πώς λέει ο Μ.Ν. τέτοια πράγματα; Άπό πότε τά συνθήματα (δποια κι άν είναι αυτά) διαμορφώνουν πολιτική συνείδηση στις μάζες; Καί άν συμβαίνει αυτό, τότε τί ρόλο παίζει ή συνείδητοποίηση της θέσης της μάζας, ή έπίγνωση της ιστορικής στιγμής καί τέλος - τέλος ή ταξική τους

δομή; Η ιδεολογική προετοιμασία καί ή διαλεκτική (γιά τό ξεπέραςμα όλων τών δυσκολιών) πού έντάσσονται;

Η άναφορά: στην «προσωπικότητα του Άνδρέα Παπανδρέου είναι εκείνη πού δίνει (στό ΠΑ.ΣΟ.Κ.) τόν κύριο χαρακτήρα του» (άντιγραφή άπό τό άρθρο), φανερώνει τήν έπίγνωση του Μ.Ν. γιά τό ποιός άσκει «έξουσία» στό χώρο του ΠΑ.ΣΟ.Κ. Δύο γραμμές όμως παρακάτω άναφέρει τό έξωπραγματικό, «...πώς οι δημοκρατικές διαδικασίες της δόσης βρίσκονται σέ εξέλιξη, χαρακτηρίζονται άπό μία πλατιά δυναμική...», άρκει θέβαια νά μή αντιβαίνουν στις «έντολές» του Α.Π. (Βλέπε διαγραφές).

Αυτή ή θερμπαλιστική συλλογιστική του Μ.Ν. άπέχει πολύ άπό τίς άλλες δουλειές του. Οι αιτιολογίες του γιά τή μετατόπιση του είναι θέμα καθαρά δικό του, της πολιτικής του συνείδησης.

Σέ καμία περίπτωση όμως δέν έπιτρέπεται νά κάνει αξιολογήσεις του είδους αυτού, ούτε καί νά δίνει άφορισμούς γιά τά άλλα κόμματα της άριστεράς.

Τό θέμα της «άλλαγής» δέν είναι θέμα μονοπώλησης άπό τό ΠΑ.ΣΟ.Κ. Είναι θέμα πού άφορά όλη τήν άριστερά.

Μέ μιλική εκτίμηση
Φ. Χατζής

Υ.Γ. Άν χρειαστεί επανέρχομαι στην κριτική του Μ.Ν. γιά τά άλλα κόμματα.

Κάλλιο πέντε καί στό χέρι
παρά δέκα καί καρτέρι

... Τώρα πιά δέν ύπάρχει καρτέρι: μέ τό «ΑΝΤΙ» στό χέρι καί 10% καί 20% έκπτωση σέ δίσκους καί κασέτες!

Χάρητος 38 στό Κολωνάκι
Μόνιμη έκθεση δίσκων

Μιά «είδική προσφορά» ενός είδικού
μαγαζιού

ΘΟΥΡΙΟΣ

**ΚΕΝΤΡΙΚΟ όργανο του
'ΡΗΓΑ ΦΕΡΑΙΟΥ'**

ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ ΚΑΙ Η ΜΕΤΑΒΑΣΗ ΣΤΟ ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟ

Τό κείμενο της συνέντευξης του ΝΙΚΟΥ ΠΟΥΛΑΝΤΖΑ μέ τόν HENRI WEBER δημοσιεύτηκε στό τεύχος Σεπτεμβρίου τού περιοδικού CRITIQUE COMMUNISTE. Στό «ANTI» δημοσιεύεται τό μεγαλύτερο μέρος αυτής της συνέντευξης, μέ μετάφραση - επιμέλεια της Τζούλιας Τσακίρη.

Β' ΜΕΡΟΣ

WEBER: Σχετικά μ' αυτό τό θέμα. Πιστεύω ότι αυτή ή δημοκρατία μπορεί νά σχηματισθῇ στήν ἐντέλεια. Δέν ἔχει ἀνάγκη νά μοιάζει μ' αὐτά τά πανηγύρια πού γνωρίζαμε στή διάρκεια τού φοιτητικοῦ κινήματος· εἶναι σαφές ὅτι ή λεγόμενη ἡμεση δημοκρατία μπορεί νά γίνεῖ τελείως ἀντιδημοκρατική καί γελοία ἂν περιοριστεῖ στή δημοκρατία τῶν «συνελεύσεων». Ἀλλά μπορεί ἐπίσης καί ν' ἀποκτήσει ἕνα τέλειον σχῆμα. Ἐκεῖνο πού μοῦ φαίνεται πολύ σημαντικό εἶναι ἡ ἀναπροσαρμογή τῆς πολιτικῆς δραστηριότητος μέσα σέ συνεργατικές πραγματικές καί ὄχι σέ τυπικά σπινθηρίσματα, ὅπως αὐτά τῶν περιφερειῶν κ.τ.λ. Τό ἀνακλιτό θά πρέπει νά λαμβάνει μέσα σέ ὀρθολογιστικά ὅρια. Τό πρόβλημα δέν εἶναι νά μάθουμε ἂν εἴμαστε ὑπέρ ἢ κατά τῆς ἀντιπροσωπευτικῆς δημοκρατίας· στίς σήγχρονες κοινωνίες ὅλες οἱ δημοκρατίες εἶναι ἀντιπροσωπευτικές. Τό πρόβλημα εἶναι νά μάθουμε ἂν ἡ μορφή τῆς ἀντιπροσωπείας εἶναι μιά ἐγκατάλειψη τῆς ἐξουσίας ἢ μιά πραγματική ἀνάθεση τῆς ἐξουσίας μέ δυνατότητες ἐλέγχου. Πιστεύω ὅτι οἱ μορφές δημοκρατίας πού μᾶς ἔχει κληροδοτήσει ἡ ἀστική παρὰδοση καταλήγουν σέ ἐγκατάλειψη τῆς ἐξουσίας, στήν παρὰδοση τῆς ἐξουσίας στούς εἰδικούς γιά μιά μεγάλη περίοδο καί τήν πλήρη ἀδιαφορία στό διάστημα μεταξύ τῶν ἐκλογῶν. Ὅσοι ἐνδιαφέρονται γιά τήν πολιτική πρέπει νά ἔχουν τήν ἐντύπωση ὅτι ἐπηρεάζουν τίς ἀποφάσεις πού τοῖς ἀφοροῦν· γιά νά τίς ἐπηρεάσουν πρέπει νά δημιουργήσουν ἕνα συλλογικό ὄργανο. Τό ξεχωριστό ἔργο ὅπως τό ἀντιλαμβάνεται ἡ ἀστική τάξη, ἀποσύρεται μέσα στή σφαῖρα τῆς ἰδιωτικῆς τῶν ζωῆς καί κάθε ἐπτά χρόνια ἐκφοράζει τήν ἀπογοήτευση ἢ τήν ἱκανοποίησή του. Αὐτό εἶναι τό πρόβλημα γιά μᾶς. Οἱ ἄνθρωποι πρέπει νά ἔχουν τή δυνατότητα νά παρακολουθοῦν ἀπό κοντά τίς ὑποθέσεις τους καί γι' αὐτό εἶναι ἀπαραίτητη ἡ μείωση τῶν ὥρων ἐργασίας, ὥστε νά ἔχουν χρόνο πού θά ἀφιερῶσουν στή διαχείριση τῆς ἐταιρείας τους, τῆς οἰκονομίας καί τῆς κοινωνίας.

Ἐσύ λές· τό κοινοβούλιο πρέπει ν' ἀλλάξει κ.λπ. Πρέπει νά γίνεῖ σαφές πῶς θ' ἀλλάξει. Τό σύστημα τού δουλεντή πού ἐκλέγεται κάθε πέντε χρόνια σέ μιά μεγάλη περιφέρεια, ἕνα σύστημα πού δημιουργεῖ ἐνδοϊκές συνθήκες γιά τήν αὐτονομία τῶν ἐκλεγμένων σέ σχέση μέ τοῖς ψηφοφόρους των, εἶναι αὐτό πού πρέπει νά καταργηθῇ. Αὐτό συνεπάγεται ὅπωςδήποτε ἕνα ἄλλο θεσμικό σύστημα.

ΠΟΥΛΑΝΤΖΑΣ: Ὅταν λέμε ὅτι πρέπει νά ὑπάρχει συνδυασμός ἀνάμεσα στούς τύπους τῆς ἀντιπροσωπευτικῆς ἢ ἐκείνους τῆς ἡμεσης δημοκρατίας, αὐτό σημαίνει δέβαια ὅτι δέν θέλουμε νά ἐπαναλάβουμε ἄλλα νά ξεπεράσουμε τό ὑπάρχον δημοκρατικό σύστημα, ὅτι θέλουμε νά ξεπεράσουμε τόν ολοκληρωτικό διαχωρισμό ἀνάμεσα σέ μιά κάστα ἐπαγγελματιῶν πολιτικῶν καί τό ὑπόλοιπο τού πληθυσμοῦ.

Ἡ διάδοση τῆς δημοκρατίας, ὁ πολλαπλασιασμός τῶν ἀποφασιστικῶν φορέων, δημιουργοῦν πράγματι τό πρόβλημα τῆς συγκέντρωσης, τῆς ἡγεσίας. Καί τότε πρέπει νά διαλέξουμε· εἴτε τό ἐπαναστατικό κόμμα ἢ τό συνασπισμό τῶν κομμάτων τῆς ἀριστερᾶς κάτω ἀπό τήν ἡγεμονία του. Ἀλλά ὅλοι εἴμαστε σύμφωνοι ὅτι τέτοιο κόμμα δέν ὑπάρχει. Τό μόνο πού θά μπορούσε σήμερα νά ἀναλάβει ἕνα τέτοιο ρόλο εἶναι τό ΚΚ καί τότε ξέρουμε πού θά καταλήξει (καί χωρίς νά πούμε ὅτι ὅταν ἀνατεθεῖ αὐτός ὁ ρόλος στό κόμμα εἶναι σάν ν' ἀνοίγεται ὁ δρόμος γιά τό μοναδικό κόμμα, καί ὅταν ἕνα «ιδανικό» κόμμα γίνεῖ μοναδικό θά καταλήξει ὅπωςδήποτε στό σταλινισμό). Εἴτε τό κοινοβούλιο πού θά ἐκλεγεί μέ μυστική καί καθολική ψηφοφορία. Ἐγώ βλέπω μόνο αὐτή τήν ἐναλλακτική λύση. Ὅταν λείπει τό κόμμα, τό ρόλο τού συγκεντρωτισμοῦ δέν μπορεί νά τόν παίξει μόνο ἡ γενική συνέλευση τῶν σοβιέτ. Πουθενά δέν ἔγινε αὐτό. Κι αὐτό ἔγινε καί τέτοιο γιά λίγο καιρό στή Ρωσία, στήν Κίνα αὐτό ἦταν γιατί «τό» κόμμα λειτουργοῦσε συγκεντρωτικά, μέ τίς παραπέρα συνέπειες πού γνωρίζουμε.

Πρέπει ὅμως ν' ἀποφασίσουμε κάποια μέρα νά ἀναγνωρίσουμε ἕνα γεγονός· τόν πολύπλοκο χαρακτήρα τῶν σημερινῶν οἰκονομικῶν εὐθηνῶν τού Κράτους, πού θά πολλαπλασιαστοῦν κατά τό σοσιαλισμό. Φοβᾶμαι ὅτι ξεφεύγουμε ἀπό τήν ἡγεσία τού μοναδικοῦ κόμματος γιά νά ξαναβρούμε στή διακριτική σαγήνη τού τεχνοκρατικοῦ δεσποτισμοῦ. Εἶναι παράξενο πού ὅλοι οἱ ἡγέτες τού σοσιαλιστικοῦ κόμματος ὑποστηρίζουν τήν αὐτοδιαχείριση! Αὐτό σημαίνει ὅτι οἱ ἄνθρωποι φλυαροῦν καί μετά οἱ ἐμπειρογνώμονες ἀναλαμβάνουν τίς οἰκονομικές εὐθύνες τού Κράτους.

Κι ἔπειτα ὑπάρχει ἡ συγκεκριμένη κατάσταση στή σημερινή Γαλλία. Ἐσύ κι ἐγώ μιλάμε γιά τό πρότυπο τῆς ἰδανικῆς δημοκρατίας. Ξεχάσαμε ὅτι βρισκόμαστε μπροστά σέ μιά συγκεκριμένη κατάσταση στή Γαλλία· τό κοινό πρόγραμμα καί τήν πιθανή νίκη τῆς Ἐνωμένης Ἀριστερᾶς. Μπροστά σ' αὐτό ἡ πρέπει νά σκεφτοῦμε ὅτι δέν ἔχουμε νά περιμένουμε τίποτα ἀπό τό κοινό πρόγραμμα, ὅτι ἡ ἀριστερά στήν ἐξουσία θά ὁδηγήσει στή σοσιαλδημοκρατία, ἢ ἀκόμα ὅτι ἀναναζητᾶ μιά νέα μορφή ἀπολυταρχισμοῦ πού μόνο οἱ συγκεντρωμένες ἀντιεξουσίες τῆς δάσης μποροῦν νά ἀντισταθμίσουν. καί ἐπομένως ἡ μόνη ἐλπίδα γιά μᾶς εἶναι νά πάρει γρήγορα τήν κυδέρνηση γιά νά καταλάβουν οἱ μάζες τί εἶναι ὁ ρεφορμισμός καί νά τόν ἀπορρίψουν...

Ἡ ἀνάλυσή μου εἶναι διαφορετική· ἢ θά γίνεῖ μιά ἐκπληκτική κινητοποίηση στή δάση ἢ δέ θά γίνεῖ τίποτα. Ἄν δέν γίνεῖ εἴμαστε χαμένοι ἔτσι κι ἄλλως· θά ζήσουμε μιά νέα σοσιαλδημοκρατική ἐμπειρία ὅπως καί μέ τόν Ἀλλιέντε, ὅπου μέ τό 30% ἡ λαϊκή Ἐνότητα κέρδισε ταχυδακτυλουργικά τίς ἐκλογές! Ἄν λοιπόν γίνεῖ μιά μαζική κινητοποίηση ὑπάρχει κάποια ἐλπίδα. Ἀλλά τότε θά δημιουργηθεῖ μιά πολύ σαφής κατάσταση. Ὅλοι, ἐμεῖς καί ἡ ἀριστερά θά ἀσχοῦμε τήν ἐξουσία. Δέν λέω ἐμεῖς ἀντιμέτωποι μέ τήν ἀριστερά, γιατί θά ὑπάρχουν δύο στρατόπεδα καί μεῖς εἴτε τό θέλουμε εἴτε ὄχι θά εἴμαστε μέσα στό χώρο τῆς ἀριστερᾶς.

Θά βρισκόμαστε τότε σέ μιά κατάσταση πού θά χαρακτηρίζεται ἀπό μιά κρίση, ἀλλά πού δέν εἶναι ἐπαναστατική κρίση· ἡ ἀριστερά στήν ἐξουσία μ' ἕνα πρόγραμμα πολύ πιο ριζοσπαστικό ἀπό ὅσα ἔγιναν ποτέ στήν Ἰταλία· ἀναγκασμένη νά τό ἐφαρμόσει, πράγμα πού εἶναι πολύ ἐνοχλητικό γιά μερικά συνστατικά της· ἡ ἀριστερά πού βάζει τίς βάσεις γιά ἕναν ἐκδημοκρατισμό τού Κράτους σέ ἀντιπαράθεση μέ μιά τεράστια λαϊκή κινητοποίηση πού χυτεύει σχήματα ἡμεσης δημοκρατίας

της βάσης... 'Αλλά και μία άριστερά που ταυτόχρονα περιορίζεται στις προδιαγραφές του κοινού προγράμματος. Τότε το πραγματικό πρόβλημα είναι πώς να προχωρήσει βαθύτερα αϊτή ή διαδικασία. Μέσα σ' αυτό το πλαίσιο αναφοράς μου φαίνεται άπίθανη ή προοπτική συγκεντρωτισμού της εργατικής αντιεξουσίας από εργοστασιακό συμβούλιο σε άλλο εργοστασιακό συμβούλιο, από επιτροπή στρατιωτών σε άλλη επιτροπή στρατιωτών.

'Επίσης πρέπει να σου πω ότι αυτό μου φαίνεται εξαιρετικά επικίνδυνο. 'Ετσι ανοίγει ο δρόμος για την πλήρη παλινόρθωση της άστικής τάξης, που δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι παραμένει ενεργός πρωταγωνιστής της διαδικασίας.

Τί να κάνουμε λοιπόν; Πώς να οδηγήσουμε την άριστερά στην ουσιαστική εφαρμογή του εκδημοκρατισμού του Κράτους, στο συνδυασμό της θεσμικής της εξουσίας με τις νέες μορφές άμεσης δημοκρατίας; 'Εδώ είναι το πρόβλημα. Καί φυσικά δέ λύνεται με όμιχλώδεις δρους όπως οι «πραγματικές συνεργατικές δουλειές», που είναι μεταφυσικά προικισμένες, από την ουσία τους, με όλες τις άρετές που απέδιδαν κάποτε στο «Κόμμα».

Ποιά επαναστατική τακτική χρειάζεται η Γαλλία;

WEBER: 'Η κατάσταση που νομίζω ότι θα οδηγήσει ολοφάνερα στην άποτυχία των κινητοποιήσεων και στην ήττα είναι εκείνη που θα αντιμετωπίσουμε με την εφαρμογή της σημερινής στρατηγικής της 'Ενωμένης 'Αριστεράς. Μία κατάσταση όπου, όπως λές, ή άριστερά φτάνει στην κυβέρνηση και όπου υπάρχει ένα μαζικό κίνημα έπαρκές για να την εξαναγκάσει να εφαρμόσει το Κοινό Πρόγραμμα. Γιατί τότε θα θίξει άρκετά τα συμφέροντα της άρχουσας τάξης και θα την εξαγοιώσει, όχι όμως και τόσο ώστε να τη θέσει εκτός μάχης. Θά βρεθούμε λοιπόν σή γνώση κατάσταση όπου ή άρχουσα τάξη βρίσκεται σε άπόγνωση – σε έθνική και διεθνή κλίμακα – αλλά διατηρεί τον έλεγχο των κυριότερων οικονομικών και πολιτικών μοχλών και φυσικά του κρατικού μηχανισμού. Γιατί στή Γαλλία μπορεί ένα μέρος της κρατικής μηχανής να προσχωρήσει στην άριστερά αλλά το μεγαλύτερο μέρος της όπωσδήποτε θα πολωθεί στή δεξιά. 'Η άστική τάξη λοιπόν θα έχει τους λόγους και τά μέσα για να χτυπήσει. 'Ενώ αντίθετα οι λαϊκές μάζες θα είναι σχετικά άφοπλισμένες από δεκαετίες συζητήσεων για το «είρηνικό πέραςμα» στο σοσιαλισμό, την «αντιφατική φύση» του δημοκρατικού άστικού κράτους κ.λπ. Κινδυνεύουμε να βρεθούμε στην κλασική κατάσταση της ήττας χωρίς να δοθεί μάχη.

Αυτή είναι ή ανάλυση που κάνουμε.

Τότε φτάνουμε στά λόγια σου: αν δεν υπάρχει μαζικό κίνημα – πράγμα που μου φαίνεται γενικά άκατανόητο...

ΠΟΥΛΑΝΤΖΑΣ: Καί μένα μου φαίνεται άκατανόητο να μην υπάρχει μαζικό κίνημα...

WEBER: 'Αν υπάρχει λοιπόν, πιστεύω ότι το πρόβλημα είναι να οργανωθεί πάνω σε αντικειμενικούς στόχους – αντικειμενικούς στόχους που δεν είναι ταυτόσημοι με την άμεση καταστροφή του άστικού κράτους – αλλά πάνω σε οικονομικούς, πολιτικούς και διεθνείς στόχους, που τους ονομάζουμε αντικειμενικούς στόχους μετάβασης και που στην ουσία εντάσσονται σε μία λογική ανάδυσης μιας κατάστασης διπλής εξουσίας...

ΠΟΥΛΑΝΤΖΑΣ: Βλέπεις λοιπόν!

WEBER: Περίμενε όμως, θά σου εξηγήσω τί έννοω μ' αυτό. Αυτό σημαίνει όλοφάνερα, στο οικονομικό επίπεδο, τον άγώνα για την ανακατανομή του μεγάλου κεφαλαίου και την εγκαθίδρυση του λαϊκού έλέγχου σε όλα τά επίπεδα της παραγωγής, με στόχο ένα εργατικό πρόγραμμα που θα σώσει την οικονομία από την κρίση.

Αυτός είναι ο άξονας: ένας άξονας που δεν χρησιμεύει μόνο στην υπεράσπιση των συνθηκών ζωής και εργασίας των λαϊκών

μαζών, αλλά επίσης και άφαίρεση της οικονομικής εξουσίας από την άστική τάξη στο χώρο των επιχειρήσεων και της διοίκησης και στην οργάνωση της άστικής τάξης για τον έλεγχο, δηλαδή για την εξουσία.

Στο πολιτικό επίπεδο πρέπει να άγωνίζεται κανείς για την επέκταση της δημοκρατίας και όχι να θορυβεί κραυγάζοντας «έκλογές, παγίδα για βλάκες». 'Η επέκταση της πολιτικής δημοκρατίας σημαίνει και εξασθένιση του άστικού κράτους. Στο διεθνές επίπεδο συνοπτικά αναφέρω το αντίστάθμισμα της ιμπεριαλιστικής πίεσης των Η.Π.Α. διά μέσον της ανάπτυξης νέων σχέσεων με τις χώρες του Τρίτου Κόσμου και κυρίως με την επιρροή στις λαϊκές μάζες της Λατινικής Εθρώπης... Είναι προϋπόθεση της επιτυχίας και είναι επίσης δυνατή, γιατί ήδη άρχίζει να δημιουργείται μία ευρωπαϊκή ένότητα.

Μπορεί να δημιουργηθεί μία μαζική οργάνωση της βάσης σε επιχειρήσεις και κοινότητες με τους κοινούς αυτούς στόχους. Καί ή λογική των κοινών αυτών στόχων είναι ο συγκεντρωτισμός. Οι εργάτες που άναλαμβάνουν τον έλεγχο σ' ένα εργοστάσιο συγκροούνται με την άγορά, με την πίστωση, με το έμποριο. Καί γι' αυτό λογικά επιβάλλεται ο συντονισμός και ο συγκεντρωτισμός στο επίπεδο του κλάδου, της περιοχής, του έθνους. 'Επομένως δημιουργείται μία εργατική αντι-εξουσία αντιμετώπιη με την εξουσία του άστικού Κράτους. Καί ή άναμέτρηση που φαίνεται άναπόφευκτη. Την άλήθεια αυτή δεν μπορούμε να την παραγνωρίσουμε.

'Η πιά πρέπει να συμφωνήσουμε με τον Amendola και τους φίλους του ΚΚΙ: το πέραςμα στο σοσιαλισμό δεν είναι επίκαιρο πρόβλημα. 'Ο Amendola δηλώνει ότι ή μετάβαση στο σοσιαλισμό είναι άκαιρο θέμα για την 'Ιταλία για λόγους διεθνούς και έθνικής πολιτικής· κατ' αυτόν ή πλειοψηφία των 'Ιταλών δεν θέλει το σοσιαλισμό. Πρέπει να το χωνέψουμε αυτό για να καταλάβουμε τί μπορούμε να κάνουμε. Πέρασαν τριάντα χρόνια πρωτόφαντης οικονομικής ανάπτυξης· ο 'Ιταλικός λαός είναι ο πιο έλεήθερος στον κόσμο, αυτός που είχε τις μεγαλύτερες κατακτήσεις τά τελευταία δέκα χρόνια. Στό θάθος όμως οι περισσότεροι άνθρωποι είναι προσκολλημένοι στο σύστημα και γι' αυτό ψηφίζουν για το συνασπισμό της δεξιάς που διευθύνουν οι χριστιανοδημοκράτες. Φωνάζουν και διαμαρτύρονται αλλά τελικά δεν είναι έτοιμοι να κάνουν τό βήμα που χρειάζεται και τις άπαραίτητες θυσίες που συνεπάγεται μία επαναστατική κατάρτηση της εξουσίας.

'Επομένως πρέπει να ξεχαστεί όλη ή ιστορία της μετάβασης, να πάψουμε να σπρώχνουμε τους ανθρώπους μακρύτερα από εκεί που θέλουν να πάνε και να άγωνιστούμε για τον εκδημοκρατισμό της 'Ιταλικής κοινωνίας.

Πρόκειται για μία δικαιολογημένη σειρά σκέψεων.

ΠΟΥΛΑΝΤΖΑΣ: Σου υπενθυμίζω ότι ο Ingrao δεν λέει τά ίδια.

WEBER: 'Όχι, ο Ingrao δεν λέει τά ίδια, αλλά ή πολιτική του ΚΚΙ είναι ή πολιτική του Amendola έκφρασμένη στή γλώσσα του Ingrao. 'Ο Berlinguer κάνει τή μετάφραση... Πρόκειται για μία συνεπή πολιτική που αναγνωρίζει ότι βρισκόμαστε σε πολιτικό άδιέξοδο για μία δοσμένη περίοδο. Δεν είμαι σύμφωνος, είμαι έτοιμος να τό συζητήσω, αλλά άναγνωρίζω ότι δεν πρέπει άντιφάσεις. 'Εκείνο που μ' ένοχλεί...

ΠΟΥΛΑΝΤΖΑΣ: Σ' ένοχλεί αυτό που λέω...

WEBER: 'Ακριθώς! (γέλια). Μ' ένοχλεί αυτό που λέει τό CERES, αυτό που λέει ή άριστερά του ΚΚΙ, γιατί δεν έχει συνεπεία...

ΠΟΥΛΑΝΤΖΑΣ: 'Εγώ όμως δεν τό πιστεύω και θά σου δώσω ένα συγκεκριμένο παράδειγμα. Πιστεύω ότι ή καταστροφή της πορτογαλικής επανάστασης γίνεται άκριθώς γιατί υπάρχει άναμέτρηση άνάμεσα στην ομάδα των έννέα και τον Otelo de Carvalho, δηλαδή τό φερέφωνο των εργατικών / στρατιωτικών και τοπικών επιτροπών. 'Αν υποθέσουμε ότι έχουμε μία κρατική μηχανή ουσιαστικά κινούμενη από τή δεξιά και άπέναντι κινήματα βάσης του τύπου του Carvalho, τότε ή άποτυχία είναι προδιαγεγραμμένη. Καί γι' αυτό πρέπει να

ἐπαναλάβουμε τή θέση τοῦ Amendola. Ἡ θέση τοῦ Amendola εἶναι συνεπής ἄλλα ρεφορμιστική. Ἡ θέση σου εἶναι πολύ συνεπής ἄλλα τελείως ἐξωπραγματική.

Γιατί ἂν ἔχεις ὑπόψη σου τήν ὑψηλή τοῦ κρατικοῦ μηχανισμοῦ στή Γαλλία καί ὑπό ἴπλα συγκεντρωτικά σχήματα λαϊκῆς ἐξουσίας, τότε φανερό ὅτι δέν θά προχωρήσουμε οὔτε τρία βήματα καί ἀμέσως θά καταστροφούμε! Στή σημερινή κατάσταση δέ φαντάζεσαι ὅτι θά ἀφήσουν νά δημιουργηθοῦν συγκεντρωτικές ἀντιεξουσίες παράλληλες μέ τό Κράτος! Τό θέμα θά ταχτοποιηθεῖ ἀπό τήν ἀρχή μιᾶς ὑψηλῆς ὑποψίας γιά μιᾶ τέτοια ὀργάνωση.

Τί συνέβηκε στήν Πορτογαλία; Ἡ καταστροφή ἔγινε γιατί ἐπῆλθε σύγκρουση, ἀναμέτρηση ἀνάμεσα στίς δομές τῶν λαϊκῶν ἐξουσιῶν, τά κινήματα τοῦ Carvalho δηλαδή καί τήν ομάδα τῶν ἐννέα. Καί ὁ Carvalho ὁ ἴδιος ἀντιλήφθηκε ὅτι ἡ μορφή πού πήρε ὁ συγκεντρωτισμός τῶν ἐξουσιῶν τῶν λαϊκῶν μαζῶν ἔπαιξε σημαντικό ρόλο στήν καταστροφική ρήξη ἀνάμεσα σ' αὐτό τό κίνημα καί τήν ομάδα τοῦ Melo Antunes.

Ρήξεις στόν κρατικό μηχανισμό

WEBER: Πιστεύω πραγματικά ὅτι αὐτή ἦταν μιᾶ πολύ δευτερεύουσα αἰτία αὐτῆς τῆς ρήξης. Ἡ βασική αἰτία εἶναι ὅτι ὁ Melo Antunes καί ἡ «στρατιωτική σοσιαλδημοκρατία», ὅπως τήν ἔλεγαν ἐκεῖ κάτω, εἶχαν ἀναλάβει μιᾶ ἐπιχείρηση σταθεροποίησης τοῦ πορτογαλικοῦ καπιταλισμοῦ. Ἦταν μάλιστα ὁ κυριότερος στρατιωτικός σύμμαχος τοῦ Mario Soares καί τῶν διεθνῶν ὑποστηρικτῶν του.

Ἡ βασική αἰτία τῆς διάσπασης τοῦ MFA δέν εἶναι μιᾶ ἀντίδραση ἀπέναντι στό κίνημα τῶν SUV. Οἱ SUV ἄλλωστε ἐμφανίστηκαν πολύ ἀργότερα. Στήν πραγματικότητα ἐμφανίστηκαν μετὰ τό κίνημα τῶν ἐννέα καί σέ συνάρτηση μ' αὐτό τό κίνημα. Ὑπάρχει λοιπόν μιᾶ ἀντιστροφή τῶν αἰτιῶν καί τῶν ἀποτελεσμάτων στήν ἀπόδειξη.

Ἀλλά τό πρόβλημα δέν θροίσκεται οὔτε κι ἐδῶ. Θά μ' ἐνδιέφερε νά συνεχίσεις τήν ἀπόδειξή σου. Δέν ζητᾶμε τή δυσκολία γιά τή δυσκολία, οὔτε τήν ἀναμέτρηση γιά τήν ἀναμέτρηση. Ἀν εἴμαστε πεπεισμένοι ὅτι θά μπορούσε νά γίνει μιᾶ διάσπαση στό γαλλικό κρατικό μηχανισμό, πρὸς ὄφελος τοῦ λαϊκοῦ κινήματος, θά παύσαμε αὐτό τό χαρτί ὡς τό τέλος καί θά ριψοκιν-δυνεύαμε αὐτή τή μέθοδο. Ἀλλά αὐτό τόν κρατικό μηχανισμό τόν γνωρίζουμε. Ποιό θαῦμα θά τόν ἔφερνε στό στρατόπεδο τῆς ἐπανάστασης; Αὐτό θά ἤθελα νά μοῦ ἔλεγε συγκεκριμένα. Ποιά εἶναι ἡ λογική ὑπόθεση, ἀκόμα καί ἡ πύξινος κίνδυνος καί τολμηρή, γιά τόν τρόπο ρήξης αὐτοῦ τοῦ κρατικοῦ μηχανισμοῦ πρὸς ὄφελός μας;

ΠΟΥΛΑΝΤΖΑΣ: Θά σοῦ πῶ ἀμέσως σχετικά μέ τό στρατό, τήν ἀστυνομία, τή δικαιοσύνη... Γιατί ἡ ὑπόθεσή μου στηρίζεται μᾶλλον στήν ἐσωτερική κρίση αὐτῶν τῶν θεσμῶν. Ἀς πάρουμε τή δικαιοσύνη: Τό ἕνα τρίτο τῶν δικαστῶν εἶναι μέλη τοῦ συνδικάτου... Εἶναι πολύ σπουδαῖο αὐτό. Δεύτερο στοιχεῖο: ἡ ἀριστερά στήν ἐξουσία θά πρέπει νά κάνει πρὸς ὄφελός της σημαντικές ἀλλαγές ὄχι μόνο στό ἐμφυχο ὕλικό ἀλλά καί στίς δομές τοῦ Κράτους. Μετὰ ἀπό εἴκοσι χρόνια γκαλλισμοῦ ὑπάρχει μιᾶ τέτοια στελέχωση τῶν θεσμῶν τοῦ κράτους ἀπό μέλη τοῦ UDR ἢ τῶν ρεπουμπλικανῶν – ἀνεξάρτητων, πού ἀκόμα καί σ' αὐτά πλαίσια μιᾶς ὑψηλῆς λογικῆς πολιτικοῦ ἐλιγμοῦ, ἡ κυβέρνηση τῆς ἀριστερᾶς θά ἀναγκαστεῖ ν' ἀλλάξει πρόσωπα ἄλλα καί θεσμούς. Ὅσον ἄφορᾷ στή δικαιοσύνη λ.χ., ἂν δέν θέλουν νά βρεθοῦν σέ μιᾶ κατάσταση παρόμοια μέ τοῦ Ἀλ-λιέντε, θά εἶναι ὑποχρεωμένοι νά διαλύσουν τήν ἐξουσία τοῦ Δικαστικοῦ Συμβουλίου, νά ἀλλάξουν τίς νόρμες περιοδικότη-τας τῶν δικαστῶν κ.λπ.

Ὅλα αὐτά, σέ συνδυασμό μέ τό μαζικό κίνημα στή βάση, διαγράφουν τίς προοπτικές μιᾶς διάσπασης.

Πᾶρε γιά παράδειγμα τόν ναύαρχο Sanguinetti. Πρίν ἀπό δυό χρόνια ἦταν ἀρχηγός τοῦ ἐθνικοῦ ναυτικοῦ καί πολλοί ἀξιωματικοί ἀκολουθοῦν τήν ἴδια πορεία σκέψης. Διάβασε τίς

δηλώσεις του στό Politique-Hebdo: ἐκθειάζει τήν τακτική τῶν λαϊκῶν ἀντιπροσώπων, τήν ἀνεξάρτητη πολιτική ἀπέναντι στίς Η.Π.Α. κ.λπ. Ἐχουμε νά κάνουμε δηλαδή μ' ἕνα στρατό διατε-θειμένο νά σεβαστεῖ μιᾶ κάποια νομιμότητα, ἕνα στρατό πού δέν θά ὑφάνει συνωμοσίες ἐναντίον τῆς ἐξουσίας.

Ἀν ἡ ὑπόθεση πού κάνω εἶναι λανθασμένη, στό μέτρο πού θεωρῶ τή δική σου ἐντελῶς ἐξωπραγματική...

WEBER: Κάθε ἐπαναστατική προοπτική εἶναι ἐξωπραγματική.

ΠΟΥΛΑΝΤΖΑΣ: Πάνω-κάτω, καί ὅλα στηρίζονται σ' αὐτή τήν ἀπόχρωση.

WEBER: Δέν ὑπάρχει τίποτα πιο ἐξωπραγματικό ἀπό τήν μπολσεβίκικη ὑπόθεση τοῦ 1917, τή μαοϊκή ὑπόθεση τοῦ 1949, τήν ὑπόθεση τοῦ Κάστρο τό 1956! Ὁ ρεαλισμός εἶναι πάντα ἀπό τήν πλευρά τῆς συντήρησης τῶν πραγμάτων τοῦ κράτους...

ΠΟΥΛΑΝΤΖΑΣ: Μήν ξεχνᾶς ὅμως ὅτι τό ἐξωπραγματικό εἶναι συχνά ἀπό τήν πλευρά τῶν καταστροφῶν καί τῆς αἱματοβαμμένης ἡττας, ἀλλά μπορείς νά προδιαγράψεις πιο ρεαλιστικά τίς ἐπαναστατικές πιθανότητες μέ διαφορετικό τρόπο...

Ἀς πάρουμε καί τό πρόβλημα τῆς ἀστυνομίας. Βλέπεις τί συμβαίνει ἐδῶ καί καιρό μέ τήν ἀστυνομία: ἂν ὑποθέσεις, ὅπως εἶναι θεμιτό, ὅτι μιᾶ κυβέρνηση τῆς ἀριστερᾶς θά λάβει σημαντικά μέτρα γιά τόν ἐκδημοκρατισμό τῆς ἀστυνομίας....

Ἀν λογαριάσουμε λοιπόν τήν κρίση τοῦ Κράτους, τῆς ὁποίας ἔχουμε τίς ἐνδείξεις: ἂν λογαριάσουμε τήν ὑποχρέωση τῆς ἀριστερᾶς – γιά τό ἄμεσο συμφέρον της νά κάνει αὐτές τίς ἀλλαγές... ἂν λογαριάσουμε ὅτι θά μπορεῖ νά προχωρήσει σ' αὐτές μέ τήν ἐπικύρωση ἀπό τό Σύνταγμα καί τή δύναμη πού τῆς δίνει τό μαζικό κίνημα στή βάση: ἂν λογαριάσουμε ὅλα αὐτά, πιστεύω πῶς βρίσκουμε τήν πιο δόκιμη λύση.

Καί φυσικά δέν μπορούμε μέ ἀφαίρεση νά παραγνωρίσουμε τίς ἰσχύουσες δυνάμεις. Στήν πραγματικότητα ἡ ὑπόθεσή σου δέν στηρίζεται μόνο σέ μιᾶ ἐκτίμηση τῶν ἀντικειμενικῶν πιθανοτήτων μιᾶς ἐπαναστατικῆς κρίσης στή Γαλλία. Στηρίζεται ἐπίσης ἐμμεσα καί πάνω στή δυνατότητα μιᾶς ἐξαιρετικά γρήγορης καί δυνατῆς ἀνάπτυξης ἐνός ἐπαναστατικοῦ κόμματος λενινιστικοῦ τύπου ἀριστερά ἀπό τό ΚΚΓ. Ὅλη ἡ ὑπόθεσή σου στηρίζεται ἐκεῖ πάνω. Ὁ Μαντέλ τό λέει ξεκάθαρα στήν τελευταία του συνέντευξη γιά τήν ἐπαναστατική τακτική στήν Εὐ-ρώπη.

Ἐγώ ὅμως δέν πιστεύω καθόλου σ' αὐτή τήν ἀποψη: πρῶτα ἐξ αἰτίας αὐτοῦ πού εἶπα πιο πάνω γιά τή νέα πραγματικότητα τοῦ Κράτους, γιά τήν οἰκονομία, γιά τό διεθνές πλαίσιο ἀναφορᾶς κ.τ.λ.

Καί ἔπειτα, ἐξ αἰτίας τῆς βαρύτητας τῶν πολιτικῶν δυνάμεων τῆς παραδοσιακῆς ἀριστερᾶς, καί μάλιστα σέ μιᾶ χώρα ὅπως ἡ Γαλλία.

Ἡ ὑπόθεσή σου συνεπάγεται π.χ. ὅτι ἡ Διεθνὴς θά ἀποκτή-σει μέσα σέ μερικὸς μῆνες εἴκοσι φορές περισσότερα ἀπό τά ἑπτὰ χιλιάδες μέλη πού διαθέτει. Αὐτό δέν ξανάγινε πουθενά...

WEBER: Στήν Πορτογαλία καί στήν Ἰσπανία εἶδαμε κάτι παρόμοιο.

ΠΟΥΛΑΝΤΖΑΣ: Ἀστείεςσαι! Αὐτές οἱ δυνάμεις, σέ σύγκριση μέ τό ΚΚ, κυρίως στήν Ἰσπανία εἶναι ἀσημαντες. Ἀλλά ὡς προχωρήσουμε πιο κάτω: ἂν ἀναλύσουμε τό ΚΚ καί τό θεωρήσουμε ἄπλο σοσιαλδημοκρατικό κόμμα ἀπό τήν ἀποψη τῆς ὀργάνωσης, ὅπως καί ἀπό τήν ἀποψη τῆς πολιτικῆς, τότε πραγματικά μπορείς νά ποντάρεις σέ μιᾶ γοργή καί μαζική ἀνασύνταξη τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος.

Ἀλλά δέν πρόκειται γιά σοσιαλδημοκρατικά κόμματα.

Ὅταν ὑπάρχει ἕνα μαζικό κομμουνιστικό κόμμα, δέν ὑπάρχει δυνατότητα μιᾶς γοργῆς καί συνεποῦς αὐξήσεως τῆς ἀνεξάρτητης, ἐπαναστατικῆς ἄκρας ἀριστερᾶς. Τό εἶδαμε αὐτό μέ τό MIR στή Χιλή.

Ἀν λοιπόν ἀκολουθήσουμε τήν ὑπόθεσή σου, θά εἴμαστε συνεπείς καί ρεαλιστές, ἀλλά ρεαλιστές γιά μετὰ ἀπό πενήντα – ἑξήντα χρόνια. Δέν πρέπει νά κλείσουμε τά μάτια στήν ἀποτυχία τῆς ἄκρας ἀριστερᾶς τά τελευταία χρόνια στήν Εὐρώπη.

WEBER: Έχεις δίκιο νά υπογραμμίζεις ότι οι προοπτικές μας βασίζονται πάνω σέ μιá υπόθεση βαθιάς ανασύνταξης του εργατικού κινήματος, αλλά μου φαίνεται ότι δέν ξεφεύγεις από ένα κάπως στατικό όραμα του κινήματος, όπως αυτό υπάρχει. Είναι ένα κίνημα πού έχει πολύ προοδεύσει μέσα σέ πέντε δέκα χρόνια, από τήν άποψη τής αναμόρφωσης των δομών. Συμφωνώ μαζί σου ότι τά ΚΚ δέν είναι επαναστατικά κόμματα αλλά έχουν μπει σέ μιá φάση αναταραχής και κρίσης, έσωτερικών διαφοροποιήσεων, από τίς όποιες διακρίνουμε σήμερα τίς πρώτες μόνο ένδείξεις.

Αν δέβαια ξεκινήσεις από μιá στατική υπόθεση λέγοντας: νά ó συσχετισμός δυνάμεων γιά μιá ολόκληρη ιστορική περίοδο, θά αποδειχθεί ότι έχεις δίκιο. Αλλά κατά τή γνώμη μου αυτό δείχνει μιá λιμνάζουσα άποψη του εργατικού κινήματος πού διαψεύδεται από τίς πρόσφατες εξελίξεις στη Γαλλία και στην Ιταλία, γιά νά μή μιλήσουμε και γιά τήν Ισπανία και τήν Πορτογαλία.

Ας δούμε τά αποτελέσματα τής άκρας άριστεράς στίς δημοτικές εκλογές του Μάρτη 1977: είναι μιá έκπληξη πού θά έπρεπε νά γίνει άφορμή γιά σκέψη. Τί σημαίνει τό όκτώ ή δέκα τοίς εκατό πού συγκεντρώνει ή άριστερά στίς εργατικές περιφέρειες μερικών πόλεων; Είναι μιá ψηφοφορία-πρόκληση προς τά μεγάλα κόμματα τής άριστεράς. Στο συσχετισμό των δυνάμεων μεταξύ επαναστατών και ρεφορμιστών στο εργατικό κίνημα δέν υπάρχουν μόνο τά κόμματα και οι οργανώσεις: υπολογίζεται επίσης και ή στάση δεκάδων χιλιάδων αγωνιστών πού είναι πολιτικά άνοργάνωτοι ή και οργανωμένοι στο ΚΚ ή τό ΣΚ και πού μετά από δορισμένες έμπειρίες μετά τό 1968 νιώθουν μιá βαθιά δυσπιστία γιά τίς υπάρχουσες ήγεσίες. Σέ περίπτωση νίκης τής Ένωμένης Άριστεράς και επιδείνωσης τής κρίσης του συστήματος, οι αγωνιστές αυτοί και πολλοί άλλοι μπορούν νά άρνηθούν τήν τακτική τής «παύσης» και νά αναζητήσουν μιá σοσιαλιστική διέξοδο.

Αν ή άκρα άριστερά κατορθώσει νά πραγματοποιήσει τή σύνδεση μ' αυτούς τους αγωνιστές και νά τους προτείνει μιá σοβαρή αντικαπιταλιστική εναλλακτική λύση, τότε ó συσχετισμός των δυνάμεων μέ τους ρεφορμιστές μπορεί νά αλλάξει ούσιαστικά.

Επαναλαμβάνω άλλωστε ότι ή άνοδος του ΚΚ και του ΣΚ στην έξουσία θά φέρει στην επιφάνεια τίς έσωτερικές τους αντιφάσεις. Στη Γαλλία δέν υπάρχουν πολλές πιθανότητες νά ολοκληρωθεί ή μετάδοση στο σοσιαλισμό αν οι αγωνιστές του ΚΚ ή του ΣΚ δέν πολωθούν άριστερά και δέν ταχθούν τήν ώρα τής εκλογής υπέρ του «έλματος» αντί υπέρ τής υποχώρησης.

Αλλά γιά νά γίνει αυτό πρέπει νά δημιουργηθεί μιá πειστική εναλλακτική λύση άριστερά του ΚΚΓ. Αλλιώς μ' όλους τους κριτικούς ένδοιασμούς των θά συνεχίζουν νά ακολουθούν τή γραμμή. Αυτόν τόν εναλλακτικό πόλο προσπαθούμε νά δημιουργήσουμε.

Στήν πραγματικότητα εδώ βρίσκεται ή ουσία τής διαφωνίας μας. Όχι τόσο στην αναγκαιότητα διάθρωσης του άστικού κράτους, αλλά και στά μέσα επίτευξής της. Όρισμένοι σκέφτονται ότι γιά νά τό κατορθώσουν δέν πρέπει νά γίνει τίποτα πού νά μπορεί νά έξωθήσει στά δεξιά τό κοινωνικό σώμα του κράτους. Αυτοί πιστεύουν ότι χρειάζεται «μετριοπάθεια», «υπευθυνότητα» άπέναντι στίς έσωτερικές αντιφάσεις του κράτους. Στην πραγματικότητα όμως ó στόχος είναι οι κορυφές του κρατικού μηχανισμού.

Εμείς αντίθετα πιστεύουμε στην ανάπτυξη, στην αυτόνομη δράνωση, στη δραστηριότητα ενός πλατιού αντικαπιταλιστικού κινήματος - έξω από τόν κρατικό μηχανισμό και μέσα σ' αυτόν - πού θά δημιουργήσουν τίς προϋποθέσεις τής ρήξης...

ΠΟΥΛΑΝΤΖΑΣ: Ένα αξιόλογο, κριτικό και αυτόνομο κίνημα άκρας άριστεράς είναι γιά μένα σημαντικός παράγοντας επιρροής τής έμπειρίας τής Ένωμένης Άριστεράς. Αλλά όχι γιά τους ίδιους λόγους πού τό σκέφτεσαι εσύ. Όχι γιατί ή άκρα άριστερά θά μπορούσε νά αποτελέσει έναν πραγματικό πολιτικό-οργανωτικό εναλλακτικό πόλο, όπως λές. Πρώτα γιατί είναι άνίκανη γι' αυτό κι έπειτα γιατί δέν πιστεύω ότι υπάρχει μιá πραγματική εναλλακτική αντικαπιταλιστική λύση

έξω ή πλάι στο κοινό πρόγραμμα. Δέν υπάρχει σήμερα πιθανή διαφορετική όδός, γι' αυτό τό πρόβλημα δέν είναι νά πείσουμε τήν άριστερά νά εγκαταλείψει μία ρεφορμιστική πορεία γιά νά πάρει τόν ίδιο επαναστατικό δρόμο, ένα δρόμο πού τή σηματοδότησή του θά είχε αναλάβει ή άκρα άριστερά. Τό πρόβλημα είναι νά προχωρήσουμε μακρύτερα, νά έμβαθύνουμε στο δρόμο του κοινού προγράμματος και νά έμποδίσουμε τό σοσιαλδημοκρατικό δούλιαγμα, πού δέν είναι αναγκαστικά προγραμμαμένο σαν προπατορικό άμάρτημα αυτού του άγώνα.

Η άκρα άριστερά μπορεί έτσι νά λειτουργήσει όχι σαν πόλος έλξης προς κάποιον άλλο αλλά σαν κεντρί, σαν μιá προσπάθεια διάνοιξης προοπτικών, στην κατεύθυνση του κοινού προγράμματος. Έπειτα, μιá και ή άκρα άριστερά δέν περιορίζεται στην οργανωτική της άποψη, πού είναι τελικά ή λιγότερο σημαντική, θά μπορούσε νά αναλάβει μιá σειρά από νέα προβλήματα πού ή ένωμένη και θεσμική άριστερά δέν μπορεί νά επιλύσει.

Τέλος ή άκρα άριστερά είναι άπόλυτα αναγκαία γιά έναν τελευταίο λόγο: σαν μιá δραστική υπενθύμιση, κάθε στιγμή, τής αναγκαιότητας τής άμεσης δημοκρατίας στη βάση, μέ δυό λόγια σαν φόβητρο των ένδεχόμενων άπολυταρχικών πειρασμών τής κυβερνητικής άριστεράς. Πρόκειται, όπως καταλαβαίνεις, περισσότερο γιά ένα ρόλο κριτικής παρά κυριαρχίας.

κυκλοφορεί

ΓΙΑΝΝΗΣ Π. ΦΟΥΡΑΚΗΣ

**ΣΙΩΝΙΣΤΙΚΕΣ
ΣΥΝΩΜΟΣΙΕΣ**

ΓΙΑΤΙ ΚΑΙ ΠΩΣ Ο ΣΙΩΝΙΣΜΟΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕ:

• Τήν καταστροφή του 1897 • Τους Βαλκανικούς πολέμους • Τόν Έθνικό μας διχασμό του 1915-1917 • Τόν Α' Παγκόσμιο πόλεμο • Τήν Μικρασιατική καταστροφή • Τόν Έλληνικό εμφύλιο πόλεμο • Τήν Έθνικοπολιτική κρίση του 1953-1957 • Τό Κυπριακό • Τό παρακράτος και υπερκράτος του 1955-57 • Τήν δικτατορία 1967-1974 • Τήν Κυπριακή τραγωδία • Τήν Έλληνοτουρκική κρίση

ΓΙΑΤΙ ΚΑΙ ΠΩΣ ΜΕΘΟΔΕΥΕΙ ΜΙΑ ΝΕΑ ΕΘΝΙΚΗ ΣΥΜΦΟΡΑ
ΜΕ ΣΤΟΧΟ: Τήν Κύπρο, τήν Κρήτη και τά Δωδεκάνησα.

ΓΡΑΜΜΗ

ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ

Πρός ύπουργόν και τουρισμόν

Από τις σελίδες αυτές, ένα μεγάλο Άντιό στον ύπουργό Πολιτισμού κ. Τρυπάνη και μιά μνεία για την τρι-αιτία της άτυχίας του και της πολιτιστικής δυστυχίας μας:

1. Έκτροχιασμένα άρματα.
2. Μουτζουρωμένα γράμματα.
3. Μάρμαρα μέ... πασαπόρτ και ράμματα.

Κι' ένα μικρό αποχαιρετισμό εν όψει εκλογών, απολογισμών και αυτοκριτικών στον τουρισμό της χώρας όπου ανθεί ή έλαία... Καί ζήτημα είναι, και όπου τά σεξουαλικά καλαμπούρια ενός λαού περνούν μεταφρασμένα σε εύρωπαϊκές γλώσσες στά έπίσημα τουριστικά έντυπα. Τό περίφημο «Κάντο Χενεράλ» («Γενικό Άσμα») του Νερούντα φιγουράριζε στο πρόγραμμα του Λυκαβηττού δλο τό καλοκαίρι μεταφρασμένο γερμανικά ως... «Κάντο Γενικώς» ή «Κάντο Στρατηγέ». Ό στρατηγός τό κάνει και δώ και στή Χιλή όποτε θέλει. Έμεις τί κάνουμε;

«Κάντο Γενικώς» λοιπόν ή «Κάντο Στρατηγέ» τό τελευταίο σεξουδάκι του ελληνικού τουρισμού.

«Η ΔΕΚΑΕΤΙΑ ΤΟΥ '20»

Στήν Άνωτάτη Σχολή (Πανεπιστήμιο) των Τεχνών που ιδρύθηκε τό 1975 στό Δυτικό Βερολίνο απορροφώντας όλες τις επί μέρους άνώτατες καλλιτεχνικές σχολές (Ά. Σχολή Καλών Τεχνών, Κινηματογράφου, Θεάτρου, Γραφικών Τεχνών, κ.ά) οργανώθηκε τελευταία μιά πολύ αξιόλογη έκθεση των σπουδαστών, με θέμα: «Η δεκαετία του 20 σήμερα». Τήν ευθύνη της παρουσίασης είχε ό Χρ. Ίωακειμίδης, σύμβουλος του προέδρου της Σχολής.

Η έκθεση περιλαμβάνει 13 διαφορετικά προγράμματα παρουσιασμένα με ύποδειγματικό τρόπο. Αναφέρουμε ανάμεσα σ' αυτά τό πρόγραμμα: «Η δεκαετία του 20 χθές, ή δεκαετία του 30 αύριο, που αναλύει από τήν κοινωνιολογική, τήν οικονομική και τήν ψυχολογική πλευρά τήν πρώτη εμφάνιση του φασισμού στή Γερμανία. Στήν παρουσίαση του προγράμματος αυτού συμπεριλαμβάνονται συνεντεύξεις με ανθρώπους που «έζησαν» εκείνη τήν περίοδο, παρουσιάσεις με βίντεο, έκθεση των αποκομμάτων έφημερίδων, πόστερς κ.ά. Από τά άλλα προγράμματα αναφέρουμε τόν τομέα με τή φιλοτέχνηση πόστερς έπηρεασμένων από εκείνα της περιόδου 1918 - 1920, τήν ανάλυση της δομής της «μόδας», τό τμήμα της «διαμόρφωσης ενός περιβάλλοντος», τό τμήμα του κινηματογράφου (μέ πειραματικά φιλμς) και τά διάφορα χάλπεινγκς που οργανώνονται καθημερινά από τούς φοιτητές.

Η ΧΟΥΝΤΑ ΚΑΙ ΤΟ ΣΡΑΗΛ

Τό πραξικόπημα της 21ης Άπριλίου 1967 σχεδιάστηκε από τίς μυστικές υπηρεσίες του Ίσραήλ. Η απόφαση για τή συγκεκριμένη ήμερομηνία πάρθηκε στό Τέλ Άβιβ, στίς 8-1-67. Ό ίδιος ό Νταγιάν βρισκόταν έδώ στίς 20 Άπριλίου για τό σκοπό αυτό. Καί συναντήθηκε με τόν Άσλανίδη (στό Διόνυσο), με τό Μακαρέζο (στό σπίτι του στό Παγκράτι) και με άπόστρατο άξιωματικό της χούντας (στού Πατάγου) «έγκεφαλο του πραξικοπήματος».

Αυτά, αναφέρονται στό βιβλίο του ΓΙΑΝΝΗ ΦΟΥΡΑΚΗ «Σιωνιστικές Συνωμοσίες», που μόλις κυκλοφόρησε από τίς εκδόσεις «Γραμμή». Άνεξάρτητα με τή γενική τοποθέτηση του βιβλίου (που φαίνεται καθαρά από τόν τίτλο) και τήν άπόδοση όλων των δεινών της χώρας στό... «διεθνή σιωνισμό» (άπό τό '47 μέχρι τόν εμφύλιο και μέχρι τή χούντα!), ύπάρχουν ενδιαφέροντα στοιχεία για τή δραστηριότητα των χουντικών και μερικών «ύψηλών» προστατών τους.

Και μιά λεπτομέρεια για δύο ξεχασμένα πρόσωπα: ό άλλότε πάνιςχυρος άρχηγός της ΚΥΠ Άλ. Νάτσινας είναι πρόεδρος του Δ.Σ. στήν ασφαλιστική εταιρία «Μεσόγειος», που έλέγχεται από ένα έπίσης γνωστό πρόσωπο: τόν έφοπλιστή Άντρεά Ποταμιάνο...

«Άχαρνής» και Σαβδόπουλος

Η όπως προτιμάει ό ίδιος: «Ό Άριστοφάνης που γύρισε από τά θυμαράκια».

Μέ τούς «ΑΧΑΡΝΗΣ», είχε ασχοληθεί παλιότερα, κατά παραγγελία του Θεάτρου Τέχνης, όμως τελικά ή συνεργασία δέν έγινε. Έτσι, πέρυσι, στήν Πλάκα πρωτοπαρουσίασε τή δουλειά αυτή, με άλλαγμένη τήν άρμονία και τά όργανα, και πρόσθεσε άφηγήσεις και σχόλια καθώς και σκίτσα του Κυριτσόπουλου.

Η μετάφραση του άρχαίου κειμένου έγινε από τόν ίδιο τό Σαβδόπουλο, γιατί, όπως είπε, πιστεύει ότι ή δουλειά του είναι νά γράφει μουσική αλλά και στίχους. Στό δίσκο, που είναι μακράς διαρκείας, ή άφήγηση έχει περικυβεί, όμως ή ποίηση κυριαρχεί, όπως σε όλα του τά έργα.

Συνθέτης, ποιητής και «κανταδόρος», πιστός στήν παράδοση και παράλληλα πρωτοπόρος στό μουσικό χώρο, από τό 1964 με τό «Φορηγό», τό «Περιβόλι του τρελλού», τόν «Μπάλλο» κ.ά. έρχεται σήμερα, με τόν έβδομο δίσκο του, νά προσθέσει κάτι άκόμη αξιόλογο στήν ελληνική μουσική.

ΝΕΟΣ ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΣ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ

Τό χειμώνα που πέρασε, τό ελληνικό κοινό είχε τήν ευκαιρία νά γνωρίσει μερικά από τά πιό ένδιαφέροντα δείγματα του νέου γερμανικού κινηματογράφου, του πιό ριζοσπαστικού κινηματογράφου στήν Ευρώπη. Φέτος τό χειμώνα οι κινηματογράφοι τέχνης σκοπεύουν νά παρουσιάσουν άκόμα μιά σειρά ταινιών. Έτσι τό άφιέρωμα του «Σύγχρονου Κινηματογράφου '77» άποχτάει ένα μεγάλο ένδιαφέρον για τόν άναγνώστη, ό όποιος μπορεί νά δει μέσα από ποιές διαδικασίες οικονομικές και κοινωνικές άνθισε αυτός ό καινούριος κινηματογράφος καθώς και νά γνωρίσει τό έργο και τήν αισθητική τριών από τούς σημαντικότερους Γερμανούς κινηματογραφιστές, του Βίμ Βέντερς, Χ.Γ. Ζύμπερμπεργκ και Ζάν Μαρί Στράουμπ.

Ή «ελληνική Όπερέτα»

Με τίτλο «Πρόσεξε τί θά ψηφίσεις μπαμπά» κυκλοφόρησε ένα διδύλιό από τόν Μάνου Κατάνα (μ' άφορμή τίς εκλογές) για τίς «δύο δεκαετίες ελληνικής όπερέτας». Η πρόσφατη ελληνική πολιτική ζωή, δοσμένη «κάπως ώλλιώς». Παράδειγμα: ή όπερέτα «Τά Στεφανώματα» σε δύο σκηνές:

Σκηνή πρώτη: «Ό Έξάψαλμος»: Ό Ψάλτης κι ό Άρχιτραγουδιστής του χωριού άγαθούν κι οι δύο παράφορα τήν κόρη του Βλαχοδήμαρχου, τήν άφράτη Έξουσία. Ό Βλαχοδήμαρχος, που προτιμάει για γαμπρό του «τόν Κάτσο τό Λεδέντη, τόν Άρχιτραγουδιστή», λέει πώς θά τή δώσει σ' όποιον άπ' τούς δύο έχει τά πιό πολλά λιόδεντρα, τά μετράει ό ίδιος, κάνει λαθροχειρία και άποφαίνεται: «Μέτρημα, 1961: ή Έξουσία στον Άρχιτραγουδιστή». Ό Ψάλτης τότε εξαγριώνεται κι άρχίζει τόν «Έξάψαλμο»: «Μέ τά κάλινκα τά δέντρα σου μου τήν πήρες - Άρχιληστή!» - και ή σκηνή τελειώνει με τόν Ψάλτη νά «ψέλνει» τόν «Έξάψαλμο» τήν ώρα που ό παπάς περνάει τά στεφάνια κι εύλογεί τούς νεόνυμφους πάνω στή σκηνή - ένώ στά παρασκήνια κάποιος παπαδόπουλο σταυροκοπείται, κοιτάζει με κατάνυξη «κάπου πρós τά πάνω» και προσεύχεται: «Τήν Ευλογία Σου, Δέσποτα».

Σκηνή δεύτερη: «Τό Φέσι»: Ό Ψάλτης, άνένδοτα έρωτευμένος με τήν Έξουσία, συνεχίζει τόν «Έξάψαλμο», όι χωριανοί χωρίζονται σε δύο παρατάξεις, τά πνεύματα άγριεύουν κι ό Βλαχοδήμαρχος, για νά τά κατευνάσει, λέει στον Ψάλτη, πώς, άν στό πανηγύρι του χωριού κάτσει νά του φερθούν «Στέφανον έξ άκανθών», χωρίζει τήν Έξουσία άπ' τόν άντρα της και του τή δίνει. Ό Ψάλτης δέχεται, τελικά, όμως, μένει με τό «Στέφανον» για φέσι στό κεφάλι, τά μετράει, τά ξαναμετράει, δλέπει πώς πάλι τόν ξεγέλασε ό Βλαχοδήμαρχος και ξαναρχίζει τόν «Έξάψαλμο» - και ή αύλακα πέφτει με τόν Ψάλτη νά τά μετράει, νά ψέλνει και νά τά ξαναμετράει πάνω στή σκηνή - ένώ στά παρασκήνια τό παπαδόπουλο μετράει και ξαναμετράει άποστάσεις.

Άπό κάποιου Σύνταγμα μέχρι κάποια Άνάκτορα.

Και προπονιέται στό πήδημα. Για τό μεγάλο Πήδημα.

Και κάνει Όνειρα.

Μεγάλα: «Τών Παιδιών της Έλλάδας Πατέρας»,/θά μου ψέλνει γλυκά ό άγέρας/πατρικά/θά μιλάω/τών παιδιών - ΤΗ ΜΑΜΑ!/(τραλαλά,τραλαλά)/Και ξανά/ΚΑΙ ΞΑΝΑ/ΚΑΙ Παιδιά/ΚΑΙ ΜΑΜΑ!//

Τό κίνημα γιά τήν ἀπελευθέρωση τῆς γυναίκας καί ἡ βιβλιογραφία

ΤΑ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ χρόνια ἔχει ἀναπτυχθεῖ ἀρκετά ἔντονα σ' ὅλο τόν κόσμο τό λεγόμενο Κίνημα γιά τήν Ἀπελευθέρωση τῶν Γυναικῶν (Women's Liberation Movement), ὅπου ἀκολουθεῖ τὰ προοδευτικά ρεύματα πού παρουσιάζονται σέ κάθε χώρα. Ἐτσι στόν τρίτο κόσμο (Ἀλγερία, Κούβα, Βιετνάμ) παρουσιάζεται, ταυτόχρονα μέ τ' ἀπελευθερωτικά κινήματα, σέ κοινωνίες παραδοσιακά πατριαρχικές. Στήν Ἀμερική (πού τὰ πράγματα εἶχαν ἡσυχάσει μετά ἀπ' τήν παραχώρηση τῆς ψήφου), ἡ Μπέττυ Φρέντλιν δημοσιεύει τό *Feminine Mystique*, μιά ψυχολογική ἔρευνα πάνω στή θέση τῆς Ἀμερικανίδας γυναίκας καί τήν ἱκανοποίηση πού τῆς παρέχει αὐτή ἡ θέση. Ἀποτέλεσμα αὐτῆς τῆς ἔρευνας ἦταν ἡ ἀφύπνιση μιᾶς μεγάλης μάζας γυναικῶν καί ἡ ἐξάπλωση ἐνός κινήματος πού δημιούργησε τελείως ἀνεξάρτητες ἀπό κόμματα αὐτόνομες ομάδες, ἀπ' τίς πιά συντηρητικές μέχρι καί τίς πιά ριζοσπαστικές. Τό κίνημα συνεχίζεται στήν Ἀγγλία (ταυτιζόμενο περισσότερο μέ κόμματα

τῆς Ἀριστερᾶς) καί μετά στίς ὑπόλοιπες χώρες τῆς Εὐρώπης. Κι ἐνῶ μέχρι τίς ἀρχές τοῦ αἰῶνα μας τὰ περισσότερα βιβλία γιά τή θέση, τήν ψυχολογία, τή φυσιολογία καί τή σεξουαλικότητα τῶν γυναικῶν εἶχαν γραφεῖ ἀπό ἄντρες (κι ἦταν ἐπόμενο ν' ἀποτελοῦν τροχοπέδη στήν ἀνάπτυξη τῶν διαφορῶν γυναικείων μαχητικῶν ἐκδηλώσεων πού εἶχαν δημιουργηθεῖ τότε μέ κύριο σκοπό τήν ἀπόχτηση τῆς ψήφου) ἀρχίζουν νά παρουσιάζονται – ἰδίως στά τελευταῖα 15 χρόνια – βιβλία ἀπό γυναῖκες γιά γυναῖκες. Συγγραφεῖς γυναῖκες παίρνουν θέση (μέσα ἀπ' τὰ μυθιστορήματά τους) πάνω στά ζητήματα πού παρουσιάζει ὁ φεμινισμός, μέ ἀποτέλεσμα ν' ἀλλάξουν οἱ τύποι τῶν ἡρώων καί νά ξεφεύγουν ἀπ' τό πρότυπο τῶν γυναικῶν πού εἶχαν σάν κύρια ἀπασχόληση τήν ἀνέυρεση συζύγου (ὅπως συμβαίνει στήν Τζέην Ἐϋρ τῆς Μπροντέ καί περισσότερο στά μυθιστορήματα τῆς Γεωργίας Σάνδη). Ψυχολόγοι, κοινωνιολόγοι, φιλόλογοι, ἀρχίζουν νά δημοσιεύουν μελέτες προσπάθωντας νά στηρίξουν τίς ἀπόψεις τοῦ φεμινισμοῦ ἢ συχνά νά ταράξουν καθιερωμένες παραδοσιακές στάσεις καί ἀπόψεις (π.χ. τό βιβλίο πού στοίχισε τήν καταδίκη στίς τρεῖς Μαρίες τῆς Ἰσπανίας καί πού τόλμησε νά κυκλοφορήσει σέ μιά καθολική, ἀντροκρατούμενη, φασιστική κοινωνία).

ΠΑΡΑΚΑΤΩ παρουσιάζονται, πληροφοριακά, μερικά ἀπ' τὰ βιβλία πού ἔχουν κυκλοφορήσει. Δέν εἶναι ἀπαραίτητα τὰ πιά ἀντιπροσωπευτικά – μολονότι θά παρουσιαστούν κι αὐτά ἀργότερα, μαζί μέ ἄλλα. Ἡ σειρά παρουσιάσεως εἶναι: ἑλληνικός τίτλος μαζί μέ τόν τίτλο τοῦ πρωτότυπου, ὄνομα τοῦ συγγραφέα, ἐκδοτικός οἶκος, χρόνος τῆς πρώτης ἐκδόσεως, εἶδος τοῦ βιβλίου.

Τῆς Μάγδας Χαλίκια

Ἡ ἀπελευθέρωση τῶν Γυναικῶν καί ἡ Ἐπανάσταση (Women's Liberation and Revolution)

Sheila Rowbotham
Falling Wall Press, 1972

Βιβλιογραφία σχετική μέ τό φεμινιστικό κίνημα. Ἀναφέρονται βιβλία ἀντρῶν καί γυναικῶν χωρισμένα σέ κατηγορίες, ὅπως π.χ.: Γενικά βιβλία γιά τήν ἱστορία τοῦ φεμινισμοῦ, Οἱ Γυναῖκες καί ἡ Πουριτανική Ἐπανάσταση στήν Ἀγγλία καί τήν Ἀμερική, Δέκατος Ὀγδοῦς αἰώνας καί Γαλλική Ἐπανάσταση, Μάρξ καί Ἐνγκελς γιά τήν Ἀπελευθέρωση τῶν Γυναικῶν, Φεμινισμός – σοσιαλιστικά καί ὠσυχικά κινήματα στά τέλη τοῦ 19ου καί τίς ἀρχές τοῦ 20οῦ αἰῶνα: Γερμανία, Ρωσία, ΗΠΑ, Ἀγγλία, Γαλλία, Ἰταλία, Ρωσική Ἐπανάσταση, Κίνα, Ἀλγερία, Κούβα, Βιετνάμ κ.ἄ.

Πολύ χρήσιμο καί πληροφορικῶς βιβλίο γιά τή συστηματική μελέτη τοῦ φεμινισμοῦ.

Γυναῖκες, Ἀντίσταση καί Ἐπανάσταση (Women, Resistance and Revolution)
Sheila Rowbotham
Pelican Books, 1972

Βασικό θέμα τοῦ βιβλίου εἶναι ἡ προσπάθεια γιά τή σύνδεση τοῦ φεμινισμοῦ μέ τή σοσιαλιστική ἐπανάσταση. Ὁ μαρξισμός καί ὁ φεμινισμός συνυπάρχουν στόν ἴδιο χώρο κάπως ἄβολα μιά κι ὁ καθένας προσπαθεῖ νά διατηρήσει τήν αὐτονομία του ἀλλά χρειάζεται ταυτόχρονα καί τόν ἄλλο, πράγμα ἀναπόφευκτο ἀφοῦ ἡ Ρόμποουθαμ ὑποστηρίζει πώς «ἡ ἀπελευθέρωση τῶν γυναικῶν καί

ναι ἀναγκαῖα τήν ἀπελευθέρωση ὅλων τῶν ἀνθρώπων ὄντων.

Πρόκειται γιά μιά ἱστορική ἀνάλυση τοῦ φεμινισμοῦ ἀπ' ὅταν παρουσιάστηκε – γύρω στά τέλη τοῦ 18ου αἰῶνα, μέ τό βιβλίο τῆς Μαίρης Γουόλστονκραφτ «Δικαιολογία γιά τὰ Δικαιώματα τῶν Γυναικῶν» – μέχρι τίς ἀρχές τοῦ '70. Παρουσιάζονται οὐτοπικές προτάσεις γιά τήν καλύτερη θέση τῆς γυναικείας θέσης, ἀπό ἄντρες καί γυναῖκες τοῦ 19ου αἰῶνα, ὅπως τῶν Τζών Γκραϊν καί Γουίλλιαμ Τόμσον, πού ὑποστήριζαν τήν ἀναγκαιότητα τῆς ἀλλαγῆς τοῦ κοινωνικοῦ συστήματος γιά τήν ἀπελευθέρωση γυναικῶν καί ἀντρῶν, ἡτοῦ Φουριέ, πού θεωροῦσε σάν φυσικό μέτρο τῆς γενικῆς χειραφέτησης τό βαθμό χειραφέτησης τῶν γυναικῶν. Ἀκολουθοῦν οἱ θέσεις τοῦ κλασικοῦ μαρξισμοῦ, οἱ ἐπιπτώσεις αὐτῶν τῶν θέσεων στήν Ἀγγλία τοῦ 19ου αἰῶνα, στή Γαλλία, στή Ρωσία πρὶν ἀπό τήν ἐπανάσταση (ὅπου ἐπικρατοῦσε ἡ ἀποψη γιά τήν ἀναγκαιότητα τῆς γυναικείας ἀπελευθέρωσης) καί μετά (ὅπου ἡ παραπάνω ἀποψη ἀλλάζει τό 1930 γιά νά προωθηθεῖ ἡ ἰδέα πώς ἡ θέση τῆς γυναίκας βρίσκεται στήν ἀπόψη, στήν Κίνα, καί στίς χώρες τοῦ τρίτου κόσμου.

Ἡ Ρόμποουθαμ ὑποστηρίζει, προσπάθωντας νά συνδυάσει τίς ἀπόψεις τοῦ μαρξισμοῦ καί τοῦ φεμινισμοῦ, πώς ὁ μόνος τρόπος γιά νά γίνει φανερός ὁ συνδυασμός τῆς καταπίεσης τῶν γυναικῶν καί τῆς ἐκμετάλλευσης τοῦ ἐργάτη στόν καπιταλισμό εἶναι μέσω ἐνός κινήματος γυναικῶν πού ν' ἀντιστέκονται συνειδητά καί στά δύο, τό ρατσισμό καί τόν ἱμπεριαλισμό. Ὅταν γίνει φανερό

ἡ σύνδεση ἀνάμεσα στήν ταξική, τήν ἀποικιακή καί τή σεξουαλική καταπίεση, θά τό καταλάβουμε αὐτό, ὅχι σάν μιά ἀφηρημένη ἔννοια πού ἔχει ἐπιβληθεῖ, ἀλλά σάν κάτι πού προέρχεται ἀπ' τήν ἐμπειρία μερικῶν γυναικῶν.

Πατριαρχικές Τάσεις (Patriarchal Attitudes)

Eva Figs
Panther, 1970

Μελέτη γιά τή θέση τῆς γυναίκας στήν κοινωνία, ὅπως τήν ἔχουν καθορίσει κείμενα ἀντρῶν κυρίως – ἀπ' τήν Παλαιά Διαθήκη μέχρι τό Φρόντ. Ἐξετάζονται μερικές βασικές ἰδέες πού εἶχαν ἡ ἔχουν ἐπικρατήσει καί ἀναλύονται οἱ βασικοί λόγοι πού κρύβονται πίσω ἀπ' τήν καταπίεση τοῦ ἐνός φύλου ἀπ' τό ἄλλο. Ἀνάμεσα στά διάφορα κεφάλαια ὑπάρχουν καί τὰ παρακάτω:

Ἐνας ἀντρικός θεός: ὅπου ἐξετάζεται ἡ ἰδέα τῆς ἀθανασίας τοῦ ἀντρα μέσω τῶν δεσμῶν πού τόν συνδέουν μέ τὰ παιδιά του (τ' ἀγρία κυρίως), πράγμα πού ἀναγκαιοποιεῖ τό διανοητικό ἢ σωματικό ἔλεγχο τῆς γυναίκας ἀπ' τόν ἀντρα κι ἐπομένως τήν ἐφεύρεση τῶν διαφορῶν ταμπού. Παραθέτονται ἀποσπάσματα ἀπ' τήν Παλαιά καί Καινή Διαθήκη καί συζητιέται ὁ ρόλος τῆς ἐκκλησίας σάν μέσου καταπίεσης τῶν γυναικῶν. Ἐπανάσταση, Ρομαντισμός καί Ὁπισθοδρόμηση: Ἐπίδραση τῆς σκέψης τοῦ Ρουσσώ στήν πολιτική μέ ἀποτέλεσμα τή συνέχεια τῆς καταπίεσης τῶν γυναικῶν μιά καί πίστευε πώς «τά ἐνδιαφέροντα ἀντρῶν καί γυναικῶν θά πρέπει νά διατηρηθοῦν διαφορετικά καί

νά ἀναπτυχθοῦν διαφορετικοί σεξουαλικοί ρόλοι. Ἡ θέση τῆς γυναίκας εἶναι στό σπῆ, σάν συμπλήρωμα τοῦ ἀντρα, πού προσέχει τίς ἀνάγκες καί τήν εὐχαρίστησή του. Νοῦς καί ὕλη: Παρουσιάζονται διάφορα γνωστά φιλοσοφικά θεωρήματα γύρω ἀπ' τό ἄν ὁ ἀντρας ἀντιπροσωπεύει τό νοῦ, τό «ἀνώτερο», καί ἡ γυναίκα τήν ὕλη, τό «κατώτερο». Στά τελευταῖα κεφάλαια συζητιοῦνται οἱ φροϋδικές ἀπόψεις, πού, σύμφωνα μέ τή θεωρία τῆς γυναικείας θηλυκότητας, καταδικάζουν τίς φεμινίστριες σάν ἄτομα πού δέν κατάφεραν νά προσαρμοστοῦν στό ρόλο τους, καί προτείνονται λύσεις γιά τήν ἀλλαγή τῶν παραδοσιακῶν ἀπόψεων καί ἐπομένως καί τῶν σχέσεων ἀνάμεσα στά ἄτομα.

Ἡ Διεθνὴς τῶν Σουφραζετῶν (Suffragettes International)
Trevor Lloyd
Library of the 20th century, 1971

Ἱστορική καί εἰκονογραφημένη ἀναφορά πάνω στό γυναικεῖο κίνημα γιά τήν ἀπόχτηση τοῦ δικαιοῦματος ψήφου, πού ἦταν ἀποτέλεσμα, κατά τό συγγραφέα, τῆς αὐξήσεως ἐπαγγελματιῶν γιά γυναῖκες τῆς μεσαίας τάξης μετά τό 1850. Περιγράφεται ἡ πολιτική κατάσταση τοῦ 19ου αἰῶνα καί ἡ κοινωνική θέση τῶν γυναικῶν στήν Εὐρώπη καί τήν Ἀμερική. Ἀναφέρεται ἡ συμβολή διαφόρων ἀντρικῶν ἡρώων πού ὑποστήριζαν τίς φεμινιστικές θέσεις (Ἰψεν, Τζῶν Στιούαρτ Μίλλ, Μπέρναρντ Σῶ), καί κυρίως διαφόρων μαχητικῶν γυναικῶν πού συνέβαλαν στίς ἀρχές τοῦ κινήματος. Μεγάλο μέρος δίνεται στήν κατάσταση τῆς Ἀγγλίας καί

της 'Αμερικής και στον τρόπο μάχης των γυναικών (πορείες, δημιουργία φασαρίας για να γίνει δημοσιότητα, συλλήψεις, απεργίες πείνας κ.λπ.) με κύριες πρωταγωνίστριες την οικογένεια Πάνκχαρτ στην 'Αγγλία και τις Σούζαν Μπ. Άντονι και 'Ελίζαμπεθ Κάιητν Στάντον στην 'Αμερική. 'Η εικονογράφηση είναι πλούσια, με φωτογραφίες, σκίτσα, γραβοούρες και αφίσες της εποχής.

'Εκμεταλλεζόμενες (...être exploitées)
Elena, Gabriella, Giorgio, Silvia, Luisa
Editions des femmes, 1974 (ἀρχική Ιταλική έκδοση 1972)

Συλλογή άρθρων που γράφτηκαν από γυναίκες του Ιταλικού κινήματος για την απελευθέρωση των γυναικών το 1971. Μερικά απ' τα θέματα που θίγει το βιβλίο

είναι: 'Η κρίση της άρσενικής κυριαρχίας (καινούργιες ιδέες πάνω στο θέμα της γυναίκας: Προυντόν, Φουριέ, Μάρξ - Ένγκελς, Μπέμπελ, Λένιν)/ Οί γυναίκες υπηρέτριες και σκλάβες (Φασισμός, Ναζισμός, Ρατσισμός και Σεξοφοβία, Οικογένεια και 'Εξουσία)/ Οί γυναίκες στον πρωτόγονο κομμουνισμό / 'Ο ανταγωνισμός ανάμεσα στις γυναίκες και τους άντρες στη μονογαμική οικογένεια / 'Η εργασία της γυναίκας στο σπίτι / 'Η δύναμη της γυναικείας εργασίας: άποικοι στο έσωτερικό της εργατικής δύναμης / Γυναίκα - άντρας ή γυναίκα - κεφάλαιο; / Ψυχανάλυση και Πατριαρχία / Σχετικά με τη Γυναικεία Ψυχολογία / «Πρέπει να είμαστε γυναίκες» κ.ά.

Πετώντας (Flying)
Kate Millet
Ballantine, 1974

Συμβολή στον αγώνα για την απελευθέρωση των γυναικών είναι αυτό το βιβλίο της Μίλλετ. Σ'

αντίθεση με τα δύο προηγούμενα βιβλία της, «Σεξουαλική Πολιτική» και «Τά Κείμενα της Πορνείας», όπου ασχολείται με κάπως πιο «ακαδημαϊκά» θέματα (τήν κοινωνική σχέση ανάμεσα στα δύο φύλα, στο πρώτο, και την εξέταση της πορνείας σε σχέση με τη γενική κοινωνική κατάσταση των γυναικών, στο δεύτερο), αυτό το βιβλίο είναι κάπως αυτοβιογραφικό, παρ' όλο που δεν θά μπορούσε να θεωρηθεί αυτοβιογραφία με τη συνηθισμένη έννοια. 'Η ίδια η Μίλλετ λέει πως «αυτό το βιβλίο είναι για την ελευθερία... τό ν' αγαπάει κανείς περισσότερα άτομα από ένα είναι κάτι καλό πολλαπλασιασμένο - είναι δύσκολο να ξεφύγουμε απ' τη μονογαμία αλλά άξιζει τον κόπο».

Πρόκειται για σκηνές απ' τη ζωή μιας γυναίκας γλύπτριας, που δίδασκε λογοτεχνία, Γκίνσμπεργκ, άντεργκραουντ κινηματογράφο, στο Κολούμπια, για ν' απολυθεί μετά απ' την ολοκλήρωση της εξέγερσης της Νέας 'Αριστεράς το 1968, που άρχισε να εργάζεται στο κίνημα των γυναικών, έγραψε δύο βιβλία πάνω σ' επίμαχα θέματα, γύρισε μιά ταινία για τη ζωή τριών άγνωστων γυναικών, και χρησιμοποίησε κάθε μέσο μαζικής επικοινωνίας που μπορούσε για τη μετάδοση των σκοπών του κινήματος.

παρ' όλο που δεν πίστευε ιδιαίτερα σ' αυτά τα μέσα. «Τά μέσα επικοινωνίας είναι μιά ευκαιρία που τελικά αποδείχεται πως είναι μιά άπατη, και μιά μέθοδος ούδετεροποίησης κάθε ιδέας σε τίποτα, σε πλασματική σκηνή, μιά επικίνδυνη ολοκληρωτική δύναμη που νομίζει πως μπορείς να έλεγξεις όταν αρχίζεις, για ν' ανακαλύψεις πως δεν μπορείς».

Πρόκειται για μιά γυναίκα που είχε τό θάρρος να ομολογήσει δημόσια πως είναι λεσβία και ν' αντιμετωπίσει την αντίδραση και τη μετέπειτα επίθεση του τύπου, και πού, στη συνέχεια, είχε τό θάρρος να γράψει αυτό τό βιβλίο άνοίγοντας τελείως τόν έαυτό της δημόσια, όπου παρουσιάζει τις άδυναμίες της, τη συνεχή άναζητηση για έναν τελείως ελεύθερο τρόπο ζωής μέσα σε μιά οργανωμένη κοινωνία, ξεφεύγοντας απ' τούς καθιερωμένους ρόλους, «πως δραπετεύουμε απ' τούς ρόλους, πως σταματάμε να είμαστε αυτό που μάς θέλουν οί άλλοι;», για τό νόημα της πολιτικής, άρνούμενη συνεχώς τό ρόλο της άρχηγού, της θεωρητικής του κινήματος, της στάθ. Όλα αυτά μέσα από πορείες, διαλέξεις, προσωπική άγωνία. 'Ανάμεσα σ' άλλα παρουσιάζεται και μιά συνολική εικόνα του κινήματος στην 'Αμερική και των εκπροσώπων του, από μιά ανθρώπινη όψη.

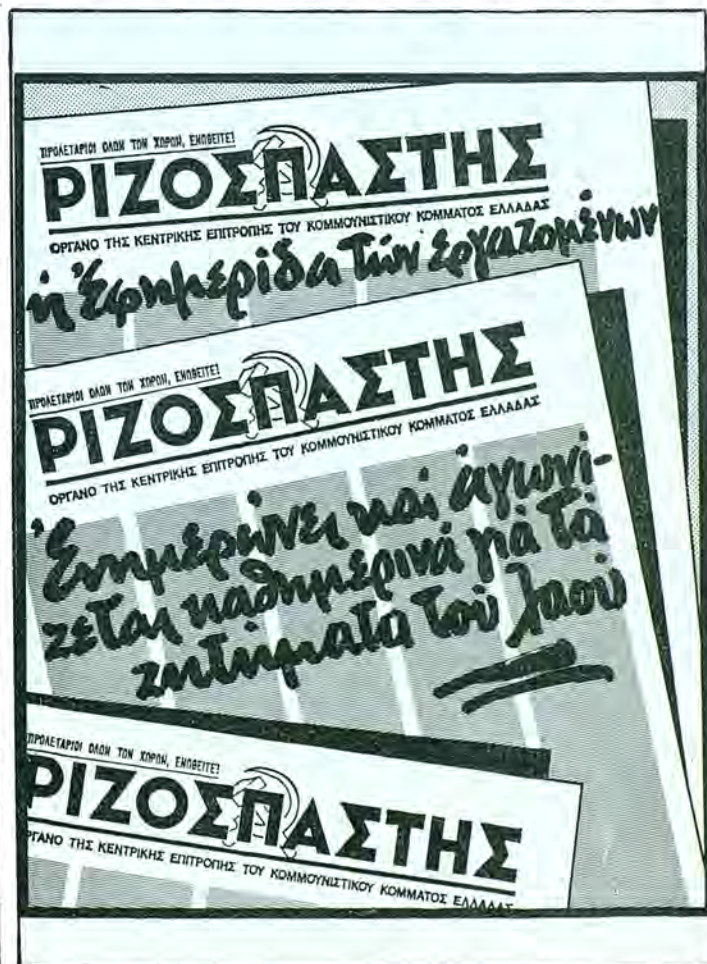
Βιβλία μέ θέμα τή γυναίκα

● ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ

«Τό δεύτερο φύλο», της Σιμόν Ντέ Μπωδουάρ, ΚΥΨΕΛΗ
«Τό γυναικείο κίνημα», Τζούλιετ Μίτσελλ κ.ά., ΚΥΤΤΑΡΟ
«'Η συνείδηση της γυναίκας μέσα στον άνδρικό κόσμο», της Σίλα Ρόμποουθαμ, ΚΥΤΤΑΡΟ
«'Η εποχή της Γυναίκας», της Τζούλιετ Μίτσελλ, ΠΥΛΗ
«'Η γυναίκα ευνούχος», της Ζερμαίν Γκρήρ, ΕΡΜΗΣ
«'Η καταγωγή της γυναίκας», της 'Ελέιν Μόργκαν, ΡΑΠΠΑΣ
«'Η γυναίκα στην Κίνα», της Κλωντίν Μπρογιέλ, ΚΥΤΤΑΡΟ
«Σεξουαλική και οικονομική απελευθέρωση της γυναίκας», της 'Αλεξάνδρα Κολλοντάι, ΠΥΛΗ
«'Ο μύθος της μητρότητας», της Έμμα Γκόλντμαν, ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ
«'Η σημασία και ή φύση του όργασμου», του Βίλχελμ Ράιχ, ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΜΕΤΡΟ
«'Ο Λένιν για τή γυναίκα», της Κλάρα Τσέκιν, ΜΝΗΜΗ
«'Ο άντρας και πως κατασκευάζεται, των Ζώρζ Φαλκονέ και Ναντίν Λαφουσέρ, ΒΕΡΓΟΣ
«Γεννήθτω τό θέλημά της», της Μπ. Γκρούτ, ΣΤΟΧΑΣΜΟΣ
«Σεξουαλικότητα και καταπίεση στην πρωτόγονη κοινωνία», του Μπρονισλάβ Μαλινόφσκι, ΚΑΣΤΑΝΙΣΤΗΣ
«Γεννήθηκα γυναίκα», της Καρολάιν Μπέρντ, ΒΙΠΕΡ
«'Η διπλή καταπίεση της γυναίκας», του Κλώντ 'Αλζόν, ΡΑΠΠΑΣ
«'Η καταγωγή της οικογένειας», Ένγκελς, ΘΕΜΕΛΙΟ και ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ
«'Ο μύθος του κολπικού όργασμου», της Άνν Κέντ, Panderma Octopus Press

● ΕΛΛΗΝΙΚΑ

«'Αντισυλληπτικά μέσα», Κίνηση για τήν απελευθέρωση των γυναικών
«Σύγχρονη 'Ελληνίδα», Λουκία Μουσούρου
«Νομικές σχέσεις των συζύγων», Σ. Μόσχου-Σαχοράφου
«'Αγώνες και νίκες της 'Ελληνίδας», Κ. Παλαδοπούλου, ΠΥΛΗ
«'Η Γυναίκα στον αγώνα της ζωής», της Πέπη Δαράκη
«Τά προβλήματα της εργαζόμενης γυναίκας», Σ.Ε.Ε.Γ.
«Πως πρέπει να δουλεύει ή γυναίκα στο ΕΑΜ»
«Τό Κ.Κ.Ε. και τό Γυναικείο Ζήτημα» (ΣΣ: τά δύο τελευταία εκδόθηκαν από τήν Κ.Ε. του ΕΑΜ τό 1943 και 1946 αντίστοιχα και κυκλοφορούν στη σειρά «Ντοκουμέντα του προοδευτικού κινήματος»).

•βιβλίο•

ΑΛΕΞΗ Ι. ΠΟΥΛΙΑΝΟΥ

Λαογραφικά Ίκαρίας - της στεριάς και της θάλασσας. Τόμοι Α-Β-Γ

Έταιρία Λαογραφικών και Ιστορικών Μελετών Ίκαρίας, Αθήνα 1977

Στό τρίτομο έργο του Α.Π. καταγράφονται ποιμενικά, άγροτικά, θαλασσινά, λατρευτικά, γλωσσολογικά λαογραφικά κείμενα. Η περίπτωση του ιδιώτη Α.Π. που φιλότιμα και με τόπο περισσεύμα της καρδιάς του δούλεψε για να μαζέψει με φροντίδα κάθε εκδήλωση στη ζωή, την έγγραφασα και τις συνθήσεις του τόπου του, δέν είναι - εύτυχως - μοναδική. Στην περίπτωση μας όμως έχουμε έναν έρευντή που έχει τό χάρισμα και της μεθόδου και της δόφρησης για την περιουσιολογία κάθε καρπού. Η έγγραφασία του μοιάζει να είναι εξαντλητική στο άποθησαύρισμα που κάνει. Την ίδια στιγμή, ή κατανόηση της παραγωγικής διαδικασίας στο χωριό έχει προσανατολίσει τό συλλέκτη στη συγκέντρωση και κατάταξη του υλικού του ώστε καθαρά να φανεί πώς ό «παραδοσιακός» παραγωγός έχει φιλιώσει ή αντιταχθεί στο φυσικό και κοινωνικό περιγύρο. Τό υλικό του όπως μάς προσφέρεται δέν άποτελεί λοιπόν άπλή άποθησαύριση πληροφοριών· μάς βοηθάει στην ούσιαστική κατανόηση των σχέσεων που σχηματοποιήθηκαν στη ζωή του παραγωγού μέσα από μία μακριά και έπίπονη διαδικασία «συναλλαγής» μέ τό περιβάλλον.

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Η διδασκαλία των αρχαίων ελληνικών από μετάφραση - συμβολή στη διδακτική μεθοδολογία. Έκδόσεις «Παπαζήση»

Στή συλλογή των κειμένων της έκδοσης αυτής περιλαμβάνονται μελέτες - έπεξεργασμένες συλλογικά - των μελών του Παιδαγωγικού Έργαστηρίου, βασισμένες στην έρευνα και στην έμπειρία. Συγχρόνως δημοσιεύονται κείμενα Δελμούζου, Πιαζώ, Γληνού κ.ά. που πλαισιώνουν θεωρητικά τις άναζητήσεις των νεότερων έρευνητών. Η φωτισμένη αυτή δουλειά είναι άπαραίτητη και χρήσιμη για κάθε παιδαγωγό που δοκιμάζεται μ' ένα πρόβλημα που τέθηκε πρόσφατα στη δουλειά του. Οί νύξεις για τη μέθοδο που παρέχονται έδώ, είναι χρήσιμες στο σημαντικό έργο της διδασκαλίας των ανθρωπιστικών μαθημάτων.

MICHAEL BELL

Τό πρωτόγονο Μετάφρ.: Ί. Ράλλη-Κ. Χατζηδημού. Σειρά: «Η Γλώσσα της Κριτικής»

Έκδόσεις «ΕΡΜΗΣ», Αθήνα

Τό βιβλίο άνήκει στη γνωστή σειρά του οίκου Methuen, που μετέφερε ό «Ερμής» στην Ελλάδα. Όσο κι αν φάνηκε για μία στιγμή περιοριστικό στη διερεύνηση ή μεταφυσικό στην αντίληψη, τελικά τό έγχείρημα της σειράς αυτής άποδείχτηκε δικαιωμένο. Άποτελεί μία ούσιαστική συμβολή στην παιδεία κάθε διδλόφλου. Η άποσαφήνιση ή έστω ή όποια διερεύνηση των όρων μιας γλώσσας άποτελεί την προϋπόθεση για την κατανόηση. Στο συγκεκριμένο βιβλίο του ό Μ. Bell ούσιαστικά διερευνά τη διείσδυση της έννοιας του «πρωτόγονου» στη λογοτεχνία. Είναι ασφαλώς μία πολύ μερική άποψη και πολύ μερική εικόνα. Όστόσο ή διερεύνηση αυτή μάς δίνει τά κλειδιά για την κατανόηση του έργου πολλών συγγραφέων.

S. W. DAWSON

Δράμα και δραματικό στοιχείο. Μετάφρ. Ί. Ράλλη - Κ. Χατζηδημού. Σειρά: «Η Γλώσσα της Κριτικής»

Έκδόσεις «ΕΡΜΗΣ», Αθήνα

Τό αντικείμενο του έργου του Dawson είναι σαφώς καθορισμένο και μέ μία πολύσια διδλογογραφική παρακαταθήκη. Πέρα από τη σύντομη άναφορά στο μινιστόρημα, τό δοκίμιο άναφέρεται ούσιαστικά στη θεατρική δραματολογία.

GILLIAN BEER

Μυθιστορία. Μετάφρ.: Γ. Δ. Παπακωνσταντίνου. Σειρά: «Η Γλώσσα της Κριτικής»

Έκδόσεις «ΕΡΜΗΣ», Αθήνα

Ό Beer πετυχαίνει μία ιστορική άνάλυση του λογοτεχνικού είδους «μυθιστόρημα»· οί πρώτες καταβολές και οί μετεξελίξεις του μέσα στο χρόνο του δίνουν την ευκαιρία για μία «διά της ιστορίας» έξγηση της λειτουργίας του είδους στο άναγνωστικό κοινό.

ΣΠΥΡΟΥ ΚΟΚΚΙΝΗ

Βιογραφίες Συγγραφέων Έκδοση του περιοδικού «Τό Σχολείο και τό Σπίτι», Αθήνα 1977

Μία χρήσιμη έκδοση για τους μαθητές, συνοδευτική για τό Άνθολόγιο όλων των τάξεων του δημοτικού σχολείου.

D. S. MIRSKY

Ιστορία της Ρωσικής Λογοτεχνίας.

Μετάφραση από τά άγγλικά: Ίουλιέττας Ριάλλη-Καίτης Χατζηδημού.

Έκδόσεις «ΕΡΜΗΣ», Αθήνα 1977

Η Ιστορία του Μίρσκυ είναι ένα έργο βαθιάς γνώσης και συστηματικής δουλειάς· είναι όμως ένα έργο που εκδίδεται στά ελληνικά μετά πολλές δεκαετίες από τη συγγραφή του. Έξετάζει τη λογοτεχνία της ρωσικής γλώσσας από τις πρώτες καταβολές της, μέ τά έργα των λογίων της εκκλησιαστικής παράδοσης, ως την πρώτη δεκαετία του αιώνα μας. Η έπαναστατική και μετεπαναστατική περίοδος δέν καίτπονται από την Ιστορία του Μίρσκυ. Η αξία όμως του έργου αυτού είναι σημαντική. Έκτός από ένα αντίστοιχο έργο του Καζαντζάκη - έργο άπλής έγκυκλοπαιδικής ενημέρωσης - στη χώρα μας ή μεγάλη λογοτεχνική σχολή της ρωσικής γλώσσας έμενε άγνωστη στη συνέχεια και εξέλιξη της.

Η έκδοση περιλαμβάνει έπίμετρο του έπιμελητή και εύρετήριο έργων και όνομάτων.

ΙΑΣΩΝ ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ

Ψηφίδες (προσωπικοί στοχασμοί) Δωδώνη, Αθήνα 1977

Οί «Ψηφίδες» είναι ή έπιτομή έξι βιβλίων που περιέχουν γνωμικά και στοχασμούς του Ί. Ευαγγέλου. Ό συγγραφέας μέσω των στοχασμών αυτών καταγράφει τον τρόπο έπικοινωνίας του μέ τον έσωτερικό χώρο καθώς και μέ τό κοινωνικό του περιβάλλον. Τόν τόμο ολοκληρώνουν έπτά δοκίμια τά όποια άναφέρονται σέ έλληνες και ευρωπαίους φιλόσοφους και λογοτέχνες, που άσχολήθηκαν έπίσης μέ τό γνωμικό λόγο.

ΣΟΦΙΑ ANTZAKA

Έρευνα σέ άρχετυπά θέματα Άντινέα, Αθήνα 1977

Η έσωτερική ζωή του ανθρώπου εμφανίζει όρισμένα άρχεγονα άποτυπώματα ή όρισμένες έστίες ψυχικής ζωής. Προτού ό άνθρωπος άναπτύξει τη λειτουργία της νόησής του εκφραζόταν άμεσα ως προς τη θρησκεία, την τέχνη και τη ζωή του. Δηλαδή εκφραζόταν μέσα από όρισμένους τύπους, οί όποιοι μεταφέρον τη δομή του ψυχικού του κόσμου. Άπό τότε όμως που ή ανθρώπινη δράση στηρίζεται στη νόηση, τά άρχετυπα έχουν υποχωρήσει στο βάθος του ανθρώπινου ψυχισμού. Η Σ. Άντζακα, μέ τό βιβλίο της αυτό, θέλει να δείξει ότι τά άρχετυπα, μολονότι είναι παραγκωνισμένα μέσα στο ύποσυνείδητό μας, έντούτοις δέν παύουν να έπηρεάζουν κάθε μας εκδήλωση.

ΟΛΓΑ ΚΟΜΝΗΝΟΥ

Όμιλίες και άρεθρα Αθήνα 1976

Ένα βιβλίο άφιερωμένο στη μνήμη της Όλγας Κομνηνού-Κακριδή, μιάς από τις κορυφαίες ελληνίδες φιλόλογους και εκπαιδευτικούς, μέ την πρωτοβουλία των παλιών της μαθητριών. Ό τόμος περιλαμβάνει όμιλίες και μελετήματα άνέκδοτα ή διεσπαρμένα σέ διάφορα περιοδικά. Όπως στο ύπόλοιπο γνωστό της έργο, έτσι και στο βιβλίο αυτό ή Όλγα Κομνηνού-Κακριδή φανερώνη την άφοσίωση που τη διέκρινε σ' όλόκληρη τη ζωή της προς τό σκοπό της άνύψωσης του έπιστημονικού έπιπέδου της Μέσης Έκπαίδευσης. Έχοντας γνωρίσει από κοντά τά προβλήματα, τις άνάγκες και τις δυσκολίες που ύπήρχαν και ύπάρχουν στο χώρο της παιδείας, της συγγραφέας προσπάθησε να βοηθήσει τους συναδέλφους της μέ κείμενα γλαφυρά, λιτά και σαφή, ώστε να μεταφέρουν προς τους μαθητές τους τά διδάγματα της κλασικής παράδοσης κατά τρόπο άβίαστο, ζωντανό και ταυτόχρονα έπιστημονικό. Ίδιαίτερη είναι ή σημασία την όποια έδινε ή συγγραφέας στη χρήση της δημοτικής γλώσσας, και μάλιστα σέ μία έποχή καθόλου έννοική από την άποψη του πολιτικού κλίματος.

ΑΝΔΡΕΑΣ Π. ΠΑΠΑΧΡΗΣΤΟΣ

Luctor ergo sum (Παλεύω άρα ύπάρχω) Αθήνα 1977

Ποίηση νοηματική. Ό Α. Παπαχρήστου άποδεχόμενος την ύπαρξη ενός διυισμού στο ανθρώπινο ύποκείμενο, έρμηνεύει την πάλη μεταξύ των δύο στοιχείων ως γεννητήρια της ύπαρξιακής άγωνίας και του αιώνιου πόνου. Τόν πόνο τόν δέχεται ως διαλεκτική σύνθεση της χαράς και της λύπης, ή δέ ζωή κατά τό συγγραφέα είναι κενή περιεχόμενου χωρίς την παρουσία αυτής της άένης πάλης. Η ζωή είναι συνυφασμένη μέ τόν άγώνα και ή διαίωση της ζωής βρίσκει έπίσης στον άγώνα.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΑΦΤΑΝΤΖΗΣ

Νίκος Μπελογιάννης Σέρρες 1977

Ένα σπονδυλωτό ποίημα άφιερωμένο στη μνήμη του Ν. Μπελογιάννη. Ό Γ. Καφταντζής έγραψε τό ποίημα αυτό μετά την εκτέλεση του Ν. Μ. αλλά δέν είχε κατορθώσει να τό δημοσιεύσει μέχρι σήμερα στην πλήρη του μορφή. Οί στίχοι είναι λιτοί και άμεσοι και φανερόνουν την όδυμνη αίσθηση που δοκίμασε ό ποιητής στο άκουσμα της εκτέλεσης. Σέ παράρτημα του βιβλίου

παραθέτονται σημειώσεις και αποσπάσματα από εφημερίδες της εποχής (30 Μαρτίου και 1 'Απριλίου 1952). Μολονότι οι πηγές αυτές δεν είναι αυθεντικές, δεν παύουν, παρά τις ανακριβείες τους, να δίνουν τη φοβερή αίσθηση των ιστορικών εκείνων στιγμών.

ΔΗΜΗΤΡΗ ΜΙΧΕΛΙΔΗ

'Από την Κρήτη στην 'Αλβανία
'Αθήνα 1977

Πρόκειται για το ημερολόγιο ενός ώπλου στρατιώτη που επιστρατεύεται στην Κρήτη κατά τον 'Οκτώβριο του '40 και φθάνει μέχρι τα έλληνοαλβανικά σύνορα για να πολεμήσει κατά των Ιταλών επιδρομικών. Λόγω της ένταξης του στην 'Αριστερά ο Δ. Μιχελίδης προσφέρει μέσω των ημερολογιακών καταγραφών του μία άλλη άποψη και μία διαφορετική σέ πολλά σημεία εκτίμηση των γεγονότων, είτε στο πεδίο της μάχης είτε στα μετόπισθεν. 'Ιδιαίτερα ενδιαφέρουσες είναι οι χαρακτηρισολογίες των αξιωματικών και συστρατιωτών του, ιδωμένες από μία σκοπιά κοινωνικής έρμηνείας της συμπεριφοράς τους.

ΑΜΥ

Κύπρος 1974

Κέδρος, 'Αθήνα 1975

Μία δίγλωσση (στην αγγλική και ελληνική) έκδοση όπου περιγράφεται από τη συγγραφέα η εισβολή στην Κύπρο, όπως την έζησε από κοντά. Το μικρό αυτό βιβλίο είναι διακοσμημένο από σχέδια του Γιάννη Ρίτσου και του Μίνου 'Αργυράκη. τα δέ έσοδα από την πώλησή του διατίθενται υπέρ των προσφύγων της Κύπρου.

ΚΩΣΤΑΣ ΓΟΥΛΙΑΜΟΣ

'Εντροπία, Δωδεκάτη 'Ωρα
'Αθήνα 1977

Ποίηση ή όποια κινείται μεταξύ του μεταυπερεαλισμού και ενός φυσιοκρατικού συμβολισμού. 'Υπάρχουν άδρές επιδράσεις από το Σεφέρη, τον 'Ελύτη και τον Γκάσο, μολονότι η τελική ποιητική σύνθεση ανάδύει την προσωπική μυθολογία του Κ. Γουλιάμου. Τα διώματα του ποιητή, ύπαρξια είτε κοινωνικά, δεν παραμένουν σ' έναν ψυχολογικό έσωτερισμό αλλά αποδίδονται μέσω ενός παγανισμού, που με έρωτική διάθεση για τα πρόσωπα και τα πράγματα δανείζεται καταστάσεις της φύσης ή αντικείμενα του ελληνικού γεωγραφικού μύθου (θάλασσα, κήμα, ήλιος). 'Ετσι ή οδύνη είτε ή χαρά επενδύονται με έλληνογενή σύμβολα, κλασικά, θυζαντινά ή σύγχρονα, σχηματίζοντας τά χαρακτηριστικά μιας ποιητικής μορφής που αναζητεί το λόγο της

κύρια στίς προγονικές ρίζες του τόπου. Το δέ πρόσωπο του ποιητή, πολιτικό ή έρωτικό, αφομοιώνεται στο περιεχόμενο μιας ζωσας έλληνοκεντρικής ιδεολογίας.

ΠΑΝΟΣ ΚΑΡΑΒΙΑΣ

'Ο Σολωμός και ή αναγωγή στο οὐράνιο

'Εστία, 'Αθήνα 1977

'Η συλλογή αυτή σ' ένα τόμο τεσσάρων δοκιμίων που έγραψε κατά καιρούς ο Π. Καραβίας μέ αφορμή την παρουσία του Σολωμού, φανερώνει και τον προσωπικό προβληματισμό του να αντικρίσει το έργο του έθνικού ποιητή συμβατικά ή δογματικά, αλλά διωματικά. 'Αρνούμενος, έτσι, την ιδεοκρατική έρμηνεία του Πολυλά και τις μεταφυσικές ή μηχανιστικές έρμηνείες που εμφανίστηκαν κατόπιν, ο Π. Καραβίας θέτει μέσω των δοκιμίων του όρισμένα βασικά έρωτήματα γύρω από το έργο του Σολωμού, στα όποια έρωτήματα έπιχειρεί να απαντήσει: πώς σχηματίστηκε π.χ. το ιδανικό όραμα στο Σολωμό, όραμα που ταυτίζεται μέ τό απόλυτο της 'Ηθικής και του 'Ωραίου; Τί σημαίνουν οι γυναικείες μορφές του Σολωμικού μύθου; 'Ο συγγραφέας έρμηνεύει τά σύμβολα και τά ιδεολογικά αυτά σχήματα του ποιητή, όρμώμενος από την πεποίθηση ότι ο Σολωμός ακολούθησε τον προβληματισμό των στοχαστών του εύρωπαϊκού ρομαντισμού και έπιδιώξε να εκφράσει την πραγματικότητα της ζωής κατά τον τρόπο που την είχε δώσει έσωτερικά τό ύποκειμένο του.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΑΛΗΘΕΙΝΟΣ

Λόγος - ήχος (ποιήματα)
'Αθήνα 1977

Μία συνύπαρξη λόγου και ήχου υπάρχει στην πρωτοποριακή, για τά ελληνικά δεδομένα, αυτή έκδοση. Τόσο ο λόγος όσο και ο ήχος περιέχονται σέ μία κασέτα που είναι ένωματωμένη στο έσωτερικό ενός άγραφου διβλίου. Μέ την 'έκδοση αυτή ο Δ. 'Αληθεινός άνιχνεύει τις σχέσεις και τά σημεία του έναρθρου λόγου, τις παρηχήσεις που ακολουθούν την έναλλαγή της λαλιάς κατά τη συζήτηση. 'Ο πειραματισμός αυτός που σκοπεύει στην αποδόμηση της καθημερινής όμιλίας προσφέρει στον άκροατή τη δυνατότητα άναγνώρισης της κοινωνικής σημασίας του λόγου.

Τ. ΑΝΘΟΥΛΙΑ - Γ. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

Μαθηματικά Α' δημοτικού (τεύχος Α - Β) και Μαθηματικά Β' δημοτικού (τεύχος Α - Β)
Εικονογράφηση: Π. ΚΑΛΑΙΔΟΥ
'Εκδόσεις «Χελιδόνι» - Θεσ/κη, και

ΙΔΡΥΜΑ NUFFIELD

Κάνω και καταλαβαίνω. Μετάφραση από επιτροπή μέ την έποπεία των Τ. 'Ανθουλιά και Γ. Καρφή
'Εκδόσεις «Χελιδόνι» - Θεσ/κη.

Και τά πέντε αυτά βιβλία των εκδόσεων «Χελιδόνι» αποτελούν μία ολοκληρωμένη προσπάθεια - μετά την προσθήκη και του προγράμματος για τά Μαθηματικά του 'Ιδρύματος Nuffield, που είναι και τό θεωρητικό υπόδοθο των άλλων έργων. Οι εργασίες αυτές είναι μία ούσιαστική έλληνική συμβολή. Γιατί όσο και αν οι παλιές μέθοδοι διδασκαλίας των μαθηματικών - και στίς κατώτερες βαθμίδες - είχαν οδηγήσει σέ αδιέξοδα, άλλο τόσο δεν έχουμε ακόμα εμπλουτισθεί μέ εκδόσεις-υποδείγματα για την όρθή διδασκαλία των «σύγχρονων» μαθηματικών, που γεφυρώνουν τά χάσματα και έπιλύουν εύστοχα όλες τις κακοτοπιές της καινούργιας μεθόδου.

ΑΝΘΡΩΠΟΣ. 'Όργανο της 'Ανθρωπολογικής 'Εταιρείας 'Ελλάδος Τόμος 4 - Τεύχη 1-2-Γενάρης-'Απρίλης 1977.

Στό τεύχος αυτό γίνεται μία συνολική παρουσίαση των μέχρι σήμερα έρευνών στο σπήλαιο των Πετραλώνων, που έγιναν μέ την καθοδήγηση του 'Αρη Πουλιανού. 'Εκτός από τη συστηματική παρουσίαση της στρωματογραφικής έρευνας από τον ίδιο τον 'Αρη Πουλιανό, καταχωρούνται δυό ακόμα αξιόλογες μελέτες δυό ξένων έρευνών που εργάστηκαν μέ ζήλο και πρότυπες μεθόδους στα Πετράλωνα: των Motoji Ikeya και Miklos Kretzoi.

'Η παρουσίαση της έρευνας στα Πετράλωνα άποτελεί ούσιαστική συμβολή στή μελέτη της παλαιολιθικής εποχής στην 'Ελλάδα - μιας εποχής της όποιας ή έρευνα δεν έχει μακριά παράδοση στή χώρα μας. Στό ίδιο τεύχος μαζί μέ τις άλλες ενδιαφέρουσες μελέτες δημοσιεύονται: 'Αγγ. Μπάστη: Παλαιολιθικά εύρηματα στίς όχθες του Πηνειού, Τ. Σπύρου και Μ. Μυτιληναίου: 'Η ένότητα του ιστορικού και του λογικού Ρ. Bahn: Για την παλαιοοικονομία των Πυρηναίων, και 'Αγγ. Ταμδάκη: Τά άνθρωπά μας είδωλα του προϊστορικού Αιγαίου.

Π. ΓΟΥΛΙΑΜΟΥ

Παγκόσμιο σοσιαλιστικό κίνημα - ιστορική μελέτη.
'Εκδ. «Νέα 'Αριστερά», 'Αθήνα 1977

Στό βιβλίο έπιχειρείται ή άνάληψη της πορείας του σοσιαλιστικού κινήματος από την εμφάνιση του μαρξισμού, τη διάδοση της

σοσιαλιστικής ιδεολογίας μέσω της Α' Διεθνούς, τη διαδοχή της από τη σοσιαλδημοκρατία και την πορεία της άποσύνθεσής της ως την μπολσεβίκική επανάσταση. Κατά τό συγγραφέα όλη ή πορεία του σοσιαλιστικού κινήματος και ή παρούσα φάση του νεοκαπιταλισμού αποτελούν τούς αντικειμενικούς όρους για την εμφάνιση του κινήματος της νέας άριστερας.

Σ. ΠΑΠΑΘΕΜΕΛΗ

'Η συνδικαλιστική δράση
(για μία δημοκρατική όριοθέτηση)

Πρόκειται για μία συνοπτική άνάλυση, μέ την όποια έπιχειρείται μία άνασκόπηση και μία πολιτική άποσαφήνιση των όρων της συνδικαλιστικής δράσης. προσπάθεια που γίνεται υπό την προϋπόθεση της ταυτόχρονης έξαρσης της κριτικής συνείδησης των εργαζομένων, ώστε να μπορούν να προσδιορίζουν τον αληθινά καθοριστικό τους ρόλο στίς διαδικασίες της κοινωνικής εξέλιξης.

ΕΛΕΝΑΣ ΡΕΜΠΕΛΙΝΑ

Τά σώματα της Χρυσοθέμης μετά τό δημόσιο άποκεφαλισμό της στα τέλη του 20ου αιώνα μετά Χριστόν

Πρόκειται για μία πολύ ένδιαφέρουσα ποιητική σύνθεση, συνοδευμένη από εικόνες της ίδιας της ποιήτριας, όπου, μέσος 'Ενα κλίμα, θά μπορούσε να πεί κανείς, νεοϋπερεαλισμού και μέ πλαίσιο τό φριχτό ξεκοιλιασμα της Κύπρου (Κύπρια είναι ή ποιήτρια), έπιχειρείται μία σκληρή καταγραφή των προσωπικών διωμάτων της Ε.Ρ., που, στίς καλύτερες στιγμές της, παρουσιάζει πολλά από τά στοιχεία εκείνα που συντελούν στή δημιουργία ενός γνήσιου και αξιόλογου ποιητικού λόγου.

ΝΙΚΟΥ ΘΕΟΔΩΡΟΥ

'Η άπάνθρωπη όψη του κόσμου
'Αθήνα 1977

Τό βιβλίο αυτό άποτελεί μία εύαίσθητη όσο και άπλοϊκή διαμαρτυρία ενός άπλου ανθρώπου, άπέναντι στην άπάνθρωπη και άντιπνευματική, στο βάθος της, σύγχρονη πραγματικότητα, διαπιστώνοντας για μία ακόμη φορά ότι αν ο άνθρωπος προόδευσε, στο πέραςμα των αιώνων, στίς τέχνες και στην έπιστήμη, ή πλειονότητα παραμένει στην άγνοια - καθώς και ότι ή τελειοποίηση της μηχανής, παρά τη δημιουργία μιας άνετης ζωής και μιας φανταχτερής πολυτέλειας, διόλου δεν όδήγησε στην εύτυχία.

•μουσική•

Οι παραστάσεις της "Οπερας Δωματίου της Μόσχας

Του Γιώργου Λεωτσάκου

Η ΠΡΟΣΦΑΤΗ επίσκεψη της "Οπερας Δωματίου της Μόσχας" («Μοσκόβσκι Καμέρνι Μουσικάλνι Τεάτρο» στά ρούσικα, ίδρ. 1971) άφησε μερικά από τὰ πιό καντά ξεχωριστά πού μᾶς ἀπασχόλησαν ποτέ: ὄχι βέβαια γιὰ τὸ ἀπροσμάχητο κύρος τῆς τόσο ὑψηλῆς προσφορᾶς τοῦ συγκροτήματος ἀλλὰ γιὰ τὸ πῶς «δέχτηκε» τὴν προσφορά αὐτὴ τὸ ἀθηναϊκὸ «φιλόμουσο» (ἢ φυγόμουσο;) κοινὸ – μαζὶ μὲ τοὺς μουσικούς μας. Τὰ 4 θράδια (προσωπικά εἶδαμε τὴ «Μύτη» τοῦ Σοστακόβιτς δυὸ φορὲς!) ἢ αἰθουσα τῶν «Ὀλυμπίων» ζήτημα εἶναι ἂν ἦταν γεμάτη κατὰ τὸ ἕνα τρίτο. Θὰ περίμενε κανένας νὰ συναντήσει τοὺς ἀντικείμενο τῆς ἐνασχόλησής του. Ὅποτε εὐλόγα δικαιοῦνται ν' ἀναρωτηθεῖ κανένας γιὰ τὸ πῶς μπορεῖ ν' ἀξιῶναι κανεὶς νὰ ἐξαρθοῦν στὸ ὕψος τῆς μεγάλης τέχνης ἀπὸ ἀνθρώπους τόσο ἀδιάφορους γιὰ τὴ δουλειὰ τους! Ὅμοια (μὲ ἐλάχιστες ἐξαιρέσεις!) ἀπουσίασε καὶ ὁ κόσμος τοῦ θεάτρου πρόζας – μ' ὅλο πὺν μετὰ τῆς ἐμπειρίας τῶν θεάτρων Βαχτάνγκωφ καὶ Στανισλάβσκι, ὅλοι ὀφείλουν νὰ περιμένουν καὶ μιά ἐξ ἴσου ὑψηλοῦ ἐπιπέδου σκηνικὴ ἐμπειρία, ἕνα ἀνεπανάληπτο σεμινάριο σκηνοθεσίας σὲ σειρὰ δολοκλήρη ἀπὸ τεχντροπίες.

Ἡ συντριπτικὴ πλειοψηφία τῶν μουσικῶν μας ἀπουσίασε. Καμιὰ περιέργεια, καμιὰ ἀνησυχία, κανένας προβληματισμὸς ἀπ' ἐκείνους πὺν, ἂν μὴ τι ἄλλο, ἀπαντοῦν σὲ κάθε συνειδητὸ ἐπαγγελματία γιὰ τὸ ἀντικείμενο τῆς ἐνασχόλησής του. Ὅποτε εὐλόγα δικαιοῦνται ν' ἀναρωτηθεῖ κανένας γιὰ τὸ πῶς μπορεῖ ν' ἀξιῶναι κανεὶς νὰ ἐξαρθοῦν στὸ ὕψος τῆς μεγάλης τέχνης ἀπὸ ἀνθρώπους τόσο ἀδιάφορους γιὰ τὴ δουλειὰ τους! Ὅμοια (μὲ ἐλάχιστες ἐξαιρέσεις!) ἀπουσίασε καὶ ὁ κόσμος τοῦ θεάτρου πρόζας – μ' ὅλο πὺν μετὰ τῆς ἐμπειρίας τῶν θεάτρων Βαχτάνγκωφ καὶ Στανισλάβσκι, ὅλοι ὀφείλουν νὰ περιμένουν καὶ μιά ἐξ ἴσου ὑψηλοῦ ἐπιπέδου σκηνικὴ ἐμπειρία, ἕνα ἀνεπανάληπτο σεμινάριο σκηνοθεσίας σὲ σειρὰ δολοκλήρη ἀπὸ τεχντροπίες.

Γιὰ τὸ κοινὸ φυσικά, ἂς μὴ γίνεαι λόγος. Οἱ χιλιάδες πὺν εἶναι ἔτοιμοι νὰ χάσουν τὸ δόλωμα τοῦ ὁποιοῦδήποτε «κατεστημένου» ὀνόματος τοὺς πετᾶξει ὁ Ε.Ο.Τ. στὸ Φεστιβάλ (ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὸ πραγματικὸ εἰδικὸ τοῦ θέματος καὶ τὸ καλλιτεχνικὸ τοῦ ἀντικείμενου...), οἱ χιλιάδες πὺν ἔκατσαν οὐρὰ καὶ ταλαιπωρήθηκαν γιὰ ἕνα εἰσιτήριο τῶν «Μπολσόν» ἢ γιὰ ν' ἀκούσουν τὴ Δεβετζή, ἀπουσίασαν. Σὲ σημείον πὺν ν' ἀναρωτιέται κανεὶς ἂν σήμερα, ἐν ἔτει 1977, ἔχομε ἄλλο κοινὸ ἐξόν ἀπὸ τὴν σὸνὸμ καὶ τραπουλοδαίαιτες συζύγους «πετυχημένων» μεγαλοαστῶν, τοὺς αἰώνιους Φιλιππαίους τῆς τέχνης καὶ μερικούς ἐπηρεμένους «κουλτουριάρηδες». Ποῦ εἶναι τὸ θαυμάσιον ἐκεῖνο κοινὸ τῶν ἀνεπανάληπτων, δυστυχῶς, φεστιβάλ τῆς περιόδου 1964-66, πὺν εἶναι τὸ ζωντανὸ ἐκεῖνο κοινὸ πὺν μὲς στὸ ζόφο τῆς δικτατορίας προσερχόταν ἄθροιστὶς ἑβδομάδες Σύγχρονης Μουσικῆς, ἀναζητῶντας στὴν τέχνη μιά ψυχολογικὴ διέξοδο καὶ μιά ἀνάταξη; Τόσο πολὺ «φύρανε» μέσα σὲ λίγον καιρὸ; Βέβαια θὰ παρατηρήσει κανένας (καὶ τὸ ἐπιχείρημα εἶναι δυσμάχητο) ὅτι οἱ τιμές τῶν εἰσιτηρίων ἦταν ἄρκετὰ ἀποτρεπτικές, ἂν ὄχι ἀπαγορευτικές. Ἡ προσφορά δὴς ἦταν τέτοια ὥστε ν' ἀξίζει γιὰ χάση τῆς νὰ περικόψει κανένας ὁποιοῦδήποτε ἄλλη ἀνάλογη

δαπάνη τοῦ. Ὅπως καὶ νᾶχουν τὰ πράγματα, τὰ «Ὀλύμπια», ὅπως ὅλοι ξέρομε, εἶναι μιά αἰθουσα ἄρκετὰ μικρὴ – πράμα πὺν ἔδινε στὴ διαδρομὴ αὐτὴ μιά διάσταση ἰδιαίτερα ἀνησυχητικὴ.

Στὸ «ΒΗΜΑ» τῆς 13.10.1977, ὅπου καὶ παραπέμπω τὸν ἀναγνώστη, ἀναφέρθηκε σὲ ἄρκετὴ ἔκταση στὴν ἀποκάλυψη πὺν στάθηκε ἡ παράσταση τῆς «Μύτης» (1927-28) τοῦ Ντιμίτρι Σοστακόβιτς (1906-75), κωμικῆς ὀπερας σὲ 3 πράξεις καὶ 10 εἰκόνες, σὲ λιμπρέτο Ἀ. Πράις, πάνω στὸ περίφημο ὁμώνυμο διήγημα τοῦ μεγάλου Γκόγκολ ἀπὸ τὴ συλλογὴ «Ἱστορίες τῆς Πετρούπολης». Ἡ «Μύτη», ἄδωμανταρχεῖο τῆς μουσικῆς εὐρηματικῆς ἐνὸς ξεχωριστά χαρισματικοῦ συνθέτη 22 ἐτῶν, ἄγνωστη ὡς χτές ἀκόμη καὶ στὴν ἴδια τῆς τῆς πατρίδα γιὰ πολλοὺς καὶ διάφορους λόγους, προφητεύει ὅλη τὴ μουσικὴ πρωτοπορία τῆς 50ετίας πὺν θ' ἀκολουθοῦσε. Λές καὶ τὸ κείμενο τοῦ Γκόγκολ, μιάς πρωτοποριακότητος ἀπαρασάλευτα ἐπικαιρῆς, ὅπως φαίνεται, σ' ὅλες τῆς ἐποχῆς, στάθηκε παρότρυνση ἀκαταμάχητη γιὰ τὸ νέο συνθετὴ: κυριολεκτικὰ τὸν τίνανε ἐξω ἀπὸ ὁτιδήποτε ἴσως γνωρίζουμε σάν ἐαυτὸ τοῦ, πρὶν ἢ μετὰ τὸ ἔργο τοῦτο.

Ὡς ποῖο σημείον ἄραγε ὁ Σοστακόβιτς, συνειδητὰ ἢ μὴ, νὰ σκιαζόταν ἀπ' αὐτὸ τὸ συνταξα-

χτικὸ τοῦ αὐτοξεπέρασμα καὶ νὰ γύρισε πίσω; Φτάνοντας μάλιστα στὸ σημείον, ἀπ' ἐκεῖ καὶ πέρα (ἴσως καὶ πρὶν δεχτεῖ τῆς περιφημῆς ἐπικρίσεως πὺν ἄλλαξαν τοὺς προσανατολισμούς του), νὰ στυλιζάει σχεδὸν τὸ γράψιμο καὶ τὸ ὕψος τοῦ, σάν νᾶθελε νὰ πεισθεῖ ὁ ἴδιος πρῶτα γιὰ τὸ περιγραμμά τῆς μουσικῆς τοῦ προσωπικότητος; Νά ἕνα ἀκόμη ἀπὸ τὰ καιρία ἐρωτήματα πὺν θέτει τὸ ἔργο καὶ πὺν θὰ πρέπει ν' ἀπασχολήσει τοὺς μελλοντικούς μελετητῆς τῆς δημιουργίας τοῦ μεγάλου αὐτοῦ (μετὰ τὴ «Μύτη» μποροῦμε ἄρκετὰ νὰ τὸν ἀποκαλοῦμε ἔτσι) σοβιετικοῦ συνθέτη.

Ὅπως δὴποτε, χάρι καὶ στὴ «Μύτη», μποροῦμε νὰ θεωρήσουμε τὴ συμβολὴ τοῦ Γκόγκολ στὴ ρωσικὴ ὀπερα ἐφάμιλλη μ' ἐκείνη τοῦ Πούσκιν: ἂν ὁ «Μπόρις Γκοντοινώφ» καὶ ὁ «Εὐγένιος Ὀνιέγκιν» ἐνέπνευσαν ἕνα Μουσοσόγκοκν καὶ ἕνα Τσαϊκόφσκι, οἱ «Βραδιὲς τῆς Ντικάνκα» ὑπαγόρευαν στὸν ἴδιο αὐτὸ Μουσοσόγκοκν ἕνα μισοτελειωμένο κωμικὸ ὀριστοῦργημα (ὄχι πολὺ γνωστὸ, δυστυχῶς), τὸ «Πανηγύρι στὸ Σόροτσινσκ», καὶ οἱ «Ἱστορίες τῆς Πετρούπολης» στὸ Σοστακόβιτς τὴ «Μύτη». Καὶ τὰ δυὸ ἔργα, τόσο βαθιὰ ρωσικά, ἀποτελοῦν κορυφαῖες στιγμῆς τοῦ παγκόσμιου ρωσικοῦ θεάτρου. Καὶ ἴσως ἡ «Μύτη», καθὼς καὶ ὁ μισοτελειωμένος «Μωῦσης καὶ Ἀαρὼν» τοῦ Σαϊνμπεργκ, γραμμένος λίγο ἀργότερα, νὰ εἶναι πράγματι οἱ τελευταῖες ἱστορικὰ σημαντικὲς ὀπερες πὺν γράφτηκαν στὸν αἰῶνα μας – ἀπ' ἐκεῖ καὶ πέρα οἱ Μπρίττεν, οἱ Πουλένκ, οἱ Μενότι καὶ πλῆθος ἄλλων, δέν εἶναι παρὰ νοσταλγοὶ ἐνὸς ρωσικοῦ παρελθόντος πὺν προσπαθοῦν νὰ παρατείνουν τὸ βίον τοῦ σὲ μίαν ἄλλη ἐποχὴ.

Ἐξὸν ἀπὸ τὴ «Μύτη», τὴν προσφορά τῆς ὀπερας Δωματίου τῆς Μόσχας ἀποτελοῦσαν μικρὰ ἔργα, μονόπρακτα κυρίως (μὴν ἐξαίρεση τὸ δίπρακτο τοῦ Μορτνιάνσκι), γραμμένα μεταξὺ 1768 (Χαϊντν) καὶ 1810 (Ροσσίνι): Ὁ «Φαρμακοποιὸς» τοῦ Χαϊντν («Lo speziale», πάνω σ' ἕνα ἔργο τοῦ Γκολτνόν), τὸ «Συμβόλαιο Γάμου», τοῦ Ροσσίνι («La cambiale di matrimonio», κείμενο Ρόσι: Cambiale = συναλλαγματικὴ καὶ, μεταφορικὰ, ὑπόσχεση), τὸ δίπρακτο Singspiel (κωμικὴ ὀπερα μὲ διαλόγους πρόζας) τοῦ Μορτνιάνσκι. «Τὸ γεράκι» (1786), σὲ λιμπρέτο Φ. ντέ λα Φερμιέρ, καὶ τὸ μονόπρακτο «Διευθυντὴς θεάτρου», ἔργο Κ. 486 (1786 ἐπίσης), σὲ λιμπρέτο Γκόττλινγκ φόν Στέφανι, τοῦ Μότσαρτ.

Ἐξὸν ἀπὸ τὸ Μότσαρτ, τὰ ἔργα αὐτὰ ἦταν ἄρκετὰ περιορι-

σιστα μὲ τρόπο ὄχι εὐχάριστο ἢ σμένης μουσικῆς ἐμβέλειας. Ὅπως συνήθιζόταν σὲ μιά ἐποχὴ ὅπου αὐτοῦ τοῦ εἶδους τὸ μουσικὸ θέατρο εἶχε ἄμεση ἀπὴρηση στὸ κοινὸ, πολὺ διαφορετικὴ, φυσικά, ἀπὸ τὴ σημερινή, εἶχαν γραφεῖ ὄχι μὲ ἀπώτερο στόχο τὴν ἱστορικὴ τους ἐπιβίωση ἀλλὰ γιὰ τὴν κάλυψη κάποιας ἄμεσης ψυχαγωγικῆς ἀνάγκης. Στὸ Μότσαρτ βέβαια, ἤδη ἀπὸ τὴν εἰσαγωγὴ, καταλαβαίνει κανένας ὅλο τὸ φάσμα ἐκφραστικῶν καὶ εὐρηματικῶν δυνατοτήτων πὺν μπορεῖ ν' ἀποχτήσει ἀκόμη καὶ ἡ πιὸ στυλιζαρισμένη μουσικὴ γλώσσα, ὅταν τὴ χρησιμοποιεῖ μιά μεγαλοφυΐα. Στὴς λοιποὺς δὴς, εἶχαμε νὰ κἀνουμε μὲ μουσικῆς εὐχάριστες, σποραδικὰ ἐνδιαφέρουσες, ἀπάλαφες καὶ θωπευτικότερες τῆς ἀκοῆς μας ἀλλὰ μόλις ἱκανῆς γιὰ κάποια βαθύτερη ἐγγραφὴ εἴτε στὴ μνήμη εἴτε στὸν ψυχικὸ μας κόσμον.

Τὸ βάθος καὶ ἡ ἀδρότητα ἐγγραφῆς τῆς ἐμπειρίας ὀφειλόταν ἀποκλειστικά στὴ μουσικὴ διδασκαλία, στὴν ἐμμενεία καὶ στὴ σκηνοθεσία, πὺν καὶ στὸ Σοστακόβιτς εἶχε σταθεῖ παράγοντας ὁμότιμος σχεδὸν μὲ τὴν ἴδια τὴν παρτιτούρα. Λές καὶ οἱ μαέστροι, οἱ σκηνοθέτες καὶ οἱ τραγουδιστές, σ' αὐτὰ τὰ μικρὰ ἔργα, εἶχαν ἀνακαλύψει τὴ φιλοσοφικὴ λίθο πὺν μεταμόρφωνε σὲ χρυσάφι τὰ εὐτελέστερα μουσικά μέταλλα. Σ' αὐτὴ τὴ μικρὴ, ἄρα καὶ αἰθουσα τῶν «Ὀλυμπίων», μὲ τὸ φτηνὸ νεοπλουτισμὸ μιάς «μοντέρνας» διακόσμησης ἀπὸ ψεύτικα ὑλικά πὺν ἔφτιασαν μέσα σὲ λίγα χρόνια, διαπιστώσαμε ὅτι δέν ἐφταιγε διόλου ἡ ...ἀκουστικὴ γιὰ τῆς ἁμαρτωλῆς ἐκείνης ἐντάσεως τῶν παραστάσεων τῆς Ε.Λ.Σ. (δὲ μιλάμε βέβαια γιὰ τῆς ἀποτροπιαστικῆς ἐπιδόσεως τῆς χορωδίας, δεκαετίες τώρα...), πὺν ὕστερα ἀπὸ λίγο θολώνουν τὰ περιγράμματα τῶν ἡχῶν καὶ ἀμβλύνουν τὴν δεκτικότητα τῶν ἀκροατῶν: Ὁ ἡχος τῶν Ρώσων μουσικῶν καὶ τραγουδιστῶν ἦταν ἕνα χάδι τῆς ἀκοῆς...

Κάτω ἀπὸ τὴν ὑψηλότητα τεχνικῆς στάθμης καὶ πνοῆς διέυθυνση τῶν νέων ἀρχιμουσικῶν Βλαντιμίρ Ἀγκρόνσκι καὶ Ἀνατόλι Λέβιν, μιά μικρὴ ὀρχήστρα ξεσκολισμένων σολίστ, μὲ χωροκηρησιακὰ «σοβιετικὰ» ἦχο (πλοῦσιος, «γκρίζος» ἡχος ἐγχόρδων, πνευστὰ ἀπαλόχρα, πλούσια καὶ λαμπερά) συγχρονίζονται τέλεια, ἀγκάλιαζε μὲ ἄπειρη τρυφερότητα τῆς φωνῆς καὶ ἀφηνόταν στὸ ρυθμὸ τῆς ἀναπνοῆς τους. Οἱ φωνῆς αὐτῆς δέν ἦταν οἱ «βροντώδεις» ἐκείνης κάποιων ἀστεριῶν τῆς ἱταλικῆς, ἰδίως, ὀπερας, πὺν ὁ ναρκισσισμὸς τους θέλει νὰ γεμίσει μὲ ἡχο ὑπερπνοῦς χώρους – κάποτε μάλιστα

καλόγουστο. Φωνές πλούσιες σέ όγκο καί ματιέρα, όσο χρειάζόταν αὐτοῦ τοῦ εἵδους ἡ μουσική, φωτεινές, εὐέλκτες, ἀκριβέστατες τονικά, μουσικότητες. Όλες συνδυασμένες μέ υποκριτικά προσόντα ἱκανά ὄχι ἀπλῶς ν' ἀφομοιώσουν τή διδασκαλία τῶν πραγματικά μεγάλων σκηνοθετῶν πού υπέγραψαν τίς διάφορες σκηνοθεσίες ἀλλά καί γιά ριζικές μεταμορφώσεις τοῦ καλλιτέχνη ἀπό ρόλο σέ ρόλο. Εἶχαμε νά κάμουμε μέ προσωπικότητες πού, πειθαρχώντας τέλεια στή γενική σύλληψη, ἦταν σέ θέση νά «αφραγίσουν» τό ρόλο τους: πράγμα πού υπαινίσσεται ἕνα τέλει σύστημα ὄχι μόνο μουσικῆς παιδείας ἀλλά καί αὐτοῦτης ἐπιλογῆς στελεχῶν.

Τά τρία ἀπό τά ἔργα (Χάιντν, Ροσσίνι, Μότσαρτ) παίχτηκαν μέσα στό ἴδιο «φρανταζιότικο» ροκοκό σκηνικό τῆς Ἀ. Κοζενκόβα, ἔμμεσα δηλωτικό καί τῆς συμβατικότητας τῶν λιμπρέτων. Ἄν ὁ Μότσαρτ ξαναπιάσει τό πολυμεταχειρισμένο στόν καιρό του θέμα τῶν ταιριασμάτων πού ὑφίσταται ἕνας διευθυντής ὀπερας ἀπό τίς ἐκρηκτικές καί ἀνοικονόμητες πορμιανόνες του, ὁ Χάιντν καί ὁ Ροσσίνι δοῦνται πιο κοντά στήν «κομμέντια ντέλ ἄρτε». Ἐδῶ τά πρόσωπα εἶναι τύποι: Ὁ πλούσιος γέρος μέ τήν ὁμορφὴ κόρη ἢ τή νέα προστατευόμενη πού θέλει νά τήν παντρεῖ (ἐνῶ ἐκεῖνη ἀγαπᾷ τό φτωχό, ὥραίο καί τίμιο νέο), ὁ ἐπίδοξος μνηστήρας πού τελικά

μένει στά χρῶα τοῦ λουτροῦ κ.τ.λ. Ἰδιαίτερα προσέξαμε τή φανερό διαφθοροποίηση καί τά πάνσοφα περάσματα τῆς σκηνοθεσίας ἀπό στυλ σέ στυλ: ἀπό τήν «κομμέντια ντέλ ἄρτε» (Χάιντν, Ροσσίνι), στή φρίκα διακωμώδηση τῶν τύπων, στό Μότσαρτ, (ἐδῶ οἱ δυό σοπράνο μεταχειρίζονται ἡ μία ἐναντίον τῆς ἄλλης τίς κολορατούρες τους περίπου ὅπως τά ...πιτάτα μέ τή σαντιγύ στίς παλιές κινηματογραφικές κωμωδίες) καί, στόν Μπορτνιάνσκι, σ' ἕνα σκηνικό ὕψος πού θύμιζε Βερσαλλίες, Μικρό Τριανόν καί παρὰσταση σέ μικρό αὐλικό θέατρο ἐποχῆς.

Τίς σκηνοθεσίες, στό Χάιντν καί στό Ροσσίνι, συνυπόγραψαν ὁ ἐμπυχωτής τοῦ συγκροτήματος καθηγητής Μπαρίς Ποκρόβσκι καί ἡ Ὁ. Ἰδάνοβα.

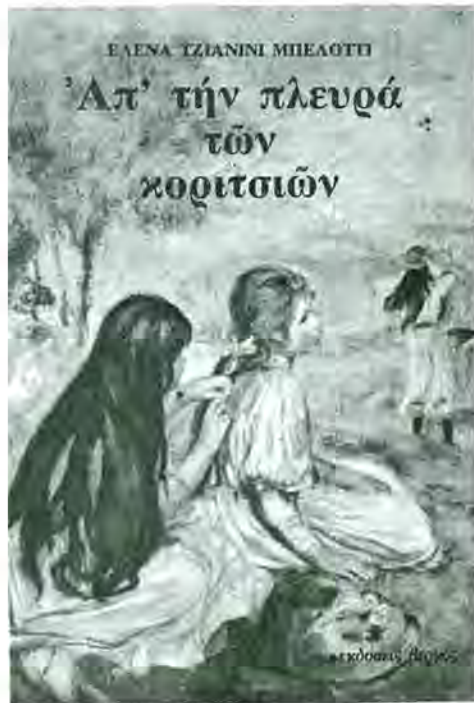
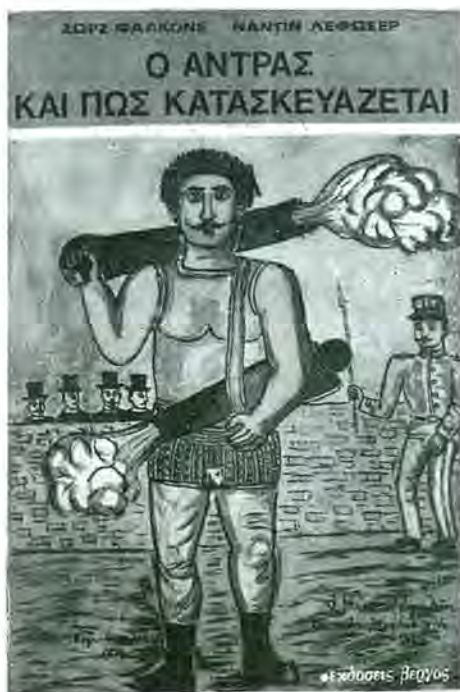
Στό «Γεράκι» τοῦ Οὐκρανοῦ Ντιμίτρι Σιεπάνοβιτς Μπορτνιάνσκι (1751 ἢ 52-1825), ὅπως καί στό συνθετή του, ἀξίζει νά σταθούμε κάπως περισσότερο. Προστατευόμενος τῆς Μεγάλης Αἰκατερίνης καί μαθητής τοῦ Γκαλούππ, πρῶτα στήν Πετρούπολη καί ἀργότερα στήν Ἰταλία, εἶναι κυρίως γνωστός γιά τίς ἐκκλησιαστικές πολυφωνικές συνθέσεις του. Σ' αὐτές ἀφιλεται ἡ ἀσφαλῶς ὑπερβολική ἐπιωνυμία «Ὁ Ρῶσος Παλεστρίνα» πού τοῦ ἀποδίδουν συχνά. Ἐχεῖ ὅμως γράψει καί ἀρκετὴ κοσμικὴ μουσική - ὀπερες, μουσικὴ δωματίου κ.τ.λ. Στό ἔργο του αὐτοῦ, πού τὴ «μοτσάρτεια» μουσικὴ του ἤδη χαρακτηρίσαμε, μαζί μέ τίς ἄλλες

ἰδιαίτερο ἱστορικοκοινωνικό ἐνδιαφέρον ἔχει τό λιμπρέτο τοῦ Φ. ντέ λά Φερμιέρ. Μέσα στό ζόφο τῆς «Ἀγίας Ρωσίας», εἶσι καθὼς τὸν περιγράφουν σέ διαφορετικές ἐποχές κείμενα ὅπως ὁ φροδερὸς ἐκεῖνος «Βίος τοῦ Πρωτόπαπα Ἀββακούμ» (μοναδικῆς ψυχογραφικῆς καί ἱστορικοκοινωνικῆς ἀξίας αὐτοβιογραφία ἐνὸς σαδομαζοχιστῆ ρασοφόρου, μ' ἐκδήλα τά γυναικουλίστικα στοιχεῖα στήν προσωπικότητά του), πού γινώρισκαμε τελευταία χάρη στήν ἐξοχή μετάφραση τοῦ Μήτσου Ἀλεξανδρόπουλου, ἢ ἡ μυθιστορηματικὴ βιογραφία τοῦ Ἀλέξη Τολστόι «Μέγας Πέτρος» - μέσα στό ζόφο αὐτοῦ λοιπόν, ἴσχυε ἀπὸ τά πολὺ παλιά χρόνια ὁ περιδότης Κώδικας Ντόμστροϊ, πού υπαγόρευε τὸν ταχτικὸ ξυλοδαρμὸ τῆς γυναίκας μέ κνοῦτο. Ἀλλά καί ἡ Ἐκκλησία συνιστοῦσε «οἱ ἄνδρες ράβδω κολάζειν τὰς ἑαυτῶν γυναῖκας». Σ' αὐτὸν τὸν κόσμο, μιὰ «φωτισμένη» γιά τὴν ἐποχὴ τῆς αὐτοκράτειρα, συνεχίστρια τῶν μεταρρυθμίσεων τοῦ Μεγάλου Πέτρου, προπαγάνδιζε τό δυτικότερο «ἱπποτικὸ ἔρωτα», σ' ἕνα περιορισμένο κόσμο εὐγενῶν πού εὐλόγα μποροῦμε νά φανταστοῦμε πὺς στρεφόταν πρὸς τὴ Δύση, ἀλαφιασμένος ἀπὸ τά σκοτάδια πού ἐπὶ αἰῶνες εἶχαν σωρῆσει οἱ πρόγονοὶ τους πάνω στήν πατρίδα τους. Τό ἔργο τῶν Μπορτνιάνσκι καί ντέ λά Φερμιέρ δρισκεται στοὺς ἀντίποδες τοῦ Κώδικα Ντόμστροϊ: Θά τὸλεγε κανένας θγαλμένο μέσα ἀπὸ

τὴ συλλογὴ διηγημάτων «Σκληροὶ Ἐρωτες» τοῦ αὐστριακοῦ συγγραφέα Λεοπόλδου φὸν Ζάχερ Μάζοχ (1836-95), πού ἔδωσε τό ὄνομά του στή γινώστη παρέκκλιση ἀπὸ τὴν ψυχοσεξουαλικὴ ὁμαλότητα. Ὁ ἥρωας Φεντερίκο, ἀφοῦ ὑφίσταται τὰ πάνδεινα ἀπὸ ἕνα πλάσμα καπριτσιόζικο, σκληρό καί ἐπιπόλαιο ὅπως ἡ Ἐλδία, φτάνει στό σημεῖο νά σφάζει τό ἀγαπημένο του κυνηγετικὸ γεράκι (τό τελευταῖο πράμα πού τοῦχε μένει ἀπὸ τὴν κατασπαταλημένη γιά χάρη τῆς ὥρας περιουσία του) - κατ' ἐξοχὴν σύμβολο ἀντιστομῶ. Ὅποτε καί ἡ Ἐλδία... πείθεται πιά γιά τὴν ἀγάπη του καί τοῦ ἀνοίγει τὴν ἀγκαλιά της, ἐνῶ ὁ θεατὴς δίκαια ἀπορεῖ σάν τί θά κάμει τὸν... μελιστάλαχτό της εἰνούχο! Τό ἔργο ἀνεβάστηκε ἔξυχα καί πανέξυπνα, μέσα σ' ἕνα σκηνικὸ διάκοσμο πού θύμιζε τὸν «εἰδυλ-λιακό» κόσμο τοῦ Γάλλου αὐλικοῦ ζωγράφου τοῦ 18ου αἰῶνα Φρανσουά Μπουσέ, καθὼς καί μικρὸ θεατράκι ἀρχοντικοῦ ἢ αὐλῆς. Ὅλ' αὐτά, σέ συνδυασμὸ μέ τὴν τόσο τερπνὴ μουσικὴ τοῦ Μπορτνιάνσκι (μουσικοῦ, ἂν μὴ τι ἄλλο, πού ἀσφαλῶς ἤξερε περίφημα τὴ δουλειά του), ἔκαναν καὶ αὐτοῦ τοῦ ἔργου τὴν παρὰσταση μιὰ ἐμπειρία ἰδιαίτερα καλοδεχούμενη, ἀφοῦ πλοῦτιζε τὴν αἰσθητικὴ μας ἐμπειρία, ζωντανεύοντας μέ τὸν πειστικότερο τρόπο τὰ μουσικὰ καί κοινωνικὰ ἤθη τῆς ἐποχῆς τῆς Μεγάλης Αἰκατερίνης («Ὀλύμπια», 11, 12 καί 14 Ὀκτωβρίου 1977).

ἐκδόσεις
Βέργος

Σόλωνος 128 τηλ. 3606207

•ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ•

Ο ΡΕΝΕ ΜΠΕΡΖΕ μιλάει για τό παρόν και τό μέλλον τών μέσων μαζικής ενημέρωσης

Της Ντόρας Ήλιοπούλου - Ρογκάν

Ο Ρενέ Μπερζέ, καθηγητής του Πανεπιστημίου της Λωζάννης και διευθυντής του Μουσείου Καλών Τεχνών, είναι ειδικός στη μελέτη και την αξιολόγηση της «δράσης» της τηλεόρασης και του δίν-
τεο: είκοσι χρόνια τώρα έχει μελετήσει, επί τόπου, στα πολυάριθμα ανά τον κόσμο ταξίδια του, τα «ειδικά» προβλήματα που παρουσιάζονται στις διάφορες χώρες από τη διάδοση των σύγχρονων μέσων μαζικής ενημέρωσης κι έχει εκθέσει τὰ συμπεράσματά του σε τέσσερα βιβλία: «Τέχνη και Έπικοινωνία», «Μεταλλαγή των Σημείων», «Τηλε-Διάσπαση» και «Η Κουλτούρα της Πόλης». Σήμερα, θεωρείται ένας από τους πιο ενημερωμένους «ειδικούς» και τὰ συγγράμματά του έχουν μεταφραστεί σε πολλές γλώσσες.

Στό περιθώριο των εργασιών του συνέδριου της Διεθνούς Ένω-
σης Τεχνοκριτών, ζητήσαμε τη γνώμη του για τό μέγεθος των ζυμώ-
σεων που προκαλεί ή ταχύτατη εξάπλωση των μέσων μαζικής εν-
ημέρωσης στη σύγχρονη κοινωνία.

Ο αντίκτυπος ποῦχει σὸν πολι-
τιστικό και τὸν κοινωνικό το-
μέα ή δυνατότητα της ὀπτικής
ἀναμετάδοσης ἑνὸς γεγονότος σὲ
1 1/2 δισεκατομμύριο ἀνθρώπων
εἶναι, βέβαια, σὲ σύγκριση μὲ τό
μηχανισμό τῶν παραδοσιακῶν
μέσων ενημέρωσης, δίχως προ-
ηγούμενο στήν ἱστορία της ἀν-
θρωπότητας. Πέρα ἀπὸ τὸν
παράγοντα χρόνο, ἀποδυναμώνε-
ται ὁ ἐπὶ σειρά αἰῶνας κατ' ἐξ-
οχὴν φορέας κάθε μηνύματος: ἡ
γλῶσσα κι ἡ συνυφασμένη μ' αὐ-
τὴν μάθηση, προμαχῶνες της μέ-
χρι σήμερα ἱσχύουσας παιδείας.
Βρισκόμαστε, πράγματι, δχι
ἀπλῶς καὶ μόνο σὲ κατώφλι
μίας καινούργιας περιόδου, ἀλλὰ
σὲ τὴν ἀρχικὴ φάση μίας ριζικῆς
διαφορετικῆς μορφῆς πολιτισμοῦ
ὅπου ἡ διανόηση ἀπειλεῖται, ἀν
δὲν ληφθοῦν ὀρισμένα μέτρα, ν'
ἀντικατασταθεῖ ἀπὸ μιά μορφή
ἐπιθερμικῆς ἀντίληψης ποῦ δὲν
ἀφυπνίζει οὔτε κι αὐτὲς ἀκόμα
τὶς αἰσθήσεις.

● Μὲ τί τρόπο νομίζετε ὅτι
μπορεῖ ν' ἀναχαιτιστεῖ ὁ σημε-
ρινὸς εὐνοχησμός της διανό-
ησης;

Ἡ ἀπειλή ποῦ καραδοκεῖ τὴ
μελλοντικὴ ἐξισορροπημένη πολι-
τιστικὴ καὶ κοινωνικὴ ἀνάπτυξη
τοῦ ἀνθρώπου μπορεῖ νά μετρι-
αστεῖ μόνο μὲ τὴν ἐγκαιρὴ, μέσ'
ἀπὸ τὰ σύγχρονα «κυκλώματα»
ποῦ ἀντικατέστησαν τὰ παλαιὰ,
θεοπση μίας καινούργιας «ἀγω-
γῆς» ποῦ ἀνταποκρινόμενη στὴ
νέα κατάσταση θά διατηρεῖ σὲ
διαρκὴ ἐτοιμότητα τὴ διανόηση
καὶ τὴ συνδεδεμένη μ' αὐτὴν κρι-
τικὴ διάθεση. Πρέπει τό ταχύτε-

ρο, λόγω τοῦ ρυθμοῦ της ἐξ-
άπλωσης τῶν μέσων μαζικῆς εν-
ημέρωσης, νά γίνει κοινὴ συνεί-
δηση ἡ ἀναγκαιότητα της ἀξι-
οποίησης της ὀπτικῆς ἀναμεταδι-
δόμενης πληροφόρησης, ἔτσι
ὥστε αὐτὴ νά μὴν περνάει ἀλλῶς
πάνω στὴν ὁθόνη ἀλλὰ νά γίνεται
ἐποικοδομητικὰ δεκτὴ ἀπὸ ἕνα
ὀλοένα μεγαλύτερο ποσοστὸ τοῦ
κοινωνικὰ καὶ πολιτιστικὰ ἐτε-
ρόκλητου πληθυσμοῦ της γῆς. Ὁ
ἐφοδιασμός π.χ. τῶν χωριάτοσι-
των διαφορῶν ὑπὸ ἀνάπτυξη
κρατῶν μὲ τηλεόραση δὲν δηλῶ-
νει αὐτόματα μὴ πολιτιστικὴ
πρόοδος, ἀπὸ τὴ στιγμή ποῦ, ἐλ-
λείψει μίας κατάλληλης προετοι-
μασίας, οἱ κάτοικοι ἀδυνατοῦν ν'
ἀντιληφθοῦν ἔστω καὶ ὀπτικὰ τό
νόημα ὧν αὐτῶν ποῦ παρελαύ-
νουν μπροστὰ τους. Θά μπορού-
σαμε νά ἀναφέρουμε πολλὰ πα-
ρόμοια παραδείγματα ποῦ, βέ-
βαια, διαφέροντας σὲ ἐνταση,
πολλαπλασιάζονται παράλληλα
μὲ τὴ διάδοση τοῦ τηλεοπτικοῦ
δικτύου. Τό φαινόμενο αὐτὸ
ἀποδεικνύει τὴν ἀδυναμία τοῦ
τηλεοπτικοῦ μέσου νά θεσπίσει,
συγκριτικὰ μὲ τὴν κλίμακα της
ἐξάπλωσής του, τὶς προϋποθέσεις
γιὰ μίαν οὐσιαστικὴ ἔπικοινωνία.
Κι ἀκριβῶς ἐδῶ, ἐντοπίζουμε ἕνα
πολύ νευραλγικὸ σημεῖο. Τό
«αὐτὸ» μὲ τό ὅποιο, ἀρχικὰ, ἡ
τηλεόραση ἀνέτρεψε τὰ μέχρι
τώρα ἱσχύοντα συστήματα, δη-
λαδή ἡ ὑπόσχεση της ἐξασφάλι-
σης μίας καθολικῆς πληροφόρη-
σης κι ἐπικοινωνίας, ἀποδεικνυ-
όμενο ἐλλείψει της κατάλληλης
«ἀγωγῆς» ἀνεδαφικῶς ἀπὸ πρὸς τό
δεύτερο σκέλος, κινδυνεύει, τώ-

ρα, νά μεταβληθεῖ σὲ σαράκι ποῦ
θά κατατρώει τὴν ἴδια.

● Πῶς βλέπετε τὴν ἐπινόηση
μίας «ἀγωγῆς» ποῦ θά ἐξουδε-
τερώσει τό «παθητικὸ» τῶν μέ-
σων μαζικῆς ενημέρωσης;

Ἡ σύγχυση ποῦ ἔχει δημιουρ-
γηθεῖ ἀπὸ τὴν ὀλοένα μεγαλύτερη
διαφοροποίηση τῶν μέσων αὐτῶν
κάνει ὀλοένα πιὸ ἐπιτακτικὴ τὴν
ἀνάγκη ἐπιβολῆς ἑνὸς ἐλέγχου.
Ἀπ' ἐτέρου δὲ παροτρύνει σὲ πει-
ραματισμούς ποῦ ἐνισχύουν τὴν
προσωπικὴ πρωτοβουλία. Τὶς
παρτηρήσεις μου αὐτὲς σχετικὰ
μὲ τό στάδιο αὐτὸ καθὼς καὶ μὲ
τὶς διαφορὲς φάσεις ποῦ προηγή-
θηκαν τὶς ἀνέπτυξα ἐξελικτικὰ
στὰ βιβλία μου ὅπου τόνισα κυ-
ρίως ὅτι: ἡ καθυστέρηση της ἐξ-
εύρεσης μίας «ἀγωγῆς» προσαρ-
μοσμένης στὴν πραγματικότητα
τῶν μέσων μαζικῆς ενημέρωσης,
στερῶντας μᾶς τὴ δυνατότητα
μίας οὐσιαστικῆς ἐπικοινωνίας,
ποῦ νὰ ἀπαραίτητη γιὰ κάθε
δημιουργικὴ διανοητικὴ δραστη-
ριότητα, μᾶς ἀφήνει ἀκάλυπτους
μπροστὰ στὶς ἱσοπεδωτικὲς ἰδι-
ότητες τοῦ τεχνολογικοῦ πολιτι-
σμοῦ καὶ τοὺς σύγχρονους ὁρους
διαβίωσης, ποῦ θυμίζουν γκέτο.
Κάτω ἀπ' αὐτὲς τὶς συνθήκες δὲν
μποροῦμε νά μιλήσουμε γιὰ μίαν
ἀνύψωση τοῦ πολιτιστικοῦ ἐπι-
πέδου, ἐπιχείρημα ποῦ διάστηκαν
νὰ προσβάλουν πολλοί, παραδει-
γματισμένοι ἀπὸ τὴν
ἀριθμητικὴ-ἐμπορικὴ ἐπιτυχία
της διάδοσης τῶν τηλεοπτικῶν
μέσων. Πρόσδος θά σημειωθεῖ
μόνον ἐφ' ὅσον μὲς' ἀπὸ τό ἴδιο
τό κύκλωμα βρεθεῖ τό ἀντίδοτο

ἐκεῖνο ποῦ ἐξουδετερώνοντας τό
σημερινὸ παθητικὸ θά κατορθώ-
νει νά διεγείρει τὰ κατάλληλα
«κέντρα» καὶ νά θεσπίσει, ἔτσι,
τὶς προϋποθέσεις γιὰ μίαν νέα καὶ
οὐσιαστικὴ μορφή ἐπικοινωνίας.
Μιά πρώτη προϋπόθεση γιὰ κάτι
τέτοιο εἶναι ἡ θαυμαία ἀλλὰ
σταθερὴ συγκρότηση μίας κριτι-
κῆς διάθεσης ἀπέναντι στὴν τη-
λεοπτικὴ πληροφορία. Ἡ ἀπό-
σταση ποῦ παρεμβάλλεται ἔτσι
ἔχει σὸν ἀποτέλεσμα τὴν ἀντικει-
μενικὴ ἀποκρυπτογράφηση τοῦ
ἀναμεταδιδόμενου μηνύματος καὶ
κατὰ συνέπεια τὸν ἐλεγχό του
ἀπὸ μιά διανόηση ποῦ ἀντιδρᾷ
στὴν ἕνωση γιὰ τὴν ὁποία μιλή-
σαμε πιὸ πάνω. Πρώτος, ἀπαραί-
τητος σταθμὸς γιὰ τὴν ἐκμάθηση
μίας τέτοιας κριτικῆς ἀντιμετώ-
πισης πρέπει νά νὰ ἡ
στοιχειώδης-βασικὴ ἐκπαίδευση,
δηλαδή τό σχολεῖο. Ἐδῶ, πέρα
ἀπὸ τὴ θεωρία, ἡ ἴδια ἡ πράξη,
δηλαδή τό γύρισμα ἐκπομπῶν μὲ
βίντεο, μὲ τό ὅποιο θά καταγινώ-
μαστε ἀπὸ παιδιὰ, θά μᾶς ἐξοι-
κειώσει ἐγκαιρὰ μὲ τὶς δυνατότη-
τες τῶν «μέσων» καὶ θά μᾶς ἐφο-
διάσει παράλληλα μὲ τὰ ἀπαραί-
τητα ἐπιχειρήματα γιὰ μίαν ἀντι-
κειμενικὴ κριτικὴ. Μιά τέτοια
ἀσκηση δὲν εἶναι πολυτέλεια. Εἶ-
ναι πρώτη ἀνάγκη ἀπὸ τὴ στιγμή
ποῦ μόνος τρόπος γιὰ ν' ἀνταπο-
κριθῶν τὰ μέσα αὐτὰ στοὺς στό-
χους γιὰ τοὺς ὁποίους ἀρχικὰ
ἐπινοήθηκαν — μιά καθολικότερη
ἐπικοινωνία, καὶ κατὰ συνέπεια
μάθηση — εἶναι ἡ οὐσιαστικὴ κι
ἀποτελεσματικὴ ἀξιοποίηση της
τηλεοπτικῆς πληροφόρησης.

— ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΘΝΙΚΗ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ —

Ἐκθεση ζωγραφικῆς, γλυπτι-
κῆς καὶ χαρακτικῆς μὲ ἔργα ἐμ-
πνευσμένα ἀπὸ τὴν Ἑθνικὴ
Ἀντίσταση ὁργανώθηκε σὲ
Πνευματικὸ Κέντρο τοῦ Δήμου
Ἀθηνῶν ἀπὸ τὴν κίνηση «Ἡ
Γυναίκα στὴν Ἀντίσταση». Ἡ
ἐκδήλωση αὐτὴ ἔγινε συγκεκρι-
μένα γιὰ νά τιμῆσει τὴν 3ῃ ἐπέ-
τει της ἀπελευθέρωσης τῆς
Ἀθῆνας.

Στὴν παρουσίαση αὐτὴ παίρ-
νουν μέρος 61 καλλιτέχνες μὲ 120
ἔργα συνολικά. Πρόκειται γιὰ
δύο κύριες ἐνότητες. Ἡ πρώτη
περιλαμβάνει συνθέσεις σύγχρο-
νες μὲ τὴ δραματικὴ αὐτὴ φάση
της ἱστορίας μας κι ἡ δεύτερη
ἔργα ἐμπνευσμένα ἀπὸ τὴν περί-
οδο 1941-46 ποῦ ὅμως φτίζη-
καν τὰ τελευταῖα χρόνια ἀπὸ
ἀντιπροσώπους της παλιότερης
καθὼς καὶ τῆς νεότερης γενιῆς.
Οἱ συνθέσεις της πρώτης κατηγο-
ρίας ἀποτελοῦν γιὰ περισσότε-
ρους ἀπὸ ἕνα λόγους πολύτιμες
κι ἀποκαλυπτικὲς μαρτυρίες.
Πέρα ἀπὸ τ' ὅτι σ' αὐτὲς ἔχουν
«περάσει» μ' ἕνα ἄμεσο κι ἀνό-
θευτο τρόπο τραγικὲς μνήμες καὶ

διώματα, μᾶς δίνουν τὴν εὐκαι-
ρία μὲ τὴν τωρινὴ τους συγκέν-
τρωση σ' ἕνα ἐνιαῖο χώρο νά
δοῦμε ἕνα ὁλοκλῆρο πολὺ ἄγνω-
στο καὶ παραγνωρισμένο καὶ ποῦ
ἐδῶ καὶ πολλὰ χρόνια θάρεπε
νάχει προβλεθεῖ κι ἀξιοποιηθεῖ.

Εἶδαμε, ἐδῶ, τὶς γεμάτες ἐμ-
πνευση συνθέσεις της Βάσως Κα-
τράκη, ποῦ κατορθώνει νά μᾶς
ὑποβάλει μὲ λιτὰ μέσα κλοντᾷς
μας νά ζοῦμε ἔντονα τὴν ἀναπα-
ραστημένη σκηνή: τὰ φοβισμένα
παιδιά ποῦ σφηνώνονται μὲ λα-
χτάρα στὴν ἀγκαλιά της μάνας
τους, τοὺς παρδαλόμενους στὰ ὄρ-
νι κρεμασμένους, τό κουφάρι
ποῦ ξεχειλάει μὲς' ἀπὸ τό κᾶρο,
τὴ φρυγὴ μὲς' ἀπὸ τοὺς ἐλαιῶνες.
Νιώσαμε ἀκόμα τό δράμα τοῦ λι-
μασμένου παιδιοῦ ποῦ ψάχνει μὲ
ἐργονία ἕνα σκουπιδοντενεκέ καὶ
τὴ φροτιά ποῦ ἀναβλύζει μὲς' ἀπὸ
τὰ ἔρπια, στὰ ἔργα τοῦ Πλακω-
τάρη, τό κλάμα της μάνας πάνω
ἀπὸ τό πτώμα τοῦ παιδιοῦ της
καὶ τ' ἀραδιασμένα κουφάρια
τῶν θυμάτων ποῦ ποδοπατᾶνε
ἀντάμα ἕνας γεφυρανὸς στρατιώ-
της κι ἕνας Ἕλληνας προδότης.

στis συνθέσεις του Κοντόπουλου. Συγκρατήσαμε ακόμα τό σκελετωμένο, έτοιμο νά ξεφυχήσει, άγόρι, στό έργο του Τάσου, την πτώση του θύματος, στό λάδι του Π. Βυζαντίου, τίς συνθέσεις της Α. Μαγγιώρου και του Σπ. Βασιλείου, τίς άδρές «έν παρατάξει» μορφές του Β. Σεμερτζίδη, πού πάνω τους κλιμακώνονται όλα τά συναισθήματα, από την άποφασιστικότητα μέχρι την δόνη και τό πάθος. Τέλος, από την ίδια πάντοτε ένότητα, διαφορετικές και λιγότερο προσεγμένες, από την άποψη του ύφους, αλλά ιδιαίτερα αυθόρμητες είναι οι συνθέσεις του Γ. Δήμου, πού μάς υποβάλλουν όλη τη φρενίτιδα του κατατρεγμού.

Από τά έργα, τώρα, πού φτιάχτηκαν εκ των ύστερων και πού

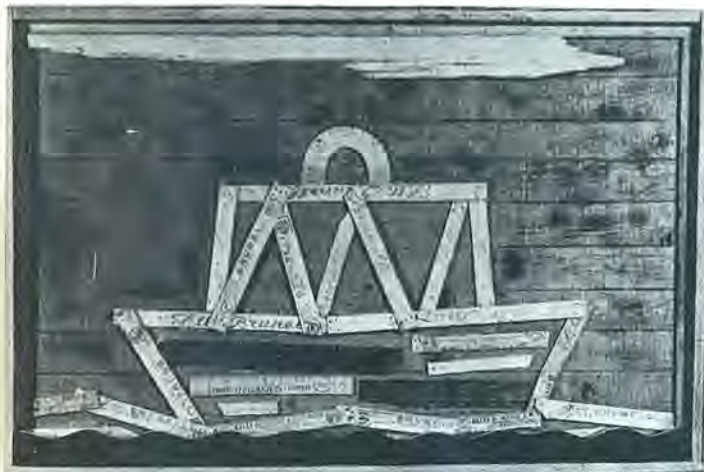
είτε άμεσα είτε έμμεσα τιμούν τις μνήμες εκείνης της εποχής, συγκρατήσαμε την ιδιαίτερα εκφραστική στή θλίψη της νεαρής άντρική μορφή του Τσαρούχη, τον έξοχο, σημαδεμένο μ' αίμα, «τοίχο» του Κανιάρη, τον «παπά» του Γράββαλου, τίς συνθέσεις του Βακιρτζή και του Μπαχαριάν. Τέλος, από τά έργα πού θεωρήθηκαν ότι στό πνεύμα και τη σύλληψη της παράστασης ταιριάζουν με τό όλο νόημα της έκθεσης, δίχως όμως νάναι εμπνευσμένα από την αντίσταση, συγκρατήσαμε τον «βραχυκυκλωμένο» σ' ένα σκοτεινό πλέγμα από γραμμές άνθρωπο του Ντ. Βυζαντίου και τό πολύ εκφραστικό άντρικό κεφάλι (γλυπτό) του Θόδωρου Παπαγιάννη.

ΕΚΘΕΣΗ ΑΛΕΞΗ ΑΚΡΙΘΑΚΗ

Ο Άλέξης Ακριθάκης δείχνει μέρος της δουλειάς πούφτιαξε τά τελευταία τρία χρόνια (ξύλινες κατασκευές, σχέδια και λάδια) στή γκαλερί Μπερνιέ. Συγχρόνως ό καλλιτέχνης εκθέτει έργα του στή γκαλερί «Ζήτα-Μί» της Θεο/νίκης. Ο ζωγράφος, πούναι αὐτοδίδακτος και πού θεωρεί ότι τό καλλιτεχνικό του αίσθητήριο ώφελήθηκε ιδιαίτερα από τη γνωριμία του με την ομάδα του «Πάλι» (Ν. Βαλαωρίτης, Γ. Μακρής και Κ. Ταχτσής κ.ά), κατορθώνει νά σφραγίσει τόσο τά λά-

πώσεις, συμβιώνουν άρμονικά και χαρίζουν μία ιδιαίτερη ζωντάνια στό έργο. Ξεφεύγοντας μ' επιτυχία ό καλλιτέχνης τον κίνδυνο της διακοσμητικότητας πού παραμόνευε τίς συνθέσεις του, κατόρθωσε νά τους χαρίσει τον «άέρα» μιας ολοκληρωμένης δημιουργίας.

Στήν ίδια πάντοτε έκθεση, οι ξύλινες κατασκευές του Άκριθάκη έχουν δανειστεί κάτι από τη «λατρευτική» ύπόσταση του προσκυνηταριού πού βλέπουμε στους δρόμους. Ο καλλιτέχνης

δια του όσο και τίς ξύλινες συνθέσεις πούναι φτιαγμένες από λογιής-λογής παραπεταμένα σέ καρνάγια και σέ συντριμμία ξύλα με τά χαρακτηριστικά μιας ξεχωριστά δυνάτης προσωπικότητας. Ο φαινομενικά μόνο «άπλός» κόσμος του Άκριθάκη αποκτάει χάρη στά πετυχημένα συνταιριάσματα των συμβόλων και τό χειρισμό του χρώματος μάν «ιδιαι-τερη» παρουσία. Χρώματα πού-χει επανειλημμένα αποδειχτεί ότι δέν ταιριάζουν άναμεταξύ τους, όπως π.χ. τό ροζ, τό κεραμιδί, τό καφέ και τό γκρι και μαζί μ' αυτά κι άλλες πολλές άνάλογες περι-

δέν «διάζει» τίποτα εδώ. Τό κάθε ξύλο περιμένει, μερικές φορές, άρκετό καιρό μέχρις ότου βρεί, άπόφιο στήν κατάσταση πού τό μάζεψε ό ζωγράφος, τη θέση του στή σύνθεση. Η τελευταία έχει έτοιμη φυσικότητα της άνόθευτης τέχνης. Υπάρχει, εδώ, κάτι τό έντονα έλληνικό, δίχως βέβαια την παρεξηγημένη έννοια του όρου. Η έλληνικότητα αυτή, ούσιαστικά δουλεμένη κι άφομοιωμένη, δρίσκει στήν άρμονία και τό ρυθμό με τον όποιο παντρεύονται τά χρώματα και στή «λαϊκή» άπλότητα της κατασκευής σάν σύνθεση.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ

Σ. ΠΗΓΗΣ 3 ΑΘΗΝΑ ΤΗΛ. 380.32.34

κυκλοφορούν

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ - ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 1977

κυκλοφόρησαν

ΙΣΤΟΡΙΑ

ΠΕΤΡΟΥ ΑΝΤΑΙΟΥ

Συμβολή στήν ιστορία της ΕΠΟΝ

» Τόμος Α1

» Τόμος Α2

ΤΑΚΗ ΑΔΑΜΟΥ

Τό λαϊκό τραγούδι της Άντίστασης

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΙΩΑΝΝΑ ΚΑΡΑΤΖΑΦΕΡΗ

Τό χαμένο κουμπί

ΜΕΛΕΤΕΣ

Μ. ΠΑΠΑΔΟΛΑΜΠΑΚΗ

Γιά μία κοινοτική δομή και μία αὐτοδιαχείριση του χώρου

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ

ΝΤΑΙΒΙΝΤ ΚΟΥΠΕΡ

Η Γραμματική της ζωής

ΡΟΝΑΛΝΤ ΛΑΙΝΓΚ

Τά Γεγονότα της ζωής

ΡΟΝΑΛΝΤ ΛΑΙΝΓΚ

Μ' ΑΓΑΠΑΣ;

Διασκέδαση με διάλογο και στίχους

ΤΟΜΑΣ ΧΑΡΡΙΣ

ΕΙΜΑΙ Ο' ΚΕΥ - ΕΙΣΑΙ Ο' ΚΕΥ

Ψυχολογία των καθημερινών ανθρώπινων σχέσεων

ΠΟΙΗΣΗ

ΜΑΡΙΑ ΜΙΧΑΗΛ - ΔΕΔΕ

Μέ τά φτερά του Ίνδιάνικου δράκου

Μετάφραση - κείμενα

ΜΥΣΤΗΡΙΑ ΤΟΥ ΣΥΜΠΑΝΤΟΣ

ΣΑΝΤΑΡΣ Ν. Κ.

Τό έπος του ΓΚΙΑΓΚΑΜΕΣ

● Μία άφορμή τό δημοσίευμα γιά τήν «υπόθεση Γεωργάκη» λάβαμε τά πιό κάτω συμπληρωματικά στοιχεία γιά τόν Κωνσταντίνο Φωτήλα, πρόξενο (έπί χούντας) στή Γένοβα καί (έπί... «Ν. Δημοκρατίας») στό Δυτ. Βερολίνο. (Βλ. «ΑΝΤΙ» τ.80, 17/9/77).

1. 'Ο «Σύλλογος Έλλήνων Φοιτητών Δυτ. Βερολίνου», μάς πληροφορεί ότι πέρυσι, όταν μέλη του Δ.Σ. έπισκεφθήκανε τό προξενείο γιά νά εκθέσουνε τά αιτήματά τους, ό «κ. πρόξενος» τούς ύποσχέθηκε συμπαράσταση! «Τώρα τά πράγματα άλλαξαν» τούς έλεγε χαρακτηριστικά. Γιατί; Οί φοιτητές πού μάς καταγγέλλουν τό γεγονός γράφουν:

«Όταν του καταγγείλαμε ότι στό Προξενείο έργάζονται ακόμα δύο άλλοι «κύριοι» γιά τούς όποιους υπάρχουν βάσιμες ύποψίες ότι συνεργάστηκαν μέ τή χούντα καί κάρφωσαν δημοκράτες φοιτητές κατά τή διάρκεια της δικτατορίας, μάς απάντησε ότι δέν μπορεί νά κάνει τίποτα,

ταραχή πού οι συνταγματάρχες της Αθήνας ήθελαν πάση θυσία νά αποφύγουν έν όψει της τότε έπίσημης ανακοίνωσης της επανάληψης της πλήρους στρατιωτικής βοήθειας τών ΗΠΑ πρός τή δικτατορία καί της έπίσκεψης του Νίξον στήν Εύρώπη.

Σείστηκε κυριολεκτικά ή Ιταλική γή από τίς διαδηλώσεις όταν έφτασε εκεί ό πρόεδρος τών ΗΠΑ, μέχρι σημείου πού αναγκάστηκε μέσα στήν ίδια τή Ρώμη νά μετακινείται μέ έλικόπτερο.

Πάντως, άσχετα μέ τή συγκεκριμένη άποτυχία του, ό Φωτήλας παρέμεινε στή Γένοβα διατηρώντας τήν εύνοια της χούντας, ή όποία, γιά νά τόν ανταμείψει γιά τίς άλλες «ύπηρεσίες» του, του έστειλε από τήν Αθήνα μέχρι καί τή γραμματέα της άρεσκείας του!

Πιό πριν ό Φωτήλας είχε διορισθεί στό Ύπουργείο Έξωτερικών (Μάρτης '67) σάν ακόλου-

ΤΑ ΔΥΟ ΚΚΕ

΄Αγαπητό «Αντί»

Λαμβάνοντας γιά πρώτη φορά μέρος στόν πραγματικά τεράστιας σημασίας «διάλογό σου» αναγκάζομαι νά άρχίσω μέ τήν πλήρη διαφωνία μου αναφορικά μ' όσα ισχυρίζεται ό αναγνώστης σου Μ.Σ. (Καλαμάκι) του τεύχους 75.

Έπιχειρηματολογία σημαίνει παρουσίαση άποδείξεων καί στοιχείων Ικανών νά πείσουν τό αντίλογο μέρος κι όχι γενικοί άφορισμοί καί καταδίκες του είδους «άντίδραση όχι μόνο τών άστών αλλά καί τών διαφόρων «έπαναστατημένων» μικροαστών πού δήθεν κοπτόμενοι γιά δημοκρατία, έλευθερία κριτικής κι αυτότέλεια (δίνοντάς τους φυσικά τίς ανάλογες μικροαστικές έρμηνείες καί μετατρέποντάς τες σέ εικονίσματα γιά τίς κατανύξεις τους) μάς κατηγορούν γιά δογματισμό καί πολλά άλλα».

Μά αυτό άκριβώς πού κάνει τώρα είναι δογματισμός. Γιατί είναι πραγματικά έκπληκτικό τό νά πιστεύει πώς όλοι οι άλλοι έξω άπ' τό ΚΚΕ, σ' όποιαδήποτε τάση της άριστεράς κι άν δρίσκονται, είναι μικροαστοί, έπειδή άπλά καί μόνο αντιδρούν στίς σεχταριστικές κι άποπροσανατολιστικές θέσεις πού παίρνει τό ΚΚΕ. Αλλά ή θεωρία του μικροαστισμού είναι πολύ πρόσφορη σέ έπιχειρηματολογίες του είδους αυτού. Μοιάζει μέ άφορισμό πού δέν επιδέχεται αντίρρηση, έννω παράλληλα άπογυμνώνει τόν διαφωνούντα από τή δυνατότητα κριτικής ή άπολογίας, μιά καί ό,τι κι άν πεί είναι διαθρωμένος από τήν άστική ιδεολογία.

Προχωρώντας κάνει μιά δήλωση κι ένα διαφορισμό μεγάλου βάθους. Βρίσκει φυσικότατο τό νά μήν άναγνωρίζει τό ΚΚΕ τό ΚΚΕσ. ως ΚΚΕσ. από τή μιά μεριά, γιατί είναι αναθεωρητικό, ρεβιζιονιστικό, ούρά της άστικής τάξης κι όλα τά γνωστά, έννω από τήν άλλη νά μήν κάνει τό ίδιο γιά τά κόμματα της Εύρώπης. Κι αυτό λέει, γιατί κάτι τέτοιο θά αποτελούσε έμπλοκή στά έσωτερικά τους καί κατάλυση της αυτόνομίας τους. Θά μπορούσε ό Μ.Σ. νά μάς εξηγήσει πού άκριβώς στηρίζεται αυτό του τό έπιχείρημα, γιατί έτσι όπως τά λέει μάλλον πνίγεται στίς αντιφάσεις του.

Όσο γιά τήν καθοδήγηση του ΚΚΣΕ, θά ξέρει καλά ό φίλος Μ.Σ. τό βάθος της άλλοτρίωσης πού έχει ύποστεί. Άς θυμηθεί τήν έπέμβαση στήν Τσεχοσλοβακία ή τήν πτώση του Κρουτσεφ ή τό σοβιετικό φίλμ «Τό πρίμ», ή τό βιβλίο του Ρ. Γκαροντύ «Η μεγάλη καμπί του σοσιαλισμού» σάν όρισμένα στοιχεία δεικτικά της ανάδειξης μιάς νέας γραφειοκρατικής τάξης στήν ΕΣΣΔ καί πιό γενικά του άποχωρητισμού της έννοιας σοσιαλισμός.

Εύχαριστώ

Β.Χ.

Αθήνα

΄Αγαπητό «Αντί»

Η πρωτοτυπία πού κατά τή γνώμη μου παρουσιάζει ή έπιστολή τών άναγνωστών σου Ξ.Γ. καί Π.Α. έγκειται στό γεγονός ότι έπιχειρούν μιά κριτική της σοβιετικής προακτικής στόν τομέα της θεμελίωσης του κομμουνισμού από καθαρά άντιλενινιστική σκοπιά. Γιατί βέβαια οι άντισταλινικές εξάρσεις καί ή άποθέωση τών Χρουστώφ έχουν γίνει πιά της μόδας καί ούτε προκαλούν ούτε έντυπωσιάζουν. Όμως ό χαρακτηρισμός του Λένιν σάν μέτριο φιλόσοφο είναι κάτι πού καί ό τελευταίος αναθεωρητής, όσο καί άν τό πιστεύει, δέν τολμάει νά όμολογήσει. Βέβαια άν ό Λένιν ήταν όπως προσπαθούν νά τόν εμφανίσουν, θά ήταν κάτι περισσότερο από μέτριος φιλόσοφος. Συμβαίνει όμως κάτι τέτοιο;

Ήταν πράγματι ό Λένιν πού θεωρούσε τούς εργάτες άνάκα- νους νά έπεξεργαστούν μιά επαναστατική ιδεολογία; Κάθε άλλο. Ό Λένιν ήγήθηκε μιά άτυποχώρητης πάλης ένάντια σέ τέτοιες οικονομιστικές άντιλήψεις. Σέ μιά κριτική του οικονομισμού (άρχέγονης μορφής του μενσεβικισμού) γράφει: «Οί οικονομιστές περιορίζουν τά καθήκοντα της εργατικής τάξης στόν οικονομικό άγώνα καί στήν ύποστήριξη του φιλελευθερισμού, χωρίς νά βλέπουν στόν έαυτό τους κανένα επαναστατικό καθήκον». Νά λοιπόν πού ό Λένιν θεωρούσε τούς εργάτες Ικανούς νά διεξάγουν όχι μόνο οικονομικό άγώνα (άπεργίες κλπ.) αλλά καί πολιτικό επαναστατικό άγώνα. Φυσικά ό Λένιν άντιτάχτηκε στόν αυθορ-

άλλά θάταν καλύτερα έπειδή υπάρχουν αυτά καί μπορεί νά έπλοκάρουν τά πράγματα, νά έρχόμαστε σέ άπ' εύθείας έπαφή μαζί του (ίσως γιά νά έχει άμεσες πληροφορίες γιά κάρφωμα, όπως προκύπτει εκ τών ύστέρων). Μέχρι εκεί έφτασε ή ύποκρισία του!

Μά, μάλλον κάνουν λάθος στό χαρακτηρισμό οι φοιτητές. Δέν πρόκειται γιά άπλή ύποκρισία. «Παλιά μου τέχνη κόσκινο», λέει ό λαός...

2. Συνάδελφος, δημοσιογράφος, πού άσχολείται μέ «τά τών διπλωματών», μάς έγραψε τά εξής:

΄Αν διαβάσει κανείς προσεκτικά τό έγγραφο του Φωτήλα, θά διαπιστώσει ότι ό συντάκτης του δέν είχε καί τόση άυτοπεποίθηση τήν ώρα πού τό έγραφε. Μοιάζει μέ άπολογία χαφιέ πού δέν έκανε καλά τή δουλειά του καί σπεύδει νά τά μπαλώσει γιά νά περισώσει τήν «τιμή» του καί τή θέση του. Καί είναι αλήθεια ότι ό Φωτήλας στήν περίπτωσή του Κώστα Γεωργάκη δέν έκανε καλά τή δουλειά του. Άπόδειξη ή άναταραχή πού ξέσπασε στήν ΄Ιταλία μετά τό θάνατο του νεαρού Έλληνα δημοκράτη, άνα-

θος Πρεσβείας. Δύο χρόνια άργότερα προήχθη σέ Γραμματέα Πρεσβείας Γ' (υποπρόξενο) καί τοποθετήθηκε στό γραφείο του προσωπάρχη του ΄Υπουργείου. Στήν άρκετά σημαντική αυτή θέση έμεινε περίπου ένα χρόνο καί στή συνέχεια μετατέθηκε στή Γένοβα, όπου άνέλαβε καθήκοντα προξένου χωρίς νά έχει τά τυπικά προσόντα (ήταν ύποπρόξενος). Είχε όμως ένα ουσιαστικό προσόν: Τόν έμπιστευόταν ή δικτατορία. Άλλωστε ΟΛΟΙ όσοι ύπηρετήσαν τουλάχιστον στήν Εύρώπη κατά τή διάρκεια της έπταετίας ήταν «άνθρωποι έμπιστοσύνης» της χούντας. Σήμερα... Ε.

19 Νοέμβρη
ΜΗ ΧΑΣΕΤΕ
ΤΟ ΑΝΤΙ

μητισμό των μαζών και θεώρηση βασική προϋπόθεση της νίκης της εργατικής τάξης την οργάνωσή της μέσα από τις γραμμές του μπολσεβίκικου κόμματος προκειμένου να σφυρηλατήσει τη συμμαχία της με την άγροτιά και να προωθήσει την ένότητα με τα άλλα καταπιεζόμενα στρώματα. Είναι ξαδιάντροπη διαστρέβλωση του λενινισμού ή άποψη ότι το κόμμα αναλαμβάνει να μεταφέρει στην εργατική τάξη την ταξική συνείδηση που δέ διαθέτει. Το κόμμα δεν είναι κάτι το άψυχο, όπως το συλλαμβάνει η φαντασία των Ξ.Γ. και Π.Α. Είναι η έμπροσθοφυλακή του λαϊκού κινήματος, είναι η ίδια η εργατική τάξη σε ένα ανώτερο επίπεδο οργάνωσης.

Επιδίωξε πράγματι ο Λένιν να καταργήσει τον κοινοβουλευτισμό στη Ρωσία;

Στό θέμα της κατάργησης ή μὴ των κοινοβουλευτικών θεσμών είναι σαφές: «Από το γεγονός ότι το κοινοβούλιο γίνεται όργανο και κέντρο της αντίστασης, από το γεγονός αυτό θα γίνει το συμπέρασμα ότι οι εργάτες πρέπει να προετοιμάζονται για τον αγώνα των Σοβιέτ ενάντια στο κοινοβούλιο, για τη διάλυση του κοινοβουλίου από τα Σοβιέτ». Νά η λενινιστική θέση, θέση που απορρέει από τις συγκεκριμένες κοινωνικές και πολιτικές συνθήκες της εποχής του και που αποτελεί την υποκρουστικότητα της πλούσιας επαναστατικής πείρας του εργατικού κινήματος. Φυσικά όταν οι συνθήκες αυτές αλλάζουν ώστε το κοινοβούλιο να μὴ γίνεται πιά αντίστασια κέντρο, τότε και η θέση αλλάζει. Άλλα είναι παράλογο να κατηγορούμε το Λένιν ότι κακώς έθεσε τις βάσεις για την κατάργηση του κοινοβουλευτισμού. Μήπως θά έπρεπε να δώσει στο αστικό κόμμα (Κάντε) το δικαίωμα να οργανώνεται ελεύθερα και να προετοιμάζει ξεγέρσεις εκμεταλλευόμενο την ταξική σύγχυση των μικροαστικών και άγροτικών μαζών; Ή μήπως θά έπρεπε να σεβαστεί την κοινοβουλευτική εκπροσώπηση των σοσιαλεπαναστατών όταν αυτοί κατάφευγαν σε μέθοδες άνοιχτης, άτομικης τρομοκρατίας, αναγγέλλοντας ταυτόχρονα την ανατροπή του Λένιν; (Σχετικό άρθρο δημοσιεύτηκε και στο 'Αντί, τεύχος 74, με τίτλο η δικτατορία του προλεταριάτου). Βέβαια η Ρ. Λούξεμπουργκ δολοφονήθηκε το 1919 και δεν μπόρεσε να παρακολουθήσει την εξέλιξη της κατάστασης στη Ρωσία. Ίσως να είχε αλλάξει απόψεις.

Με τις άτελειες καταγγελίες του σταλινισμού δεν αξίζει να ασχοληθεί κανείς, γιατί, όπως είπα, στερούνται κάθε πρωτο-

τυπίας. Μία άπορία μόνο έχουμε να υπευθύνουμε στους Ξ.Γ. και Π.Α. Πώς αυτός ο λαός ο ήθικά έξουθενωμένος και ύλικά εξουλωμένος, ο καταγανακτισμένος από τις νόρμες, τα πλάνα παραγωγής και τα τόσα άλλα ανταποκρίθηκε κατά τον καλύτερο τρόπο στην έκκληση του Στάλιν και του κόμματος και απόδειξε στα πεδία των μαχών την πανεθνική του ομοψυχία και την πίστη στη νίκη της υπόθεσης του κομμουνισμού συντρίβοντας το φασιστικό θηρίο μέσα στη φωλιά του και συγκλονίζοντας την ανθρωπότητα ολόκληρη;

Μέ συναγωνιστικούς
χαιρετισμούς
Άρης Σαράφης

Άγαπητό Άντι,

Ξεφεύγοντας από το στενό κύκλο της διαμάχης των δύο Κ.Κ.Ε., θέλω να θέσω ένα θέμα που ανήκει στα σύγχρονα μεγάλα προβλήματα της ελληνικής και διεθνούς Άριστερας.

Αυτό το πρόβλημα είναι ο ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ Ο ΜΑΡΞΙΣΜΟΣ.

Τελευταία στη χώρα μας έγιναν δύο μεγάλα συνέδρια, ένα στην Κρήτη, με οργανωτή κύρια, το Μ. Θεοδωράκη (στην Όρθοδοξη Ακαδημία της Κρήτης), και το άλλο, το συμπόσιο για το μέλλον της δημοκρατίας, στην Αθήνα. Μέσα από τις συζητήσεις των δύο μεγάλων αυτών εκδηλώσεων έχουμε μία συνισταμένη, ένα πρόβλημα, πρόβλημα που έθεσαν οι Ρ. Γκαρωντύ, Ζ. Άτταλι, Ήλ. Ήλιου στην Κρήτη και ο Βραζιλιάνος αρχιεπίσκοπος Καμάρα στην Αθήνα, είναι δυνατόν ο χριστιανισμός να προσεγγίσει με το μαρξισμό;

Κάνοντας, προσωπικά, μία μικρή ιστορική ανασκόπηση των αγώνων των λαών παρατηρούμε:

Μαρξιστές και χριστιανοί, στη Γαλλία, αγωνίζονται στα 1940-45 στις αντιναζιστικές τάξεις της αντίστασης. Στη Νότια Κορέα του φόβου και τρόμου, χριστιανοί και μαρξιστές είναι φυλακισμένοι για τον ίδιο λόγο: «Αντικαθεστωτική δράση». Χριστιανοί και σοσιαλιστές αγωνίζονται ενάντια στο νεκρόφιλο καθεστώς του Πινοςέτ στη Χιλή. Ή ίδια ιστορία επαναλαμβάνεται στις Φιλιππίνες, στην Ίνδονησία, στη Ρουμανία, στη Νότια Αφρική. Κανείς δεν ξεχνά τη θυσία του παπά Καμίλλο Τόρρες στις κοφτερές κορυφές των Άνδεων, κανείς δεν ξεχνά τον χριστιανομαρξιστή Πατρίτς Λουμούμπα στο Ζαΐρ.

Ρίχνοντας τώρα μερικές ματιές

στις χριστιανομαρξιστικές συν-ομιλίες σημειώνουμε:

(1) Την Έκκληση του ΓΓ του ΚΚΙ Μωρίς Τορέξ στις 18.4.1936.

(2) Τη φιλοξενία άρθρων του Ροζέ Γκαρωντύ στο χριστιανικό περιοδικό «Τεμουανιάλ Κρετιέν», 1960.

(3) Τη μεγάλη συζήτηση μεταξύ Ρ. Γκαρωντύ και Ζ. Ντανιελού στις 25.12.1967.

(4) Την προσπάθεια του καθηγητή Ίωσήφ Χρομάντικα στα 1962 στην Τσεχοσλοβακία.

(5) Την Έκκληση του Ζώρε Μαράσι στις 10.6.1976.

(6) Την κάθοδο ιερωμένων στις εκλογές της Ιταλίας με το ΚΚΙ—και μία ανάλογη προσπάθεια στην Ισπανία δίνει δείγματα διαλόγου.

Έτσι βλέπουμε από την ιστορία ότι χριστιανοί και μαρξιστές βρέθηκαν κλεισμένοι στα ίδια κελιά, μοίρασαν το μικρό ψωμί της έξοχας και στάθηκαν πλάι-πλάι στο έκτελεστικό απόσπασμα. Αυτοί οι κοινοί άγώνες, οι συνοδοιπορίες, δημιούργησαν δεσμούς, που άνοιγουν καινούργιους δρόμους. Ή Νέα Άριστερά βρέσκει-

ται προς την αναζήτηση και την επιλογή μιάς πρωτοποριακής σύγχρονης κοινωνίας. Σ' αυτή την αναζήτηση ο «ιστορικός συμβιβασμός» χριστιανισμού και μαρξισμού ίσως είναι το σωστό δήμα.

Πολλοί ίσως με χαρακτηρίσουν αντιμαρξιστή, τους απαντώ: 1) Ότι οι Μάρξ και Λένιν δεν καταδίκασαν το ιδεολογικό μέρος του χριστιανισμού, αλλά τη χρησιμοποίησή του από την άστική τάξη. 2) Ότι για τη δημιουργία μιάς καλύτερης κοινωνίας θά πρέπει να μεταβάλουμε ορισμένες αντιλήψεις της μαρξιστικής θεωρίας που ήταν κατάλληλες για την εποχή τους—και εδώ δεν μπορώ να κατηγορηθώ για αντιμαρξιστής, γιατί «όλα μεταβάλλονται» σύμφωνα με τα αξιώματα της διαλεκτικής και του μαρξισμού.

Αυτή τη στιγμή, στην Ελλάδα έγινε αυτός ο «συμβιβασμός» στη «Συμμαχία των Προοδευτικών και Άριστερων Δυνάμεων», με τη συμμετοχή κομμουνιστών, σοσιαλιστών και χριστιανών δημοκρατών.

Ο χριστιανισμός και ο μαρξι-

κεραμικά

από το εργαστήριο

“αντικείμενο,,

Φτιαγμένα με κέφι και αγάπη
σε καινούργιες πάντα φόρμες και σχέδια
έκλεκτά δώρα για τους απαιτητικούς
φίλους σας.

Θά τὰ βρῆτε στο εργαστήριο.
Φανερωμένης 48 - Χολαργός
τηλ. 65.21.725

Στη Θεσσαλονίκη αντικείμενα
του εργαστηρίου θά βρῆτε
κατ' αποκλειστικότητα στο μαγαζί
“αντικείμενο,, Δημητρίου Γούναρη 30.

σμός έχουν κοινούς αγώνες, κοινούς δεσμούς, κοινά σημεία.

Αυτές οι δύο μεγάλες θεωρίες, ανοίγοντας έναν ελκυστική διάλογο, θ' ανοίξουν καινούργιους δρόμους, και το μεγάλο σημείο επαφής των είναι ότι πάνω απ' όλα αποβλέπουν στον «άνθρωπο», στην ολοκλήρωση του ανθρώπου σαν υπαρκτό.

Ευχαριστώ για τη φιλοξενία
Απ. Αν.
φοιτητής

ΑΤΟΜΙΚΗ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑ

Γιά τό θέμα της «ατομικής τρομοκρατίας» γράφει - μ' αφορμή τά γεγονότα της Δ. Γερμανίας - ο μαθητής Δ.Α.:

'Αγαπητό «ΑΝΤΙ»

Θά ήθελα όπως απασχολήσω για λίγο τις στήλες σου αναφερόμενος σέ ένα φλέγον ζήτημα πού απασχολεί κάθε προοδευτικό άνθρωπο πού νοιάζεται πραγματικά και πονά για τό εργατικό κίνημα, τό ζήτημα της: ΑΤΟΜΙΚΗΣ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑΣ. Τό ρόλο πού παίζει ή δράση του μέσα στό καπιταλιστικό σύστημα, και στό αν οι ενέργειες τέτοιου είδους εξυπηρετούν ή όχι τά συμφέροντα της εργατικής τάξης και του εργαζόμενου λαού.

Η έν ψυχρή δολοφονία τριών πολιτικών κρατουμένων, ήγετικών στελεχών της ομάδας «ΜΠΑΑΝΤΕΡ - ΜΑΪΝΧΟΦ», και τό μεγαλύτερο άνθρωποκνηνηγό μετά τό Β' παγκόσμιο πόλεμο πού εξαπέλυσαν οι δυτικο-γερμανικές αρχές για νά συλλάβουν ή νά εξοντώσουν άτομα πού θεωρούνται υπεύθυνα για την έκτέλεση του Στάλιν, μάς αναγκάζει νά σκεφτούμε από την αρχή της Ιστορίας της ομάδας (1959) μέχρι και σήμερα, αν είναι και αυτός ένας τρόπος πάλης ενάντια στην άρχουσα τάξη, και συγκεκριμένα ενάντια στην καπιταλιστική δομή της γερμανικής οικονομίας, και στό αν αυτός ο τρόπος πάλης εξυπηρετεί τά συμφέροντα των καταπιεζομένων τάξεων.

Παίρνοντας υπ' όψη την κοι-

νωνική πραγματικότητα της Δ. Γερμανίας παρατηρούμε ένα και μόνο πράγμα. Όπισθοδρόμηση της πολιτικής ζωής της χώρας, μέ λογικό επακόλουθο άνοδο του νεοφασισμού. Αυτή τή φασιστική νοοτροπία, ή όποία έχει άπλήρησιν και σέ μεγάλες μάζες, πολλές φορές τή χρησιμοποιεί ενάντια στίς εργατικές κινήσεις ή κυβέρνησιν της Δ. Γερμανίας. Ακόμα την υποθετεί σάν έπίσημη κρατική πολιτική και πάνω σ' αυτή χαράζει την πολιτική ζωή της χώρας.

Αυτοί οι όποιοι νοιάζονται πραγματικά για τό μέλλον και τις προοπτικές του εργατικού κινήματος, αυτοί οι όποιοι θέλουν νά λέγονται επαναστάτες, πρέπει νά ψάξουν νά βρουν τή ρεαλιστική απάντηση στό φλέγοντα αυτά προβλήματα. Μήπως είναι ρεαλιστική επαναστατική απάντηση οι ανατινάξεις γερμανικών διωμηνανών, οι απαγωγές προσωπικοτήτων; ΟΧΙ. Κάνοντας αυτό δίνουμε όπλα στό χέρι της άστικής τάξης νά μάς χτυπάει. νά χτυπάει κάθε μέρα όλοένα και περισσότερο τις καταπιεζόμενες τάξεις. Γι' αυτό τό λόγο ή ΑΤΟΜΙΚΗ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑ απέχει πολύ μακριά από τά όνειρα των καταπιεζομένων τάξεων. Γι' αυτό τό λόγο είναι αντίθετη πρός τό σοσιαλισμό, κοινωνικό σύστημα δεκτό από όλους γενικά τους εργαζόμενους.

Η μόνη ρεαλιστική επαναστατική απάντηση είναι: ένότητα, ένότητα των δημοκρατικών δυνάμεων. ένότητα για νά κοπεί τό κεφάλι του ανερχόμενου φασισμού. Γιατί μόνο αυτός είναι ή μόνη σταθερή και σίγουρη απάντηση. Γιατί μόνο αυτή θά μπορέσει τά όνειρα των εργαζομένων νά τά κάνει πράξη.

Ευχαριστώ για τή φιλοξενία
Δ.Α.
μαθητής Λυκείου

ΦΕΣΤΙΒΑΛ

'Αγαπητό «Αντί»
Στό τεύχος αριθμ. 56 του «Αγωνιστή», (περιοδικό της νεολαίας του ΠΑΣΟΚ), δημοσιεύθηκε σχόλιο για τό φεστιβάλ της «Αύγης».

Συγκεκριμένα αναφέρεται «ότι ενώ στό αντίστοιχα φεστιβάλ της ΚΝΕ-ΟΔΗΓΗΤΗ (άληθεια τί γυρεύει ή ΚΝΕ στό... ΠΑΣΟΚ;) και του ΠΑΣΟΚ οι νεολαίοι σεβάστηκαν τις παραδόσεις του λαού μας οι δέδηλοι νεολαίοι του ΚΚΕ.σ. δέν σεβάστηκαν τις παραδοσιακές μας αντιλήψεις στό τραγούδι, μουσική και χορό.

Θά ήθελα νά υπενθυμίσω όμως, ότι την άνοιξη στό κέντρο «ΚΑΛΥΒΑ», στην έπίσημη εκδήλωση της νεολαίας του ΠΑΣΟΚ, οι νεολαίοι μέ πρωτοστάτη τόν πρόεδρο 'Ανδρέα Παπανδρέου είχαν γεμίσει την πίστα και χορεύαν ζεμπέκικα, τσιφτετέλια τούρκικα, άκουγαν δέ και άμανέδες.

Η κριτική στό χώρο της άριστεράς όταν είναι αντικειμενική φέρνει αποτελέσματα, σέ αντίθεση μέ τή δημαγωγία και τόν «ψευδοπατριωτισμό».

Ευχαριστώ
Κ.Κ.
φοιτητής
'Αθήνα

ΕΠΑΝΟΡΘΩΣΗ

Γράφοντας στό τεύχος 66 (5-3-77) για τό «πορτραίτο ενός σύγχρονου παρακρατικού» (Χρήστος Κανναβός) αναφέραμε ότι ο 'Ελευθέριος Κανναβός, πατέρας του Χρήστου, άξιωματικός Χωροφυλακής, «είχε τοποθετηθεί διοικητής στό στρατόπεδο Γυάρου». Η πληροφορία, πού είχε και άλλου δημοσιευθεί, δέν ήταν σωστή. Ο 'Ελ. Κανναβός έκανε μήνυση, για συκοφαντική δυσφήμιση, στό «ΑΝΤΙ», πού έφτασε την προηγούμενη δδομάδα στό άκροατήριο και τελικά ανακλήθηκε. Ο εκδότης του περιοδικού δήλωσε στό δικαστήριο ότι ή έπιμαχη περικοπή δημοσιεύθηκε από παραδρομή, χωρίς νά έλεγχει, και έκφρασε τή λύπη του, λέγοντας ότι δέν είχε πρόθεση νά βίξει τόν μηνυτή.

Ο συνεργάτης μας Σπύρος 'Ασδραχάς διευκρινίζει δύο σημεία από τό κείμενο του Κωστή Μοσχάφ σχετικά μέ τή «Συνάντηση των 12» Ιστοριογράφων πού διοργανώθηκε από την έφημερίδα «Τά Νέα» στό τέλη του Αύγουστου στην 'Αθήνα:

α) ο Σπύρος 'Ασδραχάς δέν είναι διευθυντής Σπουδών στην École Pratique des Hautes Études του Παρισιού αλλά Chargé de Conférences (στό 4ο Τμήμα).

β) άσχετοι μέ τή συνάντηση λόγοι τόν υποχρέωσαν νά μή λάβει μέρος σ' αυτή και νά παρευρεθεί μόνο στην προκαταρκτική συζήτηση πού καθόρισε τό πρόγραμμα των εργασιών.

ΑΝΤΙ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
Δημοχάρους 60
'Αθήνα 601.
Τηλ: 732.713 - 732.819

● Εκδότης:
ΧΡΗΣΤΟΣ Γ. ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δεινοκράτους 131
● Υπεύθυνος Τυπογραφείου:
ΤΡΥΦΩΝ ΛΥΓΟΥΡΑΣ
Βασ. 'Αλεξάνδρου 26
'Αγ. 'Ανάργυροι.

● Φωτοστοιχειοθεσία:
«ΦΩΤΟΚΥΤΤΑΡΟ» ΕΠΕ
Βασ. 'Αλεξάνδρου 2, Χίλτον.
Τηλ. 748.314 - 713.604
● Εκτύπωση:
'Εργοστ. Γραφικών Τεχνών
Γ. ΑΝΕΜΟΔΟΥΡΑΣ
'Ιασιού 5, Περιστέρη.

● Κάθε ένυπόγραφο άρθρο
έκφράζει τήν προσωπική
άποψη του συγγραφέα του.

● ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ ΕΣΩΤΕΡΙ-
ΚΟΥ:
'Εξαμ. 260 δρχ. - 'Ετήσια 520
'Ετήσια 'Οργανισμών,
Τραπεζών, κ.λπ: 1.200 δρχ.
Γιά φοιτητές έκπτωση 15%.

● ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ ΕΞΩΤΕΡΙ-
ΚΟΥ:

Εύρώπη - Μεσογ. χώρες:
εξάμηνη: άπλή δολ. 10
άεροπ. δολ. 13
έτήσια: άπλή δολ. 20
άεροπ. δολ. 25
Η.Π.Α. - Καναδάς - 'Αν. 'Ασία:
εξάμηνη: άπλή δολ. 10
άεροπ. δολ. 17
έτήσια: άπλή δολ. 20
άεροπ. δολ. 34
Αυστραλία - 'Οκεανία:
εξάμηνη: άπλή δολ. 10
άεροπ. δολ. 24
έτήσια: άπλή δολ. 20
άεροπ. δολ. 47

● Εμβάσματα, έπιταγές:
ΧΡΗΣΤΟ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗ
Δημοχάρους 60, ΑΘΗΝΑ 601.
● ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ δρχ. 20
● ΠΑΛΗΝ ΤΕΥΧΗ: ΤΙΜΗ 30 ΔΡ.

Κεντρική διάθεση:
● για τά βιβλιοπωλεία
της 'Αθήνας:
Στά γραφεία του «ΑΝΤΙ»
Δημοχάρους 60, τηλ. 732-713
● για τά βιβλιοπωλεία
Β. 'Ελλάδας:
Βιβλιοπωλείο «Ξένος Τύπος»
Ν. Κοτζιάς και Σία Ο.Ε.
Τσιμισκή 78, τηλ. 279.720,
Θεσ/νίκη

Σύντομα κυκλοφορεί
από τις εκδόσεις «ΚΕΔΡΟΣ»
τό προσωπικό ήμερολόγιο
του προέδρου
ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ
ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΥ
1942-1944

κυκλοφόρησε

ολόκληρη ή Ελλάδα
ολόκληρος ο κόσμος

ΤΟ ΒΗΜΑ

κάθε πρωί
στα χέρια σας

PYLARINOS
ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΑ ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ
ΚΑΙ ΜΟΝΑΔΙΚΟΣ
ΣΤΑ ΧΑΡΤΟΝΟΜΙΣΜΑΤΑ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΟΔΥΣΣΕΑΣ

Ζαλόγγου 9, τηλ. 36.19.724

ΤΖΟΥΖΕΠΕ ΦΙΟΡΙ

Ἀντόνιο Γκράμσι. Ἡ
ζωή ενός ἐπαναστάτη

●
ΣΕΛΕΣΤΕΝ ΦΡΕΝΕ

Τό σχολεῖο τοῦ λαοῦ

●
ΛΟΥΤΣΙΟ ΚΟΛΕΤΙ

Γιά τό νεαρό Μάρξ

●
ΑΓΚΝΕΣ ΧΕΛΕΡ

Ἐπανάσταση καί καθημερινή ζωή

Entenberg

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ

ΣΟΛΩΝΟΣ 103 ΤΗΛ. 626.684,
624.606, 600.127

ΔΗΜΟΥ ΘΕΣΠΡΩΤΟΥ:

- *Απομνημόνιο*
(γιατί χάθηκε η λαϊκή εξουσία του ΕΑΜ).

"ΔΙΕΤΖ" Γ.Λ.Δ:

- *Επιστολές στον λαό*

ΝΕΡΟΥΔΑ:

- *Επιστολές στον λαό*

Ε. ΜΑΝΤΕΛ:

- *Επιστολές στον λαό*

(Δ' τόμος)

Π. ΑΒΛΕΛΙΔΗ:

- *Επιστολές στον λαό*

ΣΟΛΩΝΟΣ

Κ. ΧΑΤΖΗΑΡΓΥΡΗ:

- *Ο σοσιαλισμός σε μία μικρή χώρα*

ΠΕΠΗ ΔΑΡΑΚΗ:

- *Επιστολές στον λαό*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΕΣΣΔ:

- *Πολιτικό Σχολισμός Τόμος Α'*
(σέ 5 τόμους)

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΡΑΣ:

- *Κρίση και λύση*
(Δύο ελευθερόφρονες στοχαστές)

Π. ΚΑΛΟΔΙΚΗ:

- *Επιστολές στον λαό*
(ανάπτυξη)

ΘΑΝΑΣΗ ΦΩΤΙΑΔΗ:

- *Επιστολές στον λαό*
(Ιστορία του Ελληνικού Θεάτρου Σκιών)

Μ. ΒΕΜΠΕΡ:

- *Επιστολές στον λαό*

(μετάφραση ΚΥΠΡΑΙΟΥ επιμέλεια-θεώρηση: Β.ΦΙΛΙΑ)

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΡΑΝΙΚΟΥ

Η ΑΥΓΗ

κάθε πρωί

• ζωντανή ενημέρωση
• αδέσμευτη έρευνα • ελεύθερη κριτική

Η ΑΥΓΗ

**κάθε Κυριακή
16 σελίδες**

• με πλούσιο περιεχόμενο
• με νέο έπιτελείο συνεργατών

Η ΑΥΓΗ

στην πρώτη γραμμή της πάλης
για τη δημοκρατία και την ανεξαρτησία
της Χώρας
για την ενότητα και την ανανέωση
του κομμουνιστικού κινήματος

**αγοράζετε
διαδίδετε
την**

ΑΥΓΗ